

JOODSCHE BRIEVEN,
GESPREKKEN EN VERHALEN,

UIT DEN TIJD DES

ZALIGMAKERS.

JOODSCHE BRIEVEN,

GESPREKKEN EN VERHALEN,

UIT DEN TIJD DES

ZALIGMAKERS;

DOOR

J. C. PFENNINGER.

Op nieuw uit het Hoogduitsch vertaald,

DOOR

P. H. HUGENHOLTZ,
Theol. Doct. en Predikant te Rotterdam.

DERDE DEEL.

TE ROTTERDAM, BIJ
VAN DER MEER & VERBRUGGEN.
1843.

VOORREDE.

Den lezers van PFENNINGERS Joodsche Brieven *vraag ik verschooning, dat ik hen op dit derde deel lang heb doen wachten. Wie de bezigheden kent, aan mijne betrekking verbonden, zal het mij niet zeer ten kwade duiden. Moge het uitstel eenige vergoeding vinden in den juist gepasten tijd, waarin dit boekdeel den lezer ter hand komt. Hij vindt er toch die geschiedenis van het laatste lijden en van den dood des Heeren in voorgesteld, welke eerlang alomme in ons vaderland bij de Christelijke gemeente weder opzettelijk overdacht wordt. Naar het mij voorkomt, slaagde* PFENNINGER *in die voorstelling doorgaans zeer gelukkig. Het werd hem wel reeds door sommigen van zijne eerste lezers als een misslag aangerekend, dat hij te dikwijls ruwe en laaghartige menschen op gemeenen toon sprekende had ingevoerd, zoodat iemand van goeden smaak en fijn gevoel zulke grofheden naauwelijks lezen, veel minder anderen voorlezen konde. Hij zelf meende in zijn Voorberigt voor het 12de stukje daaromtrent*

aldus te moeten schrijven: » Ik wil bekennen, en verschooning vragen, dat ik daarin gedwaald, tegen den goeden smaak gezondigd, en vele edele zielen pijn heb gedaan. Men veroorlove mij slechts de overleggingen mede te deelen, die mij daarbij bestuurden, en er mij toe verleidden. Een gewigtig deel van JEZUS' *lijden, dacht ik, vloeide ook daaruit voort, dat Hij zich een' tijd lang bevond onder de allerlaagste soort van menschen, aan hunne grofheid geheel en al prijs gegeven, zonder een' enkel' edel' mensch nabij zich te hebben. Nu dacht ik verder:* JEZUS *heeft met Zijn heilig oor al die laagheden moeten aanhooren, en de toeschouwers hebben ze mede aangehoord. Mijne* Joodsche Brieven *bedoelen hier de getrouwst mogelijke voorstelling van* ieder *deel van* JEZUS' *lijden; ik moet alzoo ook dit Zijn lijden zoo veel ik kan aanschouwelijk maken. Daarbij was mij de afschuwelijkste voorstelling juist de meest doelmatige. Daarenboven, dacht ik, dit gedeelte des lijdens kan anders aan Christelijke lezers in geenerlei gedaante worden voorgehouden dan juist in die, welke ik aan de geschiedenis van* JEZUS *geve. Die gemeenheid, welke den lijdenden* JEZUS *omringde, waaronder Hij onuitsprekelijk moet geleden hebben, kan met al hare afzigtelijke kleuren in geen heldendicht worden afgemaald; dat is beneden deszelfs waardigheid. Om dezelfde reden kan het noch in de Lijdens-prediking geschieden, noch ook in overdenkingen over het Lijden, waarbij de lezer in zijne eenvoudige godsdienstige stemming nooit gestoord, maar daarin steeds bewaard wenscht te worden. Nog minder zoude dit in gezangen op het Lijden voegen. Zoo blijft er dan geen geschikter plaats voor over dan in zulk eene Messiade in proza, wier grootste verdienste wezen moet, dat zij de geschiedenis waar voorstelle, waarbij men dit uitsluitend als regel heeft te volgen, daar alles, wat zij zal uitwerken, slechts door haar*

zelve moet worden te weeg gebragt. In deze beschouwing der natuur en waardij van zulk eene Messiade in proza werd ik versterkt door velerlei getuigenis van den indruk, welken zij had voortgebragt, in zulk eene mate als dit door geen heldendicht, geen lied, geene leerrede, geene overdenking nog geschied was. »O! wat werking zou zij doen, zoo gij uwen arbeid met veel meer bekwaamheid en veel reiner hart hadt verrigt!" — hoe dikwijls zeide ik dat tot mij zelven! Al deze overwegingen verleidden mij, om dit beginsel eenvoudig op de schildering van gemeenheid en laagheid bij onderscheidene tooneelen van JEZUS' *lijden mede toe te passen, en niet genoeg te bedenken, dat zelfs in eene Messiade in proza op dit punt eene uitzondering behoorde gemaakt te worden. Intusschen zal ieder lezer moeten toestemmen, dat ik aan de bedoelde voorstelling nog veel sterker kleuren had kunnen geven, en dat ik ook daarbij met matiging ben te werk gegaan. Overigens moge de opmerking, hoe zeer ik verlang mijne schuld te verkleinen, te gelijk het besluit doen opmaken, hoe zeer het mij pijnelijk is, dat ik pijn gedaan heb."*

Naar mijn gevoel had PFENNINGER, *bij zulk eene wel gegronde verdediging, zoo veel schuld niet behoeven te belijden. Bij het overbrengen der door hem bedoelde voorstellingen heb ik ook meermalen pijn gevoeld; maar daarbij hem geen verwijt gedaan. Ik stelde juist de waarheid van zijne schildering op prijs. Wanneer men zich zelven en anderen wil doen genieten, dacht ik, dan schildert men uitsluitend de schoone natuur; hier is het echter niet om genot, maar om den eigenaardigen indruk der gebeurtenis te doen, en bij dat doel is de waarheid der voorstelling eene eerste verdienste. Daarbij kon, meende ik, in de afzigtelijke laagheid en boosheid der menschen, die den grooten Lijder omringden, de dringende behoefte aan Zijne verlossende liefde des*

te beter gezien en gevoeld worden, en tegenover die zwarte boosheid om Hem henen moest ook het licht van Zijne heiligheid des te sterker uitkomen. Wie echter meent, dat PFENNINGER *wel verschooning mogt vragen, en ik te zeer neige om hem vrij te pleiten, die schrijve dit daaraan toe, dat ook dit gedeelte van zijn' arbeid mijn hart zoo zeer voor hem gewonnen heeft. Ik bewonderde gedurig, vooral bij de meesterlijke schildering van* ZEFANJA'*s karakter, hoe menschkundig hij zich onder de tijdgenooten van onzen Heer, en in hunne denkbeelden en gewaarwordingen had weten te verplaatsen, en dankte God, dat ik de zware proef, op welke zij gesteld werden, niet had behoeven door te staan. Meermalen werd ik diep geroerd, als hij mij den grooten Lijder en Zijne bittere smart zoo duidelijk voor oogen stelde, en in de gewaarwordingen Zijner trouwe vrienden mij zoo verplaatste, dat ik die met hen deelde. Daarom wensch ik vooral dit deel der* Joodsche Brieven *in veler handen, en wek ik tot deszelfs lezing gedurende de Lijdensweken allen op. Kunnen toch de aandoeningen, welke ik vermeldde, zeer oppervlakkig zijn en kortstondig, zij kunnen ook diep indringen in het gemoed, en ons de knieën doen buigen, om Hem te danken, die ons heeft liefgehad, en zich zelven voor ons heeft overgegeven. En zalig wij, als wij in diepen ootmoed en levendig geloof zoo voor Hem nederknielen, en vol zijn van lof en dank, dat Hij den duursten prijs besteedde voor onze redding! Mogt* PFENNINGERS *geschrift, onder Gods zegen, dezen en genen daartoe leiden, wat heerlijk loon genoot ik dan mede voor mijnen arbeid! Van harte bidde ik dien zegen Gods, gelijk voor mij zelven, zoo ook voor elken lezer.*

ROTTERDAM, P. H. HUGENHOLTZ.
10 Februarij 1843.

INHOUD

VAN HET

DERDE DEEL.

VEERTIENDE AFDEELING.

Tot de opwekking van LAZARUS.

VIJFTIENDE AFDEELING.

Tot de laatste bestraffing der Farizeën.

ZESTIENDE AFDEELING.

Tot JEZUS' uitgang naar Gethsemané.

ZEVENTIENDE AFDEELING.

Tot aan het laatste verhoor bij den Joodschen Raad.

ACHTTIENDE AFDEELING.

Van het laatste verhoor voor den Joodschen Raad tot de doornen-kroon.

NEGENTIENDE AFDEELING.

Van de doornen-kroon tot de wegleiding.

TWINTIGSTE AFDEELING.

Van Gabbatha tot Golgotha.

EEN EN TWINTIGSTE AFDEELING.

JEZUS op Golgotha tot den middag.

TWEE EN TWINTIGSTE AFDEELING.

JEZUS op Golgotha tot de derde ure.

DRIE EN TWINTIGSTE AFDEELING.

Tot de twaalfde ure (*).

(*) Lees op Bladz 323: *Tot de twaalfde ure* voor *zesde.*

JOODSCHE BRIEVEN,

VERHALEN, GESPREKKEN, ENZ.

UIT DEN TIJD DES

ZALIGMAKERS.

VEERTIENDE AFDEELING.

TOT DE OPWEKKING VAN LAZARUS.

I.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Lukas XVII: 20—37 en XVIII: 1—8.)

Al hadden wij ook door *Samarië* gereisd, wij hadden er bij hunne leeraars naauwelijks meer misverstand en kwaadwilligheid kunnen aantreffen dan bij de meesten van onze leeraars. Dat wij bij het Samaritaansche volk zeker meer dankbaarheid zouden gevonden hebben dan bij het onze, dat weten wij reeds bij ervaring. Zoo boos die daar aan de grenzen waren, eer de Meester hun wél deed, zoo goed zouden zij wel geworden zijn, wanneer Hij Zijne krachtige daden onder hen verrigt had.

In B.... vroegen Hem eenige Farizeën op hoogen toon, en met blijkbaar misnoegen over het uitblijven van Zijn bestuur: » Wanneer zal dan toch het Koningrijk van God eens komen? Wanneer beleven wij dat eenmaal?" Hij antwoordde hun kortaf: » Het Koningrijk van God komt niet met uiterlijke pracht. Men zal

ook niet zeggen: zie hier! of zie daar! Want ziet, Gods Koningrijk is reeds onder u."

Dat was wel duidelijk genoeg gezegd, dat Hij, de Koning van het eeuwige rijk, reeds onder hen wandelde, en zij Hem niet van hier of van daar nog eerst te wachten hadden. Zij wilden dit echter niet verstaan. Daarentegen sprak JEZUS kort daarna tot ons, wat wij zoo gaarne geheel zouden verstaan, maar niet konden: »Er zullen dagen komen, waarin gij verlangen zult slechts één' der dagen van den Zoon des menschen te zien, en gij zult dien niet zien. Dan zal men tot u zeggen: Zie hier! dan weder: Zie daar! maar gaat er niet henen; volgt anderen niet na. Want gelijk de bliksem van het eene einde des hemels tot het andere schittert, zoo zal de Zoon des menschen wezen in Zijnen dag. Vooraf echter moet Hij veel lijden en verworpen worden door dit geslacht." (Dit is het zwaard, dat mij door de ziel gaat.) »En gelijk het geschiedde in de dagen van NOACH, zoo zal het ook in de dagen van den Zoon des menschen zijn. Men at, men dronk, men nam en gaf ten huwelijk tot op den dag dat NOACH in de ark ging; toen kwam de zondvloed, en deed ze allen omkomen. Evenzoo ging het ook in de dagen van LOT; zij aten, dronken, kochten, verkochten, plantten, bouwden. Op den bepaalden dag nu ging LOT uit *Sodom*, en de vuur- en zwavelregen viel, en deed ze allen omkomen. Evenzoo zal het zijn ten dage als de Zoon des menschen zal geopenbaard worden. Wie alsdan op het dak is, en zijne goederen in huis heeft, die ga niet eerst naar beneden, om ze mede te nemen; en wie op het veld is, die keere niet naar huis terug. Herinnert u de vrouw van LOT! Wie zijn leven zoekt te redden, die zal het verliezen; en wie het zelf overgeeft, die zal het winnen. Ik betuig u: in dien nacht zal het alzoo wezen: twee zijn er op één bed; de een wordt medegevoerd, de ander achtergelaten. Twee draaijen er te zamen den handmolen; de eene wordt medegevoerd, de andere achtergelaten. Twee zullen er

zamen op het veld zijn; de een wordt mede weggerukt, de ander achtergelaten." Wij antwoordden: »Heer! waar zal dat gebeuren?" JEZUS zeide: » Waar het aas ligt, daar verzamelen zich de arenden."

Wij moesten het nu daarbij laten. Misschien dat de Heer ons op een' ander' tijd meer licht omtrent deze dingen geeft.

Nog meer werd mijn hart bezwaard door hetgeen de Heer nu verder zeide, om ons tot geduld op te wekken. Alles duidt een' zwaren strijd en langdurig uitstel aan; maar dit is altijd mijn troost: ABRAHAM werd beproefd tot op het oogenblik, dat hij den geliefden het offermes op de borst zette, en de engel des Heeren bragt beiden van den rand des grafs terug.

JEZUS leerde ons in eene gelijkenis, dat wij altijd moeten blijven bidden, en er niet in vertragen. »Er was in eene stad een regter, die noch godsvrucht, noch achting voor menschen had. In diezelfde stad was ook eene weduw, die tot hem kwam en hem verzocht: Doe mij regt tegen mijne partij! Maar een' tijd lang gaf hij haar geen gehoor. Hij dacht echter ten laatste: Schoon ik God wel niet vrees, noch naar eenig' mensch vraag, zoo wil ik haar toch regt verschaffen, deze weduw, daar zij mij zoo veel moeite maakt, opdat ik toch eindelijk eens van den overlast bevrijd worde. Hoort gij het, zeide de Heer, hoe deze onregtvaardige regter spreekt? En zou dan God Zijnen uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, zonder dat Hij het moede wordt, geene redding bezorgen? Weest verzekerd, Hij zal hun gewis spoedig verlossing beschikken. Maar zal de Zoon des menschen, wanneer hij komt, ook nog eenig vertrouwen vinden op aarde?"

Geen onzer zou het ooit gewaagd hebben, om deze gelijkenis uit te spreken. Dit is nog sterker en stouter dan wat de Heer leerde van dien vriend, die om middernacht drie brooden verlangt. Zijn Vader wordt ons bidden en klagen nooit moede; daar vertroost onze ziel

zich mede. Maar dat Hij spreekt van de tegenpartij, die de weduw zoo veel kwelling aandoet, en van grooten nood, waarin de uitverkorenen zelfs nog komen moeten, en van het wederkomen van den Zoon des menschen, en van het ongeloof, dat Hij vindt bij de wereld, - dat alles vatten wij niet.

II.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

Vervolg.

(Lukas XVIII: 9—14.)

Terwijl de Heer met ons sprak, hadden er nog eenige Farizeën bij gestaan, die hoorden naar hetgeen Hij omtrent het bidden zeide. Een uit het volk, dat het digtst bij mij stond, en aanhoudend met groote belangstelling had toegeluisterd, wees met den vinger op de Farizeesche Rabbijnen, die bij elkander stonden, en zeide tot mij: » Dat zijn ze; dat zijn de regte bidders! Die laten niet af! Maar wat zou een van ons?" Maar JEZUS merkte die Farizeën op, die daar zoo alleen stonden, en zag, dat eenige geringe menschen zich eerbiedig op zekeren afstand van hen verwijderd hielden, ofschoon het volk aangroeide en weder wat begon te dringen. Nu sprak Hij deze gelijkenis:

» Twee menschen gingen in den tempel, om hun gebed te doen. De een was een Farizeër, en de ander een tollenaar. De Farizeër plaatste zich daar, en sprak bij zich zelven biddend aldus: o God! ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere menschen, roovers, onregtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar. Ik vast tweemaal in de week, en geef tienden van alles wat ik heb. De tollenaar daarentegen stond van verre, en durfde zelfs zijne oogen niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijne borst en sprak:

o God! wees mij zondaar genadig! Ik zeg u· deze ging begenadigd naar huis meer dan die. Want een ieder, die zich zelven verhoogt, zal vernederd, en wie zich zelven vernedert, zal verhoogd worden."

III.

ZIF EN RUBEN, TOLLENAARS'; IDDO, EEN WIJNKOOPER; DE VROUWEN DER BEIDE LAATSTEN, EN TWEE DOCHTERS VAN IDDO.

(Lukas XVIII: 9—14.)

ZIF *(komt schielijk aanloopen, en vindt hen in een ernstig en zeer luid gesprek.)* Waar hebt ge 't over, met zoo veel drift?

RUBENS *vrouw.* Over 't geen de Profeet van *Nazareth* gisteren zeide. Wij allen zeggen, dat wij geen menschen voor Hem wezen zouden, daar de Farizeeën zelfs Hem niet heilig genoeg zijn. Zij alleen *(Zij wijst op de vrouw van* ZIF*)* beweert het tegendeel. Maar hoe komt gij met zoo veel drift aanloopen?

De vrouw van ZIF. En met natte oogen?

Z. Om in uw twist een woord te spreken, en u allen meê te nemen.

IDDO. Nu, wat is dat?

Z. Ik kom zoo even van den Profeet. Daar stonden eenigen van mijns gelijken bij elkander, en drie treden van ons GEZEZ met zijn heilig gezelschap. Nu sprak Hij voor hen allen, en ons, en Zijne leerlingen deze gelijkenis:

» Twee menschen gingen op naar den tempel, om te bidden. De een was een Farizeër, en de ander een tollenaar. De Farizeër stond daar, en bad bij zich zelven aldus: o God! ik dank U, dat ik niet ben gelijk de overige menschen, roovers, onregtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar. Ik vast tweemaal in de week, en geef tienden van alles, wat ik bezit. En de tollenaar stond van verre, en wilde zijne

oogen zelfs niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijne borst en sprak: o God! wees mij zondaar genadig! Ik zeg u: deze is eerder geregtvaardigd afgegaan naar zijn huis dan die; want een ieder, die zich zelven verhoogt, zal vernederd, en wie zich zelven vernedert, zal verhoogd worden."

Hij zag mij juist aan, toen mij de tranen over de wangen liepen. GEZEZ en zijn gezelschap stonden daar als van den donder getroffen. Ik vergat mij zelven, en sloeg op mijne borst, zoodat de omstanders het hoorden, en mij allen aanzagen. Toen schaamde ik mij, en liep henen; maar ik dacht terstond, dat ik mijne vrouw wilde halen. Nu moet gij allen meê; wacht geen oogenblik; dan treffen we Hem nog aan.

De vrouw van ZIF *(tot allen.)* Nu, wat zeide ik?

Allen, zeer getroffen door het verhaal van ZIF, en even als hij zich de tranen afwisschende, zeggen te gelijk: Ik kom! — Ik waag het! — in Gods naam! enz.

Alleen de jongste dochter van IDDO wilde niet; die was, onder het verhaal van ZIF, nu zoo bleek als een doek, en dan weêr vuurrood geworden.

Hare moeder zeide: Gij moet.

Zij gingen dan allen, troffen Hem aan op weg naar Zijne herberg, beleden hunne zonden, baden Hem, werden opgebeurd en begenadigd. IDDO's jongste dochter bekende naderhand aan haren vader, dat zij hem meermalen had bestolen, en juist dien dag de eerste zamenkomst met een' loszinnig' jong' mensch had afgesproken. Van nu aan was zij een voorbeeld voor hare oudere zuster. Op den duur ondervonden zij de vijandschap van GEZEZ, vooral IDDO; want hij verloor als wijnkooper zijne klanten, zoover GEZEZ maar invloed had, en die noemde hen allen te zamen niet anders dan het gespuis van ZIF.

IV.

HASUBA AAN EVA.

Hartelijk groet ik u, mijne teedergeliefde vrouw! Ik bid u, houd mij ten goede, dat ik onwaardige aan u schrijve. Ach! lieve vrouw! gij kunt niet gelooven, in welk een' verschrikkelijken toestand ik leven moet. Dag noch nacht laat de helsche vijand mij rust met zijne vreeselijke pijlen en ingevingen. Ik verzoek u, om Gods wil, lieve vrouw! bid voor mij, dat ik nog aan den helschen vijand ontrukt worde, dat ik niet tot in alle eeuwigheid zoo verschrikkelijk lijde, en dat de langmoedige God, wien ik zoo veel duizend en duizend maal beleedigd heb, en nog steeds beleedig, mij toch genadig zij, en mijne zware zonden, die tot verpletterens toe mij drukken, mij vergeve, en mij ook den goeden, heiligen Geest schenke. Ik vrees gedurig, dat Die van mij geweken is, en bemerk Hem ook volstrekt niet. Ach! om Gods wil, mijne lieve EVA! Wat zal ik toch aanvangen in mijn' dringenden nood? Ach! mijne lieve vrouw! hoe menigmaal hebt gij mij getroost, en voor mij gebeden aan mijn krankbed, zoo dat ik het weder zoo regt goed had! De goede God zal er u gewis in eeuwigheid rijkelijk voor zegenen. Maar nu moet ik radeloos en troosteloos gebukt gaan onder den zwaren last. Ik bid u nog eens, mijne heele lieve vrouw! wees toch zoo goed en bid voor mij, arm, hulp- en troosteloos schepsel! o Zoo het God nog eens behagen mogt mij ook te redden! Hoe hartelijk zou ik er in Zijn rijk u voor danken! Ik dank u hartelijk voor al het goede, dat gij mij gedaan hebt.

V.

HASUBA AAN EVA.

(Lukas XVIII: 9—14.)

Spoedig geef ik u berigt, met een paar regels, door mijne buurvrouw, die juist naar de stad gaat. Daags nadat ik u geschreven had, is mijn broeder gekomen, en heeft mij verhaald van dien Farizeër, die zich zelven voor regtvaardig hield, en dien tollenaar, die op zijne borst sloeg, en dat de laatste meer geregtvaardigd afging naar zijn huis, eene schoone gelijkenis namelijk, welke de Profeet van *Nazareth* gesproken heeft.

En daarna kwam Hij zelf ook; mijn broeder had het Hem, daar Hij door ons dorp kwam, verzocht; Hij leide mij de hand op, en ik werd gezond, en de geest der zwaarmoedigheid is van mij geweken. o Prijs met mij die almagtige kracht! Hoe zeer is mij het hart verruimd! Hoe kon ik toch zoo dikwijls dien God wantrouwen, die enkel genade en liefde is? Hij sprak tot mij met groote vriendelijkheid: »Al verbeidt God ook nog zoo lang, eens beschikt Hij Zijn' geliefden spoedige en volkomene hulp, en de vijand wordt te schande. Vergeet nooit de vriendelijkheid van Gods aangezigt, en wacht op Hem."

Dit wilde ik u spoedig berigten, opdat zij, die voor mij gebeden hebben, nu ook God loven mogen voor mij, verloren en wedergevonden schaap.

VI.

PETRUS EN THOMAS.

(Mattheüs XX: 17—28; Markus X: 32—45; Lukas XVIII: 31—34.)

PETRUS. Gij ziet er treurig uit, zoowel als ik.
THOMAS. Ik versta den Meester niet.

P. En Hij riep ons toch zoo opzettelijk zamen, opdat wij Hem verstaan zouden, zoodat ik aanstonds dacht, het zou iets gewigtigs wezen.

Th. Ik zou het zoo gaarne vergeten; maar ik kan niet.

P. Gij weet nog wel, hoe slecht ik ereens bij voer, toen ik het Hem wilde afraden.

Th. *(is in gedachten verzonken.)*

P. Hij wees mij af, alsof de Satan door mij sprak.

Th. *(herhaalt langzaam :)* » Ziet, wij gaan op naar *Jeruzalem*, en alles, wat door de Profeten geschreven is van den Zoon des menschen, zal volbragt worden. . . . . ."

P. Dat is goed. Dat is alles heerlijk en goed. Waarlijk voor de wederspannigen ook uit Zijn eigen volk kon wel een geducht oordeel aanstaande zijn.

Th. *(spreekt langzaam verder :)* » De Zoon des menschen zal den Overpriesteren en Schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen Hem ter dood veroordeelen. Zij zullen Hem den Heidenen overleveren, om Hem te bespotten, te geeselen, te bespuwen, te kruisigen, en ten derden dage zal Hij wederom opstaan." — *(Hij zegt op heviger toon:)* Waarlijk, als Hij niet blijft in eeuwigheid, dan kan ik niet in Hem gelooven!

P. Altijd spreekt Hij van lijden, en er kan, er kan niet anders meê bedoeld zijn dan ons laag te stemmen, en dan des te heerlijker te verrassen. Dat zeide ik honderdmaal, en ik zeg het nog duizendmaal.

Th. Wat zeggen JOHANNES en JAKOBUS er van?

P. Die gelooven het ook wel niet. Waart gij er dan niet bij? . . . . Maar neen, gij waart heengegaan.

Th. Ik kwam juist terug, toen Hij ons tot nederigheid opwekte.

P. Hun ligt de glorie van Zijn rijk, en hunne eer tevens zeer na aan het hart.

Th. Zijt gij boos op de beide broeders?

P. Ik bemin hen; maar zij hebben ons allen boos

gemaakt; ik weet er niet een', die het hen niet kwalijk nam. JUDAS ISKARIOTH het minste.

TH. Hoe dat? Die veracht toch de goederen der aarde niet.

P. Hij zeide juist: Men kan ten slotte nog wel den rijksten zegen van Hem bekomen, zonder juist het digtst bij Hem te zitten.

TH. Wat was het dan met de Zebedeërs?

P. SALOME, die eene eergierige vrouw is, was met hare beide zonen gekomen, om den Heer iets te verzoeken; wij hadden het wel niet moeten hooren, maar wij kwamen er juist op aan.

TH. Ik merkte, dat zij Hem volgde, en wist niet regt, waarom; ik geloof ook, dat zij den Heer zeer lief heeft.

P. Dat geloof ik ook. Zij viel voor Hem neder, en verlangde verhooring van eene bede. »Wat is uwe begeerte?" sprak JEZUS. De moeder: »Beloof mij, dat deze mijne beide zonen in uw Koningrijk, de een aan uwe regter- en de ander aan uwe linkerhand zullen zitten!" »Gij weet niet, wat gij begeert," was Zijn antwoord, »kunt gij den beker, dien ik drinken zal, ook drinken, en met den doop, die over mij gaan zal, u ook doopen laten?" »Ja wel" antwoordden zij. JEZUS: »Gij zult wel mijnen beker drinken, en met den doop, die over mij gaan zal, gedoopt worden; maar het zitten aan mijne regter- en linkerhand, dat is in mijne magt niet, om het anderen te geven dan wien het bestemd is door mijnen Vader."

Wij stonden op eenigen afstand, maar hoorden alles, en allen werden misnoegd over die eerzuchtigen. Toen heeft JEZUS ons allen zamengeroepen, en allen in het rond aangezien, — mij echter bijzonder, dat merkte ik wel, — en Hij zeide: »Gij weet, dat de Vorsten der volken over hen heerschen, en de Grooten magt over hen hebben. Doch bij u zal het niet zoo zijn; maar wie onder u groot wil worden, die zij uw dienaar, en wie onder u de eerste wil zijn, die zij uw dienst-

knecht; gelijk ook de Zoon des menschen niet gekomen is, om zich te laten bedienen, maar om zelf te dienen, en Zijn leven te geven tot een losgeld voor velen."

Th. »En Zijn leven te geven tot een losgeld voor velen. . . . ?" Hij eindigt zoo als Hij begon.

P. Gij ziet echter, JOHANNES en JAKOBUS verwachten Zijn rijk zoo vast en zoo zeker als wij. Misschien moeten er nog wel bange uren voorafgaan.

VII.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Mattheüs XX: 29—34; Markus X: 46—52; Lukas XVIII: 35—43.)

— Nadat Hij dit van JOHANNES den Dooper gezegd had, togen wij weg van *Bethabara*, en voeren over den Jordaan; waar wij ons allen ootmoedig en dankbaar aan God onzen doop herinnerden.

De Heer wilde dienzelfden dag van *Gilgal* naar *Jericho*. Niet ver van de stad zetteden wij ons in een' aangenamen oord in een palmboschje neder. JAKOBUS begon van de heilige geschiedenis dezer stad te spreken, en herinnerde den Heer, dat eens JOZUA, de zoon van NUN, met de wondervolle inneming dezer stad een begin had gemaakt van de verovering des lands. Hij wilde daardoor, zooals hij mij naderhand zeide, aan den Heer, als een' tweeden JOZUA, aanleiding geven, ons iets van het innemen des rijks te zeggen. De Heer zweeg daar echter geheel van. JUDAS ISKARIOTH roemde de vruchtbaarheid des lands rondom deze stad, en den welstand van hare burgers, en betuigde zijne bevreemding over die vervloeking van hem, die deze stad weêr zou opbouwen, welke JOZUA eens had uitgesproken (*). ANDREAS antwoordde hem: »Iemands zonde is hem zelven tot een vloek, en kan een' ander' toch ten zegen worden." JEZUS zweeg ook daarop. Maar toen

(*) Joz. VI: 26. 1 Kon. XVI: 34.

JUDAS ISKARIOTH den balsemhandel der inwoners van *Jericho* zoo zeer roemde, zeide de Heer: » JUDAS! bij mij is balsem des levens; bij mij is de olie der genezing; zij heelt de doodelijkste wonden; komt en koopt van mij zonder geld en zonder prijs." Wij gingen verder, en stilden onzen dorst bij ELIZA's bron, waar SIMON tot den Heer zeide: » Zie, wat groote weldaad heeft de man Gods eeuwen lang aan deze stad bewezen (*)!" JEZUS antwoordde: » SIMON PETRUS! zie, gij zult allen van het bittere water der droefheid drinken; maar, voorwaar! voorwaar! ik zeg u: ik maak het tot een zoete bron, die vloeit tot in het eeuwige leven."

Nu werd het gevolg van onzen Meester weder vermeerderd met twee opregte zonen van ABRAHAM, en wel op eene bijzondere Godverheerlijkende wijs. Zijn geleide was zeer talrijk, en er verzamelde zich ook reeds veel volk van *Jericho*, dat Hem hier en daar uit de huizen, hoeven en wegen te gemoet kwam, en Hem volgde. Allen zwegen met betamenden eerbied, eene stilte, vol van vrolijke verwachting voor de inwoners, wijd verschillend van die schrik en oordeel voorspellende stilte der Israëlieten, die, onder JOZUA's aanvoering, rondom het door der afgoden gruwel bevlekte *Jericho* henentogen.

Daar brak een geroep de plegtige stilte af. Twee stemmen, de eene terstond na de andere, riepen er: » JEZUS! Zoon van DAVID! ontferm u over mij!" Ik dacht terstond, dat het die twee mannen waren, die op den muur zaten, welke wij zoo even voorbij gegaan waren; zij begeerden een aalmoes, en JUDAS gaf hun wat. Nu moeten zij van de lieden vernomen hebben, wie daar voorbijkwam, en daar wij reeds omtrent twintig schreden vooruit waren, riepen zij luid. Ik hoorde zeer duidelijk, dat het volk op hen misnoegd werd, en hen gebood den mond te houden, of zij den in-

(*) 2 Kon. II: 19—22.

togt van den Profeet nu storen wilden. Maar de begeerte naar redding was bij deze menschen te sterk; het waren blinden; zij riepen, terwijl het volk voortging, gedurig al luider en dringender: »JEZUS! JEZUS! Zoon van DAVID! ontferm u over ons!"

Nu stond JEZUS stil. Ik had het wel gedacht, onze Heer kan onmogelijk zoo jammerlijk hooren roepen, zonder dat het Hem het hart beweegt. Hij zeide: »Roept die mannen, zij moeten komen." Dadelijk bleef al het volk staan, en de boodschap ging snel van mond tot mond door de digte schaar. Men riep hun toe: »Hebt goeden moed, ziet, Hij zegt, dat gij komen moet!" BARTIMEÜS (hij zelf verhaalde het mij daarna) wierp spoedig zijn' mantel af, en GADDI (zoo heette de ander) evenzoo, en zij drongen door het volk heen tot bij JEZUS. Met hartelijk mededoogen en innemende zachtheid vroeg Hij hen: »Wat wilt gij dat ik u doen zal?" Zij antwoordden: »Ach Heer! dat onze oogen geopend worden!" Terstond roerde JEZUS hunne oogen aan en zeide: »Gaat heen, uw geloof heeft u geholpen." Zij ondervonden dadelijk, dat Zijne aanraking hun het licht deed opgaan, en prezen God met luide stem; maar zij gingen niet henen, zij bleven en volgden den Heer na; want zelve hadden zij het ervaren, wat zij geloofd hadden, dat JEZUS de groote Zoon van DAVID was, naar de woorden van JESAJA: *Houdt moed, vreest niet! Ziet uw God! De wrake komt, de vergelding Gods! Hij komt en zal u verlossen! Dan worden der blinden oogen geopend, en de ooren der dooven worden geopend. Dan springt de kreupele, gelijk een hert, en de tong des stommen juicht. Als wateren opwellen in de woestijn, en beken in de wildernis. Dan wordt de gloeijende vlakte tot een meer, en 't uitgedorde land tot waterbronnen; in het verblijf, waar der draken leger was, daar zullen gras, en riet en biezen zijn. En aldaar zal een gebaande weg zijn, heilige weg zal men hem heeten, geen onreine gaat daar over; Hij*

zelf gaat op dien weg hun voor, dat ook de eenvoudigsten niet dwalen kunnen. Daar zal geen leeuw zijn, en geen verscheurend gedierte komt er; geen onheil bejegent aldaar, als de verlosten er wandelen. En des Heeren vrijgekochten gaan naar Sion heen en weder, met gejuich en eeuwige blijdschap op hunne hoofden: vreugde en blijdschap vallen hun ten deel, en kommer en zuchting zijn gevloden (*)*!*

Hoe klopte mij het hart, toen ik mij deze woorden herinnerde! Kon toch ELIZA reeds het vergiftige water bij *Jericho* in eene zoete bron veranderen, dan zal de wildernis tusschen *Jericho* en *Jeruzalem* een vruchtbaar veld, en de rotsen zullen gebaande wegen worden; dan zal de heilige weg veilig zijn voor kwaaddoeners en moordenaars, die vreeselijker zijn dan draken en leeuwen.

ô Hoe klopte mij het hart bij de herinnering van die woorden: *De Heer zelf zal op dien weg hun voorgaan*!

BARTIMEüs en GADDI verheugden zich in deze hoop met onuitsprekelijke vreugde.

VIII.

DEGUëL, KETûRA EN HAAR MAN ZACCHEüS, DE OPPERTOLBEAMBTE VAN JERICHO.

(Lukas XIX: 1—10.)

DEGUëL. Als hij van nacht niet ergens elders blijft, dan moet hij nu toch spoedig gekomen.

KETûRA. Het is mij leed, dat gij zoo lang moet wachten. Ik zei het al, huis en goed wordt er nu maar voor verwaarloosd, voor die nieuwe kennismaking. Op die manier zal hij fraai voor mijn IZAK zorgen.

(*) Jes. XXXV: 4—10.

D. Het zal zoo erg niet loopen. Den armen gegeven is den Heere geleend.

K. Gij spreekt er goed over, lieve DEGUËL! maar als gij eens wist.... Ik zal het u maar zeggen; want ik vertrouw, dat gij zwijgen kunt: de gansche helft van zijn vermogen heeft hij op eens aan de armen gegeven. — Ziet ge, zoo ver gaat de dwaasheid. Het is niet om mij zelf, dat weet God; het is mij maar om mijn' IZAK, en als wij nog meer kinderen krijgen mogten. Het laat zich wel niet aanzien; maar men kan toch nooit weten; en onvoorzigtigheid moet dikwijls nog in hoogen ouderdom hare straf dragen.

D. Ja, dat is waarlijk te erg. Ik heb dat al dikwijls gehoord, als men zich met den Profeet inlaat, dat hij zoo iemands geheele hart weet te winnen. Het schijnt wel, dat het beter is, om zich in het geheel niet met Hem in te laten, als men niet te ver met Hem wil gaan. — Ik vrees maar, als dat met uw' man zoo is, dat ik dan ook in mijne zaak juist niet het beste bescheid te wachten heb.

K. Wildet gij misschien geld van hem leenen?

D. Neen, het betreft een kleine rekenfout, die hij mij moet helpen goed maken; of ik zou in groote moeijelijkheid komen.....

(ZACCHEÜS *komt terug, nadat hij den Profeet van Nazareth uitgeleide heeft gedaan, en behandelt* DEGUËL *met ongewone vriendelijkheid, en zonder eenige aanmatiging, waardoor deze reeds ten halve wordt gewonnen.*)

D. Komt gij van den Profeet terug? Ik heb half geschroomd, om mij bij u aan te melden; ik dacht, misschien is een van ons u reeds te gering.

Z. Bij den Profeet leert men de trotschheid wel af. — God zij met u, lieve vrouw! Ik gevoel mij nu zoo regt gelukkig; ik kon nog over iets met Hem spreken. o Die man helpt iemand uit alles, al is men er ook nog zoo diep in verward! — Wat was uw verlangen, DEGUËL?

D. Ik wilde u juist nog eerst vragen, hoe gij zoo tot die kennismaking zijt gekomen, als het u niet te veel moeite geeft.

Z. o Dat is geen moeite. Ik heb reeds sedert vorige feesten veel van JEZUS van *Nazareth* gehoord, dat mij vurig deed wenschen, om Hem te zien; en, zoo God wilde, te spreken. Op het laatste feest was ik te *Jeruzalem* en dacht, nu moest ik Hem zeker aantreffen; maar het moest zoo niet. Met dankbaarheid aan God moet ik zeggen, sedert dat ik JOHANNES hoorde te *Bethabara*, was ik in menig opzigt tot andere gedachten gekomen. Ik was nog maar te zwak, om in alles opentlijk er naar te handelen. Ik had echter ook al dien tijd, ik moet het bekennen, geen ware rust in mijn hart.

K. Het ging u toch goed in uwe zaak.

Z. ô Ja. — Nu zeide men voor eenige dagen, dat Hij door *Jericho* naar *Jeruzalem* zou gaan. Gisteren (ik was juist in eene treurige stemming; ik overlei 's morgens, hoe ik het toch zou moeten aanleggen, om een volkomen gerust geweten te krijgen, en kon, hoe lang en hoe diep ik er over nadacht, het met mij zelven niet eens worden.) Gisteren middag hoorde men op eens in de stad, dat de Profeet kwam, en dat Hij reeds bij het palmboschje was .... (*Zij worden gestoord. Een knecht roept iemand, om bescheid te geven.* KETÛRA *gaat dadelijk uit de kamer, en* ZACCHEÜS *vervolgt:*) Aanstonds liet ik alles liggen en liep naar buiten. Er was echter zulk een gedrang om Hem henen, dat ik onmogelijk bij Hem kon komen; en zien kon ik Hem ook niet. Daar ik zoo klein ben, hielp het mij niet, al klom ik op een' steen of een blok ....

(KETÛRA *komt weêr binnen.*)

Z. Wat was er, lieve vrouw?

K. Niets, volstrekt niets.

Z. Gaat het mij aan, of u?

K. U; maar ik heb al antwoord gegeven. - Die slechte kerel!

Z. Wat was het dan, ik bid u? — Vergeef mij, DEGUËL! ik moet dat weten.

K. *(zachtjes tot* ZACCHEÜS*)* Het was de oude OMAR, die onbeschaamde! Hij zou, voor tien jaar, van koopwaren, een vierde talents aan waarde, belasting bij u betaald hebben, en gij zoudt onder weg aan zijn' knecht beloofd hebben, ik weet niet hoe veel hij zeide, terug te geven; het zouden zulke, en zoo veel waren geweest zijn, en hij moest ook zoo veel terug hebben. Ik scheepte hem af, zooals hij het verdiende.

Z. Neen zoo niet, lieve VROUW! Is hij weg?

K. Ja, ja; hij schaamt zich; laat hem gaan.

Z. Vergeef mij; ik kom aanstonds terug. *(Hij gaat de kamer uit, en loopt, zoo hard hij kan,* OMAR *achter na.)*

K. Dat God zich ontferme! Zoo moet mijn IZAK een bedelaar worden.

D. Wat is het dan weder?

K. Wel, daar vraagt er een tol terug van over tien jaar, en de dwaas goedhartige man zal het hem zeker gaan geven. Dat noem ik geen goedheid; dat is wreedheid omtrent vrouw en kind. *(Zij ziet door het venster op de straat.)* Daar ziet gij ze; hij heeft hem ingehaald. Foei! wat buigt hij zich vóor dien gemeenen kerel! *(Zij blijven eene poos staan kijken.)* Ziet ge, dat heb ik wel gedacht! Hij krijgt zijn beurs, en geeft hem geld.

D. *(die er nog naar ziet.)* En niet weinig ook.

K. Dat kan ik niet langer aanzien; ik weet al raad. Ik zal er onzen zwager, den Rabbi, maar eens over spreken. Gij zoudt toch ook wel een woord in mijn belang kunnen zeggen.

D. Ik weet niet. Ik ben anders te moede dan ik was. — —

(Beiden zwijgen zij; DEGUËL *sprak liever niet meer, en* KETÛRA *dacht over zijne woorden na.)*

Z. *(die nu weder in de kamer komt.)* Vergeef mij, DEGUËL!

D. Zeer gaarne. Mag ik u verzoeken, ga voort met uw verhaal. Gij kondt Hem dan onder het volk nergens in het oog krijgen, niet waar?

Z. Ja. — Toen liep ik terug naar de stad tot aan den wilden vijgeboom, voor aan den tuin van mijn' neef, aan de straat. Daar, dacht ik, moet Hij zeker voorbij, en ik klom in den boom. Daar kwamen ze; Hij ging tusschen twee broeders, JOHANNES en JAKOBUS (ik ken die nu), alsof het drie broeders waren. Heilige God! Hoe gelukkig was ik, toen zij nader kwamen, en ik de nederigheid en de liefde daar zag wandelen? Maar denk eens, drie treden van den boom zag Hij naar mij op, ik schrikte. Nu noemde Hij mij bij mijn' naam en zeide, zoo vriendelijk, dat mij alle vrees ontnomen werd: »ZACCHEUS! klim haastig af! want ik moet heden in uw huis vertoeven." Dadelijk klom ik af. Neen! in het Godsrijk ben ik niet zaliger dan toen ik daar, nevens Hem, de stad inkwam, en Hem met Zijne gezanten in mijn huis voerde, en Zijn gastheer was. Het deed mij zeer, toen ik merkte, dat onder weg allen van de Farizeesche partij laag vielen op den Profeet, dat Hij bij zoo zondigen man, als ik, Zijn' intrek ging nemen. Maar Hij verzoette mij alle bitterheid door Zijne Goddelijke erbarming en vriendelijkheid. Hij zeide, toen ik Hem mijn zondig leven met berouw bekende: »Heden is dezen huize zaligheid geschied; want ook deze is een zoon van ABRAHAM."...

K. Wel, wij zijn allen zijne kinderen.

Z. »Want de Zoon des menschen is gekomen, om het verlorene te zoeken en te redden."

(DEGUËL *wordt vooral door dit laatste woord diep getroffen, zoodat hij bleek wordt, en in gedachten verzonken nederzit.* ZACCHEÜS *wordt intusschen voor een oogenblik buiten de kamer geroepen.*)

K. ô Hij zeide u niet alles; ik wil u maar alles zeggen. Mijn man sprak tot den Profeet, zoo dat ik

het hoorde. »Zie, Heer! ik geef de helft van al mijne goederen aan de armen; en waar ik iemand door bedrog iets ontvreemd heb, dien geef ik het vierdubbel weder."

Z. (*Komt terug.*) Gij begrijpt toch wel, DEGUËL! wat Hij meende met dat heil, dat den zoon van ABRAHAM wedervaren is? Hij is degene, die komen zou, en niemand anders.

KETÛRA gaat weg. DEGUËL komt er voor uit bij ZACCHEÜS, hoezeer zijn hart is getroffen, en dat het zijn voornemen is JEZUS op te zoeken. Hij ontdekt hem een groot bedrog in zijne rekening, en dat hij Zijne hulp had willen inroepen, om dat te verbergen, maar zegt, dat hij dat nu herstellen wil, ofschoon hij voorziet, dat hij er een arm man bij zal worden. ZACCHEÜS versterkt hem in dat goede voornemen, belooft hem op het feest met hem tot JEZUS te gaan, en klaagt hem de hebzucht zijner vrouw, waarvan DEGUËL hem zegt, dat hij die reeds had opgemerkt. ZACCHEÜS spreekt van zijn aanhoudend gebed om de gemoedsverandering zijner vrouw, en van zijn vast vertrouwen, dat hij ten dien opzigte had op God en Zijnen Gezalfden. Zij kwam dan ook inderdaad tot een' beteren zin, na het feest, toen haar zoontje IZAK, de afgod der moeder, tot stervens toe krank werd, en toen ZACCHEÜS zijne spoedige genezing van God, in den naam Zijns Zoons, mogt verkrijgen.

IX.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Lukas XIX: 11—27.)

BARTIMEÜS, GADDI, ZACCHEÜS, en wat met hen voorviel, vooral dat woord tot den laatsten: »Heden is Israëls Heiland aan uw huis geopenbaard. Ik ben gekomen, om het verlorene bijeen te zoeken en te redden,"

dit alles gaf nieuw leven aan ons aller hoop, dat Zijn Koningrijk nu weldra in zijne heerlijkheid zou openbaar worden.

Heden echter zeide Hij ons eene gelijkenis, als wilde Hij ons van nieuws den langen tijd, die nog verloopen moet, en Zijne verwerping door Zijn eigen volk leeren. Hij zeide: » Een zeker man van hooge geboorte reisde naar een vergelegen land, om een Koningrijk, dat hem behoorde, in bezit te nemen, en dan weder terug te komen. En hij riep zijne tien knechten, gaf hun tien ponden, en sprak: Drijft daar handel mede, tot dat ik wederkom. Maar bij zijne medeburgers was hij gehaat; zij zonden hem een gezantschap na, en lieten zeggen: Wij willen dezen niet tot onzen Koning! Intusschen had hij het Koningrijk in bezit genomen, kwam terug, en liet die knechten, aan wie hij het geld had overgegeven, voor zich roepen, om te zien, wat ieder daarmede had uitgevoerd. Een van hen kwam, en zeide: Heer! uw pond heeft tien andere gewonnen. Goed, antwoordde de heer, gij zijt een regtschapen dienstknecht. Over het kleine zijt gij getrouw geweest; wees nu heer over tien steden! Een ander kwam, en zeide: Heer! uw pond heeft vijf andere gewonnen. Tot dezen zeide hij: Wees gij heer over vijf steden! Nog een kwam er. Heer! zeide deze, hier is uw pond terug, dat ik in een' zweetdoek bewaarde. Want ik vreesde u, omdat gij een streng man zijt; gij neemt, waar gij niets hebt uitgezet, en gij maait, waar gij niet gezaaid hebt. Zoo wil ik dan, antwoordde de heer, naar uwe eigene woorden u oordeelen, gij nietswaardige dienstknecht! Weet gij, dat ik een streng man ben, dat ik neem, waar ik niets uitgezet, en maai, waar ik niets gezaaid heb; waarom hebt gij dan mijn geld niet in de wisselbank gegeven, opdat ik het bij mijne terugkomst met woeker had mogen terugkrijgen? Tot degenen, die er bij stonden, zeide hij: Neemt van hem dat pond, en geeft het dien, die de tien ponden heeft.

Zij zeiden: Heer! hij heeft reeds tien ponden. Ik zeg u, was zijn antwoord, een' ieder, die heeft, wordt gegeven; maar van hem, die niet heeft, wordt ook dat, wat hij heeft, genomen. En deze mijne vijanden, die mij niet als hunnen Koning wilden aannemen, brengt ze hier, en doodt ze voor mijne oogen."

Heer! geef, dat ik Uw getrouwe knecht bevonden worde, wanneer Gij heden of morgen mij voor Uwen troon tot rekenschap roept!

X.

SARAH VAN BETHANIË AAN THAMAR.

(Lukas X: 38—42; Johannes XI: 1.)

Vrede zij u, lieve THAMAR! Gij zult u verwonderen, dat ik u woorden des vredes schrijf, daar gij weet, dat de boosheid van uw hart reeds lang voor mij bloot ligt, en dat uwe snoode lastering mijne gansche ziel met afschuw van die boosheid, en met haat tegen u had moeten vervullen. Weet, dat ik het in mijne hand had, om uw geluk bij de hofmeesteres, waar gij u, naar ik hoor, zoo op verheft, met één woord te verwoesten; dat was reeds geschreven, en nu is het verscheurd. Dank dat, naast den Almagtigen, aan dien vriend van den Profeet, dien gij evenzoo als mij belasterdet, die dat weet, en er zich diep en pijnlijk door gekrenkt gevoelde, en toch geen rust had, eer ik hem beloofde te zullen vergeven.

Zoo doen de vrienden van den Profeet, die gij haat, en niet ophoudt te lasteren; zoo vergeven zij, en dat leeren zij van dien Profeet, wien uwe stoute tong durft smaden, zonder Hem te kennen. Dwaze! hoe lang laat gij u door de vleijerijen en liefkozingen van voorname vrijgeesten misleiden? Geniet dan nu uw geluk;

maar vergeet niet, dat gij het aan de grootmoedigheid van den door u belasterden LAZARUS te danken hebt.

Twee malen drong hij mij, dat ik u vergeven zou; want ik zwoer uw ongeluk, — en hij kon niets bij mij uitrigten. Gisteren kwam die edelste der menschen, doodsbleek en waggelend aan den arm zijner zuster MARIA nog tot mij; ik ontstelde, toen ik zag, hoe krank hij was, en vreesde, dat hij in mijne kamer zou sterven. Toen hij een weinig bekomen was, zeide hij mij, dat hij niet kon rusten, en dat het hem, als hij sterven moest, in het uur des doods de rust zou benemen, wanneer ik aan THAMAR niet vergaf; ik moest den Profeet die schande bij Zijne vijanden niet aandoen, dat ik wraak nam. Hij sprak zóó tot mij, dat het mij door merg en been drong. Zijn bleek gelaat was mij als dat van een' engel, en ik gevoelde de zaligheid eener ziel, die van alle wraakzucht vrij is. Ik besloot er toe, en beloofde het hem, en volbreng nu, THAMAR! wat ik beloofde.

Laat mij u nog verder verhalen, opdat gij hem geheel kennen moogt, dien gij lasterdet. — God neme een welgevallen in uw berouw! THAMAR! Gij zult, gij moet goed worden; reeds heb ik er u van harte lief om. Hij had eene vreugde, zoo als slechts engelen hebben kunnen, zegende mij, en nam afscheid. Er was nu een bediende gekomen, die den kranken nog naar elders moest geleiden. Zijne zuster liet hij bij mij.

Zij verhaalde mij van haren gemeenzamen omgang met den Profeet veel heerlijks, van Zijn Goddelijk onderwijs, van den liefdevollen ijver harer zuster MARTHA, om den Profeet waardiglijk te onthalen, en beschuldigde zich zelve, dat zij dat dikwijls verzuimde, en maar al te ligt aan hare zuster overliet; zij kon niet anders, zij hing zoo geheel aan Zijne lippen, wanneer Hij haar van Zijnen Vader, en van de heerlijkheid Zijner geliefden sprak, die Hij eens met hen deelen zoude. Ik vroeg haar, of Hij haar dan daarover berispt had. »Dat juist niet," antwoordde zij; » men

mogt het eerder berisping heeten, wat Hij aan mijne zuster zeide." »Eens", dus verhaalde zij mij, toen ik er meer dringend naar vroeg, »eens wendde zich mijne zuster tot Hem en zeide: »»Rabbi! ziet Gij niet, hoe MARIA mij alles alleen laat gereed maken? Zeg haar toch, dat zij mij helpe!"" Ik had juist aan zijne voeten gezeten, en Hem met diepen eerbied aangehoord. Toen gaf Hij haar ten antwoord: »»MARTHA! MARTHA! gij ontrust u over vele dingen; één is noodig. MARIA heeft het beste deel verkoren, dat niet van haar zal genomen worden.""

Ziet ge, THAMAR! reeds spreek ik met u, als met eene vertrouwde; zulk eene liefde heeft het oog van den kranken mij ingestort; en ja, van hem wilde ik u nog meer verhalen. Zijne zuster zeide mij, hij liet zich van mij nog naar twee plaatsen brengen, en al bezweek hij ook op den weg, zoo zou hij toch rust hebben, dat hij nog die twee bezoeken had willen doen. Het eene was bij een' Schriftgeleerden, die eene oude arme weduw in LAZARUS' buurt het bloed uitzuigt. MARIA was ontzaggelijk ongerust, hoe dit bezoek zou afloopen, omdat dit, bij al zijne geveinsdheid, een uiterst heftig mensch was; en nog weet ik niet, hoe het afgeloopen is. Dan wilde hij nog naar een' kranken, die in diepe treurigheid verzonken lag, dat hij den Profeet nog nooit had kunnen aantreffen, om dezen, zoo het mogelijk was, Goddelijken troost in de ziel te storten. Daarop wilde hij zich getroost te bed begeven, en de krankheid afwachten.

MARIA was zeer bezorgd, dat hem dat alles zeer zou aangrijpen; ik merkte echter met bewondering op, hoe goed zij zich daaronder hield, en met hoe vast vertrouwen zij de herstelling van haren broeder verwachtte. Zij zijn zeer aan elkander verbonden, die broeder en zuster; waarlijk, THAMAR! gij zoudt denken, dat gij twee engelen elkander zaagt beminnen. Ik ben regt blij, dat zij zijne herstelling hoopt; mij komt zij onmogelijk voor; hij ziet er net zoo uit, als

mijn zalige broeder in de laatste week van zijn leven; en mij dunkt, om MARIA's wil zou ik ontroostbaar zijn, wanneer zij hem verliezen moest.

THAMAR! het is mij gedurig reeds, alsof gij mij liefhebt. Doet gij het, dan zag ik in mijn leven zulk een wonder van verzoening niet, en LAZARUS heeft dat bewerkt. — —

XI.

SARAH EN RUTH, BIJ HET TERUGKEEREN VAN LAZARUS' WONING.

(Johannes XI : 1—4.)

RUTH. Zij houden zich regt goed.

SARAH. Zoo schijnt het; maar o! hoe worstelden en jammerden de zusters! MARTHA snikte en weende luid; MARIA zat daar als levenloos, sloeg geen oog omhoog noch ter zijde, en de eene traan na den anderen vloeide haar langs de wangen. — Gij kunt u den jammer niet voorstellen, als zij alleen zijn. MARIA verwijdert zich van het lijk geen oogenblik.

R. Mij dunkt, zoo heb ik nog geen lijk gezien. Eerst was hij zeer veranderd, toen hij met den dood worstelde. Hoor, dat had ik niet als mogelijk kunnen denken, bij de liefde, die JEZUS voor hem had, dat hij aan zijne zusters ontrukt zou worden.

S. Ach! daar mag ik in 't geheel niet over spreken. — Waart gij bij den doodstrijd?

R. Ja, hij had het zwaar, zeer zwaar. Zijn gebed was gedurig: » Bewaar mij in de liefde Uwes Zoons! Bewaar mij in de liefde Uwes Zoons! Voltooi Uw rijk! Geheiligd worde Uw naam!" Zijne laatste oogenblikken waren zeer helder, het was alsof de hemel uit zijne oogen straalde; maar hij sprak geen woord meer, zag alle de omstanders zegenend aan, en gaf met de volheid zijner hemelsche liefde MARIA den laatsten

blik; toen hief hij zijne oogen naar boven, en blies den adem uit!

S. MARTHA zeide mij, hij had haar met den laatsten blik nog gewenkt, dat zij rustiger zou zijn; maar ach! zij vond geen rust.

R. Ik geloof het wel.

S. Maar waarom of zij het toch niet in tijds aan den Profeet lieten weten?

R. Zij hebben het Hem wel doen weten. De zoon van den pottebakker......

S. Ja, van dien hield LAZARUS ook veel.

R. ..... Nu, die ging er heen, zoodra zij vernomen hadden, waar omtrent JEZUS zich ophield; door dien lieten zij Hem zeggen, dat Zijn geliefde LAZARUS een zware krankheid had. De bode kwam juist terug een oogenblik na den laatsten ademtogt, en, denk eens, zijn antwoord was, JEZUS had uitdrukkelijk gezegd: »Deze krankheid is niet tot den dood, maar tot eer van God, opdat de Zoon van God door dezelve verheerlijkt worde." MARIA werd als versteend, toen de bode die woorden sprak; en MARTHA bezat zich zelve niet in de eerste drift, en zeide met bitterheid tot den bode: »Dat kan niet wezen! Dat heeft Hij niet gezegd! Gij moet verkeerd gehoord hebben!" Het bewoog ons allen tot tranen toe, zooals de man, die zich haast dood had geloopen, en op het zien van het lijk bijna bezweek, nog bleeker werd en al snikkende zeide: »God zij mij genadig, MARTHA! Ik heb het goed gehoord: »»Deze krankheid is niet tot den dood, maar tot eer van God, opdat de Zoon van God door dezelve verheerlijkt worde""; dat zijn tot een jota toe Zijne woorden. Zijne leerlingen kunnen het getuigen". De zusters stelden hem weder gerust, zij geloofden hem wel, er waren geen getuigen noodig. En nu werden alle harten van droefheid verslonden, en niemand, niemand waagde het een woord te zeggen over het antwoord van JEZUS. Er volgde slechts een diep stil-

zwijgen, slechts een stil weenen en peinzen, een staren op het lijk, en dan weêr het oog ten hemel.

S. Ik weet niet, wat ik denken moet. — —

XII.

OTHNIËL EN SAMGAR, TWEE FLUITSPELERS IN BETHANIË.

OTHNIËL. Daar zal zeker goed betaald worden; maar ik ga er toch niet gaarne.

SAMGAR. Waarom niet?

O. Ik mis LAZARUS niet gaarne; hij is een braaf man geweest, en op ISMAËLS bruiloft was hij zoo van harte vrolijk. Hij zong zoo hartelijk meê, toen wij dat bruiloftslied speelden.

S. Welk?

O. »Kom, Sion's Koning! kom!" de Profeet van *Nazareth* mogt hem heel goed lijden.

S. Spreek mij nu van dezen geen woord meer. Het is jammer, dat wij reeds over hem getwist hebben.

O. Hoe zoo?

S. Was hij niet zijn vriend? Sprak hij althans niet zoo van hem?

O. Nu ja!

S. En hij liet hem ziek liggen en sterven, en was in de nabijheid!

O. Nu ja, wat kon hij daarvan weten?

S. En de zusters lieten 't hem zeggen?

O. Hoe weet gij dat?

S. Dat weet ik. De zoon van onzen pottebakker moest het hem melden, en hij liep zich bijna dood.

O. En trof hem niet aan?

S. En trof hem aan, en hij liet ten antwoord geven: »Deze krankheid is niet tot den dood, maar tot eer van God, en opdat de Zoon van God (daar meent hij zich zelven meê,) daardoor verheerlijkt worde," en nu moeten wij het treurlied gaan spelen, OTHNIËL! — ô Spreek mij geen woord van uwen Profeet! laat

onzen Rabbi dat te weten komen, die zal het schielijk aan den Raad hebben meêgedeeld! Komt JEHUD? Het is tijd.

O. Hij zal zoo aanstonds komen.

XIII.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Johannes XI: 1—5.)

Heden kwam er een bode van LAZARUS, dat hij zeer krank lag, JEZUS mogt toch komen, en hem genezen. De Heer antwoordde: »Deze krankheid is niet tot den dood, maar tot verheerlijking van God, opdat de Zoon van God er door verheerlijkt worde." De bode betoonde eene onuitsprekelijke vreugd over dit antwoord; hij moet LAZARUS zeer lief hebben. Ook de Heer kreeg den bode lief.

God zij geprezen, dat Hij JEZUS' vriend van zijne krankheid verlost heeft! Want de Heer ging niet naar *Bethanië*, en bleef heel rustig hier. Hij zal gewis, tot verheerlijking Zijns naam, op het oogenblik, toen de bode met hem sprak, Zijn' vriend gezond gemaakt hebben, zooals eens den bediende van den Hoofdman GAJUS, die niet wilde, dat JEZUS zich de moeite zou geven van in zijn huis te komen.

XIV.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

Vervolg.

(Johannes XI: 6—45.)

Hoe gansch anders ging het met LAZARUS! Hoe gansch anders handelt de Heer dan wij meenden en verwachtten!

Twee geheele dagen bleef JEZUS nog in dezelfde herberg. Het waren twee heerlijke dagen vol van leering en van heil voor allen, die het aannamen. Den zanger

uit de hoogste Synagoge kreeg de Heer onder allen het meeste lief, en diens vrouw bragt Hij van den rand des grafs terug.

Intusschen werden wij verschrikt en van nieuws ter neêr geslagen door eene boodschap uit *Jeruzalem*, welke die zelfde zanger ontving, dat de vijanden van JEZUS daar van nieuws tegen Hem ontstoken waren, en Hem naar het leven stonden. Ons ontviel alle moed, en wij wâren bereid, om met den Heer om te keeren en *Judéa* te verlaten. Waarlijk, onze arme harten zijn als de schepen in zee, nu door de golven opgeheven en in de hoogte zwevende, dan weder in de diepte der vertwijfeling. Hij echter is onze hoop, en Zijn licht de star, die ons leidt. Maar nu zeide JEZUS ons op den derden dag: »Laat ons verder naar *Judéa* henenreizen." SIMON antwoordde, en anderen hadden hetzelfde woord op de tong: »Heer! de Joden hebben U laatstwillen steenigen, en trekt Gij er weder henen?" De Heer antwoordde: »Heeft de dag niet zijne twaalf uren? Wie bij dag wandelt, stoot zich niet; want de zon beschijnt hem. Maar wie bij nacht wandelt, stoot zich; want het licht is niet in hem."

Wij zwegen, en zochten ons gerust te stellen, zoo goed wij konden. Eene poos daarna zeide de Meester: »Onze vriend LAZARUS is ingeslapen. Ik wil nu echter gaan, om hem op te wekken." THADDEÜS en ANDREAS zeiden tot mij: »Nu zal het wel beter worden, als hij tot slapen komen mogt." Ik was getroffen; want ik had zeker gedacht, dat hij voor twee dagen al genezen was. Zij echter en ik, wij hadden zamen gedwaald. JEZUS zeide nu vrij uit, hoe Hij het bedoeld had: »LAZARUS is gestorven, en ik ben blijde om uwentwil, dat ik daar niet was. Laat ons nu tot hem gaan." THOMAS, die in diep gepeins verzonken was geweest, zeide nu tot mij en de anderen: »Laat ons ook henengaan, opdat wij met Hem sterven; wat blijft ons beter over?"

Wij gingen alzoo allen, nadat wij bij de bron een weinig uitgerust hadden, naar *Bethanië*, allen met

een twijfelmoedig en neêrgeslagen hart. De Heer ging zeer langzaam voort, toen daar eene vrouw kwam aanloopen; wij herkenden MARTHA, doch met moeite. Bleek, en mager, en met rood geschreide oogen viel zij neder aan JEZUS' voeten, en zeide, onder een' vloed van tranen: »Ach, Heer! waart Gij hier geweest, dan ware mijn broeder niet gestorven. Doch ik weet ook nu nog, dat God u alles geven zal, wat Gij van Hem begeeren zult."

Wij zagen allen elkander met verwondering aan over dit heldenmoedig geloofswoord; JOHANNES zelf werd er schaamrood van. MARIA was anders de meer vlijtige leerling van JEZUS. Hij antwoordde haar: »Uw broeder zal opstaan." Dat verstond zij en wij allen, dat hij zou opstaan in het Godsrijk. Zij zeide: »Ik weet, dat hij bij de opstanding ten laatsten dage zal opstaan." De Heer zeide verheven en vol vriendelijkheid: »Ik ben de opstanding en het leven; wie in mij gelooft, zal leven, al stierf hij ook; en een ieder, die in het geloof aan mij leeft, zal eeuwig niet sterven. Gelooft gij dat, MARTHA?" Zij antwoordde: »Ja Heer! Ik ben overtuigd geworden, dat Gij de Messias zijt, de Zoon van God, die in de wereld komen zoude." JEZUS zeide: »Waar is MARIA?" Zij liep op deze vraag spoedig heen, om haar te halen, en JEZUS ging intusschen slechts zeer langzaam voort. Sommigen vroegen Hem iets, en wij waren nog op dezelfde plaats boven op den heuvel, toen MARIA kwam aanloopen, even zoo bleek en rood geschreid, als hare zuster, maar niet zoo ontdaan. Er kwamen nog vele Joden met haar mede, die, zoo het schijnt, bij haar waren, om hunne deelneming te betuigen. Zij viel neder voor de voeten van den Heer, en zeide dezelfde woorden als MARTHA: »Ach Heer! waart Gij toch hier geweest, dan ware mijn broeder niet gestorven!" En tranenbeken vloeiden uit hare oogen. Allen begonnen met haar te weenen, de Joden, die bij haar waren, en wij allen. Ik zag JEZUS aan, en merkte, dat Zijn geest in Hem

ontstoken en diep bedroefd werd. Hij sprak: »Waar hebt gij hem gelegd?" De zusters zeiden: »Daar, Heer! wilt gij het komen zien?" Nu begon JEZUS ook te weenen. Ik zag Hem nog nooit zoo. Toen de Joden het bemerkten, dat Hij zich de natte oogen afdroogde, zeide de een tot den ander': »Zie, hoe lief Hij hem had!" En anderen zeiden zachter: »Kon dan Hij, die de oogen der blinden opende, het ook niet zoo ver brengen, dat Zijn vriend niet stierf?"

Nu ging JEZUS naar het graf. Het was mij een oogenblik, alsof ik boven Zijn hoofd een' kring van engelen zag zweven. Ik zag de jongeren allen aan; maar geen hunner scheen iets bemerkt te hebben, en niemand zeide er ook naderhand iets van, en daarom heb ik er ook geheel van gezwegen. Ik had voorgevoel van eene openbaring Zijner heerlijkheid uit den hemel. Maar ook dat kwam anders uit dan ik verwachtte. JEZUS scheen op nieuw diep bedroefd en misnoegd te zijn, ik trok mijn oog niet van Hem af; en ik kan niet anders denken, of Hij was het — over het ongeloof der geloovigen.

Nu stond Hij voor de grafspelonk, en allen om Hem henen; niemand wist, wat hij verwachten moest; en met ieder oogenblik werd de toeloop van menschen grooter. De Heer zeide: »Neemt den steen weg van het graf!" MARTHA maakte zwarigheid, en zeide: »Heer! het lijk riekt zeker reeds sterk; het is al de vierde dag." Maar JEZUS zeide liefderijk, en toch met een weinig misnoegen: »Zeide ik u niet, als gij gelooven zoudt, zoo zoudt gij de heerlijkheid Gods zien?" MARTHA zweeg, en intusschen namen zij den steen weg van het graf, en JEZUS hief de oogen omhoog (Zijn aangezigt schitterde bijna) en bad: »Vader! Ik dank U, dat Gij mij verhoord hebt. Doch ik weet, dat Gij mij altijd hoort; maar ik heb dit om den wil der omstanders gezegd, opdat zij gelooven, dat Gij mij gezonden hebt." Er heerschte eene diepe stilte, toen

JEZUS zoo bad, en wij jongeren meenden, wij moesten den Vader zien, zóó sprak Hij met Hem. Wij verwachtten, dat Hij nu in de grafplaats zou ingaan, en JUDAS wilde mij juist iets vragen, toen wij beiden beefden van schrik; want de Heer riep met de luide stem der almagt: » LAZARUS! Kom uit!" En hij kwam! Mijne oogen zagen hem, en aller oogen zagen hem; omwonden met de windselen stond hij in de grafspelonk. Honderd stemmen schreeuwden het uit van schrik, honderd handen werden ten' hemel opgeheven; honderden zonken neder op de knieën, honderden sloegen op hunne borst, honderden stonden daar als versteend! De zusters zelve waren onder de laatsten; niemand durfde tot den levenden dooden naderen, tot dat JEZUS sprak: » Helpt hem uit de doeken, dat hij kan henengaan." De zusters hielpen nu. Ik moest God maar gedurig voor deze zusters loven, die in die vier dagen zoo onuitsprekelijk gestreden en geleden moeten hebben. Ik verwonder mij maar, dat zij niet geheel aan het geloof schipbreuk geleden hebben. Toen zij hem den zweetdoek, waarin zijn hoofd gewikkeld was, afnamen, stonden wij verbaasd over het bloeijende gelaat eens engels, dat zich aan ons oog vertoonde, en Hem zocht, die hem opwekte. Intusschen werden de lofspraken onder het volk luide en algemeen. Wij gingen nu met den opgewekten naar zijn huis. — —

XV.

LOFZANG VAN SIMON, DEN ZOON VAN JOZES, VAN BETHANIË, EEN' VOORMALIGEN SADDUCEËR.

Koor.

Lof zij den Levensvorst! Met Godlijk alvermogen,
  Drong Zijne stem in de diepte des grafs.
Verheven en hoog is Zijn naam! De dood ontvlood grijnzend,
  » Opstanding!" galmde 't uit de diepte des grafs!

Viert stil, — zinkt aanbiddend neder,
Heft liedren aan voor den Verwinnaar des doods!
Hij kwam, om met hemelschen troost zijne vromen te laven,
En tranen des weemoeds ontvloten zijn Goddelijk oog.

Hoe heeft Hij den sluimrenden doode geliefd!
Hoe heeft hij den opgewekten geliefd!
Hij naderde de rustplaats,
Waar onze LAZARUS sliep,
Verhief zich in vrome gebeden
Tot God, met bewogen gemoed.
Toen beving alle wezens een plegtig, een heilig zwijgen,
Ik zag de hooge ceders, de toppen der palmen zich buigen,
De gansche schepping zweeg!
Nu keerde op zijn gelaat de volle grootheid weder,
Hij sprak. . . . .
Wij zonken, vol eerbied, op de luistrende graven ter neder.
De graven sidderden. . . . .
De donders klaterden boven Hem,
Als kwam de dag der vergelding, als kwam de dag der wrake. . . . .
Maar om Hem werd de stilte plegtiger,
Hij sprak: — . . . . .
— De Schepping bloeide heerlijker, —
» Mijn vriend, mijn LAZARUS! Sta op!" —
Hij is ontwaakt! Hij is ontwaakt!
Verbroken zijn de banden des doods,
Zingt vreugdegezang in het dal des nachts!
Lof zij den Levensvorst! Die dood was, is opgestaan.
Juicht luide! Daalt neder, Engelen!
Prijst den Verwinnaar des doods in uwe liedren!

LAZARUS.

Op den jubeltoon des hemels,
Zing en prijs ik Zijnen naam,
Serafs dekken zich, dien noemend.
ô! Met allen, die den troon
Door het donkre doodsdal naadren,
Zing ik, waar geen dood meer scheidt:
Lof en dank zij JEZUS CHRISTUS,
Die de onsterflijkheid mij schonk!

Koor.

Heilige plek, waar vreedzaam stof en aarde,
't Stof van ontslapene broeders bedekt!
Gij gaaft het zaad in vroeger oogst ons weder,
Die dood was, onze Vriend,
Staat heerlijk weêr in bloei;
Ook ons wekt eens
De Zoon des Vaders, als ten laatste
Zijn groote dag de heemlen trillen doet!
De graven schudden,
Zeeën ruischen van leven,
Het dal der lijken bloeit,
Een' eeuwge Lente heerscht!

Kom, vreugdedag! U groeten wij,
Met opgeheven hoofd;
Dan, nacht der graven! rijst uit u
Een eeuwge morgen op.

XVI.

GEBED VAN GAD UIT NAÏN.

Hij was een broeder van dien leerling, tot wien JEZUS gezegd had: »Laat de dooden hunne dooden begraven," toen hij Hem vrijheid verzocht, om nog zijn' vader te begraven. GAD had toevallig JEZUS leeren kennen, en in *Bethanië* de opwekking van LAZARUS mede bijgewoond.

Heer, die 't leven schenkt aan dooden,
Heer, die zelf het leven zijt,
Redder, ons van God gezonden,
Schenk mijn' geest ook 't leven weêr!
Ach! die geest ligt nog in 't duister,
Slaapt nog in den nacht des doods!
Roep hem, wek hem, o Erbarmer!
Uit den duistren doodslaap op!
Laat mij leven, laat mij wandlen,
Licht der wereld! in uw licht.
U wil steeds uw Vader hooren,
Bid! Hij hoort U ook voor mij.

VIJFTIENDE AFDEELING.

TOT DE LAATSTE BESTRAFFING DER FARIZEËN.

I.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

(Johannes XI: 45—54.)

De zaak van den Nazarener is, nadat ik u de laatste maal schreef, tot hare eindelijke beslissing met groote schreden genaderd. Ik kan er u vooreerst maar weinig van schrijven; bezigheden noodzaken mij, om u de hoofdzaak met korte woorden te melden.

Er kwamen lieden van *Bethanië*, die waren geheel in vuur voor den Rabbi van *Nazareth*, lieden, waarvan men juist het tegendeel gewacht zou hebben. Zij maakten grooten ophef van eene beslissende daad, die hij daar zou verrigt hebben. Hij zou namelijk een' zekeren LAZARUS, bij wien en bij wiens zusters hij zeer gaarne zijn' intrek nam, op den vierden dag na zijn' dood opgewekt hebben, voor het oog van al het volk, bij de grafspelonk.

Beslissend zou gewis die daad voor hem zijn, indien het zoo ware, en ik wenschte voor hem en zijne zaak, dat ik haar als gebeurd kon beschouwen; maar, ongelukkig voor hem, is zij geheel anders te beschouwen, en is de gansche geschiedenis even beslissend tegen hem. Want hoor maar: hij is nu weg, — men zoekt hem te vergeefs, — hij is, God weet waar-

heen, gevlugt, en vriend en vijand, die beiden even begeerig hem opsporen, zoeken hem te vergeefs.

Meer heb ik niet noodig, en ik ben blij, dat het ook bij mij tot beslissing kwam; ik wenschte reeds lang te weten, hoe ik het met hem had; gij zelf zijt de beste getuige, lieve SEVERUS! hoe lang ik geslingerd werd, met betrekking tot dezen mensch. Nu is het mij helder. Dooden-opwekker te zijn, en zoetjes aan overal voor den Koning Israëls te willen doorgaan, met de grootste daad een half uur van *Jeruzalem* op te treden, en dan, als men merkt, dat de oproerigheid van het bedrogen volk den Raad noodzaakt, om daartegen maatregelen te nemen, — te verdwijnen? Dat geeft genoeg, en meer dan genoeg licht over zijne zaak. Reeds al te lang was ik met hem ingenomen; ik had anders wel kunnen zien, dat in *Jeruzalem* niemand, die wat meer verlicht is, veel met hem op heeft, niemand.

De Raad vergaderde hier reeds een paar malen over de zaak van den Nazarener, en men zag haar gaarne eens aan een eind. Ik kan niets beter begrijpen dan dit; ik weet ook, wat een onrust die onzekerheid geeft. Eerlang meld ik u, wat in die beide Raadsvergaderingen verhandeld werd. Nu slechts twee dingen: bijna eenparig is het gevoelen tegen hem. Er is dan ook volstrekt geen middelweg; als men niet geheel vóór hem kan zijn, en hem voor dat alles kan aannemen, waarvoor hij zich zelven uitgeeft, dan moet men in de hoogste mate tegen hem zijn; want is hij de Messias niet, dan zet hij het volk op, en wij loopen dagelijks gevaar van het grootste oproer. En nog dit. KAJAFAS, die dit jaar Hoogepriester is, gelijk gij weet, gaf aan de zaak juist deze wending, en verruimde daardoor menigeen', die anders bedenking had gemaakt, om hem uit den weg te ruimen, niet weinig het geweten. Hij sprak met eene wijsheid, die ik hem, onder ons gezegd, niet had toegedacht, maar tevens op dien beslissenden toon, dien men reeds van hem gewoon

is: » Gij begrijpt de zaak niet; gij vergeet te bedenken, dat het ons belang is, dat één mensch voor het volk sterve, en niet het gansche volk omkome."

Inderdaad, zal het volk rust hebben, als hij uit den weg geruimd is, hoe veel zich ook voor hem laat zeggen; en laat men hem zoo begaan, dan worden de Romeinen uitgetart, om een bloedbad onder het volk aan te rigten, waarvan de menschheid zal gruwen. En de stem der menschheid verdient vóór alles gehoord te worden. Zooveel hiervan.

Hoe kon ik mij zoo lang bedwingen, om mijn' besten SEVERUS over datgene te schrijven, wat dezer dagen meer dan alles mijn hart bezig houdt? In het belang van mijne gewenschte bevordering werd ik bekend in het huis van ALEXANDER, den voormaligen Hoogepriester, en dit gaf mij gelegenheid, om zijne dochter BATHSEBA nader te leeren kennen, een meisje van zeldzame schoonheid en geestbeschaving, dat mij geheel boeide. Zij heeft mij lief, en ik heb hoop van weldra hare hand en haar hart voor eeuwig te bezitten. Alleen haar vader stelt nog uit, en doet onder de hand onderzoek naar mijne denkwijs omtrent de zaak des Nazareners; want hij wantrouwt mij. Ik begrijp volstrekt niet, door welke list men te weten is gekomen, dat ik aan u in zijn voordeel geschreven zou hebben; want al te zeer zijn voorspraak te zijn, daar nam ik mij altijd zeer voor in acht.

Hadden wij maar een' van uwe beste schilders hier, ik zond u eene beeldtenis van BATHSEBA; — want om dat aan een' minder bekwamen toe te vertrouwen, daar ben ik te trotsch toe. — Ik moet eindigen.

Naschrift. Het baart gedurig al meer opzien, dat de Nazarener zoo digt bij *Jeruzalem* was, en zich verwijderd heeft. Ook zag ik zoo even uit mijn venster een' dienaar van den Raad rondgaan met het schriftelijk bevel aan alle Rabbijnen, om in het eerstvolgende leesuur af te kondigen, dat ieder bedreigd wordt met zware

straf, die het niet aangeeft, zoodra hij er het minste spoor van heeft, waar hij zich ophoudt.

II.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Johannes XI: 54.)

JEZUS verwijderde zich spoedig; men maakte Hem te veel beweging; en ik kon ook niet merken, dat Hij zich zeer verheugde over diegenen, welke om de opwekking van LAZARUS begonnen in Hem te gelooven. Hij verliet met ons *Bethanië*, en, in plaats van aanstonds naar *Jeruzalem* te gaan, gelijk wij gewenscht hadden, toog Hij heel stil, en meestal bij nacht, achter den Olijfberg henen, door *Rama* en *Bethel* naar *Efraïm*, aan de grenzen van *Samarië*, digt bij de groote woestijn. Daar kochten wij spijs, en wij hielden ons veel buiten de stad op. — Ik leg de hand op den mond; want het voegt mij niet des Heeren doen en wandel, Zijn zwijgen en vlieden te beoordeelen, en het is boven mijn bereik, om het te vatten.

III.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

Vervolg.

(Johannes XII: 1—8.)

Zes dagen voor het Paaschfeest kwamen wij weder met onzen Meester te *Bethanië*. Hoe klopte mij het hart, toen wij het vlek weder naderden, waar Hij Zijne heerlijkheid openbaarde, waar de gelukkige zusters Hem prezen, het volk Hem eindelijk luide toejuichte, eene geheele schaar in Hem geloofde, en onze hoop op de openbaring van Zijn rijk ten top gestegen was!

SIMON, dien Hij van melaatschheid genezen had, noodigde ons te gast. LAZARUS en zijne zusters waren ook daar. Als ik reeds onder de engelen in den hemel had aangezeten, ik had niet zaliger kunnen zijn; de Opwekker, de verrezene, de gereinigde SIMON, de vriendinnen van JEZUS, en de elf uitverkorenen met mij, den geringsten van allen.

Evenwel, hoe vrolijk en gelukkig het Sabbatsmaal ware, het liep niet ten einde, zonder dat er zich droefheid en verdriet in mengde.

MARIA kwam de kamer in met eene flesch kostbaren nardus-balsem, wel één pond aan gewigt. Met diepen en blijmoedigen eerbied trad zij naar JEZUS toe, brak den hals der flesch, en liet den heerlijken balsem over Zijn hoofd vloeijen, terwijl zij het overige over Zijne voeten uitgoot, en met hare lange lokken het daar inwreef, en de voeten afdroogde. Het gansche vertrek werd vervuld met den doordringenden geur. Mij beviel het in MARIA zoo zeer, dat zij onzen Heer en Koning zoo koninklijk eerde, dat ik haar wel overluid had willen dankzeggen, en bijna reeds tot JOHANNES gezegd had: wij moesten haar, die JEZUS zoo vereerde, allen luide danken, dat zij deed, wat wij niet konden, en Hem zoo zeer toekomt. Ik had op nieuw een voorgevoel van de openbaring Zijner koninklijke waardigheid.

Nu ontstond er echter een gemompel van de zijde, waar JUDAS ISKARIOTH zat, waarop JOHANNES reeds opmerkzaam was geworden toen ik hem die woorden in het oor wilde luisteren. ANDREAS, MATTHEÜS, LEBBEÜS en SIMON van *Kana* zaten het digtst bij hem, en die stemden in met datgene, wat hij begon te mompelen. Nu waagde hij het luid te zeggen: »Welk eene kwalijk geplaatste verkwisting! Waarom is die balsem niet verkocht geworden? Driehonderd penningen had men er van kunnen maken, en die zouden den armen waarlijk regt goed zijn gekomen!" Die arme, ongelukkige JUDAS! Hij had zoo kwalijk niet gesproken, wanneer drie van ons en de

Heer zelf niet reeds van hem geweten hadden, hoe karig hij voor de armen is, en zelfs niet eerlijk omtrent onze beurs. Jezus nam liefderijk het woord, en zoo had ik het ook verwacht. »Wat doet gij," sprak Hij, »deze vrouw moeite aan? Zij heeft een schoone, loffelijke daad aan mij verrigt. De armen hebt gij toch altijd bij u, en daar kunt gij goed aan doen, zooveel gij lust hebt. Mij hebt gij niet altijd bij u. Want zij heeft mij reeds vooruit tegen mijne begrafenis gezalfd. Verlaat u daarop, waar de blijde boodschap omtrent mij in de gansche wijde wereld zal verkondigd worden, daar zal ook dat, wat zij deed, haar ter vereerende gedachtenis, verhaald worden."

Toen Jezus sprak, dacht ik aan niets dan aan den lof, dien Hij Maria, en de teregtwijzing, die Hij Iskarioth gaf. Naderhand begonnen mij eerst die bedenkelijke woorden te wegen: » Mij hebt gij niet altijd bij u," en: » Zij heeft mij voor mijne begrafenis gezalfd." Heilige! ik versta Uwe woorden, Uwe wegen niet!

IV.

SALOMO EN NAËMA.

(Mattheüs XXI: 1—11; Markus XI: 1—10; Lukas XIX: 28—38; Johannes XII: 12—18.)

Naëma *op het dak van haar huis, dat aan den ringmuur stond, heel digt bij de poort, ziet van den Olijfberg af, uit het bosch, eene groote menigte volks langzaam naar de stad toe komen, en roept haren man naar boven. Die komt aanstonds met een zesjarig meisje bij zich.*

Salomo. Wat is 't, dat ge mij roept?

N. Zie eens, wat eene ontzettende menigte van volk daar van den Olijfberg komt.

S. Een troep feestreizigers, denk ik.

N. Kom, zie maar!

S. Neen, het is iets anders! Als God ons maar van oproer verschoont op het feest.

N. Ik zie geen wapens.

S. Zij trekken zoo langzaam voort.

N. Is het ook de Profeet van *Nazareth?*

S. Daar hebt ge geen nood van. Dien krijgen we zoo spoedig niet te zien.

N. Waarom niet?

S. Wel, die heeft zich uit *Bethanië* op eens onzigtbaar gemaakt, zoodat geen mensch meer iets van hem verneemt.

Het Meisje. Moeder! ziet gij daar dien man op den ezel rijden?

N. Waar, mijn kind?

Het M. Ziet gij niet daar vooraan, in de eerste rijen? Ziet gij, hoe zij mantels op den weg uitspreiden?

S. Het kind heeft gelijk. En daar dragen ze boomtakken.

Het M. Ziet gij, hoe ze vooruitloopen? hoe zij takken en bladen strooijen op den weg?

S. Wat of het toch mag wezen?

N. Ik zie, ik zie den man die rijdt, en om hem henen menschen zooals de Galileërs, die den Profeet vergezellen. SALOMO! het is zeker de Profeet, en niemand anders! Hoort gij wel, hoe luid zij roepen?

Het M. Vader! wat roepen zij toch?

S. Men kan er niets van verstaan.

N. Zie eens, hoeveel volk hun uit de poort te gemoet loopt. Zeg toch aan den knecht, dat hij eens ga zien, wat het is.

De Knecht (komt juist op het dak, veegt zijne tranen af, en vraagt zijn' heer:) De Profeet komt, mag ik Hem ook te gemoet gaan? *(Het wordt hem toegestaan.)*

N. Hebt gij gezien, dat hij zich de oogen afdroogde? Die vergeet den Profeet zoo spoedig niet.

S. Daar is een goede reden voor, als men de beide oogen mist, en dan zoo genezen wordt.

(*Intusschen was hij, die reed, met het volk, zeer digt bij de poort gekomen.*)

S. Hoort, gij? Hoort gij? Hozanna den zoon van DAVID! Het is JEZUS van *Nazareth*, en geen ander!

N. Maar hij ziet er zoo droevig uit.

Het M. Waarlijk, moeder! hij weent; ik zie het duidelijk. Wat of hem schelen mag?

S. Ik moet het aanstonds aangeven.

N. SALOMO! bedenk wat gij doet!

S. Wees maar niet bezorgd, moeder! als hij is, wat zij roepen, dan zal hem, en u, en mij niets ontbreken. (*Hij gaat naar beneden.*)

Het M. o Zie de kinderen eens, hoe zij springen; Hoort gij ze roepen? Laat mij toch ook naar beneden gaan! — —

V.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Mattheüs XXI: 1—11; Markus XI: 1—10; Lukas XIX: 28—38; Johannes XII: 12—18.)

o Hoe hoog heeft de Heer ons hart uit de diepte der twijfeling wederom opgebeurd door hetgeen heden geschiedde!

Toen wij van *Bethanië* bij *Bethfage* kwamen, zond de Heer ANDREAS en FILIPPUS in het dorpje, en zeide, zij zouden er een' ezel-veulen gebonden vinden, waarop nog niemand had gereden, en de ezelin er bij; zij moesten die maar los maken en tot Hem brengen; en wanneer iemand er iets tegen zeggen mogt, moesten zij maar antwoorden: » De Heer heeft ze noodig," dan zou men ze hen terstond laten medenemen.

Wij stonden verwonderd over dit bevel; JEZUS was anders nooit gewoon te rijden, en voor een' plegtigen intogt dachten wij eerder, dat Hij zich van een paard

bedienen zou. Intusschen die twee gehoorzaamden, vonden en deden alles zoo als Hij gezegd had, en kwamen weldra met de beide dieren. JEZUS plaatste zich nu op het veulen. Eene menigte van menschen was er reeds zamengevloeid, nadat het bekend moet zijn geworden, dat Hij weder te *Bethanië* aangekomen was; en gedurig hadden er zich al meer feestreizigers in LAZARUS' woning verzameld, om den verrezenen te aanschouwen. ABISAÏ, een trouwe bediende in de herberg, waar wij op het laatste feest geweest waren, die ook gekomen was, verhaalde ons voor zeker, dat de Priesterschap over den toeloop van het volk naar *Bethanië* zeer verbitterd was, dat zij besloten hadden LAZARUS ook uit den weg te ruimen.

Al dit volk verzamelde zich nu rondom JEZUS, allen vol vreugde over LAZARUS, en over de onverwachte, reeds opgegeven wederkomst van JEZUS. Het was, alsof allen door éénen geest werden aangedreven, om te denken en te zeggen: Hij is de beloofde Koning!

JOHANNES dekte het veulen met zijn opperkleed; JEZUS zette er zich op, en PETRUS en JOHANNES bogen zich intusschen, en spraken: » Eere zij den Allerhoogsten! Heil over Uw *Jeruzalem!*" Nu begonnen de jongeren en anderen opperkleederen op den weg uit te spreiden, opdat Hij daarover heen zou rijden. Zij klommen op de boomen, hieuwen palmtakken af, droegen ze voor Hem uit als voor een' zegepralenden held, en bestrooiden er den weg mede, zooals men dat voor een' Vorst pleegt te doen, en zooals het den Koning van de Koningen der aarde toekomt.

Mijn hart was den ganschen weg over door heilige vreugde bewogen, en zong gedurig met heilig gejuich uit DAVIDS gezang: *Wie mag klimmen op den berg des Heeren, en wie mag toeven op de plaats Zijner heiligheid? Die schuldeloos van handen, en zuiver van hart is; die tot geen schenddaad zijne begeerte opheft, en nimmer trouwloos zweert; die ontvangt zegen van den Heer, en de God zijns heils doet hem*

regt wedervaren. Dat is 't geslacht van hen, die naar Hem vragen, die Uw aangezigt zoeken, ó Jakobs God! Heft op, ó poorten! uwe hoofden! en verheft u, gij overoude deuren! dat de Koning der eere inga! Wie is Hij, die Koning der eere? Het is de Heer, strijdbaar en heldhaftig! De Heer, een held in den krijg! Heft op, ó poorten! uwe hoofden! en verheft u, gij overoude deuren! dat de Koning der eere inga! Wie is Hij, die Koning der eere? Het is de Heer der heerscharen! Die is de Koning der eere (*).

Het volk, dat medeging, en dàt ons uit *Jeruzalem* te gemoet kwam, begon intusschen al luider te roepen: »Lof zij den God Israëls! Zijn Profeet heeft alles wèl gemaakt! Prijst den Allerhoogsten! Hij heeft ons Zijn heil gezonden! Gezegend zij de Koning Israëls, die daar komt in den naam des Heeren! Dat de hemel Hem begroete! Dat de hoogten Zijne eer verkondigen! Hozanna den zoon van DAVID! Hozanna in den hoogsten hemel!" Eenige Farizeën onder het volk, die er ook bij waren, en van spijt op de tanden knarsten, kwamen naderbij, en zeiden luid, op onbeschaamden toon: »Rabbi! bestraf uwe leerlingen!" Maar de Heer antwoordde hun naar mijn hart (Hij zag naar den kant, waar ik ging, die twee, die dat gezegd hadden, ernstig aan): »Ik zeg u, wanneer deze zwegen, zoo zouden de steenen roepen!"

Ja waarlijk! reeds lang had de natie haren Koning moeten erkennen, als zij niet zelve bijna een versteend hart had gehad. Maar nu erkennen zij Hem, en de tijd is gekomen, van welken de Heer door Zijnen knecht gesproken heeft: *En Ik zal hun slechts één hart geven, en een' nieuwen geest in hun binnenste verwekken; en Ik zal het steenen hart uit hun ligchaam wegnemen, en geven hun een vleeschen hart: opdat zij wandelen in Mijne inzettingen, en Mijne regten onderhouden, en dezelve doen: zoo zullen zij Mij tot een volk*

(*) Psalm XXIV.

zijn, en Ik zal hun tot een' God zijn (*). Intusschen schijnt Israël eerst nog krachtige opwekking en scherpe dreiging noodig te hebben, totdat ook Zijne nog magtige en grimmige vijanden voor Zijne voeten zullen liggen. En deze zijn het, die het hart van den Heer zoo dikwijls met droefheid vervullen, en Zijnen mond zoo dikwijls de scherpste dreigingen afdwingen. Toen Hij digt bij de stad was genaderd, en haar aanschouwde, zeide Hij op weemoedigen toon: »Och of gij ook, vooral in dezen uwen dag, bekendet, wat tot uwen vrede diende! . . . Maar het is u verborgen! Er zullen dagen over u komen, wanneer uwe vijanden om u henen wallen zullen opwerpen, u insluiten, u van alle zijden benaauwen, en tot den grond toe slechten, en geen' steen meer op den anderen laten zullen! . . . omdat gij op den tijd der u aangebodene redding geen acht hebt geslagen!"

Ik zag naar het volk, of het die ontzettende woorden ook opmerkte, toen JOHANNES mij bij de hand vatte en zeide: » Ziet gij het? Hij weent! — o Heilige tranen, die nedervallen op mijn kleed." Ik zag het inderdaad; Hij weende nog droeviger dan bij LAZARUS' graf. o God! Hoeveel onreins moet er nog gereinigd, hoeveel boosheid moet er nog uitgeroeid worden bij dit volk!

Doch wij hadden thans weinig tijd, om daaraan te denken. Bij ons jongeren allen, vooral ook bij SIMON PETRUS, heerschte de hoogste vreugde over de zoo onverwachte nabijheid van Zijne regering. Gloeijend van vreugde zeide hij mij met groote levendigheid: » o Hoe spoedig is de donkere hemel helder geworden!"

VI.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Hij verhaalt hem het voorgevallene bij den intogt op zijne wijze, en eindigt aldus:

(*) Ezech. XI: 19 en 20; XXXVI: 26—29.

Hij heeft het onverstandig aangelegd, zulk een' aanhang te verzamelen, en aan het hoofd dezer menigte op te trekken, zoo weinige dagen, nadat hij zich door zijne vlugt zoo verdacht had gemaakt. Men hoort ook overal beklag, vrees, dat er weldra niets meer tegen hem zal zijn uit te rigten, als men niet zeer spoedig besluit hem uit den weg te ruimen; de gansche wereld zal hem weldra naloopen, en dan is de droevigste geschiedenis met de Romeinen onvermijdelijk.

Hij trotseert nog bij dit alles het volk en de Oversten; ik begrijp niet, hoe hij het gemeen zoo kan betooveren bij zulk een armelijk voorkomen. Zie, dat was dan jammerlijk; gij zoudt er u gewis geen' Koning Israëls bij verbeeld hebben, hadt gij hem daar gezien op zijn' ezel met zijne Galilésche visschers en tollenaars. Deze blijven intusschen niet in gebreke, om, zoo goed als zij maar kunnen, voorspellingen op hem toe te passen, bij voorbeeld: *Verheug u zeer, ô dochter van Sion! juich, Jeruzalems dochter!* (aan gejuich heeft het wel niet ontbroken!) *Zie, uw Koning komt tot u, regtvaardig en zegerijk is Hij; zachtmoedig en rijdende op een' ezel, en op een jong ezelinnen-veulen* (*). Inderdaad eene schoone zachtmoedigheid en nederigheid, als hij, bij het zien der muren, de stad vervloekt, gelijk men zegt dat hij gedaan heeft, als hij zich, gelijk een Koning, met kleederen en palmtakken den weg laat bedekken, bestrooijen en aan het gejubel dan zelfs geen einde maakt, als hij gewaarschuwd en berispt wordt! — —

VII.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Mattheüs XXI: 12—19; Markus XI: 12—17; Lukas XIX: 45 en 46.)

Jezus steeg beneden bij de poort van het veulen af,

(*) Zach. IX: 9.

en ging terstond in den tempel. Met misnoegen bemerkte Hij daar, dat dezelfde misbruiken weder ingeslopen waren, die Hij voor drie jaren zoo ernstig te keer ging. Toen het avond werd, keerde Hij met ons terug. Ik weet zelf niet, hoe het gedruisch, dat er bij Zijne aankomst was, ophield. Wij waren vol van hooggespannen verwachting, wat Hij nu op dezen dag, na zoo algemeene, vrijwillige, ongevraagde hulde van Zijn volk, zou ondernemen. Intusschen volgden wij Hem, gelijk schapen den herder, en Hij begaf zich onder de menigte, stil en ongemerkt, leerde en deed eenige genezingen, zooals Hij dat dagelijks gewoon was. — Maar nog is het hooge feest niet begonnen, en Zijn uur is nog niet gekomen. — Op den tweeden dag der week, 's morgens vroeg, gingen wij weder naar de stad, niet zoo als gisteren, maar Hij als de stille, nederige leeraar, en wij als Zijne bijzondere leerlingen.

Daar Hij gisteren nacht had gevast, en langen tijd alleen in het bosch was geweest, terwijl wij aten en sliepen, zoo had Hij heden honger. Hij liep naar een' vijgeboom toe, dien Hij reeds vol met bladeren zag, om iets van zijne zoo vroeg rijpe vruchten te nemen. Maar JEZUS vond geen vrucht aan hem; zoo ondeugend misleidde zijn voorkomen, dat veel meer beloofde dan de andere boomen, terwijl hij volstrekt niets gaf. De Heer sprak op ernstigen toon: »Nu groeije voortaan aan u geene vrucht meer in eeuwigheid!" Wij herinnerden ons terstond de gelijkenis van dien vijgeboom, waaraan men drie jaren te vergeefs vrucht zocht, en de woorden van JOHANNES den Dooper, en wij gevoelden ons hevig ontroerd, zonder juist te weten hoe en waarom.

Majestueus bewees de Heer Zijn koninklijk gezag nog wel op andere wijzen dan aan dien boom. Toen Hij heden in het voorhof der Heidenen kwam, en dat onheilige gewoel der woekeraars met offervee en wisselgeld zag, waardoor zoo menige arme pelgrim op hemeltergende wijs gedrukt wordt, zoo deed Hij hetzelfde

als voor drie jaren. Wij bewonderden Zijne langmoedigheid, dat Hij hen, die zoo Zijn heiligdom schonden, niet gestraft had, daar zij Hem toch gisteren reeds midden door hen heen zagen gaan, en Zijne ernstige blikken hun het vroeger gebeurde wel hadden moeten te binnen brengen. Maar te vergeefs; al het gedruisch en het woekerbedrijf ging heden nog erger zijn' gang dan gisteren, juist op de plaats, waar Godsvereerders uit andere volken hunne Godsdienst oefenden, waar het, tot eer van Israëls God, bewaarheid moest worden, wat geschreven staat: *Mijn huis zal een huis des gebeds genoemd worden voor alle volken* (*); daar verrigtten zij hun schandelijk bedrijf als in een' tempel van den Mammon; ja dikwijls was daar groot gevaar, dat men er, bij hevigen twist, elkander in drift vermoordde. De priesters hadden de oude verkeerdheid, er in nog erger mate, weder laten insluipen, om maar van de kramers, veehandelaars en wisselaars het vaste geld te trekken.

Gisteren zagen zij de zachtmoedigheid des Konings, die Zijn Sion met Zijn heil bezocht. Heden moesten zij het zien, dat de Heer zich spoedde naar Zijnen tempel, om diens ontheiliging in edelen ijver te keer te gaan, en de volkeren eene plaats der rust vóór Zijn heiligdom in te ruimen. De Heer des tempels, de Zoon in het ontheiligde huis Zijns Vaders maakte een geesel van koorden, die daar hingen, dreef de handelaars allen weg, stootte de wisseltafelen omver, beval de duiven weg te dragen, en zeide wederom: »Daar staat geschreven: *Mijn huis zal een huis des gebeds genoemd worden voor alle volken;* en gij maakt er een' moordkuil van!" Allen waren als van den donder getroffen, en blijde, dat ze nog konden vlugten; na eene korte poos was alles ledig; men zag noch waren meer, noch kramers, noch koopers! Niets wat bij den handel te pas kwam, werd er meer door den tempel ge-

(*) Jes. LVI: 7c.

dragen. Zeer spoedig werd nu dit voorhof in eene schouwplaats van Zijne heerlijkheid veranderd. Er kwamen kranken, en blinden, en lammen, meest vreemdelingen, die met veel moeite en kosten zich naar het feest hadden laten brengen, in de hoop, om er den Profeet van *Nazareth* aan te treffen, en hunne genezing bij Hem te vinden. Zij vonden wat zij zochten, en zullen voorboden zijn, om de eer van God en Zijnen zoon tc verkondigen, en de eer van Zijnen tempel weder te redden, wiens schande tot dusver uit dit verblijf des woekers uitgegaan, en door de naar huis terugkeerende feestreizigers onder de volken verspreid was.

Ook was het een bekoorlijke, Gode welgevallige lof, welken de kinderen Hem bragten. Zij huppelden om Hem henen, juichten luide, toen Hij ellendigen genas, en riepen, in navolging der volwassenen: » Hozanna den Zoon van DAVID! Hozanna den Zoon van DAVID!" — JOHANNES zag een klein nichtje van hem onder de kinderen, dat regt van harte mede riep. Hij gaf haar de hand, en vroeg haar lagchende: » Weet gij wel wat dat is: Zoon van DAVID?" » Ja wel," zeide zij, » dat wil zeggen: de groote Koning, die nu spoedig onzen hof tot een paradijs zal maken, en dan zal er geen een arm mensch meer wezen. Ik weet het wel; moeder vertelt mij dikwijls van Hem." Het was een beminnelijk kind; JOHANNES zeide, als haar vader haar had hooren roepen, dan had zij zeker de geheele week geen' voet meer buiten de deur mogen zetten.

Ook de Farizeën, die er bij waren, berispten de kinderen met strengheid, en zeiden in toorn tot den Heer: » Hoort gij niet, wat zij roepen? Kunt gij ze dan niet doen zwijgen?" JEZUS echter, die juist een' lieven jongen de hand had gegeven, die verschrikt was van het uitvaren der Farizeën, zeide: » Hebt gij nog niet gelezen: *Uit den mond der kinderen en zuigelingen hebt Gij U lof bereid?*" — o Gij, Heer, onze Koning! Wierd Uw lof maar spoedig vermeld in alle landen!

VIII.

ZEFANJA EN ABINADAB, DE ZOON VAN ALEXANDER, EEN' OUD-HOOGEPRIESTER.

(Markus XI: 18; Lukas XIX: 47.)

Abinadab. Geloof mij vrij: ze zijn allen in 't naauw; want de zaak staat bedenkelijk goed voor hem bij het volk na zijn' intogt, en nu juist in het gevaarlijkste tijdstip.

Zefanja. Maar wat was het dan eigentlijk, waar gij van spraakt, dat uw vader mij wilde opdragen?

A. Gij moet eerst het plan weten, en dan kan ik u zeggen, wat van u verwacht wordt. Het plan is, met twee woorden, dit: De Nazarener moet uit den weg, op welke wijs dan ook; alleen moet het volk er bij ontzien worden. Hij is de afgod van het volk; daarom is het hoog tijd hem weg te ruimen; maar ook hoog noodig, dit met beleid te doen. Waar het nu ook toe komen moge, het is altijd goed, dat men de zaak als het eenparig gevoelen van den Raad aan het volk kan voordragen. Wat nikodemus en den Arimatheër aangaat, daar is niet aan gelegen; want die zijn blijkbaar partijdig en geheel voor den Nazarener ingenomen, hoe zij het dan ook in het begin hebben willen verbergen. Maar uw oom, die moet zijn geweldige zucht tot tegenspraak, die hij tegen niemand zoo zeer als tegen mijn' vader laat blijken, voor dit maal eens inteugelen; anders kan hij nog de gansche zaak bederven. Spreek met hem, en stel hem de zaak dringend voor; het ontbreekt hem anders niet aan ijver tegen den Nazarener; maar wat helpt alle ijver, als men dom te werk gaat?

Z. Ik zal zien.

A. Nog iets, mijn vader zou hem anders zeker levenslang niet de minste dienst hebben gedaan; maar

zeg hem slechts, als uit u zelven, dat gij wel zeker weet, dat het zijn' zoon niet schaden zal bij ALEXANDER, als hij in de eerstvolgende vergaderingen zich wat in acht neemt. Nu moet ik weg.

Z. Ik zal zien. Hebt gij zoo'n haast? Mijne zeer vriendelijke groete aan BATHSEBA.

IX.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

Op den derden dag der week.

(Mattheüs XXI: 20—22; Markus XI: 19—26.)

— Toen wij weder bij den vijgeboom kwamen, schrikten wij allen; want de boom stond daar naakt en dor, als een gedenkteeken van den Goddelijken vloek. Het maakt op mij buitendien altijd een' diepen en akeligen indruk, wanneer ik een' verdorden boom zie, midden onder gezonde, bladerrijke boomen, van dat oogenblik af, dat JOHANNES' des Doopers woord mij zoo door de ziel sneed: » De dorre boom wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen." SIMON PETRUS zeide, blijkbaar ontroerd: » Zie eens, Meester! hoe die vijgeboom, dien Gij gisteren vervloekt hebt, geheel verdord is!" Wij stonden ook allen verbaasd over de spoedige werking van Zijn woord; want wij hadden niets anders verwacht dan dat de boom altijd bladeren hebben, maar steeds zonder vruchten blijven zou.

Nu gaf Hij ons deze geloofversterkende les: » Hebt geloof aan God! Want voorwaar, ik zeg u: Wanneer iemand tot dezen berg (Hij wees op den Olijfberg) zou zeggen: Rijs op van hier, en stort u in de zee! en hij twijfelt niet in zijn hart, maar gelooft, dat het geschieden zal, wat hij zegt, zoo zal hem, wat hij gezegd heeft, geworden. Daarom vermaan ik u: Al wat gij in het gebed verlangt, gelooft slechts, dat gij het ontvangen zult, en het zal u geworden. En wanneer gij bidden wilt, zoo vergeeft, indien gij iets

hebt tegen iemand, opdat ook uw Vader, die in de hemelen is, u uwe misdaden vergeve. Maar wanneer gij niet vergeeft, zoo zal ook uw Vader, die in de hemelen is, u uwe misdaden niet vergeven."

JUDAS ISKARIOTH stond naast mij; ik beklaagde hem, hij had deze heerlijke woorden van den Heer niet in acht genomen; want hij staarde onbewegelijk op den verdorden boom.

X.

TWEE NABUREN A. EN B.

Zij ontmoeten elkander, nadat JEZUS met Zijne jongeren voorbijgegaan was.

(Mattheüs XXI: 20—22; Markus XI: 19—26.)

A. Waar hapert het u?

B. Overal, buurman! U wilde ik het juist zeggen; hoe is het, dat gij mij voorkomt?

A. Denkt gij ziek te worden? Of wat scheelt u?

B. Mij scheelt niets; maar een slecht mensch ben ik! ô! God helpe mij, om nog een beter mensch te worden!

A. Zeg mij toch, wat er gebeurde, en hoe, waar, wanneer? Ik begrijp er niets van.

B. Mijn zoon kwam gisteren avond t'huis, en zeide mij, de Profeet had 's morgens vroeg vijgen gezocht, daar — ziet gij? aan dien boom.

A. *(ziet er henen en lacht.)* Daar zou ik er geen gezocht hebben.

B. Hoor maar. De boom was goed in 't blad, maar had niet ééne vijg. Toen had de Profeet gesproken: » Voortaan wasse geen vrucht meer aan u in eeuwigheid!" Nu kom ik heden, en vind den boom zoo. *(Zij beschouwen hem opmerkzaam.)* Nu moet ik hem omhouwen en verbranden. ô Buurman! het is hoog tijd met mij, of het gaat even zoo! — — — Nog kan het te regt komen. Zie, ik luisterde hier

toe, toen de Profeet wederkwam, en zij zamen den boom beschouwden. Zonder die woorden, als ik alleen den boom gezien had, ja, ik geloof, dan had ik mij in vertwijfeling aan den Satan overgegeven! Hij zeide — —

XI.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

(Mattheüs XXI: 23—27; Markus XI: 27—33; Lukas XX: 1—8.)

Er zich uit te redden, dat is zijn kunst. Gisteren op den derden dag der week liet hij zich weder in den tempel zien, en zocht, als gewoonlijk, zijn' aanhang te vermeerderen. De afgevaardigden gingen henen, zoodra zij het berigt kregen, dat hij daar was, en leiden de betamelijkste en natuurlijkste vraag hem voor omtrent zijne eigenmagtige handeling van gisteren in den tempel, met welke volmagt hij dat gedaan had. Maar, in plaats van een regtstreeksch antwoord, was hij vermetel genoeg, om een wedervraag te doen: »Van waar was de doop van JOHANNES, ZACHARIAS' zoon? Uit den hemel, of uit de menschen?" De afgevaardigden zagen het spoedig in, dat zij daar niets op konden antwoorden. Uit den hemel, — dat geloofden zij niet; en wie wil dan, ter liefde van het volk, in zulk een geval tegen zijne overtuiging spreken? Uit de menschen, — dat te zeggen zou in de ooren van het volk niets minder dan een lastering geweest zijn; en juist daarop weet hij listig te steunen, want er stond volk genoeg om hem henen. Zij keerden alzoo in dezen moeijelijken toestand onverrigter zake weder terug. Hij haalde nog heel wat om in zijne gelijkenissen; hij weet, dat het volk die zoo gaarne hoort. Zij gaven weder berigt van den afloop, en hij heeft den Raad van nieuws in een stemming gebragt, die hem in 't geheel geen goed zal doen.

XII.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Mattheüs XXI: 23—46 en XXII: 1—14; Markus XI: 27—33 en XII: 1—12; Lukas XX: 1—19.)

Het bevreemdt mij, dat de Heer het ontweek, om voor de Overpriesters en de Oudsten regtuit te erkennen, met welke volmagt Hij het voorhof reinigde. Hij deed het echter gisteren (*) bij den intogt duidelijk genoeg blijken, en niet minder treffend waren de gelijkenissen, die Hij hun voorstelde. Het was in het oog vallend, dat het volk eerst met eerbied vervuld werd, toen ALEXANDER, JOHANNES de Oud-hoogepriester, en acht Oudsten de gaanderij binnentraden, en zich voor JEZUS plaatsten; gelijk JEZUS dan toen ook ophield met spreken; maar ook, dat naderhand de kracht, de ernst, de onschuld en eenvoudigheid van JEZUS bij Zijne schrandere wedervraag, en de verwarring, verlegenheid en nederlaag der afgevaardigden, en wat JEZUS verder sprak, het oog en hart des volks weder geheel tot onzen Meester trokken. Hij zeide hun twee gelijkenissen, en zij stonden, terwijl zij die aanhoorden, als met pijlen des Allerhoogsten, aan den grond vastgenageld.

De Heer sprak aldus: »Een man had twee zonen. Hij ging en zeide tot den oudsten: Mijn zoon, ga en arbeid heden in mijnen wijnberg. Maar deze zeide: Ik wil niet. Het berouwde hem echter daarna, en

---

(*) Daar PFENNINGER zelf de zuivering des tempels heeft voorgesteld als daags na JEZUS' intogt geschied, had hij hier NATHANAËL *eergisteren* moeten doen schrijven. En dat deze zijne voorstelling de ware is, schijnt uit MARKUS te blijken, die hier zeer naauwkeurig verhaalt, en ons H. XI: 11 berigt, dat JEZUS' intogt tegen den avond plaats had, vs. 12 dat des anderen daags het vervloeken van den vijgeboom en de zuivering des tempels voorviel, en vs. 20 en 27, dat op den daaraanvolgenden dag het gesprek bij den verdorden vijgeboom werd gehouden, en daarna in den tempel de afgevaardigden uit den Raad tot JEZUS kwamen. H.

hij ging henen. Tot den jongeren zeide de vader hetzelfde. Die antwoordde: Ja, heer! maar hij ging niet. Wie van beiden heeft nu den wil des vaders gedaan?" »De eerste," zeiden zij. »Ik verzeker u," antwoordde JEZUS, »tollenaars en hoeren gaan u voor in het Rijk van God. JOHANNES kwam tot u met den last, om u aan te wijzen wat regt is; — maar gij geloofdet hem niet. De tollenaars daarentegen en de hoeren hebben hem geloofd. Gij echter, die dat ziet, hebt daarna geen berouw gehad, en u tot het geloof niet laten bewegen!

»Hoort eene andere gelijkenis: Een huisvader plantte een' wijnberg, zettede eene omtuining er om heen, groef een' wijnpersbak, bouwde er een' wachttoren bij, verhuurde hem aan landlieden, en reisde elders henen. Toen nu de tijd van den wijnoogst naderde, zond hij zijne knechten tot de arbeiders, om de vruchten te ontvangen. Maar deze grepen de knechten aan, sloegen hen, bragten den eenen om, en steenigden den ander'. Hierop zond hij andere knechten, meer dan vroeger. Met deze maakten zij het als met de eersten. Eindelijk vaardigt hij zijnen zoon tot hen af. Voor mijn' zoon, dacht hij, zullen zij toch eerbied hebben. Toen de arbeiders den zoon zagen, spraken zij te zamen: Dit is de erfgenaam; welaan! wij willen hem ombrengen, en zijn erfgoed in bezit nemen. Zij vielen op hem aan, wierpen hem buiten den wijnberg, en vermoordden hem. Wanneer nu de heer des wijnbergs komt, wat zal hij met de wijngaardeniers aanvangen?" Zij antwoordden hem: »Hij zal de booswichten met alle strengheid aan het leven straffen, en den wijnberg aan andere wijngaardeniers verpachten, die hem op den regten tijd zijne vruchten zullen afleveren." »Hebt gij nog nooit in de Schrift gelezen," antwoordde JEZUS: »»De steen, dien de bouwlieden verworpen hebben, is ten hoeksteen geworden. Van den Heer is dit geschied, en het is wonderbaar in onze oogen?"" Daarom zeg ik u: Het Koningrijk Gods zal van u ge-

nomen, en aan een volk gegeven worden, dat deszelfs vruchten voortbrengt. En wie op dezen steen valt, zal verpletterd worden; maar op wien hij valt, dien zal hij verbrijzelen."

Zij merkten wel, van wien Hij sprak, en het verwondert mij maar, dat zij Hem antwoord gegeven hebben. Zij knarsten op de tanden, en zouden Hem gaarne met hunne oogen gedood hebben. Een van hen zeide reeds tot ALEXANDER: »Zal ik de wacht roepen?" maar ALEXANDER schudde van neen, en zeide: »Geduld! het volk vat anders vuur!" Ik geloof, zij hadden Hem het liefst hier dadelijk neêrgeveld; want Hij stelde hunne moorddadige aanslagen tegen Hem kennelijk genoeg in gelijkenissen voor. Die zullen hun echter niet gelukken, dat zeide Hij met die duidelijke woorden van den Profeet: »De verworpene steen zal toch de hoeksteen worden." Daarin verheugt zich onze ziel, en houdt er zich aan vast bij elke twijfeling, die Zijne dikwijls ontmoedigende woorden ons aanbrengen.

Nadat de afgevaardigden zich verwijderd hadden, ging JEZUS voort nog meer beschamende en bestraffende gelijkenissen voor te dragen. Met kleine verandering herhaalde Hij de gelijkenis van dien Koningszoon, en zijnen grooten maaltijd. Hij sprak: »De Koning zond zijne dienstknechten uit, om de bruiloftsgasten te noodigen; maar zij wilden niet komen. Nog eens zond hij andere knechten uit, en sprak: Zegt den genoodigden: Ziet, mijn maaltijd is bereid, mijne ossen en de mestkalveren zijn geslagt, en alles is gereed, komt tot de bruiloft! Zij echter sloegen er geen acht op en gingen weg, de een naar zijnen akker, de ander tot zijnen koophandel; en nog anderen grepen zijne dienstknechten aan, beleedigden hen, en bragten hen om. Toen de Koning dat hoorde, werd hij toornig, zond krijgsvolk naar hen toe, liet die moordenaars dooden, en hunne stad in brand steken. Tot zijne knechten zeide hij: Het bruiloftsmaal is nu gereed; maar de genoodigden waren het niet waardig. Gaat dan uit naar

de kruiswegen, en wien gij er ook aantreft, noodigt dien tot de bruiloft. Deze knechten gingen alzoo uit op de straten, en bragten allen te zamen, die zij vonden, edelen en onedelen, zoodat het huis opgevuld werd met gasten. Maar toen de Koning binnentrad, om de gasten te beschouwen, werd hij er een' mensch gewaar, die geen bruiloftskleed had. Tot dezen zeide hij: Vriend! hoe zijt gij hier ingekomen zonder een bruiloftskleed? En hij verstomde. Toen gebood de Koning zijne bedienden: Bindt hem handen en voeten, brengt hem weg, en werpt hem buiten in de duisternis, waar geween zal zijn en knersing der tanden. Want er zijn velen geroepen, — maar weinigen met bijzondere voorkeur."

Het komt mij gedurig voor, dat Hij het gros des volks, dat Hem omringt, niet vertrouwt, daar Hij zoo telkens voortgaat met bestraffen. Ik kan het mij zelven ook niet verbergen, buiten de toejuiching van eergisteren zou ik nog weinige vruchten van het geloof aan den Messias bij de groote volksmenigte weten op te noemen. Wien hij mag bedoeld hebben met dien roekeloozen, die het aangeboden feestkleed wegwierp, en het waagde in zijn onrein bedelaarsgewaad in de feestzaal te dringen, dat weet ik niet, en de zonen van ZEBEDEÜS en SIMON weten 't ook niet.

XIII.

TROFIMUS, EUBULUS EN EPAFRAS, DRIE GRIEKEN, DIE MET HET JOODSCHE PAASCHFEEST TE JERUZALEM GEKOMEN WAREN.

(Johannès XII: 20—36.)

TROFIMUS. Nu is het ons eindelijk gelukt.

EUBULUS. En volkomen gelukt, TROFIMUS! Ik moet u gelijk geven, en geef u ten volle gelijk van geheeler harte.

T. Wij hadden ons ook bij den regten vervoegd.

Alle drie. Ja, dat is een regtschapen mensch.

T. Ik geloof, die zou ons zijne plaats bij zijn' Heer volkomen hebben afgestaan, zóó blij was hij, dat hij ons met zijn' Meester kon bekend maken. Heet hij niet ARCHIPPUS?

EUB. FILIPPUS, en zijn broeder: ANDREAS. Men vindt toch overal nog zulke menschen, en in de lagere standen nog veel meer dan in de hoogere.

T. Plaats mij van nu af in den hoogsten of den laagsten stand; — ik houd beiden anders voor even ongelukkig; — maar nu zal ik mij overal t' huis kunnen gevoelen, nu ik dien Goddelijken man heb leeren kennen.

EUB. Ik beken het u, ik heb meer gevonden dan ik in een' mensch mogelijk achtte. Hij heeft mijn hart gewonnen, dat staat vast.

EPAFRAS. Maar Hij heeft toch eigentlijk geen drie woorden met ons gesproken.

EUB. Dat behaagt mij waarlijk beter dan de breedsprakigheid van al onze wijzen.

T. Hij was in een bijzondere gemoedsstemming; dat was wel zigtbaar.

EUB. Zijn stille, doordringende, en toch liefdevolle blik, waarmeê Hij ons aanzag en welkom noemde, gaat mij boven alles.

T. Gij spreekt uit mijn hart. Zeg maar: Zijn onuitsprekelijke, onbeschrijfelijke blik!

EUB. Mij zag Hij aan, alsof Hij mij door en door kende, zóódat ik mij over al de dwaasheden van mijn gansche leven in één oogenblik schaamde. Hoe het staat met Zijne zaak, dat vat ik nog niet.

T. Al wat ik ooit van Hem en van Israëls verwachting ten Zijnen aanzien gehoord heb, stemt in het geheel niet overeen met hetgeen ik nu hoorde. Hij maakte mij het hart zoo beklemd, en boeide het toch geheel aan het Zijne.

EP. Het begin was regt goed; maar wat er aanstonds volgde, is als een nevel voor mijn oog.

T. Wat was Zijn eerste woord?

Ep. » De ure is gekomen, dat de Zoon des menschen ...."

Eub. Daar meent Hij altijd zich zelven meê, dat zeide mij FILIPPUS reeds, toen hij mij Zijne nederigheid beschreef.

Ep. .... » Verheerlijkt worde." Daarvan hadden wij juist gehoord, dat hoopten wij juist, en dat is ook juist de verwachting van het volk der Joden. Maar daar bleef het nu ook bij.

Eub. Mij scheen het toe, dat Zijne zaak tot een tijdstip van beslissing genaderd is. Het moet ook bij Hem, gelijk overal in de menschheid, door barenssmart ten leven gaan.

T. Dat zegt gij voortreffelijk, en evenzoo met Zijnen leerling. Daarop doelen die woorden: » Voorwaar, voorwaar! ik zeg u." (Tot EPAFRAS.) Zijn vriendelijk, nederbuigend, vertrouwelijk: Voorwaar, voorwaar! was dat ook niet naar uw hart?

Ep. Dat kan ik juist niet zeggen; waarom zijn er zulke verzekeringen noodig, wanneer Hij de waarheid zelve is?

Eub. Mij nam het zeer voor Hem in; o! Hij is in alles te gelijk zoo eenvoudig menschelijk!

T. » Voorwaar! ik zeg u: wanneer het tarwegraan niet in de aarde valt en sterft, zoo ontkiemt het niet; maar wanneer het sterft, zoo draagt het veel vrucht."

Ep. Dit moet dan vooraf voor allen gelden, en wij zochten, en men beloofde ons terstond bezit en genot van het hoogste geluk! Gij hebt het wel gehoord: » Wie zijn leven te hoog waardeert, zal het verliezen; daarentegen, wie zijn leven in deze wereld gering acht, die zal het in de eeuwigheid behouden. Wil mij iemand dienen, zoo ga hij met mij denzelfden weg; dan zal ook daar, waar ik ben, mijn dienaar komen. Wie mij dient, dien zal de vader eer bewijzen."

Eub. En al moet het zoo gaan, het is mij alles volkomen goed, ofschoon ik het niet in overeenstem-

ming kan brengen met hetgeen ik gehoord had, en waar zijne leerlingen zelve mede vervuld zijn. Het moet goed zijn! Hij is een Goddelijk man, Hij heeft Zijns gelijken niet; ik ben niet waardig Hem gezien te hebben; ieder woord, elke ademtogt uit Zijn' mond is waarheid. Versteend is het hart, waar dat niet door en door ging, wat Hij bad: » Nu is mijne ziel ontroerd; en wat zal ik zegggen? Vader! verlos mij uit deze ure! Doch daarom ben ik in deze ure gekomen." ô Vrienden! wie Hem heeft hooren bidden, die heeft bidden geleerd. Nooit zal ik meer omtrent het gebed in twijfel staan. Al ware er niets op gevolgd, alleen Hem te hooren bidden overtuigt de gansche ziel van Gods aanzijn, en dat Hij den bidder hoort.

T. *(Met een' traan in het oog drukt hij* EUBULUS *in zijne armen.)* ô Mijn vriend! hoe dikwijls hebben wij zamen daarover getwist!

EUB. Ja! nu is de blinddoek weggenomen. Vergee fmij, dat ik u door mijne blindheid zoo veel verdriet heb gegeven!

EP. Ik zou nu niet kunnen zeggen, dat mij dat gebed zoo overtuigd had, als er niets op gevolgd ware. Hij heeft naar Zijne overtuiging gebeden; maar die zou ook dwalend hebben kunnen zijn. Maar dat heeft bij mij gewerkt, toen Hij bad: » Vader! verheerlijk Uwen naam!" en toen zoo dadelijk daarop die majestueuze stem over Hem en den naasten kring rondom Hem henenklonk: » Ik heb hem verheerlijkt, en ik wil hem wederom verheerlijken!"

T. Het moge nu met Hem gaan zoo het wil, daar hebben wij het anker. Geen storm zal mij mijn geloof aan Hem ontrukken.

EP. Maar die stem had voor allen verstaanbaar moeten zijn.

EUB. Dat was zij.

EP. Velen meenden, dat het gedonderd had. En

anderen, die wat digter bij stonden, meenden, dat slechts een engel met Hem gesproken had.

T. Hij zeide toch uitdrukkelijk: »Deze stem is niet om mijnentwil geschied, maar om uwentwil."

Eub. Het is immers zoo als het behoort, dat de gansche kring Zijner leerlingen de stem verstond? Dezen moest het tot geloofsversterking dienen. Het volk is nog bij lange na niet rijp, om dezen man te vatten. Zoudt gij 't ook niet denken?

T. Gij kunt wel gelijk hebben. Dat zou dan ook begrijpelijk maken, waarom Hij over alles nog zoo anders spreekt dan zij het verwachten en droomen, en waarom er nog zoo veel misverstand tusschen de twee partijen heerscht.

Eub. Die woorden begrepen wij allen wel niet: »Nu zal, wien deze wereld toebehooren zal, beslist, nu zal de Vorst dezer wereld vernederd worden. Maar ik, wanneer ik boven deze aarde verhoogd zal zijn, zal allen tot mijne partij overhalen."

T. Volgens het antwoord van het volk te oordeelen, zou Hij van verhoogen aan een kruis gesproken hebben.

Ep. Dat was het alleronverklaarbaarste, — ik zou bijna zeggen, het ongerijmdste van alles wat Hij sprak. Het volk scheen mij toe, naar hunne denkwijs, volkomen gelijk te hebben.

Eub. Wat zeiden zij dan? Ik dacht nog na over Zijne vorige woorden.

Ep. »Wij hebben uit onze heilige boeken geleerd, dat de Messias, als Hij eenmaal komt, in eeuwigheid bij ons zal blijven; hoe zegt gij dan: De Zoon des menschen moet verhoogd worden? Wie is de Zoon des menschen, van wien gij dan spreekt?"

T. Hebt gij wel opgemerkt, dat Hij zich in geen regtstreeksch antwoord inliet, maar aan het volk regels gaf, die het redelijker wijze niet verwerpen kan; en weigert het die te volgen, dan vat het ook geen ant-

woord tot oplossing van die bedenking; dat heb ik duidelijk gemerkt.

Eub. Wat zeide Hij dan terstond op die vraag?

T. » Het licht is nog....”

Eub. .... » een' kleinen tijd bij u.” Zoo? Zeide Hij dat tot antwoord op die vraag, waar ik niet op gelet had? » Wandelt in het licht,” voer Hij voort, niet waar? — » wandelt in het licht, terwijl gij het hebt, opdat u de duisternis niet overvalle. Want wie in de duisternis wandelt, weet geen' weg.”

T. » Gelooft in het licht, terwijl gij het hebt,” — Hij moet zich zelven bedoelen — » opdat gij kinderen des lichts zijt.”

Ep. Met dat woord verwijderde Hij zich uit den kring. Het was toch vreemd.

Eub. Wil ook niet alles volledig begrijpen, wat zulk een man doet en spreekt. Geloof niet aan Hem, wanneer Hij slechts uws gelijke is. Is Hij boven u, zoo laat Hem Zijne onbegrijpelijkheden, en geniet van Hem wat gij begrijpt.

T. Wij hebben voor dit maal genoeg ontvangen, om onzen dorst te stillen.

Eub. Ja, ja, vrienden! eeuwig stillen, en eeuwig verwekken wij weder bij dezen man — onzen dorst! — —

XIV.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Johannes XII: 37—50.)

— — Deze gesprekken en redenen bragten weder velen uit het volk aan het dwalen omtrent Hem, en het was zigtbaar, dat het ongeloof bij honderden weder de overhand verkreeg, zoodat het woord van den Profeet JESAJA beter nog voor de tegenwoordige gemoedsgesteldheid van dit volk voegde: » *Heer! wie heeft onze prediking geloofd, en aan wien is de arm*

des Heeren geopenbaard (*)? Dat was het, waarom zij niet gelooven konden, wat JESAJA elders zegt: *Hij heeft hunne oogen verblind, en hun hart verhard, opdat zij met de oogen niet zien, met het hart niet verstaan, en zich niet bekeeren, en Ik hen gezond make* (†). Dat heeft JESAJA gezegd, toen hij Zijne heerlijkheid zag en van Hem sprak.

Nogtans waren velen van de Raadsheeren voor Hem, maar niet opentlijk, om de Farizeën, en uit vrees voor den kerkelijken ban; want zij zagen meer op de eer bij menschen dan bij God.

JEZUS nu riep hun deze woorden toe: » Wie mij gelooft, gelooft mij niet zoo zeer als Hem, die mij gezonden heeft, en wie mij ziet, ziet Hem, die mij gezonden heeft. Ik ben een licht in de wereld gekomen, zoo dat, wie mij volgt, niet in de duisternis mag wandelen. Wie hoort wat ik spreek, maar dat niet aanneemt, dien veroordeel ik niet; want niet om te veroordeelen ben ik in de wereld gekomen, maar om de wereld zalig te maken. Wie mij verwerpt, en mijnen woorden geen gehoor geeft, heeft reeds een' regter. Datzelfde, wat ik gesproken heb, zal hem ten laatsten dage veroordeelen. Want het was niet uit mij zelven; die mij hier gezonden heeft, die heeft mij opgedragen, wat ik spreken, en wat ik zeggen zal. En voorzeker, wat Hij mij opdroeg voert tot niets anders dan tot eeuwig leven. Hetgeen ik dan spreke, dat spreek ik overeenkomstig den last des Vaders."

(*) Jes. LIII: 1. (†) Jes. VI: 10.

XV.

SAMMA, EEN FARIZEËR.

In een gezelschap van zijne partij, dat in zijn huis op zijne terugkomst gewacht had.

(Mattheüs XXII: 16—22; Markus XII: 13—17; Lukas XX: 20—26.)

SAMMA *(verdrietig.)* Het is alles vergeefsch. Die slimme vogel geeft ons handen vol werk. Denkt eens, hoe hij zich redde. ASAHEL (ook van de Herodianen waren er verscheidenen bij ons) ASAHEL voerde het woord, en vleide hem zoo, dat er elk ander mensch de borst bij gezwollen zou zijn. »Rabbi!" dus sprak hij, op den nederigsten toon, »wij weten, dat gij de waarheid boven alles liefhebt, en de leer van God in opregtheid leert, en bij u geldt in het geheel geen aanzien des persoons; zeg ons toch ook uwe meening: is het behoorlijk den Romeinschen Keizer het schattingsgeld te geven, of niet?

Een uit het gezelschap. Nu, die strik was goed gelegd, en niet ligt te ontkomen.

S. Hoor maar: Aanstonds duwde hij ons toe: »Wat verzoekt gij mij, geveinsden!" Bij den levenden God! dat verdragen wij zoo niet langer; het zal hem spoedig berouwen, dat hij niet heeft willen leeren ons voor het oog van het volk met ontzag te bejegenen. »Toont mij het schattingsgeld," zeide hij. OBED haalde een stuk geld voor den dag, en toonde het hem. Hij zag ons aan, toen hij het in de hand nam, zóó dat ik hem en mij zelven niet verdragen kon. Nu bezag hij het geld aan de eene en de andere zijde, en vroeg: »Wiens is dit beeld en het opschrift?" »Des Keizers," zeide ASAHEL natuurlijk. Wat denkt gij, dat hij zeide?

Allen zwijgen.

»Zoo geeft den Keizer, dat des Keizers is, en Gode, dat Godes is."

Een uit het gezelschap. Wel, waartoe zoo veel list en woorden? Gij kunt geweld gebruiken.

Een ander. Een schoone Messias, die de onbesnedenen, die over ons heerschen, niet ronduit durft vloeken.

S. Geduld maar; het is spoedig uit met hem.

XVI.

EZECHIËL EN EEN PAAR ANDERE SADDUCEËRS.

(Mattheüs XXII: 23—28; Markus XII: 18—23; Lukas XX: 27—33.)

Ezechiël. — — Ja, ja, zoo zal 't wel gaan. Wat den trotschen ASAHEL niet gelukte, kan anderen gelukken. Hij moet schaamrood worden over den louteren onzin, en verlegen staan! Eéne vrouw en zeven broeders, die haar, de rij af, gehad hebben; dat zal al een aardig huwelijk geven bij de opstanding!...

Een ander. Maar pas op, dat gij niet lacht bij het volk; want het is razend belagchelijk.

E. Heb geen vrees. Beschaamd en verlegen moet hij staan, nu of nooit. Wij gaan.

XVII.

GERSON EN ZIJNE VROUW.

(Mattheüs XXII: 23—33; Markus XII: 18—27; Lukas XX: 27—40.)

Gerson. Daar stonden ze, als aan den schandpaal gebonden. Ik had het wel verwacht. Zijn antwoord was voortreffelijk.

De Vrouw. Zag onze zwager u niet?

G. Neen. Het was mij onverdragelijk, zoo als hij vol was van verwaandheid, en bij zijn zelfbehagen zich naauwelijks van triomferend, spottend lagchen kon onthouden. »Rabbi!" ving hij aan, » MOZES heeft ons voorgeschreven, wanneer iemands broeder stierf, en eene vrouw achterliet, maar geen kinderen, zoo moest zijn broeder zijne vrouw nemen, en zijn' broeder zaad

verwekken. Nu zijn er zeven broeders geweest; en de eerste heeft eene vrouw genomen, en is gestorven, en heeft geen zaad achtergelaten; en de ander heeft haar genomen, en is gestorven, en ook hij heeft geen zaad nagelaten; en de derde evenzoo. Al de zeven hebben haar genomen, en geene kinderen nagelaten; ten laatste is na die allen ook de vrouw gestorven. In de opstanding nu, wanneer zij opstaan zullen, wiens vrouw van deze zal zij zijn? Want al de zeven hebben haar tot vrouw gehad." De Rabbi antwoordde: »Gij dwaalt waarlijk, omdat het u aan kennis van de Heilige Schriften en van de groote kracht Gods ontbreekt. De kinderen dezer wereld nemen ten huwelijk, en worden ten huwelijk gegeven; maar die waardig zullen zijn, om die wereld en de opstanding der dooden te verwerven, die nemen niet ten huwelijk, en worden ook niet ten huwelijk gegeven; maar zij zijn gelijk de engelen in den hemel, en omdat zij kinderen der opstanding zijn, zijn zij kinderen Gods. En wat de opstanding der dooden aangaat, hebt gij nooit gelezen in het boek van MOZES, hoe God met hem gesproken heeft in den doornenbosch: »»Ik ben de God ABRAHAMS, IZAKS en JAKOBS?"" God nu is niet een God der dooden, maar der levenden; want zij leven Hem allen. Daarom dwaalt gij zeer."

De V. ô Voortreffelijk! waarlijk, dat is voortreffelijk! Wat deden ze toen?

G. Zij werden rood van schaamte, en hadden niets te zeggen. Hierop zeiden Hem eenige Schriftgeleerden: »Meester! gij hebt voortreffelijk geantwoord." Daarna waagden zij het niet meer, om Hem zoo iets te vragen. De wederlegging was ook louter verstand, en uit MOZES genomen.

De V. Dat is zoo. Dien willen zij altijd toch nog gelooven. Dat gaat diep, zooals Hij dat uitlegde, dat: God ABRAHAMS.

G. Ziet ge, hoe een klein woordje van God zoo oneindig veel bevat?

De V. Hoe meent ge?

G. »Ik ben uw God," zeide Hij tot ABRAHAM, en dat waarborgt hem en zijne gansche nakomelingschap de opstanding!

De V. ô Laat ons die eeuw waardig zoeken te worden!

G. Kind van God, met uwe engelen-ziel! Pand van Gods gunst! Leid mij aan uwe hand; gij wandeldet met mij den Heiligen na, wien de wereld haat. — Hem heb ik het eeuwig dank te weten, dat ik gered ben uit den nacht des twijfels en des doods, en het licht des levens hebbe.

XVIII.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Mattheüs XXII: 35—40; Markus XII: 28—34.)

— Een Schriftgeleerde, die deze vragen mede had aangehoord, en gevonden had, dat Hij hun juist had geantwoord, kwam en vroeg Hem: » Welk is onder al de geboden het eerste?" JEZUS antwoordde hem: » Het eerste van alle geboden is dit: Hoor, Israël! de Heer, onze God, is de eenige Heer! En gij zult den Heer uwen God met uw gansche hart, uwe gansche ziel, met uw gansche gemoed, en uit al uwe krachten liefhebben! Dat is het eerste gebod. En even zoo gewigtig is het tweede: Heb uwen naasten lief als u zelven! Gewigtiger voorschriften dan deze zijn er niet." De Schriftgeleerde antwoordde: » Voortreffelijk, Meester! met alle regt zeidet gij, dat er slechts één God is, en nevens Hem geen ander. En Hem van ganscher harte, met al zijn verstand, met de gansche ziel, uit alle krachten lief te hebben, is veel beter dan alle slagtoffers en brandoffers." Toen JEZUS dit verstandige antwoord van hem hoorde, sprak Hij tot hem: » Gij zijt niet ver van het Koningrijk Gods!" Nu had niemand verder den moed Hem iets te vragen.

De Schriftgeleerde heet KARMI, een huisvader, wiens vrouw kinderen en dienstboden vroom zijn.

XIX.

KARMI, DE SCHRIFTGELEERDE, EN ZIJNE VROUW.

Nadat hij haar zijn gesprek met den Profeet JEZUS verhaald had, zongen deze menschen met nieuwe hartelijkheid en lust hun lievelingslied, terwijl hunne oudste kinderen het koor medezongen. Het luidde dus:

Neen! tot heil u, o Israël!
  Daalde Hij neêr, om tot leidsvrouw Zijn wet
U op uw paden te schenken.
    Zacht is Zijn dwang,
  Goed als een vader, wil Hij van u
    Dank slechts, liefde en dank.

ô Gij Godlijke, zegenrijke wet!
Bron des levens, vol van heil en vreugde!
Wie, voor wien Gij, hemelsche, vloeidet,
Zou uwe waatren loszinnig versmaden?
Wie niet gaarne vreugd uit u scheppen,
    Hemelsche vreugd?

XX.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Mattheüs XXII: 41—46; Markus XII: 35—37; Lukas XX: 41—44.)

Er verzamelden zich weder vele Farizeën en Schriftgeleerden rondom Hem. Zonder Hem iets te vragen, loerden zij op ieder woord uit Zijn' mond, op iedere beweging Zijner hand. JEZUS zag allen in het rond aan, en ving aan hen te vragen: » Wat denkt gij van den Messias? Wiens zoon is Hij." De Farizeën zeiden: » DAVIDS zoon." JEZUS zeide: » Waarom noemt hem

dan DAVID in den Geest *zijnen Heer!* als hij zegt: *De Heer heeft gesproken tot mijnen Heer: Zit aan mijne regterhand, opdat ik uwe vijanden zette ter voetbank uwer voeten?* Maar zij konden Hem geen antwoord daarop geven. Ook had van toen af niemand meer den moed, om Hem over iets te vragen.

Zij werden daarop gewezen, dat Hij des menschen zoon en Gods zoon tevens is, en ingeleid in dien heerlijken Psalm, die den ondergang dreigt aan zijne vijanden: *De Heer heeft gesproken tot mijnen Heer: Zit aan mijne regterhand, opdat Ik uwe vijanden zette ter voetbank uwer voeten. Den schepter uwer magt zal de Heer uit Sion uitstrekken, wijd en zijd; heersch in het midden uwer vijanden! Uw volk zal u toestroomen op den dag uwer heerkracht, in heilig feestgewaad; als uit den schoot des dageraads is u de dauw uwer helden. De Heer heeft gezworen en 't zal Hem niet berouwen: Gij zijt priester in eeuwigheid, naar* MELCHIZEDEKS *ordening. De Heer is aan uw regterhand! — Daar verslaat hij Koningen, ten dage zijns toorns; hij oefent gerigten uit onder de volken; vervult met lijken, met verslagen koppen, den uitgestrekten grond. Uit een beek op den weg drinkt hij; ook heft hij weêr het hoofd omhoog* (*)!

Maar alles zweeg; niemand beleed schuld, niemand antwoordde, niemand vroeg. Zij waren te onwetend, om te leeren, en te trotsch, om geleerd te worden. Zij gingen zachtjes aan terug, en mengden zich onder het volk; velen gingen weg, alsof zij zich haastten, om van alles berigt te geven, en menigeen bleef er ook nog onder het volk staan loeren. Zij hoorden hunne schande; maar ik vrees, zonder heilzamen invloed op hunne harten.

FILIPPUS wenschte dien Psalm uit de Grieksche overzetting voor TROFIMUS te laten afschrijven, om hem licht

(*) Ps. CX.

te geven over JEZUS' vraag aan de Farizeën, die hij met zijne vrienden mede had aangehoord.

XXI.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Vervolg.)

(Mattheüs XXIII; Markus XII: 38—40; Lukas XX: 45—47.)

JEZUS wendde zich tot het volk, en tot al Zijne leerlingen, en voltooide het werk van Zijnen ijver, om het volk uit de klaauwen van hunne verleiders los te rukken.

LEVI hielp mij met zijn sterker geheugen, om die rede vol kracht en vuur, vol van tweesnijdende zwaarden, vol van pijlen des Allerhoogsten, vol van verzengende bliksemstralen, woordelijk op te schrijven, zoo als Hij haar gesproken heeft. Hierop sprak JEZUS dan tot het volk en Zijne leerlingen aldus:

» De Schriftgeleerden en Farizeën zitten op den stoel van MOZES; daarom wat zij u aanbevelen te houden, houdt en doet dat alles; maar doet niet naar hunne werken; want zij zeggen het wel, maar doen het niet. Ja zij binden zware, en naauwelijks te dragen lasten zamen, en leggen ze den menschen op; zij zelve echter willen die met geen' vinger aanroeren. En wat zij nog doen, dat doen zij alles, opdat zij zich vertoonen aan de menschen. Zij maken hunne gedenkcedels breed, en groote zoomen aan hunne kleederen; bij maaltijden beminnen zij de eerste plaats, in de Synagogen de voorzitting, op openbare plaatsen diepe buigingen, en dat zij door de menschen: Rabbi! Rabbi! genoemd worden. Maar gij zult u niet Rabbi laten noemen; want één is uw meester, de Messias; gij allen zijt broeders. Ook zult gij niemand op aarde uwen Vader noemen; want één is uw Vader, die in de

hemelen. Laat u ook geen leeraars noemen; de Messias is uw leeraar. De grootste onder u zal die zijn, die uw dienaar is; want ieder, die zich zelven verhoogt, zal vernederd, en wie zich zelven vernedert, zal verhoogd worden.

» Maar wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! dat gij het hemelsche Koningrijk voor de menschen toesluit! Gij zelve gaat er niet in, en die er in willen gaan, laat gij niet toe. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën! dat gij der weduwen huizen opeet, en dat onder den schijn van lang te bidden; even daarom zal uwe straf des te scherper zijn. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën! dat gij zee en land doorreist, om éénen geloofsgenoot aan te brengen, en wanneer hij het geworden is, maakt gij van hem een kind der hel, erger dan gij zelve zijt. Wee u, blinde leidslieden! met uw zeggen: » Bij den tempel te zweren, dat beduidt niets; maar wie bij het goud des tempels zweert, die is aan zijn' eed gehouden." Dwazen en blinden! wat is grooter? Het goud, of de tempel, die het goud heiligt? » Wanneer iemand bij den altaar zweert," spreekt gij, » dat beduidt niets; maar wie zweert bij de gave, die daarop geofferd wordt, die is verpligt zijn' eed te houden." Dwazen en blinden! wat is toch grooter? de gave, of de altaar, die de gave heiligt? Wie bij den altaar zweert, die zweert bij denzelven, en bij al, wat daar op is. En wie bij den tempel zweert, die zweert bij denzelven, en bij Hem, die daarin woont. En wie bij den hemel zweert, die zweert bij den troon van God, en bij Hem, die daarop zit. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! gij die de munt, en den anijs, en het komijn vertient, maar de meer gewigtige geboden der wet, de regtvaardigheid, menschlievendheid en goede trouw verwaarloost. Het eene moest men doen, en het andere niet nalaten. Blinde leidslieden! die muggen doorzijgt, en kameelen inzwelgt. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! dat gij de bui-

tenzijde des bekers en der schotels rein houdt, terwijl toch het binnenste vol is van roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeër! reinig eerst het binnenste des bekers en der schotels, opdat ook het buitenste rein worde. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! aan overpleisterde graven zijt gij gelijk, die van buiten schoon schijnen, maar van binnen vol zijn van doodsbeenderen en allerlei onreinheid. Zoo schijnt gij ook uitwendig den menschen toe vroom te zijn, maar inwendig zijt gij vol bedrog en ondeugd. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! dat gij de graven der Profeten opbouwt, en de grafteekenen der braven versiert, en spreekt: »Hadden wij ten tijde onzer vaderen geleefd, wij hadden hen gewis niet geholpen, om Profetenbloed te vergieten!" Zoo moet gij toch zelve betuigen, dat gij zonen der Profeten-moorders zijt! Ja, maakt gij slechts de maat uwer vaderen vol! Gij slangen, gij adderen-gebroed! Hoe zoudt gij toch de straf der hel ontgaan? Welaan, ik zende Profeten en leeraars tot u; maar gij zult eenigen van hen vermoorden en kruisigen, anderen in uwe Synagogen geeselen, en van de eene stad naar de andere verjagen, opdat al het onschuldige bloed, dat op de aarde vergoten werd, over u kome, van het bloed des vromen ABELS af tot het bloed van ZACHARIAS, den zoon van BARACHIA, die gij tusschen den tempel en den altaar hebt omgebragt. Ik verzeker u hoog en duur: dat alles zal bij dit geslacht worden t' huis gezocht. *Jeruzalem! Jeruzalem!* Gij, die de Profeten vermoordt, en Gods gezanten steenigt! hoe dikwijls heb ik uwe kinderen willen bijeenverzamelen, gelijk eene hen hare kiekens onder hare vleugelen verzamelt; en gij wildet niet! Ziet, uw huis wordt u woest gelaten! Want ik zeg u: gij zult mij nu weldra niet meer zien, tot dat gij zeggen zult: Hoog geloofd zij Hij, die daar komt in den naam des Heeren!" —

Zoo eindigde de Heer met weemoed en hoogen ernst,

met dezelfde woorden, die Hij reeds eenmaal sprak. Zij drongen mij deze tweede reis door merg en been.

Wanneer, ach! wanneer breekt de waarheid door die koperen muren henen, waarmeê dit volk zijn hart heeft toegemuurd? Wanneer, ach! wanneer komt het uur, waarin Hij het Zijnen volke verkondigt, dat Hem Zijne dreiging berouwt om hunne boete, waarin Hij spreekt: *Voor een klein oogenblik verlaat Ik u; maar met onmetelijke liefde neme Ik u weder tot Mij. In gramschapsdrift verborg Ik mijn aangezigt een oogenblik voor u; maar met eeuwige goedertierenheid ontferme Ik Mij uwer, spreekt de Heer, uw Goël* (*)*!*

(*) Jes. LIV: 7 en 8.

ZESTIENDE AFDEELING.

TOT JEZUS' UITGANG NAAR GETHSEMANE.

I.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Markus XII : 41—44; Lukas XXI : 1—4.)

Nu verwijderde JEZUS zich heel stil en onbemerkt, en plaatste zich in het voorhof der vrouwen juist tegenover de kist voor de tempelgaven. Er gingen drie prachtig gekleede vrouwen, de dochter en schoondochters van den Overpriester JOHANNES voorbij, die wierpen de eene na de andere groote stukken zilver in de kist, dat het klonk. Wij zagen elkander met goedkeuring aan, en met hoogachting de vrouwen na. Aanstonds na deze kwam eene arme weduw, op welke wij geen acht gaven, totdat JEZUS zachtjes zeide: » Ziet gij die weduw daar? Voorwaar ik zeg u: zij heeft meer daarin geworpen dan die allen; want die anderen hebben allen van haren overvloed tot de tempelgave bijgedragen; maar deze heeft van hare armoede al wat zij had, om van te leven, er in geworpen."

THADDEÜS zeide mij naderhand, zij had er twee kleine penningen ingeworpen. Niet lang daarna ging er een arm, maar zindelijk gekleed meisje voorbij. JEZUS zeide: » JUDAS! geef haar terstond drie drachmen." Hij gaf ze al morrende. JEZUS wist, dat dit

het eenige kind der weduw was; daarom liet Hij haar geven, wat zoo veel als tweehonderd kleine penningen bedroeg.

II.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(*Vervolg.*)

(Mattheüs XXIV en XXV; Markus XIII; Lukas XXI: 5—36.)

Wij gingen nu voort door de voorhoven, en in het uitgaan, bij de buitenste poort, zeide JAKOBUS tot den Heer: »Zoo heeft toch menige Godegevallige gave den tempel zijne sieraden aangebragt". JAKOBUS, ALFEÜS zoon, zeide daarop: »De Heer heeft lust aan Zijn heiligdom; wat groote heerlijkheid heeft het weder verkregen! het staat bij het eerste maar weinig in schoonheid achter." Allen staarden wij met bewondering op den glans van het marmer, en van de zilveren en gouden kostbaarheden, die er hingen, en SIMON PETRUS riep: »Zie toch, Heer! welke steenen, welke gebouwen!" JEZUS antwoordde op hoog ernstigen toon: »Ziet gij deze blokken marmer? Beschouwt ze goed, die stevige gebouwen! Voorwaar, ik zeg u: hier zal niet één steen op den anderen gelaten worden, die niet verwoest zal worden."

Wij waren begeerig, om Hem over dit woord te vragen, vooral aangaande den tijd, wanneer deze verwoesting des tempels, en het begin van Zijn rijk, en het einde dezer eeuw zijn zoude. Het gelukte ons echter niet daarvan te spreken, eer wij weder met Hem aan den opgang van den Olijfberg kwamen. Daar zette zich JEZUS bezijden den weg in het gras. Wij zaten bij Hem neder, en hadden van die hoogte de heilige stad, en de bergen *Sion* en *Moria* met den heerlijken tempel voor onze oogen, bij een' helderen

hemel. Ter zijde van den tempel blonk de zon ons vriendelijk tegen; zij was juist aan het ondergaan.

Nu vroegen wij den Heer, —(PETRUS, JOHANNES, JAKOBUS en ANDREAS zaten het digtst bij Hem, en ik weder naast deze) — JOHANNES vroeg: »Zeg ons toch, Rabbi! wanneer zal dat geschieden, wat Gij in den tempel zeidet? en wat zal het teeken van Uwe toekomst, en het einde dezer eeuw zijn?" Zoo zou ik ook gevraagd hebben! wij stelden ons dat alles zamen voor op denzelfden tijd. De Heer echter wilde deze dingen van een gescheiden hebben, en waarschuwde ons zeer voor verleiding. SIMON, JOHANNES, JAKOBUS en ANDREAS zullen mij helpen, om Zijne woorden zoo veel mogelijk naauwkeurig en in goede orde op te schrijven.

Hij zeide ons dan: »Ziet toe, dat gij u niet laat verleiden! Velen zullen onder mijnen naam optreden, en zeggen: »Ik, ik ben het! De tijd is nabij gekomen!" Maar gaat hen niet achterna. Wanneer u dan iemand zeggen zal: »Ziet, hier is de Messias!" of: »Ziet daar!" gelooft het niet; want er zullen valsche Messiassen en valsche Profeten opstaan, en groote teekenen en wonderen verrigten, zoodat zij, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen verleiden zouden. Ziet, ik heb het u vooruit gezegd. Zeiden zij nu tot u: »Ziet, in de woestijn is Hij!", zoo gaat niet uit, of: »In de binnenkameren!", zoo gelooft het niet. Want gelijk de bliksem van het Oosten uitgaat, en tot in het Westen schittert, zoo zal ook de aankomst van den Zoon des menschen zijn. Want waar het aas zijn zal, daar zullen zich de arenden verzamelen.

»Zelfs wanneer gij van oorlogen en oorlogsgeruchten hoort, zoo schrikt niet; want dit moet eerst voorgaan; maar zoo spoedig is het einde nog niet. Het eene volk zal tegen het andere, en het eene Koningrijk tegen het andere opstaan; groote aardbevingen zullen hier en daar plaats hebben; hongersnood, pest, verschrikkelijke dingen en groote teekenen aan den hemel zullen er geschieden. Maar nog voor dit alles zal men de

handen aan ulieden slaan, u vervolgen, om mijnentwil aan vergaderingen en in de gevangenissen u overleveren, voor Koningen en Vorsten u voeren. Het zal namelijk daarop aankomen, dat gij getuigenis van mij zult afleggen. Ja, onder alle natiën moet eerst de tijding van het Koningrijk Gods verbreid worden. Laat u intusschen gezegd zijn, dat gij te voren niet te overdenken hebt, wat gij tot verantwoording spreken zult; want ik zal u moed en wijsheid geven, dat al uwe tegenstanders niets daartegen zullen kunnen spreken noch doen. Door ouders, broeders, bloedverwanten, vrienden zult gij verraden worden; eenigen van u zal men het leven benemen; bij iedereen' zult gij om mijnentwil gehaat zijn. Maar geen haar van uw hoofd zal echter verloren gaan; slechts met geduldig volharden uwe zielen gered!

» Wanneer gij nu *Jeruzalem* met heerlegers omringd ziet, zoo weet, dat hare verwoesting nabij is, de verwoesting, die door DANIËL voorspeld is. Dan vliede, wie in *Judéa* is, op het gebergte; wie in de stad is, ga er haastig uit; wie buiten op het veld is, ga niet in de stad. Want dat zijn dagen der wedervergelding, waarin alles, wat reeds lang geschreven was, vervuld zal worden. Wee dan de zwangere en zoogende vrouwen in die dagen! Want groote nood zal het land, zwaar lijden het volk ter neder drukken. Door het zwaard zullen zij vallen, gevankelijk onder alle volken worden weggevoerd, en door de heidenen zal *Jeruzalem* vertreden worden, tot de tijden der wereldvolken zijn afgeloopen. Verschrikkende teekenen aan de zon, aan de maan, aan de starren zullen zich vertoonen; tot doodsangst toe zal het de natiën op aarde bang worden, wegens het oproer van de hooggestegen baren der zee. Ademloos zullen zij wegzinken, door angstvolle verwachting van hetgeen erover den aardbodem komen zal. Want de krachten des hemels zullen geschokt worden, — en dan zal men den Zoon des menschen met groote heermagt en heerlijkheid op de wolken zien ko-

men. En Hij zal Zijne herauten met luid bazuingeschal rondzenden; die zullen Zijne geliefdsten uit al de vier wereldstreken, van het eene eind des hemels tot het andere, te zamen brengen.

» Als nu deze verschijnselen een' aanvang zullen nemen, zoo rigt u op, heft uwe hoofden omhoog; want uwe verlossing nadert. Merkt deze gelijkenis op van den vijgeboom: wanneer nu zijne takken teeder worden, en de bladeren voor den dag komen, zoo weet gij, dat de zomer nadert. Evenzoo, wanneer gij dat alles ziet gebeuren, merkt dan daaruit, dat het einde voor de deur is. Ik verzeker u: dit geslacht zal niet wegsterven, eer dat alles geschiedt. Hemel en aarde zullen vergaan, maar mijne woorden vergaan niet. Maar dien dag, of dat uur weet niemand, ook de engelen in den hemel niet, maar alleen mijn Vader. Maar gelijk het was in den tijd van NOACH, evenzoo zal het ook bij de toekomst van den Zoon des menschen zijn. Zoo als zij het namelijk in den tijd van den zondvloed maakten, aten en dronken, en ten huwelijk namen en ten huwelijk gaven, tot op den dag dat NOACH in de arke ging, en op niets acht gaven, tot de zondvloed kwam, en alles wegrukte; evenzoo zal het bij de toekomst van den Zoon des menschen gaan. Dan zullen er twee op het veld zijn; de eene wordt mede weggenomen, de andere achtergelaten; twee malen er te zamen haren molen, de eene wordt weggerukt, de andere achtergelaten."

Hij gaf ons ook eene gelijkenis: » Wanneer gij aan den vijgeboom en de andere boomen ziet, dat zij nu uitspruiten, zoo merkt gij van zelfs, dat het weldra zomer is. En zoo ook, wanneer gij deze dingen ziet gebeuren, zoo besluit er uit, dat het Koningrijk Gods nabij is. Ik verzeker u: geen menschenleeftijd zal er voorbijgaan, en alles is voleindigd. Hemel en aarde zullen vergaan, maar mijne woorden niet. Wacht u daarom wel, dat gij uwe zielen

niet bezwaart met brasserij en dronkenschap, en de zorgvuldigheden des levens, en dat die dag u niet plotseling overvalle! Want gelijk een valstrik zal hij over al de bewoners der aarde komen. Zoo waakt nu, daar gij niet weet, in welke ure uw Heer komt. Maar bedenkt dit: wanneer de huisvader geweten had, in welke nachtwaak de dief komen zou, hij had gewaakt, en in zijn huis niet laten inbreken. Daarom zijt ook gij op uwe hoede; want de Zoon des menschen komt in eene ure, waarin gij het niet denkt. Wie is wel de getrouwe en welmeenende knecht, wien zijn heer over de dienstboden gesteld heeft, opdat hij hun ter regter tijd hun voedsel geve? Heil dien dienstknecht, wien zijn heer, wanneer hij wederkomt, alzoo ziet doen! Ik verzeker u, hij zal hem al zijn goed toevertrouwen. Mogt echter die knecht een booswicht zijn, en denken: mijn heer vertoeft te komen, en zijne mede-dienstknechten beginnen te slaan, en met dronkaards te eten en te drinken; zoo komt de heer van dezen dienstknecht op een' dag, dat hij hem niet verwacht, en in eene ure, waarin hij het niet vermoedt. Waakt alzoo, en bidt ten allen tijde, dat gij moogt verwaardigd worden dat alles, wat geschieden zal, te ontgaan, en onverschrokken te bestaan voor den Zoon des menschen!

»Alsdan zal het met het Koningrijk der hemelen alzoo gesteld zijn, als wanneer tien maagden met hare lampen den bruidegom te gemoet zouden gaan; vijf van haar waren wijs, en vijf dwaas. Deze dwazen namen wel hare lampen, maar geen voorraad van olie; de wijzen daarentegen namen, nevens hare lampen, ook olie in hare kruikjes mede. Daar nu de bruidegom uitbleef, overviel haar allen de slaap. Maar ter middernacht hoorde men roepen: Ziet, de bruidegom komt! Op! gaat hem te gemoet! De maagden stonden allen op, en bereidden hare lampen. Maar de dwazen spraken tot de wijzen: Geeft ons toch van uwe olie, onze lampen gaan uit. De wijzen zeiden: Zoo konden wij te zamen te kort komen; gaat liever naar

de verkoopers, en koopt voor u. Terwijl deze henengingen, om te koopen, kwam de bruidegom; en die, welke bereid waren, gingen met hem tot de bruiloft, en de deur werd gesloten. Daarna kwamen ook de andere maagden en riepen: Heer! Heer! laat er ons binnen! Maar hij antwoordde: Waarlijk, ik ken u niet! Daarom waakt, dewijl gij noch den dag weet, noch de ure, waarin de Zoon des menschen komt!

» Het zal gaan, gelijk wanneer een man voor zijne afreis zijne dienstknechten voor zich roept, en hun zijne goederen toevertrouwt. Aan eenen gaf hij vijf talenten, aan een' ander' twee, en aan den derden één, ieder naar zijne bekwaamheid, en terstond daarop reisde hij weg. Hij, die vijf talenten ontvangen had, ging henen en handelde daarmeê, en won nog vijf andere. Evenzoo, die twee talenten ontvangen had, won nog twee er bij. Maar die er één ontvangen had, ging heen, begroef het in de aarde, en verborg het geld zijns heeren. Na langen tijd komt de heer van deze knechten terug, en roept hen tot rekenschap. Hij, wien hij de vijf talenten gegeven had, komt, en brengt nog vijf andere. Heer! spreekt hij, vijf talenten hebt gij mij overgegeven; zie, ik heb nog vijf daarbij gewonnen. Goed zoo! was het antwoord van den Heer, gij zijt een regtschapen en getrouwe dienstknecht! Gij waart over weinig getrouw; ik wil u over veel zetten. Kom aan het vreugdemaal van uwen Heer! Daarop kwam die, die twee talenten had ontvangen. Heer! sprak hij, twee talenten hebt gij mij overgegeven; ziedaar, ik heb nog twee daarbij gewonnen. De Heer: Goed zoo! gij regtschapen en getrouwe dienstknecht! over weinig waart gij getrouw; ik wil u over veel zetten. Kom aan het vreugdemaal van uwen Heer! Toen kwam ook hij, die één talent had ontvangen, en sprak: Heer! ik kende u, dat gij een hard man zijt, die maait, waar gij niet gezaaid hebt, en verzamelt, waar gij niet hebt uitgestrooid. Daarom was ik bevreesd, en ging weg, en verborg

uw talent in de aarde. Zie, gij hebt het uwe! Gij booze en luije dienstknecht! antwoordde hem zijn heer, wist gij, dat ik maaide, waar ik niet gezaaid heb, en inzamel, waar ik niet heb uitgestrooid, dan hadt gij mijn geld bij de wisselaars moeten uitzetten, zoo zou ik toch, wanneer ik gekomen was, het mijne met woeker ontvangen hebben. Zoo neemt nu dat talent hem af, en geeft het dien, die de tien talenten heeft. Want een' ieder', die heeft, zal gegeven worden, zoodat hij overvloed hebbe; maar dien, die niet heeft, zal ook dat, wat hij heeft, ontnomen worden. En dien nietswaardigen knecht, werpt dien uit in de buitenste duisternis, waar weenen en op de tanden knarsen zijn lot zal wezen.

» Wanneer nu de Zoon des menschen in Zijne heerlijkheid komt, en alle heilige engelen met Hem, dan zal Hij op Zijn' majestueuzen troon zitten; voor Hem zullen zich alle volken verzamelen. En Hij zal ze van elkander afscheiden, gelijk een herder de schapen van de bokken afzondert, en zal de schapen aan Zijne regter-, maar de bokken aan Zijne linkerhand plaatsen. Alsdan zal de Koning tot die aan Zijne regterhand zeggen: Komt hier, gij gezegenden mijns Vaders! Neemt het koningrijk in bezit, dat u van het begin der wereld af bestemd was. Want als mij hongerde, gaaft gij mij te eten; als mij dorstte, te drinken; als ik een vreemdeling was, naamt gij mij op; was ik naakt, zoo kleeddet gij mij; was ik krank, gij bezocht mij; was ik in de gevangenis, zoo kwaamt gij tot mij! .... Dan zullen Hem de vromen antwoorden: Heer! wanneer zagen wij U hongerig, en spijzigden U? Wanneer dorstig, en drenkten U? Wanneer zagen wij U een' vreemdeling, en namen U op? Of naakt, en kleedden U? Wanneer waart gij in de gevangenis, en kwamen wij tot U? Dan zal hun de Koning antwoorden: Ik betuig u: zoo veel gij het aan een' mijner geringste broeders gedaan hebt, zoo hebt

gij het mij gedaan! Dan zal Hij ook aan die ter linkerzijde zeggen: Weg, weg van mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, dat den duivel en zijnen dienaren bereid is! Want als mij hongerde, gaaft gij mij niets te eten; als mij dorstte, drenktet gij mij niet. Ik was een vreemdeling, gij naamt mij niet op; naakt, en gij kleeddet mij niet; krank en in de gevangenis, en gij bezocht mij niet. Dan zullen ook deze antwoorden: Heer! wanneer zagen wij U hongerig, of dorstig, of een' vreemdeling, of naakt, of krank, of in de gevangenis, en dienden U niet? Maar Hij zal hun antwoorden: Ik betuig u: zoo veel gij dat aan geenen dezer allergeringsten gedaan hebt, zoo hebt gij het ook mij niet gedaan! En zoo zullen deze ingaan in eeuwige straf, maar de vromen in eeuwig leven."

III.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

(Mattheüs XXIII en XXIV; Lukas XXI: 37 en 38.)

Niet alleen vol, maar tot overloopens toe heeft de Nazarener de maat gemaakt. Verbeeld u, dat hij opentlijk in den tempel de Farizeesche partij onophoudelijk heeft zwart gemaakt, en onophoudelijk met dwazen en blinden, muggezifters en kameelverzwelgers, vaders van hellekinderen, volksverleiders, slangenzaad, adderengebroed, en ik weet niet wat al scheldwoorden om zich heen heeft geworpen! En de Sadduceesche partij heeft hij als knapen en schooljongens behandeld, hun onwetendheid en gebrek aan schriftkennis voorgeworpen, hen door onbescheidenheid en listige spitsvondigheid overpraat, en tot zwijgen gebragt. Stel u zelf voor, hoe zijne zaak er moet uitzien.

Gedurig al listiger baant hij voor zijn' aanhang den weg tot eene gelukkige uitvlugt, wanneer hij eens spoe-

dig in *Jeruzalem* zijn loon mogt vinden. Ik ga op geen losse geruchten af; gij weet, dat ik mijne vertrouwde menschen heb. En zijne zaken blijven niet geheim; het komt altijd door de twaalven onder eenigen van de zeventig, en dan is men er schielijk achter. Hij heeft nu zijne jongeren onderrigt, wanneer hij ook sterven moest, zoo moeten zij zich niet laten verbijsteren, en nooit, nooit aan een' anderen Messias gelooven; hij zal zeker wederkomen, en wel uit den hemel, al zou het ook eerst over langen tijd wezen.

Ook sprak hij heel slim van straf en verderf over *Jeruzalem*. De natie is inderdaad bedorven genoeg, en onrustig genoeg, om zich eens geducht de Romeinen op den hals te halen. Gebeurt dit dan heden of morgen, zoo heeft hij het toch voorspeld, en zijn aanhang kan zich daaraan vasthouden, om alzoo niet uit te sterven. Het is een zeer schrandere vond, om te zorgen, dat zijne leerlingen langzamerhand leeren aan een' Messias te gelooven, dien zij niet meer zien noch bemerken; in den grond toch eene dwaasheid, want dat zal hij op den duur even min tot stand brengen als iemand anders. — Deze gansche week leert hij over dag in den tempel; 's avonds gaat hij altijd uit naar den Olijfberg, om te overnachten. Hij weet wel, dat alleen het volk ditmaal zijn schild is, en dat hij buiten hetzelve des nachts in de stad geen oogenblik meer veilig is. 's Morgens dan komt hij er weêr heel vroeg in, en zijne aanbidders verzamelen zich aanstonds weder om hem in den tempel, om naar hem te hooren. Het verwondert mij niet, dat hij altijd tot hen weet te spreken; want hij heeft een' onuitputtelijken rijkdom van lessen en voorstellingen voor het volk.

IV.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Mattheüs XXVI: 1 en 2.)

Ik was alleen gegaan; men zocht en riep mij. »Waar is NATHANAËL?" had de Heer uitdrukkelijk gevraagd. Toen ik kwam, zeide Hij: »Zijt gij er allen?" Wij antwoordden: »Ja, Heer!" Nu sprak Hij weder: »Gij weet, dat na twee dagen het verzoeningsfeest begint; dan zal de Zoon des menschen overgeleverd worden, om gekruist te worden."

Er was dien nacht onder ons een algemeen zwijgen; niemand durfde Hem vragen. Als de een den ander' een woord influisterde, om te vragen, wat hij daarvan dacht, antwoordde ieder: »Ik kan het niet gelooven; de Heer stelt ons op de proef." DIDYMUS sprak geen enkel woord.

V.

ZEFANJA, BATHSEBA, EN HAAR BROEDER ABINADAB.

(Mattheüs XXVI: 3.)

ABINADAB (*komt haastig de kamer in.*) Vergeef mij, dat ik u stoor, ZEFANJA! een verzoek van mijn' vader; de vervulling van den wensch uwer liefde zal er geheel van afhangen. Binnen een half uur moeten de meeste leden van den Grooten Raad bij KAJAFAS zijn. Men is het eens, maar vreest alleen voor de grillen van uw' oom; gij moet naar hem toe, — aanstonds, — en hem bewegen, door beloven, dreigen, ernst en scherts, zoo als het u invalt, — in 't kort, maken, dat hij den mond houdt; anders is alles bedorven.

ZEFANJA. Als gij denkt, dat ik iets zal uitrigten, dan wil ik het hem wel verstandig trachten voor te stellen.

A. Wees toch eenvoudig! wie zal er bij een' on-

verstandigen met verstand aankomen? Bij een' man als uw oom moet helpen al wat helpen, en werken al wat werken kan.

Z. (*weigerachtig.*) Het is mij niet eigen, om tegen mijne overtuiging te spreken.

Bathseba (*met vurigen blik.*) Zefanja? Gij bemint mij, en aarzelt?

A. Ga toch; behandel den dwaas naar zijne dwaasheid! — dat heb ik al mijn leven gehoord.

Z. (*gaat.*)

VI.

BATHSEBA, EN HAAR BROEDER ABINADAB.

Bathseba. Hoe moet het dan gaan?

Abinadab. Door list moet hij vallen, zoodra men kan; echter niet op het feest, om het volk. Zoo is het beraamd. Ik kom zoo van het hof. Kajafas is niet op zijn gemak eer deze zaak is afgeloopen.

B. Ei! moet hun misschien een vrouw raad geven? Dat zijn eerst kloeke mannen! Het ziet er wel uit met Juda, als zijne Hoofden moeite hebben, om den trots des dweepers te buigen.

VII.

DEBORA EN JEKOLJA, TWEE DIENSTMAAGDEN IN JEZUS' HERBERG TE BETHANIË.

Op den vierden dag der week. In den nacht.

(Mattheüs XXVI: 20—23; Markus XIV: 17—20; Joh. XIII.)

Debora. — Over mijne trotschheid en mijn spreken ten nadeele van den Profeet.

Jekolja. Dat is de eerste maal.

D. Verneder mij nog maar dieper.

J. Maar hoe komt gij daartoe?

D. Ik zal 't u verhalen. Veracht mij dan nog langer, als gij kunt, zoo als ik het tot hiertoe verdiend heb.

J. Ik wil hooren.

D. Toen ik in de stad was, hoorde ik in EZECHIËLS huis een heel hevig gesprek voor en tegen den Nazarener; die heer was zoo verbitterd tegen zijn' broeder en zijne schoonzuster, dat zij beiden weenden en weggingen. Dat maakte mij geweldig nieuwsgierig, en ik nam mij voor, heden 't huis, zoo veel ik maar durfde en kon, die menschen te beloeren en te beluisteren. Het speet mij, toen er een van het avondoffer t' huis kwam en zei, dat de Profeet van avond in het dorp niet terug zou komen. Hij wist dan ook niet beter.

J. Dat zal SAMUËL gezegd hebben; die wil altijd wat bijzonders weten.

D. Ja. Voor het avondeten ging de deur eens open en weêr toe; in dien tijd had ik gemerkt, dat de Profeet en JOHANNES zamen alleen waren, en in de kamer heen en weêr gingen. Nu luisterde ik aan de deur, en kon deze woorden verstaan: »Ik ga henen tot den Vader; maar ten einde toe blijf ik u liefhebben, gelijk ik dat van den beginne deed. Ik ben van God uitgegaan, en ga weder tot God; maar zijt niet bedroefd, de Vader heeft mij alles in mijne handen gegeven."

Na het avondeten bleef de deur een weinig aanstaan; ik geloof, dat gij ze open hadt gelaten. Ik luisterde en loerde, zooveel ik maar kon. Ik twijfelde niet, of hij zou nu tot allen gezegd hebben, wat hij tot JOHANNES zeide, en dan zouden zij opstaan, en allen in 't rond voor hem nedervallen; EZECHIËL had altijd, altijd van zijn' hoogmoed gesproken. Hoor nu, wat er gebeurde. Hij staat op van het avondmaal, legt zijne kleederen af, en neemt, even als een bediende, een' linnen doek, waarmeê hij zich omgordt. Ik begreep volstrekt niet, wat dat worden moest. Nu giet hij water in een bekken, en gaat

daarmeê naar het boveneind van de tafel; ik hoorde, dat hij het op den grond zette, maar ik kon een poos niet zien, wat hij deed; alleen merkte ik, dat alles heel stil was. Toen hij nu bij den derden, bij SIMON PETRUS kwam, kon ik het zien door de deur, die een hand breed open stond. Hij zette, volkomen alsof hij een bediende was, het bekken voor zijne voeten, en wilde die gaan wasschen. PETRUS (gij weet, hoe hevig hij is) weigerde het, en zeide luide, op vasten toon: »Heer! zoudt gij mij de voeten wasschen?" JEZUS antwoordde op zachter' toon: »Wat ik doe, dat weet gij nu niet; maar daarna zult gij het begrijpen." Dat mogt echter bij den vurigen PETRUS niets gelden.

J. Hij had ook gelijk.

D. »Gij zult mijne voeten in eeuwigheid niet wasschen," zeide hij heel hevig. Toen echter de Profeet antwoordde: »Als ik u niet wasch, zoo hebt gij geene gemeenschap met mij," zoo was het aanstonds geheel het tegenovergestelde: »Heer! indien het zóó is, dan niet alleen de voeten, maar ook de handen en het hoofd." Hij zeide hierop: »Wie gewasschen aan den maaltijd komt, heeft niet van noode dan de voeten te wasschen; hij is overigens al rein; en gij zijt rein, maar niet allen." Waar dat op zien moest, dat begreep ik niet. Zoo ging het nu naar de rij af bij allen rond, zoo ver ik het zien kon. Eindelijk toen hij rond was, ging hij heen, nam zijne kleederen weêr, en trok ze aan, en toen hij weder aan de tafel zat, sprak hij: »Weet gij, wat ik u gedaan heb? Gij noemt mij Rabbi en Heer, en met regt; want ik ben het. Indien nu ik, uw Meester en Heer, uwe voeten gewasschen heb, dan moet ook gij elkanders voeten wasschen; want ik heb u hierin een voorbeeld gegeven, opdat gij ook doet, gelijk ik gedaan heb. Voorwaar! voorwaar! ik zeg u: (dat zeide hij met een' ootmoed en liefde, die zelfs den duivel met hem verzoenen zou) de dienstknecht is niet grooter dan zijn heer, noch de gezant grooter dan

die hem gezonden heeft. Als gij dat nu weet, heil u dan, wanneer gij het ook doet."

Maar hoor nu, wat ik verder vernam; mijn hart sloeg mij geweldig; want ik gevoelde wel, het was verkeerd toen nog te blijven luisteren; het was iets zeer geheims, en ik zal het ook zeker niet verraden.

J. Wel? Wat dan? Hebt gij mij het andere toevertrouwd, zoo moogt gij mij dit ook zeggen; ik moet u het een zoo goed als het ander helpen geheim houden.

D. Verbeeld u, een van hen is hem ontrouw geworden, en dat weet hij, en dat heeft hij hun ontdekt.

J. Dat moet gij verkeerd verstaan hebben; het kan niet waar wezen!

D. Neen, niet verkeerd! Hoor maar, hij ging dus voort, als ik mij nog alles herinneren kan; mijn geheugen hapert anders nooit: »Ik spreek niet van u allen; ik weet, welke ik uitverkoren heb; maar de Schrift moet vervuld worden. Wie met mij het brood eet, zal zijne verzenen tegen mij opheffen. Ik zeg het u reeds nu, eer het geschiedt, opdat gij, als het geschied zal zijn, gelooft, dat ik de waarheid ben. Voorwaar! Voorwaar! zeg ik u: wie een' van mijne gezanten ontvangt, die ontvangt mij; en wie mij ontvangt, die ontvangt Hem, die mij gezonden heeft." Hierop zeide hij met eene droevige stem; het trof mij diep in de ziel: »Voorwaar! voorwaar! zeg ik u: een uit u zal mij verraden." Nu zag ik, dat zij elkander aanzagen, en in verlegenheid waren, van wien hij dat zeide. Zij durfden hem echter niet vragen. Spoedig hierop zag ik PETRUS wenken, ik denk wel aan hem, die het digtst bij JEZUS aanlag, dat hij vragen moest, wien de Profeet meende. Daarop hoorde ik iets zachtjes vragen, maar, schoon alles doodstil was, kon ik echter niet verstaan, wat er gevraagd werd; alleen meende ik te bemerken, dat JOHANNES de vragende was. De Profeet antwoordde hem even zacht, zoodat ik ook daarvan naauwelijks een woord hoorde. Alleen

verstond ik: »bete," en terstond daarop kon ik zien, dat hij zijn' arm uitstrekte, en aan JUDAS ISKARIOTH een ingedoopte bete overgaf. En spoedig daarna zeide hij tot JUDAS zeer verstaanbaar: »Wat gij doet, doe dat zoo spoedig mogelijk." Aanstonds ging deze nu de kamer uit, en vrij snel, zoodat ik overvallen werd aan de deur, en niet weinig schrikte; hij ging echter voorbij, en scheen op mij geen acht te slaan. Toen hij weg was, luisterde ik nog ongehinderd toe; ik kon er mij niet aan verzadigen. Hij zeide alles nog veel liefderijker dan toen JUDAS nog bij hen was, veel liefderijker. Ik moet zeggen, hij won mijn geheele hart.

J. Dat zou nu al heel veel zijn. Wat sprak hij?

D. Toen hij uitgegaan was, sprak JEZUS: »Nu is de Zoon des menschen verheerlijkt, en God is in hem verheerlijkt. Gelijk God in hem is verheerlijkt geworden, zoo zal Hij hem in zich zelven heerlijk maken, en wel spoedig. Kinderen! ik blijf niet lang meer bij u. Gij zult mij zoeken; maar, gelijk ik den Joden zeide, zoo zeg ik nu evenzoo ook u: waar ik henen ga, kunt gij niet komen. Ik geef u een nieuw gebod, dat gij elkander liefhebt, en alzoo elkander liefhebt, gelijk ik u liefgehad heb. Daaraan zal iedereen erkennen, dat gij mijne jongeren zijt, wanneer gij elkander zult liefhebben." »Heer!" sprak SIMON PETRUS tot hem, »Waar gaat gij henen?" JEZUS gaf ten antwoord: »Waar ik henenga, kunt gij nu niet volgen; maar ter regter tijd zult gij mij navolgen." PETRUS zeide daartegen: »Waarom kan ik u nu niet volgen? Ik wil mijn leven voor u wagen." JEZUS antwoordde: »Wilt gij u leven voor mij wagen? Voorwaar! voorwaar! zeg ik u: eer de haan kraait, zult gij mij driemaal verloochenen."

Hij ging nog voort met spreken; maar daar kwam het in eens bij mij op, ik had toch met JUDAS moeten spreken naar den aandrang van mijn hart, en mijn geweten dreef mij voort, ik kon niet anders; ik liep

mij bijna buiten adem, en haalde hem in op de hoogte. Toen ik naar hem toe kwam, schrikte hij zoo, dat hij beefde, tot dat hij mij herkende. Ik drukte het hem op het geweten, alsof God het mij geboden had; ik weet zelf niet, hoe ik het zoo kon; maar het was zoo. Het was echter vruchteloos. »Zottin!" zeide hij, »de vaders in *Jeruzalem* zijn mijne oudere meesters, die moet ik volgen. Is hij de Messias, zoo mislukt het hem toch niet." En schielijk liep hij voort, zonder mij goeden nacht te zeggen. Nu! ik had het mijne gedaan. Ik kwam juist terug, toen gij mij zocht. Had ik toch maar alles kunnen hooren! Die kent de harten, en met zulken als wij zijn zou hij geduld hebben. ô Ik dwaze, dat ik mij de gelegenheid niet vroeger ten nutte maakte!

J. Ja wel! uw vorige heer zou u dan al heel spoedig weggezonden hebben. — (*En zoo vervolgens.*)

VIII.

KAJAFAS EN EENIGE PRIESTERS.

In zijn vertrek.

(Mattheüs XXVI: 14—16; Markus XIV: 10 en 11; Lukas XXII: 3—6.)

Een bediende (treedt binnen.) Er is een man buiten, die met U Hoogwaardigen wenscht te spreken; het heeft haast.

Kajafas. Zoo laat?

De B. Ik moest maar zeggen, dat het iets van dringend aanbelang is, en wat U Hoogwaardigen niet onaangenaam zou zijn. Als ik mij niet vergis, dan is hij een der bekende aanhangers van den Nazarener.

K. (*Hij en de andere Priesters schrikten in het eerste oogenblik, en in het tweede lachten zij.*) Die wil ons misschien tot bekeering vermanen met zoo vurigen ijver, dat hij niet wachten kan tot morgen. Laat den dweeper binnenkomen.

Een der Priesters. Dat geeft intusschen ligt eens stof tot lagchen.

Een ander. En gelegenheid, om wat te vernemen, wat ter zake dienen kan.

De bediende laat JUDAS ISKARIOTH *binnenkomen.*

K. Wat hebt gij zoo laat nog te berigten?

JUDAS. Ik was een aanhanger van den Nazarener, en ben het nog in schijn. Maar de oogen zijn mij opengegaan. Ik ken U Hoogwaardigens bevel, en ik ben een arm man. Als ik op eene goede belooning mogt hopen, zoo zou ik den Nazarener kunnen overleveren; ik weet elke verblijfplaats en schuilhoek, bij nacht en bij dag.

(*De Priesters lachten allen elkander toe, en bragten dan weêr hun gelaat in een ernstige plooi.*)

K. Heil u mijn zoon, dat gij terugkeert op het pad der geregtigheid! Het was wel altoos uw pligt alles in het werk te stellen, om Israël van dezen verleider te bevrijden. Wij willen echter toonen, dat wij van onzen kant ook weten onzen pligt te doen. Heeft hij u eenig leed gedaan?

J. Volstrekt niet; maar ik ben het moe altijd te vergeefs op zijn rijk te hopen, waar hij altijd van spreekt, en dat nooit komt. Hij is een trotsche verleider. Hij laat zich als een' Koning zalven, en vermeet zich dien te schande te maken, die het waagt een woord voor de armen te spreken.

K. Het bevreemdt ons niet. Wij kenden den man reeds lang.

J. Ik was een van zijne twaalf bijzondere leerlingen, en heb nu drie jaren lang door dik en dun met hem omgezworven, en God straffe mij, als ik nog een' penning door hem gewonnen heb! Nu hadden wij 't eens ruim, en dan leden wij honger; maar van geld moest de laatste penning nog weggegeven worden; en toch wil hij de Messias zijn.

K. Maar hebt gij zeker eene goede gelegenheid?

J. Uwe Hoogwaardigheid twijfele daaraan niet. Om-

trent tijd en plaats kan ik afspraak maken; ik weet, waar hij overnacht. Maar men dient het geheim te houden, opdat hij niets merke.

K. Ja, hij is slim; zal hij niets merken?

J. o Niet het minste, niet het minste! Ik doe alles meê zoo als anders. Het best zou wezen, na het Paaschmaal, buiten in Gethsemane. Maar wat zou ik krijgen, als ik vragen mag? Een ander zou zoo iets niet ligt wagen.

K. *(wisselt met de anderen eenige woorden over de som; zij zijn het spoedig eens.)* Nu, wij geven u dertig zilverlingen. Zijt gij daar tevreden meê?

J. *(terwijl hij eene diepe buiging maakt.)* Ik wil mijn best doen.

K. *(laat een' schrijver binnenkomen, en zegt hem:)* Tel dezen braven man dertig zilverlingen toe, en schrijf ze op rekening van den Sanhedrin, en laat SAUL hem dan bij den Tempelwachtmeester brengen. *(Tot* JUDAS). Spreek gij met dezen alles naauwkeurig af.

Een der Priesters. Ik wil zelf mede gaan, opdat er niets verzuimd worde.

K. Des te beter.

IX.

JEZUS EN ZIJNE ELF LEERLINGEN.

Voortzetting van het gesprek na het avondeten in Bethanië.

(Johannes XIV.)

JEZUS. Laat uw hart niet ontstellen. Geloooft gij in God, zoo gelooft ook in mij. In mijns Vaders huis zijn vele woningen. En wanneer dat ook zoo niet ware, dan wilde ik toch tot ulieden zeggen: ik ga heen, om u eene plaats te bereiden. Wanneer ik echter na mijn henengaan u eene plaats bereid zal hebben, zoo kom ik weder, en neem u tot mij, op-

dat gij ook zijn moogt, waar ik ben. Gij weet, waarheen ik ga, en gij weet den weg.

THOMAS. Heer! wij weten niet, waar Gij henengaat; hoe kunnen wij den weg weten?

JEZUS. Ik ben de weg, de waarheid, en het leven. Niemand komt tot den Vader dan door mij. Hadt gij mij gekend, dan zoudt gij zonder twijfel ook mijn' Vader gekend hebben. Gij zult Hem spoedig kennen, en hebt Hem reeds (in mij) gezien.

FILIPPUS. Heer! toon ons den Vader, zoo is het ons genoeg.

JEZUS. Ik ben zoo langen tijd bij u, en ben ik niettemin ulieden onbekend? FILIPPUS! Wie mij ziet, die ziet ook den Vader. Hoe zegt gij: toon ons den Vader! Gelooft gij en gij overigen niet, dat ik in den Vader ben, en de Vader in mij is? De woorden, die ik tot u spreek, spreek ik niet uit mij zelven; maar de Vader, die in mij woont, is de oorsprong mijner werken. Gelooft gij niet, dat ik in den Vader ben, en de Vader in mij is? Zoo niet, gelooft mij dan om de werken zelve. Voorwaar, voorwaar zeg ik u: wie in mij gelooft, zal even zulke werken doen als ik, ja nog grootere, dewijl ik tot den Vader ga. Wat gij ooit in mijnen naam van den Vader begeeren zult, dat zal ik doen, opdat de Vader in den Zoon verheerlijkt worde. Als gij van mij iets in mijnen naam begeeren zult, zal ik het doen. Wanneer gij mij liefhebt, zoo houdt mijne geboden. Ik wil den Vader bidden, en Hij zal u een' anderen Trooster geven, die altijd en eeuwig bij u blijven zal, den Geest der waarheid, welken de wereld niet ontvangen kan, omdat zij Hem niet ziet noch kent; maar gij zult Hem leeren kennen, omdat Hij in u blijven en wonen zal. Ik zal u niet als weezen achterlaten; ik zal tot u komen. Binnen korten tijd zal de wereld mij niet meer zien; maar gij zult mij wederzien; want ik leef, en ook gij zult leven. Op dien tijd zult gij erkennen, dat ik in mijnen Vader ben; en dat gij in mij zijt,

en ik in u ben. Wie mijne geboden heeft en ze bewaart, die heeft mij lief. En wie mij liefheeft, zal door mijnen Vader geliefd worden; ook ik zal hem liefhebben, en mij aan hem openbaren.

JUDAS THADDEÜS. Heer! Wat is de oorzaak, dat Gij u aan ons, en niet aan de wereld openbaren zult?

JEZUS. Wie mij liefheeft, zal mijnen Vader volgen; daarom zal mijn Vader hem liefhebben, wij zullen tot hem komen, en onze woning bij hem nemen. Wie mij echter niet liefheeft, die volgt mijn woord niet. Het woord, dat gij gehoord hebt, is het mijne niet, maar het woord des Vaders, die mij gezonden heeft. Dat heb ik u gezegd, terwijl ik bij u ben; maar de Trooster, de Heilige Geest, welken de Vader in mijnen naam zenden zal, die zal u alles leeren, en u dat alles herinneren, wat ik u gezegd heb. Ik laat u den vrede na, ik geef u mijnen vrede; niet zoo als de wereld dien geeft, geef ik u denzelven. Laat uw hart niet ontstellen, noch verschrikken. Gij hebt mij hooren zeggen, dat ik van u scheide, maar weder tot u kome. Als gij mij liefhadt, zoudt gij u zelfs verheugen, dat ik tot den Vader ga; want de Vader is grooter dan ik. Nu heb ik het u gezegd, eer het geschiedt, opdat gij na de uitkomst gelooven moogt. Ik zal niet veel meer met u spreken; want de Vorst dezer wereld nadert, die wel bij mij niets te zoeken heeft; maar echter (lijde en sterve ik), opdat de wereld erkenne, dat ik den Vader liefheb, en Zijn gebod volbrenge. Staat op, laat ons van hier gaan!

X.

JEZUS, EN ZIJNE TWAALF LEERLINGEN.

In Bethanië. Aan den morgen van den vijfden dag der week, aan wiens avond de eerste dag van het Paaschfeest begon.

(Mattheüs XXVI : 17 en 18; Markus XIV : 12—15; Lukas XXII : 7—12.)

THOMAS (*angstig.*) Heer! waar zullen wij met rust het Paaschlam genieten, indien het zóó is?

JEZUS (*rustig.*) PETRUS en JOHANNES! maakt u gereed; gaat in de stad, en bereidt ons den Paaschmaaltijd.

SIMON. Heer! in welke herberg zullen wij het bereiden?

JOHANNES. Waar zult Gij veilig zijn voor uwe vijanden?

JEZUS. Gaat de stad slechts in. Daar zal u een mensch ontmoeten, die een waterkruik draagt; volgt hem na in het huis, waar hij ingaat, en zegt daar tot den heer des huizes: De Meester laat u zeggen: Mijn tijd is ophanden; in welk vertrek kan ik met mijne leerlingen het Paaschmaal houden? Hij zal u dan een groote toegeruste spijszaal wijzen. Rigt daar het Paaschlam toe.

MATTHEÜS (*zachtjes tot* NATHANAËL.) Waarom moet JUDAS niet gaan? Die heeft immers het geld.

NATHANAËL (*tot* MATTHEÜS.) Hij heeft gisteren nacht, toen hij terugkwam, zich nog bij PETRUS beklaagd, dat hem alle lust vergaan is, om het geld te bezorgen, nadat hij bij SIMON te vergeefs voor de armen heeft gesproken, en de Meester hem te schande heeft gemaakt; hij moest het wel zien, dat men toch mistrouwen jegens hem voedde; daar mogt dan nu voor zorgen wie wilde. PETRUS nam de beurs van hem aan, en vroeg den Meester, wie haar nu moest overnemen. Toen had de Meester tot hem gezegd: Bezorg gij nog

wat overig is. Dat was echter zeer weinig meer. Had LAZARUS niet zoo even nog drie zilverlingen gezonden, dan zou het niet toereikend zijn geweest.

XI.

PETRUS EN JOHANNES.

Onder het gaan naar de stad.

PETRUS. Het is de vraag, of wij zelfs veilig zijn. Op den eersten dag der week, toen wij de stad binnentogen, was het mij, alsof ik in een Paradijs wandelde; daarna is het mij dikwijls geweest, alsof ik in een moordhol, in een dal des doods ware.

JOHANNES. Ik was ook bevreesd; maar onder het gaan viel dat woord mij in: *Al ga ik ook door een dal van schaduwe des doods, ik vrees geen kwaad; want Gij zijt met mij; Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij. Gij rigt de tafel toe voor mijn aangezigt, voor 't oog van mijne wederpartijders; Gij besproeit overvloedig mijn hoofd met olie; mijn beker is overvloeijende! Ook zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens; en ik zal gedurig ten huize des Heeren gaan, in lengte van dagen* (*)!

XII.

JEZUS EN DE TIENEN.

Des avonds op den vijfden dag der week.

(Mattheüs XXVI : 19; Markus XIV : 16; Lukas XXII : 13.)

(Zij komen aan het huis van MATTHIAS, en bij hetzelve ontmoeten hun)

(*) Ps. XXIII : 4—6.

PETRUS en JOHANNES. Heer! het is alles bereid; wij vonden alles juist zoo als Gij gezegd hadt, den man met de waterkruik, het huis van onzen vriend, de gepleisterde groote zaal, en die reeds toebereid, alles zoo als Gij zeidet! Het heeft ons getroffen!

JEZUS. *Al ga ik ook door een dal van schaduwe des doods, ik vrees geen kwaad; want Hij is met mij; Zijn stok en Zijn staf, die vertroosten mij. Hij rigt de tafel toe voor mijn aangezigt, voor 't oog van mijne wederpartijders; Hij besproeit overvloedig mijn hoofd met olie; mijn beker is overvloeijende! Ook zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens; en ik zal gedurig ten huize des Heeren gaan, in lengte van dagen!*

XIII.

JEZUS EN DE TWAALVEN.

(Mattheüs XXVI: 20—29; Markus XIV: 17—25; Lukas XXII: 14—38.)

(Zij bevinden zich in eene groote zaal, waar in het midden een gedekte tafel staat, met het gebraden lam, eene schotel met saus van kruiden, ongezuurde platte brooden, eene kruik met rooden wijn, en een' beker daar naast enz.

In het midden van de tafel ligt JEZUS *aan als huisvader; aan Zijne regterhand* JOHANNES, *dan* JAKOBUS, *dan* FILIPPUS *en* NATHANAËL, *dan* JAKOBUS ALFEÜSZOON, *en* LEBBEÜS. *Aan Zijne linkerzijde ligt* SIMON PETRUS *aan, en dan* ANDREAS; *vervolgens* THOMAS *en* MATTHEÜS, *de tollenaar,* SIMON *van* Kana *en* JUDAS ISKARIOTH, *zoodat deze beiden zich tegenover* JEZUS *bevinden.)*

JEZUS *(ziet allen in het rond met een oog vol liefde aan, legt Zijne regterhand op* JOHANNES' *linker-, Zijne linker- op* PETRUS' *regterhand, en zegt:)* Kinderen! ik heb hartelijk verlangd dit Paaschlam met

u te eten, nog eer mijn lijden begint. Want ik moet u zeggen, dat ik voortaan niet meer daarvan zal eten, tot dat het vervuld zal zijn in Gods Koningrijk.

(Zij eten heel stil, er wordt weinig gesproken. Dat JEZUS *gedurig weder van lijden sprak, maakte hen zoo stil.)*

(Nu nam JEZUS *voor de eerste maal den beker, goot daar wijn in, hief dien met een' dankenden blik omhoog, bood hem* JOHANNES *aan, en zeide:)* Neemt dezen beker, en deelt hem onder u. Van nu af zal ik van de vrucht des wijnstoks met u niet drinken, tot dat het Koningrijk Gods komt.

(Merkbaar werd aller gelaat helderder bij deze woorden.)

(Nadat de geschiedenis van den doodsnacht in Egypte *gelezen was, zeide)*

JEZUS. De engel des Heeren sla den eerstgeborenen tot een losgeld voor velen!

THOMAS *(zachtjes tot* MATTHEÜS.) Begrijpt gij den Heer? Toen wij lazen, dat de posten der huisdeuren met bloed bestreken werden, hoorde ik Hem ook zeggen: »Israël kent het bloed niet, dat hen beveiligt voor den dood." Verstaat gij het?

MATTHEÜS *schudt alleen van neen met het hoofd, zonder een woord te spreken; en hij zucht daarbij.*

JEZUS *(toen allen eene poos geheel stil waren geweest, met droefheid:)* Voorwaar, ik zeg u, en moet u zeggen, eer het geschiedt: Een uit u zal mij verraden.

(Allen worden bleek, ontstellen, en zien dadelijk JEZUS *aan.* ISKARIOTH *wordt rood, ziet onbestemd, in het rond, en ziet* JEZUS *niet aan. De een na en met den ander' vraagt angstig:)* Ben ik het? — Heer! bedoelt Gij mij? — Mij immers niet? —

JUDAS ISKARIOTH *eenigzins bedremmeld, wil eene on-*

verschillige houding aannemen, breekt een stuk brood af, en reikt naar den schotel, om een bete in te doopen.

Jezus *(reikt ook naar denzelfden schotel, die voor Hem staat, en zegt:)* Die met mij in den schotel indoopt. — De zoon des menschen gaat wel henen, gelijk van Hem geschreven staat; maar wee dien mensch, door wien Hij verraden wordt! Het ware hem beter, dat hij nooit geboren ware!

Judas iskarioth *(op koelen, gemaakten toon.)* Heer! ben ik het?

Jezus. Gij zegt het.

(Allen zien elkander aan getroffen en bedroefd, en verstommen. Judas *gaat voort met eten, en aan* simon *van* Kana *iets onverschilligs te vragen.)*

Jezus. Jehova verloste Zijn volk uit *Egypte*; maar nog andere verlossing behoeft het. *Ziet, de dagen komen*, sprak de Geest der voorzegging, *dat Ik met het huis van* Israël, *en met het huis van* Juda *een nieuw verbond zal sluiten. Niet naar het verbond, dat ik met hunne vaderen gesloten heb, ten dage, dat Ik hunne hand aangreep, om hen uit te voeren uit Egypteland, welk mijn verbond zij verbroken hebben, waarom ik hen ook verstooten heb, spreekt de Heer* (*). *Want ik zal hunner ongeregtigheden genadig zijn, en hunner zonden en misdaden niet meer gedenken.* Want een testament is in de dooden vast, naardemaal het geene kracht heeft, terwijl hij leeft, die het heeft gemaakt.

(De jongeren zien elkander aan, en geen hunner wilde den Heer om opheldering vragen van hetgeen zij allen niet verstonden. — Nu was de Paaschmaaltijd afgeloopen tot op één brood na, en nog éénen beker met wijn.)

(*) Jer. XXXI: 31 en 32.

JEZUS *(zweeg eene poos geheel stil; duidelijk konden zij Zijne bijzondere gemoedsbeweging bemerken. Nu neemt hij het brood, ziet dankend ten hemel op, breekt het eene stuk na het andere af, en geeft het regts en links aan de jongeren, zegt tot* JOHANNES *en allen aan deze zijde:)* Neemt, eet; dat is mijn ligchaam. *(Tot* PETRUS, *daar hij hem het brood toereikt, en tot de volgenden:)* Neemt, kinderen! en eet; dat is mijn ligchaam, dat voor u gegeven wordt. Doet dat tot mijne gedachtenis.

(Allen namen zij het uit Zijne hand. Hij zag een iegelijk hunner in het bijzonder vol liefde aan, en ieders oog beantwoordde Zijn' blik vol weemoed; JUDAS *alleen zag Hem niet aan, toen hij de bete broods van Hem aannam.)*

JEZUS *(neemt nu den beker, giet voor de laatste maal wijn daarin, en nadat Hij dankend ten hemel heeft opgezien, biedt Hij dien* JOHANNES *aan, en zegt:)*

Deze beker is nu het Nieuwe Verbond, in mijn bloed, dat voor u vergoten wordt, — voor velen, tot vergeving der zonden. Zoo dikwijls gij dit brood eet, en van dezen drank drinkt, moet gij den dood des Heeren verkondigen en hoogelijk roemen, tot dat Hij komt.

(Lang was het stil. JUDAS *verwijderde zich nu uit het gezelschap. De anderen verheugden zich allen in* JEZUS' *liefde; want met zoo verteederende liefde, dacht hun, hadden zij Hem nog nooit in hun leven hooren spreken. Maar Zijne woorden verstonden zij niet, en wat zij verstonden, bedroefde hen zeer. Eene poos daarna zegt)*

LEBBEÜS *(tot zijn' buurman:)* JOHANNES zal toch wel de eerste zijn.

JAKOBUS, ALFEÜS*zoon.* Waarom dat?

L. Zaagt gij niet, dat Hij hem heden alles het eerst toereikte?

JAKOBUS, *de broeder van* JOHANNES. Het komt hem ook wel toe. De Heer heeft hem het meeste lief.

SIMON *van Kana.* Ik dacht het niet, PETRUS was

anders altijd de eerste. Die zal het ook wel blijven; de Heer verandert zoo niet.

ANDREAS. JEZUS heeft het aan uwe moeder althans niet beloofd, JAKOBUS! Dat zult gij niet kunnen zeggen.

JAKOBUS, *de broeder van* JOHANNES. Dat wel niet; maar Hij antwoordde ons toch zoo vriendelijk, en na dien tijd werd JOHANNES meermalen aan PETRUS voorgetrokken.

L. Ik denk, ANDREAS! uw broeder heeft wel toe te zien, dat hij maar niet gansch en al de gunst van den Heer verliest. Weet gij nog wel van gisteren?

(Het gesprek was gedurig al levendiger geworden, terwijl JEZUS *met* JOHANNES *iets afzonderlijks gesproken had.)*

JEZUS *(die nu merkte, waarover zij zoo hevig begonnen te spreken:)* De Koningen der volken oefenen gezag als gebieders, en zij, die anderen hunne opperheerschappij laten gevoelen, willen weldoeners heeten; maar met u zal het niet alzoo wezen! Wie groot is onder u, handele, als ware hij de geringste, en wie heerscht, alsof hij diende. Wie is grooter? Die aan de tafel aanzit, of die hem bedient? Ik denk, hij, die aanzit. En toch ben ik onder u als een dienstknecht. Omdat gij echter onder alle gevaar steeds bij mij gebleven zijt, zoo beloof ik u (gelijk mijn Vader mij een Koningrijk heeft beloofd) dat gij aan mijne tafel eten en drinken, op troonen zitten, en de twaalf stammen Israëls regeren zult.

SIMON PETRUS *(terwijl hem vreugde uit de oogen straalt:)* Wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Messias, de Zoon des levenden Gods! Uw rijk kome! Uwe eer worde door uwe knechten groot gemaakt!

JEZUS. SIMON! SIMON! Zie, de Satan heeft verlangd u te ziften als de tarw; ik heb echter voor u gebeden, dat uwe trouw niet bezwijke; als gij nu weder bekeerd zult zijn, zoo versterk uwe broeders.

SIMON PETRUS *(levendig.)* Heer! ik ben bereid met U in de gevangenis en in den dood te gaan!

Jezus. *(op liefdevollen en vasten toon.)* Ik zeide u reeds, petrus! en zeg u nogmaals: De haan zal heden niet kraaijen, eer gij driemaal geloochend hebt, dat gij mij kent. *(Tot allen.)* Heeft u iets ontbroken, zoo dikwijls ik u zonder buidel, en zak, en schoenen uitzond?

De beide jakobussen *en* andreas. Nooit iets, Heer! *(De anderen ontkennen het ook allen door met het hoofd te schudden.)*

Jezus. Maar nu, wie een' buidel, wie een' reiszak heeft, die neme dien mede, en wie geen zwaard heeft, verkoope zijn bovenkleed, en koope een zwaard. Want ik zeg u: ook deze schriftplaats moet van mij vervuld worden: *Hij werd met de misdadigen gerekend* (*). Want nu is, wat met mij geschieden moet, ten einde.

Eenigen, vooral petrus *en* jakobus *Zebedeüszoon.* Hier zijn er twee. *(Deze beiden wezen op het zwaard, dat zij aangegord hadden.)*

Jezus. Dat is reeds genoeg.

(Nu ontstond er weder onder hen eene algemeene, treurige stilte.)

XIV.

JEZUS EN DE TWAALVEN.

Vervolg.

(Mattheüs XXVI: 30[a]; Markus XIV: 26[a].)

Jezus. Kinderen! Laat ons den eeuwigen Vader den lofzang zingen!

Zij zingen den honderd dertienden Psalm:

(Wij lasschen de Paaschpsalmen hier in, uit het handschrift van een' Israëliet, die naderhand in den Messias geloofde, en bij het volgende Paaschfeest, toen de geschiedenis van jezus *van* Nazareth *zich ontwik-*

(*) Jes. LIII: 12.

keld had, deze Lofpsalmen voor zich zelven opschreef, die zich de waarschijnlijke gemoedsstemming van JEZUS *aan den Paaschdisch zocht te vertegenwoordigen, en al de woorden met een grooter letter schreef, waarvan hij dacht, dat zij op de ziel van* JEZUS *in Zijne toenmalige omstandigheden een' bijzonderen, geloofsversterkenden indruk moesten gemaakt hebben.)*

» Hallelujah! Looft, gij dienstknechten des Heeren, looft des Heeren naam! De naam des Heeren zij geprezen, van nu aan tot in eeuwigheid! Van den opgang der zon tot haren ondergang, zij de naam des Heeren geloofd! Hoog boven alle volken is de Heer; boven de hemelen is Zijne heerlijkheid! *Wie is gelijk de Heere onze God? die zoo hoog gezeteld is, die zoo lang nederziet; in den hemel en op aarde! Die den geringen oprigt uit het stof, den behoeftigen uit de asch verheft; om hem te doen zitten bij Vorsten, bij de Vorsten zijns volks. Die de onvruchtbare plaatst in een talrijk gezin, als blijde moeder van kinderen. Hallelujah!"*

JOHANNES (*tot* JAKOBUS.) Herinnert gij u, broeder! dat woord des Heeren: *Wie hoorde ooit zulks? Wie zag ooit dergelijk? Kan dan een land op éénen dag geboren worden, een volk worden voortgebragt op éénen stond? Zoo was 't met Sion. Toen zij arbeid voelde, had zij ook hare kinderen gebaard* (*).

JAKOBUS. Het is niet ver, niet ver, broeder!

Zij zingen den honderd veertienden Psalm:

» Toen Israël uit *Egypte* toog, JAKOBS huis van een volk van vreemde sprake; werd *Juda* tot Zijn heiligdom, *Israël* Zijne heerschappij. Dat zag de zee en vlood, de Jordaan en week terug! De bergen huppelden als rammen, de heuvelen als lammeren! Wat was u, ô zee! dat gij vloodt? Jordaan! dat gij teruggeweekt? Bergen dat gij huppeldet als rammen? Gij, heuvelen! als lammeren? Beef, aarde! voor het aangezigt des

(*) Jes. LXVI: 8.

Heeren! voor het aangezigt des Gods van JAKOB! Die de rots veranderde in een meer, de harde kei in waterbronnen!"

Zij zingen den honderd vijftienden Psalm:

» Niet ons, ô Heer! niet ons, maar Uwen naam geef eer; om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil! Waarom zouden de Heidenen zeggen: waaris toch hun God? Onze God is in den hemel: al wat Hem' behaagt, dat doet Hij! Hunne afgodsbeelden zijn zilver en goud, het werk van menschenhanden. Een' mond hebben zij, maar spreken niet; oogen hebben zij, maar zien niet. Ooren hebben zij, maar hooren niet; een neus hebben zij, maar rieken niet. Handen hebben zij, maar tasten niet; voeten hebben zij, maar gaan niet; met hunne keel ademen zij niet. Dat die ze maken hun gelijk worden, en die er op vertrouwen! Israël vertrouwe op den Heer! hunne hulp en schild is Hij! Äärons huis vertrouwe op den Heer! hunne hulp en schild is Hij. *Gij, die den Heere vreest, vertrouwt op den Heer! hunne hulp en schild is Hij, De Heer is onzer gedachtig!* Hij zegene, zegene Israëls huis! Hij zegene het huis ÄÄRONS! Hen, die den Heere vreezen, zegene Hij; geringen zoowel als grooten! De Heer voege u zegen toe; u en uwen kinderen! Gezegend moogt gij zijn den Heere, die den hemel en de aarde gemaakt heeft! De hoogste hemel is voor den Heere; den menschenkinderen gaf Hij de aarde. De dooden kunnen den Heer niet loven; noch zij, die in de stilte daalden; maar wij, wij zullen den Heere prijzen; van nu af tot in eeuwigheid! Hallelujah."

Na eenige rust heffen zij den honderd zestienden Psalm aan. Aldus begon JEZUS:

» Ik heb den Heer lief; want Hij hoorde mijne stem, mijne smeekingen; want Hij neigde Zijn oor tot mij; Hem roep ik aan in mijne nooden. Banden des doods omgaven mij; angsten des doodenrijks troffen mij; 'k gevoelde nood en jammer. Maar ik riep den naam

des Heeren aan: ach! Heer! bevrijd mijn leven! Barmhartig is de Heer, en regtvaardig, en onze God is een Ontfermer! De Heer behoedt de eenvoudigen; ik was ten einde hulp, toen heeft Hij mij verlost. Keer weder, ô mijn ziel! tot uwe ruste; want de Heer heeft aan u welgedaan. Ja, Gij hebt mijne ziel gered van den dood, mijn oog van tranen, mijn voet van uitgestooten te worden. Nu zal ik voor des Heeren aangezigt wandelen, in 't land der levenden. *'k Geloofde, daarom sprak ik;* (ach! ik was zeer bedrukt!) Ik sprak in mijnen angst: de menschen zijn allen bedriegelijk! Wat zal ik den Heer vergelden, voor al Zijne weldaân, mij bewezen? *Den beker der verlossingen hef ik op, en roep den naam des Heeren aan!* Mijne gelofte betaal ik den Heer, in tegenwoordigheid van al Zijn volk. *Kostelijk is in de oogen des Heeren de dood van Zijne gunstgenooten. ô Ja, Heer! ik ben Uw dienstknecht! Uw dienstknecht ben ik, zoon van Uwe dienstmaagd! Gij hebt mijn banden los gemaakt! U offer ik het offer des lofs, en roep den naam des Heeren aan. Mijne geloften betale ik den Heer, in tegenwoordigheid van al Zijn volk.* In de voorhoven van des Heeren huis; in uw midden, ô *Jeruzalem!* Hallelujah!"

NATHANAËL (*tot* THOMAS.) Zaagt gij wel den glans op het gelaat van den Heer aan het eind van dit lied?

THOMAS. Neen, ik heb het niet opgemerkt.

Zij gaan voort tot den honderd zeventienden Psalm.

» Looft den Heer, alle volken! Prijst Hem, alle natiën! Want Zijne goedertierenheid is eind'loos groot over ons; en des Heeren trouw is tot in eeuwigheid! Hallelujah!"

JEZUS. Kinderen! nog eens dezen Psalm.

Zij herhalen dien, en na eenige rust zingen zij den honderd achttienden:

» Looft den Heer, want Hij is goed; want Zijne goedertierenheid is tot in eeuwigheid. Laat Israël nu zeggen, dat Zijne goedertierenheid is tot in eeu-

wigheid! Laat nu het huis AÄRONS zeggen, dat Zijne goedertierenheid is tot in eeuwigheid! Laat hen nu zeggen, die den Heere vreezen, dat Zijne goedertierenheid is tot in eeuwigheid! *Ik riep den Heer aan uit den nood; de Heer heeft mij verhoord en uitgevoerd in ruimte. Is de Heer bij mij, dan vreeze ik niets; wat zou een mensch mij doen? Is de Heer mij tot een' helper, zoo zie ik neêr op mijne haters! Beter is het op den Heer zich te verlaten dan op menschen te vertrouwen! Beter op den Heer zich te verlaten dan op Vorsten te vertrouwen! De Heidenen allen omringden mij; 't was in den naam des Heeren, dat ik ze in stukken hieuw! Ze omringden en omsingelden mij; 't was in den naam des Heeren, dat ik ze in stukken hieuw.* Ze omringden mij als bijën; maar als een doornen-vuur zijn ze uitgebluscht; 't was in den naam des Heeren, dat ik ze in stukken hieuw."

Hier stond JEZUS *op, en bleef biddend staan, tot dat deze Psalm ten einde was gezongen.*

» *Gij stiet mij wel tot vallens toe, maar waart ook, Heer! mijn helper. De Heer is mijn roem, mijn lied; Hij was mij ter verlossing! Eene stemme des gejuichs en des heils hoort men in der vromen tenten: des Heeren regterhand deed heldendaden! Des Heeren regterhand is hoog verheven; des Heeren regterhand deed heldendaden! Ik sneefde niet, maar werd gespaard in 't leven; daarom vermelde ik 's Heeren daden. De Heer heeft mij wel streng gekastijd, maar gaf mij aan den dood niet over. Ontsluit voor mij de poorten der geregtigheid; dat ik daar binnentrede, en loof den Heere! Dit is de poort des Heeren, waardoor de vromen binnentreden! U love ik, omdat Gij mij verhoordet, en mij tot heil en redding zijt geweest! De steen, dien de bouwlieden verwierpen, is tot een hoofd des hoeks geworden. Van den Heer is dit geschied, een wonder is het in onze oogen! Dit is de dag, dien de Heer heeft gemaakt; komt, juichen we in denzelven en verblijden we ons! Och*

Heer! geef gij nu verder heil! Och Heer! geef Gij nu verder voorspoed! Gezegend is hij, die komt in den naam des Heeren! Wij zegenen ulieden uit het huis des Heeren! De Heer is God, die 't licht ons toe deed stralen! Bindt de feestoffers met touwen tot aan de hoornen van het altaar! Mijn God zijt Gij, des zal ik U loven! Mijn God! ik zal U hoog verheffen! Looft den Heere, want Hij is goed; want Zijne goedertierenheid is tot in eeuwigheid!"

Na den lofzang stonden zij allen van de tafel op.

XV.

JEZUS EN DE TWAALVEN.

Jezus staat in de eetzaal onder Zijne jongeren, eer zij naar den Olijfberg gingen.

(Johannes XV en XVI.)

Filippus. Heer! Wanneer zullen wij weder van de vrucht des wijnstoks met U drinken?

Jezus. Ik ben de ware wijnstok, en mijn Vader is de wijngaardenier. Elke rank, die in mij geen vrucht draagt, zal Hij wegnemen; alle vruchtbare zal Hij reinigen, opdat zij nog meer vruchten dragen. Gij zijt nu gereinigd om de woorden, die ik tot u gesproken heb. Blijft in mij, zoo blijve ik in u. Gelijk eene rank geene vrucht uit zich zelve dragen kan, maar alleen met den wijnstok vereenigd, alzoo ook gij niet, tenzij dat gij met mij vereenigd zijt. Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken; wie in mij blijft, en ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder mij kunt gij niets doen. Wie niet in mij blijft, die wordt weggeworpen als een rank, en verdort; men neemt haar, en werpt haar in het vuur, daar verbrandt zij. Wanneer gij in mij blijft, en mijne woorden in u bewaart, zoo zal u alles geschonken worden, wat gij immer wenscht en begeert. Daarin wordt mijn Vader ver-

heerlijkt, wanneer gij veel vrucht voortbrengt, en u gedraagt als mijne leerlingen. Ik heb u liefgehad, gelijk mij mijn Vader. Blijft in mijne liefde. En gij zult daarin blijven, wanneer gij mijne geboden houdt; gelijk ook ik de geboden mijns Vaders gehouden heb, en in Zijne liefde blijve. Dit heb ik tot u gesproken, opdat mijne blijdschap in u zij, en uwe blijdschap vervuld worde. Dit is mijn gebod, dat gij elkander liefhebt, gelijk ik u heb liefgehad. Niemand heeft een grootere liefde dan dat hij voor zijne vrienden zijn leven zet. Gij zijt mijne vrienden, wanneer gij doet, wat ik u gebied. Ik wil u niet meer dienstknechten noemen; want een dienstknecht weet de ondernemingen van zijn' heer niet. Maar ik heb u vrienden genoemd, omdat ik u alles heb bekend gemaakt, wat ik van mijn' Vader gehoord heb. Gij hebt niet mij, maar ik heb u uitverkoren, en aangesteld, opdat gij henengaat, en duurzame vruchten draagt, en opdat de Vader u alles mededeele, wat gij in mijnen naam van Hem begeeren zult. Dit beveel ik u, dat gij elkander liefhebt. Wanneer de wereld u haat, zoo gedenkt, dat zij mij vóór u gehaat heeft. Waart gij van de wereld, zoo zou de wereld het hare liefhebben; maar omdat gij niet van de wereld zijt, maar door mij uit haar zijt uitverkoren, daarom haat zij u. Herinnert u het woord, dat ik tot u gesproken heb: De dienstknecht is niet grooter dan zijn heer. Hebben zij mij vervolgd, zoo zullen zij u evenzeer vervolgen. Als zij naar mijn woord gehoord hebben, zij zullen ook naar het uwe hooren. Maar dit alles zullen zij u doen om mijns naams wil; want zij kennen dengenen niet, die mij gezonden heeft. Ware ik niet gekomen, en hadde ik niet tot hen gesproken, zoo hadden zij geen zonde; maar nu laat hunne zonde zich niet verontschuldigen. Wie mij haat, die haat ook mijnen Vader. Wanneer ik onder hen de werken niet gedaan had, welke niemand anders gedaan heeft, zoo waren zij zonder zonde; maar

nadat zij die gezien hebben, haten zij toch zoowel mij als mijnen Vader. Maar alzoo moest het woord vervuld worden, dat in hunne wet geschreven staat: Zij hebben een' onbillijken haat tegen mij opgevat (Ps. XXXV: 19). Maar wanneer de Trooster komen zal, dien ik u van den Vader zenden zal, die Geest der waarheid, die van den Vader uitgaat, zoo zal Hij van mij getuigenis geven. En gij zult van mij getuigenis geven, omdat gij van den aanvang af bij mij waart.

Dit heb ik u gezegd, opdat gij u niet zoudt ergeren. Zij zullen u uit de Synagogen verstooten, ja er zal een tijd komen, wanneer een ieder, die u om het leven brengt, meenen zal Gode daardoor eene dienst te bewijzen. Zoo zullen zij met u handelen, omdat zij noch den Vader noch mij erkennen. Maar ik heb u dit vooraf gezegd, opdat gij bij de uitkomst u herinnert, dat ik het u aangekondigd heb. In het begin heb ik u dit niet gezegd, toen ik bij u was, maar nu, eer ik tot Dengenen ga, die mij gezonden heeft; en niemand van u vraagt mij, waar ik henen ga. Omdat ik u nu dit gezegd heb, is uw hart met treurigheid vervuld. Ik zeg u echter de waarheid: het is u voordeelig, dat ik henenga, want, ga ik niet, zoo komt de Trooster niet tot u; maar na mijn verscheiden zal ik Hem tot u zenden. Wanneer Hij komt, zal Hij de wereld van zonde, van geregtigheid, en van oordeel overtuigen; en wel van zonde, omdat zij in mij niet geloofd hebben; en van geregtigheid, omdat ik tot den Vader ga, en gij mij niet meer zien zult; en van oordeel, omdat het vonnis over den Vorst dezer wereld reeds geveld is. Ik had u nog veel te zeggen; maar gij kunt het nu niet verdragen. Wanneer echter die Geest der waarheid komt, zal Hij u al de waarheid leeren; want Hij zal niet uit zich zelven spreken, maar u ingeven, wat Hij hoort, en u aanwijzen, wat gebeuren zal. Hij zal mij verheerlijken, omdat Hij van het mijne ontvangen, en u onderrigten zal. Alles, wat de Vader heeft, is het mijne. Daarom zeg ik: Hij

zal van het mijne ontvangen, en u onderrigten. Over een' kleinen tijd zult gij mij niet meer zien; maar spoedig daarna zult gij mij weder zien; want intusschen ga ik tot den Vader.

THOMAS (*tot* LEBBEÜS *en* FILIPPUS.) Wat was dat, hetgeen Hij ons zeide, wij zullen Hem over een' kleinen tijd niet meer zien, en spoedig daarna weder zien, omdat Hij tot den Vader gaat? Wat wil die kleine tijd zeggen?

LEBBEÜS. Ik versta het niet.

FILIPPUS *en nog eenigen.* Ik ook niet.

JEZUS (*bemerkte, dat zij Hem gaarne hierover vragen zouden, en sprak:*) Ondervraagt gij elkander over mijne woorden, dat gij mij over een' kleinen tijd niet meer, maar spoedig daarop weder zien zult? Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: gij zult leed dragen en weenen, de wereld zal zich verheugen, en gij zult treuren; maar uwe droefheid zal zich in blijdschap veranderen. Wanneer eene moeder baart, is zij droevig, omdat het uur harer smart gekomen is; maar na de geboorte van het kind gedenkt zij het lijden niet meer, van vreugde, dat een mensch ter wereld kwam. Alzoo zijt gij ook nu met treurigheid vervuld; maar als ik u weder zien zal, zal uw hart zich verheugen, en uwe vreugd zal u door niemand ontnomen worden. In dien tijd zult gij mij om niets meer vragen. Voorwaar, voorwaar zeg ik u: wat gij immer in mijnen naam van den Vader begeert, dat zal Hij u geven. Tot dus ver hebt gij niets in mijnen naam begeerd; bidt, zoo zult gij ontvangen, opdat uwe blijdschap vervuld worde. Tot hier toe heb ik u duistere redenen voorgedragen. De tijd komt, dat ik niet meer duister met u spreken, maar u de geheimen des Vaders zal openleggen. In dien tijd zult gij begeeren in mijnen naam. Ik zeg u niet, dat ik den Vader voor u bidden wil; want de Vader zelf heeft u lief, omdat gij mij liefhebt, en gelooft, dat ik van God ben uitgegaan. Ik ben van den Vader uitgegaan, en in de we-

reld gekomen; ik verlaat de wereld, en ga weder tot den Vader.

FILIPPUS. (*En eenige anderen geven door hun knikken te kennen, dat zij hetzelfde hadden willen zeggen.*) Zie, nu spreekt Gij open, en gebruikt geene verbloemde rede. Nu erkennen wij, dat Gij alles weet, reeds eer men u vraagt; daarom gelooven wij, dat Gij van God zijt uitgegaan.

JEZUS. Ach! mijne vrienden! gelooft gij dat nu? Ziet, de tijd nadert, ja hij is reeds daar, dat gij allen u zult verstrooijen, naar huis vlieden, en mij alleen laten. Ik ben echter nooit alleen, omdat de Vader bij mij is. Dit heb ik tot u gezegd, opdat gij mijnentwege onbezorgd zijt. Gij zult wel in de wereld angst moeten lijden; maar zijt goeds moeds, ik heb de wereld overwonnen.

XVI.

JEZUS EN DE TWAALVEN.

Vervolg.

(Johannes XVII.)

Hoe JEZUS *hen ook tot standvastigheid mogt opwekken, zij werden gedurig meer ontroerd en droevig.*

JEZUS (*doordrongen van het denkbeeld: Hier helpt niets dan gebed, heft de oogen en handen ten hemel, en spreekt:*) Vader! de tijd is gekomen, verheerlijk Uwen Zoon, opdat Uw Zoon U verheerlijke; gelijkerwijs Gij Hem volmagt gegeven hebt over alle menschen, opdat Hij het eeuwige leven uitdeele aan allen, welke Gij Hem hebt geschonken. En dit is het eeuwige leven, dat Gij, de eenige ware God, en de van U gezonden JEZUS, de Gezalfde, door hen erkend worden. Ik heb U verheerlijkt op aarde, en het werk voleindigd, dat Gij mij gegeven hebt, om te doen. Verheerlijk nu ook mij, ô Vader! bij U zelven met

die heerlijkheid, welke ik voor het begin der wereld bij U had. Ik heb den menschen, welke Gij mij uit de wereld gegeven hebt, Uwen naam geopenbaard. Zij waren Uwe, en Gij hebt mij die gegeven: zij hebben zich gehouden aan Uw woord. Nu hebben zij erkend, dat alles, wat Gij mij gegeven hebt, van U is, dewijl ik hun de woorden heb medegedeeld, die Gij mij hadt ingegeven; zij hebben dezelve aangenomen, en waarlijk erkend, dat ik van U ben uitgegaan, en geloofd, dat Gij mij gezonden hebt. Ik bid voor hen; niet voor de wereld bid ik, maar voor hen, die Gij mij gegeven hebt, omdat zij de Uwen zijn; en al het mijne is Uwe, gelijk al het Uwe het mijne is, en ik ben daarin verheerlijkt geworden. Ik blijf niet meer in deze wereld; maar zij wonen nog in de wereld, daar ik mij van hen tot U begeve. Heilige Vader! bewaar hen, welke Gij mij gegeven hebt, in Uwen naam, opdat zij één zijn, gelijk wij. Zoo lang ik bij hen was, bewaarde ik hen in Uwen naam. Ik bewaarde hen, welke Gij mij gegeven hebt, en geen van hen is verdorven dan het verloren kind, waaraan de Schrift vervuld wordt. Maar nu kom ik tot U, en spreek dit nog in de wereld, opdat zij mijne vreugd bij zich zelve volkomen genieten. Ik heb hun Uw woord medegedeeld; maar de wereld heeft hen gehaat, omdat zij van haar niet zijn, gelijk ik ook niet van de wereld ben. Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld oproept, maar dat Gij hen bewaart van den boozen. Zij zijn niet van de wereld, gelijk ik evenzoo niet van haar ben. Heilig hen in de waarheid; Uw woord is de waarheid. Gelijk Gij mij in de wereld gezonden hebt, alzoo heb ik hen in de wereld gezonden. Ik heilige mij U (als een offer) voor hen, opdat ook zij waarlijk geheiligd worden. Ik bid echter niet voor hen alleen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen; opdat allen één zijn, gelijk Gij, ô Vader! in mij, en ik in U, dat ook zij alzoo in ons één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezon-

den hebt. Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk wij één zijn, ik in hen, en Gij in mij; opdat zij volkomen één zijn, en de wereld erkenne, dat Gij mij gezonden, en hen gelijk mij hebt liefgehad. Vader! ik wil, dat, waar ik ben, ook die bij mij zullen zijn, die Gij mij gegeven hebt; opdat zij mijne heerlijkheid zien, die Gij mij hebt toegedeeld, omdat Gij mij hebt liefgehad voor het begin der wereld. Regtvaardige Vader! de wereld heeft U niet erkend; maar ik kenne U, en deze erkennen, dat Gij mij gezonden hebt. Ik heb hun Uwen naam bekend gemaakt, en wil hun dien (door den Heiligen Geest) nog meer bekend maken; opdat gij hen liefhebt gelijk mij, en opdat ik in hen zij.

JOHANNES (*die, zoo goed als hij het vatten kon, het vurigst had meëgebeden:*) Amen!

Al de anderen. Amen!

Nu haastte zich PETRUS, *om naar den heer des huizes,* MATTHIAS, *te vragen, en als hij snel wegging, snel de deur opende, vond hij hem voor de deur op de knieën liggen. Hij had* JEZUS *hooren bidden, wilde hen niet storen, en bad mede.*

ZEVENTIENDE AFDEELING.

TOT AAN HET LAATSTE VERHOOR BIJ DEN JOODSCHEN RAAD.

I.

JANNA EN ZIJNE VROUW, JAKOBUS EN THADDEÜS.

In hunne zuidwaarts van Gethsemane gelegene woning.

(Mattheüs XXVI : 36—47 ; Markus XIV : 32—43 ; Lukas XXII : 39—47 ; Johannes XVIII : 1—9.)

JANNA, een der meer eerlijke Joden van de Farizeesche partij, lag in den stillen Paaschnacht aan de zijde zijner vrouw te rusten, en had zijne kinderen bij zich in de kamer, toen een al harder en harder kloppen aan zijne huisdeur hem eindelijk wakker maakte. »JANNA! doe open! red mijn leven!" riep een zware mansstem. Hij ging aanstonds open doen, liet verschrikt den vlugteling binnen, en sloot de deur weder, toen juist nog iemand hevig aanklopte, en even zoo smeekend riep: »JANNA! JANNA! neem mij in! red mijne ziel!" Ook dezen liet hij binnen, en hij bragt de beide bevende vreemdelingen in de kamer. »Wie zijt gij?" vroeg hij nu. »Is er oproer in de stad? Wie zijt gij?" »Ik ben THADDEÜS," zeide de laatstaangekomene, en de eerste: »Kent gij JAKOBUS niet meer?" Met nog grooter verwondering herkende hij beiden terstond als vertrouwde leerlingen van den Profeet van *Nazareth;* want JANNA was zelf een jaar geleden op een terugreis van het Pascha, van *Jeruzalem* tot *Ka-*

pernaüm met anderen JEZUS als Zijn leerling gevolgd, tot dat een zeer sluwe Farizeër hen had overgehaald, om weêr terug te keeren. Nu vroeg

JANNA. Wat voert u hier henen? Hoe ziet gij zoo bleek?

THADDEÜS, (*met bevende lippen.*) De Meester is gevangen genomen.

J. JEZUS gevangen? — JEZUS gevangen? In *Jeruzalem?*

TH. In Gethsemane! Wij ontkwamen de moordenaars. Al de broeders vloden.

JANNA'S *vrouw.* Is dat niet de stem van THADDEÜS? God zij met u, THADDEÜS! En met u! (*Tot* JAKOBUS.) Van waar zoo laat? Waar spreekt ge van?

J. Van JEZUS van *Nazareth.*

De vrouw. Zoo? Zijt gij met Hem uit Gethsemane ontvloden? Ja, dat dacht ik al gedurig, zij zouden deze week wel weder op Hem loeren, nadat ons oudste kind ons verteld heeft, hoe grimmig de Oudsten die kinderen hadden aangezien, die Hozanna geroepen hadden. — Van dien tijd af vertrouwde ik het wel niet meer, dat zij Hem gedurende het feest met rust zouden laten. Maar Hij heeft ze nog altijd beschaamd gemaakt. — Komt Hij ook? Of waar heeft Hij zich geborgen?

JAKOBUS. Hij is gevangen! — werkelijk gevangen!

De vrouw, (*met een' uitroep vanschrik.*) Gevangen? (*Bevend en sidderend valt zij op een' stoel neder.*)

J. Dat dacht ik wel, het loopt niet goed af.

THADDEÜS *en* JAKOBUS *zien hem weemoedig en getroffen aan.*

J. Doch wat heeft Hij ook kwaads gedaan? — Gaat toch zitten; waarmede kan ik u sterken?

TH. Ach! waarmede? Onze sterkte is weggenomen.

J. Zeg mij dan toch, hoe was dat? Hoe ging dat toe?

TH. JAKOBUS weet er meer van. Ik wil u verhalen, wat ik weet van de treurige geschiedenis. Gisteren

avond hield Hij nog met ons het Paaschmaal. Hij was zoo liefderijk, als ik Hem nog nimmer zag, en sprak zoo bedroevend en vertroostend, als ik Hem nog nimmer hoorde. Hij sprak gedurig van Zijn' dood, en dat dit het laatste Paaschmaal was, en dat Hij Zijn ligchaam en bloed ons tot brood en drank overgaf.

J. Wel zeker! Dat heb ik zelf Hem ook hooren zeggen in *Kapernaüm*. Dat kon noch Jood noch Heiden vatten.

TH. Toen zong en bad Hij nog met ons, en sprak veel tot waarschuwing en vertroosting. Des avonds gingen wij bij het sombere licht der maan.... (*Hij ontstelt door eene gedachte, die hem plotseling invalt:*) JAKOBUS! JAKOBUS! Daar bedenk ik in eens: sprak Hij niet: Dezen nacht zult gij allen u aan mij ergeren? En dat heeft zoo niets bij ons gewogen! (*Hij verzinkt in sprakeloos nadenken,* JAKOBUS *even zoo, en allen zwijgen eene poos.*)

J. Ik bedroef uwe zielen; en toch hoorde ik het zoo gaarne verder!

TH. Wij gingen allen met bezwaarde harten en langzamen tred over den *Kedron*, naar den Olijfberg. Ik weet niet, hoe ik te moede was; elk geruisch deed mij schrikken, iedere donkere plek maakte mij beklemd en bang. ISKARIOTH was niet bij ons.

J. Waar was die?

TH. Gij zult het hooren. Nu kwamen wij in Gethsemane aan. Onder weg bleef de Meester haast altijd zwijgend en stil.

JAK. Hij sprak alleen nog iets tot mijn' broeder, die steeds naast Hem ging.

TH. Even binnen in den hof wendde Hij zich naar ons om en zeide: »Zet u hier neder" (*Intusschen was ook het oudste meisje van* JANNA *aangekleed in de kamer gekomen; zij plaatste zich naast de moeder, en beiden waren geheel gehoor.*) — »Ik wil henengaan, om te bidden; bidt gij ook, dat gij niet valt in de zware verzoeking!" Wij zetten ons neder, en er werden geen

zes woorden gesproken. Ieder wilde bidden, en niemand had moed; allen vol twijfel en moedeloosheid, allen droevig en zeer vermoeid. Ach! ik bad, omdat de Meester het beval; maar het ging niet van harte; ik geloof, dat ik het eerst insliep. Maar nu, JAKOBUS! wij zagen het wel, dat de Meester u en uw' broeder en SIMON wenkte.

J. Mogen wij nu van u weten, wat THADDEÜS niet weet?

JAK. Het is mij zeker door den Meester niet verboden.

De vrouw en dochter, (met vele tranen.) Och JAKOBUS! zeg het ons dan toch alles; wij smeeken het u! och! alles van uw' Meester!

JAK. (*Als vuur, dat zich een' weg heeft gebaand, zoo breekt het los uit zijn hart.*) Vrienden! Mijne ziel is door duizend zwaarden doorboord! Ik kan niet spreken en kan niet zwijgen. Ik ben toornig, ik ween, ik vloek de moordenaars; ik bid tot God; ik schaam mij voor den Meester, ik schrei tot Hem; ik kan niet gaan, ik kan niet blijven! — Gij zijt wel geen leerling, JANNA! — Maar ik ben er ook geen, ben ook afgeweken! En gij zijt wel mijn beschermer in dezen moordnacht. — Weet dan alles, en gij weenenden, (*tot moeder en dochter*) verneemt alles. SIMON en mijn' broeder en mij wenkte Hij, dat wij nog verder met Hem zouden voortgaan. Ach! (*Hij wordt beurtelings rood en bleek, zwijgt een poos stil, en valt dan op eens weêr uit vol ontsteltenis:*) Ach! waar is Hij nu? ik moet Hem zoeken, JANNA! Hem te voet vallen.

J. Denk aan uw leven, en blijf.

JAK. Ja, gij hebt gelijk, ik zal blijven. Och! JANNA! Ga gij toch zien, wat met Hem gebeurt.

J. Dat zal ik morgen zeker doen. Nu zou men mij ligt voor Zijn' aanhanger houden. Wilt gij voortgaan, JAKOBUS?

JOH. Ach ja! ik zou toch niet van Hem kunnen zwijgen. — Daar kwam Hij terug. —

De vrouw. Vergeef mij; Hij had u en uw' broeder gewenkt; daar waart gij in uw verhaal.

Jak. (*met een' zwaren zucht.*) Ja, ik was terstond bereid om mede te gaan. (*Hij bloost weder.*) Ik beken, wat er in mij omging; niets anders zweefde mij voor den geest dan dat Hij ons drieën het raadsel oplossen, ons Zijne heerlijkheid toonen, en de drie naaste plaatsen bij Zijn' troon ons geven zou.

Th. *en allen te zamen.* Hoe kondt gij dat toch meenen?

Jak. Ach! niets natuurlijker. Hij nam ons drieën reeds eenige malen mede, en nooit anders dan bij de verblijdendste proeven Zijner heerlijkheid. Eens op den berg (*Hier houdt hij weder plotseling op, en zwijgt eene poos; want het verbod valt hem in: » Zegt dit gezigt (van de verheerlijking Zijner gedaante) aan niemand, tot dat de Zoon des menschen uit de dooden is opgestaan."*) — op den berg sterkte Hij ons zeer. Nu dacht ik, dat Hij weder zulk een bijzondere versterking met ons voorhad; het Hozanna! roepen bij Zijn' intogt, dat zeker niet vergeefsch was; die nieuwe belofte, gij weet wel, THADDEÜS! dezen avond aan den maaltijd....

Th. » Ik verordineer u het Koningrijk, gelijk de Vader mij, dat gij aan mijne tafel eten en drinken zult."

Jak. Ja, » en op twaalf troonen zitten zult, om de twaalf geslachten Israëls te oordeelen."

J. (*Want* JAKOBUS *en* THADDEÜS *vergaten zich, en zeiden deze woorden met blijkbaar genoegen, vooral* JAKOBUS.) Ach! arme menschen! Hij is immers nu —

Jak. Hoor maar: En had Hij ons juist dezen avond het bitterste en ontmoedigendste gezegd, zoo dacht ik, onze verwachtingen waren nu zeker genoeg ter nedergeworpen en gedood; Hij zou nu als het ware opstaan, en ons opwekken; nu zou Zijne ure gekomen zijn, als voor ABRAHAM, toen hij zijn' zoon wilde offeren. O! dat kan ik niet van mij zetten, — en dat Hij zoo

droevig geweest was, hinderde mij in 't geheel niet; want juist als de troostelooze duisternis het dikst is, valt het licht van Gods vertroosting daar het helderst in. —

(Hier worden ze allen gestoord. Met onstuimige hevigheid wordt er aan de deur geklopt. JAKOBUS *en* THADDEÜS *beefden; zij vreesden, het zouden geregtsdienaars zijn. Het waren echter nog twee vlugtelingen, die zich in dit huis wilden bergen, en die door* JANNA'S *forsche vraag, wie daar zoo klopte, schrikten, en wegliepen met de woorden: Het is* JANNA, *de Farizeer; wij zijn verkeerd.)*

JAK. *(gaat, nadat er eenige woorden over dit voorval gewisseld zijn, weder voort:)* Zoo hoopte ik, het mogt de ure zijn, waarin God tot Hem zou spreken: Ik ben voldaan; want nu weet Ik, dat gij God vreest, en uw eigen leven niet sparen wildet om Mijnentwil (*)! en wij drieën moesten getuigen zijn van dat woord. O! hoe bedroog ik mij! wij zagen Hem sidderen en beven; hoe bleek Hij er bij het maanlicht reeds uitzag, gelooft mij, ik zag Hem nog bleeker worden, en Hij zeide ons, als een zwakke, om hulp smeekende broeder, zoo dat het mij het hart doorboorde: » Tot in het binnenste mijner ziel word ik gefolterd; ik bezwijk tot stervens toe"; (THADDEÜS, JANNA, *de vrouw, het meisje,* JAKOBUS, *allen barsten bijkans uit in geween, en vegen hunne tranen af)* — en ging met langzamen tred verder, zag ons een en andermaal aan, alsof wij Hem helpen konden. — ô Mijn God! ô mijn God! hoe jammerde mij dat voor Hem en voor ons zoo onuitsprekelijk; mijn hart smolt geheel weg in erbarming en weemoed. Eindelijk was het, alsof Hij zich vermande, Hij rukte zich van ons los, en zeide bij het weggaan: » Blijft hier, en waakt met mij". Wij zagen Hem na, durfden niets vragen, konden niets antwoorden, spraken lang door beklemdheid geen woord, maar wierpen ons alle drie op onze

(*) Gen. XXII: 12.

knieën, om te bidden en te waken naar Zijn bevel. PETRUS begon eerst, op het aangezigt liggende, in te sluimeren. JOHANNES stond op, en zeide: »De Meester heeft eene bange ure; zij zal voorbijgaan, evenals die, toen FILIPPUS de Grieken bragt," en hierop zette hij zich neder, en verzonk in gepeins. Ik, door zijn woord een weinig bemoedigd, leunde op den steen, naast welken ik geknield had, en verloor mij in gedachten; en zoo sliepen wij alle drie in. Eene poos daarna kwam Hij terug, en vond ons slapende; met zachte stem riep Hij ons wakker. Als een broeder zeide Hij vriendelijk tot PETRUS: »SIMON! slaapt gij?" — (SIMON had zich op heel wat groots beroemd) »slaapt gij; kondet gij zelfs niet één uur met mij waken?" Ach! een uur hadden wij reeds verslapen! En Hij zeide het zoo demoedig, en als ware Hij na harden, zwaren strijd een weinig verkwikt. Dat zag ik; want Zijn roepen had mij in eens geheel wakker gemaakt. »Ook gij," zeide Hij, »kondet dan niet één uur waken met mij? Waakt toch en bidt," zeide Hij; — o! kon ik u maar dien weemoed, en demoed, en die getroostheid doen hooren, die uit Hem sprak! — »Waakt toch en bidt, dat gij niet in verzoeking valt!" Hij zag wat moeite wij deden, zag ons de oogen met geweld open houden, den slaap wegwrijven, en tot God om vergeving onzer zwakheid opzien; want Hij bukte liefderijk tot ons neder. »O! strijdt toch, mijne geliefden! ik zie het wel, de geest is gewillig; maar het ligchaam is zoo zwak!" — En met dat woord ging Hij weder alleen; het was, alsof Hem iets van ons aftrok; Hij ging weder naar dezelfde plaats. Ik verzocht mijn' broeder, hij zou ons voorbidden. »Ach! beter doet het nu ieder voor zich in stilte," zeide hij; en PETRUS zeide: »Zijt moedig, broeders! Zijn Vader zal Hem geen leed doen weêrvaren." Terwijl hij dat zegt, vallen hem de oogen weder toe. Mijn ernst was ook verzwakt; ik wist niet regt, wat te bidden, wist niet, wat met den Meester gebeurde, wat dat was en wor-

den zou, — ik bad flaauw en slaperig, en — wij sliepen allen weder in. Maar mijn God! en mijner vaderen God! wat was dát voor een slapen, dat ik deed; hoe kruisten duizend tegenstrijdige gedachten en gewaarwordingen, half of geheel in den droom, door mijne vermoeide ziel! *(Hij veegt een' traan af, en dat doen zij allen.)* In 't kort, wij sliepen. Hij kwam weder, zag de ontrouwen weder slapen, wekte ons op, en sprak even geduldig en demoedig dezelfde woorden. O! zoo dezelfde woorden uit Zijn' mond, hoe diep gaan zij in de ziel! En echter, echter werd nog eenmaal de zwakheid des ligchaams meester over al het willen en den ernst van den geest. Eerst was ik nog lang slechts in sluimering, en toen hoorde ik uit de verte een luid jammergeschrei tot God (*), — ik ontstelde, en kon aan Hem niet denken — en een oogenblik daarna herkende ik toch Zijne, des Meesters stem! ô Heilige, heilige, heilige God! in welk eene onafzienbare diepte van jammer en reddeloosheid stortte die toon, dien ik hoorde, mij neder! Evenwel verzonk ik weder in dieperen slaap, en geen, ach! geen van allen, welke Hij zoo getrouw liefheeft, waakte met Hem in dien bangen nacht.

J. Maar de Messias? Zoo bang? — Als Hij die ware?

Jak. Janna! wat zal ik zeggen? Heeft Hij daarom iets Goddelijks minder gedaan dan wij Hem zagen doen, omdat Hij nu zoo leed in Zijne heilige ziel?

J. Ik zou ook waarlijk niets kwaads weten, dat Hij gedaan had.

Jak. Maar hoor nu eerst: daar kwam Hij terug, en moest ons weder wekken. Ik werd het eerst wakker, en raakte den schouder van simon aan, om hem te wekken, toen de Meester over hem henen bukte. Daar rilde ik van ontsteltenis; het was mij, alsof ik boven aan den linker, zoo doodelijk bleeken slaap van

(*) Hebr. V: 7.

Zijn hoofd een paar droppelen bloed, en daarnevens sporen van afgewischt bloed gezien had; zoo duidelijk zag ik het, glooft mij, vrienden! dat ik beef zoo dikwijls ik er aan denk.

De vrouw. Hadden hem reeds moordenaars mishandeld?

JAK. Neen; dat was het niet; die kwamen eerst daarna. Hij was alleen geweest, en alles in den hof doodstil. Juist daarom doet het mij zoo beven! Het is een schrikbeeld mijner wakend droomende ziel! Ach! een teeken, een teeken, wat er nu over Hem komen zal! — Och JANNA! heb medelijden, en spoed u, en zie toch, hoe het Hem gaat!

TH. JAKOBUS! dat kan hij niet.

J. Ik kan het nu niet, — ik zou even onzeker zijn van mijn leven als gij. Laat het morgen worden! Morgen vroeg dan ga ik terstond.

JAK. »Wilt gij nu slapen en rusten?" zeide hij tot SIMON en ons beiden; »laat het genoeg zijn! de ure is gekomen! De Zoon des menschen moet nu in de handen der zondaren worden overgeleverd!"

JANNA *en zijne vrouw.* Wist Hij dat? Zeide Hij dat?

JAK. Hoe dikwijls zeide Hij het ons in deze weken!

J. Hij is loos, en op alle voorvallen verdacht.

JAK. en TH. JANNA!

J. Ik wil u niet bedroeven. Ik vergeet niet, wat groote dingen Hij gedaan heeft.

JAK. En aan u zelf deed.

J. Ja, ook aan mij zelven.

Het meisje. Wat zeide Hij, JAKOBUS?

JAK. » Staat op, laat ons gaan! Ziet toe, dat gij niet in verzoeking valt!"

TH. »Ziet, die mij verraadt, is reeds daar," riep Hij u en ons toe, ik hoorde 't wel.

J. Wie is dat?

TH. JUDAS ISKARIOTH.

J. (*met de uiterste verbaasdheid.*) JUDAS ISKARIOTH? Daar staat de zaak van uwen Meester heel wat slechter door, JAKOBUS! ik zeg het u ronduit.

De vrouw. Was die het niet, JANNA! van wien gij mij

verhaaldet, dat hij u het sterkste drong, om bij den Profeet te blijven?

J. Ja, hij was het.

JAK. Dan gaaft gij hem zeker rijkelijk voor onze beurs?

J. Ja, dat deed ik eenige malen.

JAK. en TH. (*zien elkander aan met een zucht, en zeggen:*) Ja, dat dachten wij wel.

JAK. Wij zullen 't u maar zeggen, hij bestal ons dikwijls. Waar de eer des Meesters zou moeten lijden, daar is mij aan de schande van den leerling niets gelegen.

JANNA *en zijne vrouw zien elkander aan.*

JAK. Wij stonden allen op, half dronken van slaap, vol van schrik en schaamte. Wij zagen daarhenen, waar Zijne hand ons wees, en ontdekten den grooten troep met fakkels en lantaarnen en glinsterende spiesen. Denkt eens, ons stil en heilig toevlugtsplekje was uitgebragt door hem, die gisteren nog met ons was; — de Meester hier verraden! Toen Hij den hoop zag, liep de Meester zoo snel, als ik nog nooit van Hem zag.

J. (*schudt het hoofd.*) En dat een Messias? ô Gij bedrogenen!

JAK. en TH. *te gelijk.* Niet op de vlugt, JANNA! niet op de vlugt; Hij liep den troep te gemoet. Nu weet ik niet regt, wat er voorviel; wij vertoefden een weinig, tot dat PETRUS en ANDREAS hunne zwaarden hadden; zij hadden die afgegord. Alleen kon ik hooren, dat Hij twee woorden sprak, met een vreeselijke stem. »Ik ben het," zeide hij, zoo ik meen.

TH. Ja, »Ik ben het," zeide Hij; ik heb het zeer duidelijk gehoord; het ging mij door merg en been. Hij was reeds buiten de omheining bij de bende.

JAK. Ik weet niet, wat daar gebeurd mag zijn. Althans, toen wij kwamen, hoorden wij, dat Hij met een ernstige stem zeide: »Ik heb u reeds gezegd, dat ik

het ben; indien gij dan mij zoekt, zoo laat deze henengaan."

TH. Die getrouwe Meester! Hij zeide het ook gisteren avond: »Ik heb er van hen, die gij mij gaaft, geen' verloren dan alleen den zoon des verderfs."

JAK. Die stond juist daar.

J. Meende Hij ISKARIOTH?

JAK. Ja, aan de spits der gansche godlooze bende! O! dat de afgrond hen allen had verslonden! dat vuur des hemels en der hel hen allen te zamen tot stof verteerd had! JUDAS naderde. (*Zij worden gestoord.*)

II.

MELEA KOMT NOG BIJ DE VORIGEN.

(Mattheüs XXVI: 47—54; Markus XIV: 43—47; Lukas XXII: 47—51; Johannes XVIII: 3—12.)

Zij werden gestoord door een herhaald aankloppen. Het meisje, dat uitgezien had, zeide vol schrik, dat het een gewapende was. JANNA stelde haar gerust, omdat hij niet op een' forschen, maar in een' biddenden toon verzocht open te doen. JANNA's vrouw herkende de stem, en zeide tot haar man: »Het is MELEA van den Raadsheer;" een bediende van een' hunner naaste aanverwanten. JAKOBUS en THADDEÜS beefden van schrik, en baden, JANNA mogt toch dien gewapenden man niet binnenlaten. JANNA stelde hen gerust, dat zij van MELEA niets te vreezen hadden, ging naar de deur en eischte hem, eer hij hem zou binnenlaten, de wapenen af. Hij gaf ze allen gewillig af, en smeekte om maar ingenomen te worden. Na eenige woorden van ontsteltenis, bevreemding, opheldering, en uitnoodiging zegt

MELEA. Ik was bij de bende, maar verliet haar heimelijk en ontkwam; maar den schrik ontkwam ik niet.

Ach! den vloek ben ik niet ontvloden; die vervolgt mij, waar ik ga en sta. Ach! ik ellendige!

Jak. Stel u gerust; wij zijn mede ellendig; als u dat gerust stellen kan. Maar hoe? hoe zijt gij ellendig? Verhaal ons toch, eerlijke man!

M. Ik liet mij op het laatste feest overhalen, om met anderen den Profeet te gaan vangen. Ik deed dat toen met een kloppend hart, en toen wij kwamen, hoorden wij Hem als — als — ik weet niet, hoe ik het zeggen zal, — mij was het waarlijk, als hoorden wij God den Heer. Daar stonden wij allen, en verbleekten en kleurden, alsof wij de misdadigers waren, die men gevangen nemen wilde. Daar keerden wij allen onverrigter zake terug, en zoo vol vrees als wij voor den Profeet stonden, zoo moedig zeiden wij het onze heeren in het aangezigt, toen zij ons toesnaauwden, waarom wij Hem niet bragten: »Nog nooit heeft een mensch alzoo gesproken als deze mensch!" En toen (*hij barst los in ontzettend geween*) ach! toen deed ik hoog en duur voor God de gelofte, dat ik mij nooit meer tegen Hem zou laten gebruiken; — en nu liet ik mij weder gebruiken. Mijn heer drong er mij op aan, ik moest gaan; ik was de moedigste; hij beloofde mij over een jaar een dubbel uitzet te geven, als ik het deed; maar wanneer ik niet ging, of Hem niet bragt, zoo zou hij — ik wil den gruwel niet uitspreken; hij zal het wel niet doen, en dan ben ik blij het niet gezegd te hebben. Meer dan twintig maal zeide hij mij: »Dwaas! als Hij de regte is, dan overkomt Hem immers niets verkeerds!" Eindelijk gaf ik mij over. Na langdurige toerusting en gekijf gingen wij.

J. Hoe ging dat toch toe? Zeg het mij toch zoo omstandig mogelijk.

M. Gaarne, mijn heer! op een' ander' tijd, tot de kleinste bijzonderheid toe; nu ben ik er niet in staat toe.

J. Maar wat bedoeldet gij met dat gekijf?

M. Er waren nog twee, wier geweten niet zwijgen wilde, evenals het mijne. Het scheelde weinig of zij hadden de helft der bende afvallig gemaakt, zoo

dat zij met elkander in een hevig gevecht gekomen waren. Een van hen vooral zwoer bij den levenden God, hij zou het volk bijeen brengen, hij zou in alle herbergen rondloopen, om de vreemdelingen te wekken; het was nu juist de regte tijd, (hij meende, omdat er zoo veel vreemdelingen in de stad zijn, die voor JEZUS partij zouden trekken) de tongen, die Hozanna riepen, en de vuisten der palmdragers zouden nog niet verlamd zijn, en zoo verder. De priesters waren niet op hun gemak. Ten vloek, — ten ongeluk vonden zij nog gaauw den langen smid bij de schaapspoort, een' loozen kerel en een' aarts-oproermaker, maar die tegen JEZUS van Nazareth ook een' doodelijken haat heeft; die moest dien levenmaker eens ter zijde nemen, en hem wat wijs maken van een' meer geschikten tijd voor opstand, hij moest zich nu maar stil houden, en JEZUS helpen vangen. De Priesters zochten op allerlei wijs ons allen gerust te stellen, en moed in te spreken. »Ziet op JUDAS! ziet op JUDAS!" was het gedurig. »Heil den man Gods, heil den redder onzes volks, dat hij God de eer gaf, én ons van dezen verleider wilde verlossen! Volgt JUDAS slechts! Dankt God, dat de verleider ontmaskerd is; zijn trouwste vriend moet zijn vijand worden, nadat hem de oogen zijn opengegaan omtrent dien loozen bedrieger. Mannen! houdt u mannelijk! Bekomen wij rust van dezen mensch, zoo moet gij die met ons genieten!" enz. Eindelijk ging men dan, maar niet rustig, niet stil. Men gebood de diepste stilte; maar de aanvoerders moesten zich bijna heesch vloeken, om met zachte en toch voor velen hoorbare stem het gedruisch te doen ophouden. En een gansche menigte van Priesters en Oudsten gingen zelve mede, toen zij merkten, dat men nooit regt stil zou worden zonder hunne tegenwoordigheid. Een prater, die naast mij ging, en mij niet kende, en mijn nadenkend zwijgen voor getrouwheid aan de priesterpartij aanzag, zeide: »Mijn heer is in doodelijken angst, dat er oproer komt; hij heeft den vorigen nacht reeds

geen oog toegedaan." Buiten voor de waterpoort, waar juist geen huis in de nabijheid was, beval de tempelhoofdman; — die was er zelf bij —

J. Is het mogelijk? Was die er zelf bij? Het verwondert mij, dat zelfs de Hoogepriester ook niet nog meêging. Maar het gaat hun ook ter harte.

M. ALEXANDER was er ten minste ook bij. Nu gebood de tempelhoofdman den troep stil te staan, en plaatste zich voor hen, en zeide: » Brave mannen! hoort mij!" Alles was stil. Nu sprak hij overluid met een bewogen stem: » God Israëls! Beschik uwen volke heil in dezen nacht! Wie tot Zijn volk behoort, zegge: amen!" Allen van ons volk zeiden: amen! Van de Romeinsche soldaten was hij reeds genoeg verzekerd; aan deze was, als zij zich goed hielden, driedubbele soldij beloofd, gedurende het gansche feest. » Mannen!" sprak hij, » nu aan het werk, zoo stil als de nacht! Wie geluid geeft, is een kind des doods! Mannen Israëls! zegt: amen". En allen zeiden: amen. En die het de beide reizen luider en vroeger dan allen zeide, was JUDAS.

Allen (met dezelfde bevreemding). JUDAS?

M. Zoo gingen wij dan voort. Ik huiverde bij herhaling, om den verrader in het stille heiligdom te volgen, waar hij zelf zeide, dat JEZUS gewoon was te bidden, alleen of met Zijne leerlingen. » Volgt mij maar hierin," zeide ISKARIOTH, en wees op de open deur van den boomgaard. Men sprak nog iets in der haast, met de hoofden bij elkander, en zoo zacht mogelijk, toen plotseling eene mannelijke, ongekende stem riep: » Wien zoekt gij?" en in een oogenblik aller oog henentrok naar den man, die alleen voor ons stond. » JEZUS van Nazareth," antwoordden een paar der voorsten, die ik wel kon merken, dat even verschrikt waren als ik. » Ik ben het," zeide Hij vol majesteit, en allen werden wij door eene kracht aangegrepen, die ons ter aarde wierp, als een stormwind, en toch nog anders; als een aardbeving, en toch nog anders;

ik kan het niet beschrijven, en niet begrijpen. Wij stortten allen ter aarde, vloden en konden niet vlieden, waren allen in het eerste oogenblik als steenen verstomd. Toen niemand eenig leed wedervoer, verhief zich langzamerhand een vloekend gemor, terwijl men zich weder oprigtte en herstelde. Intusschen, daar zij nog niet naderden, riep Hij ten tweede maal: »Wien zoekt gij?" en op het herhaalde antwoord, dat heel wat zachter klonk dan de eerste maal: »JEZUS den Nazarener," sprak Hij, — mij was het, alsof al mijne beenderen werden uiteengerukt, zoo beefde ik van angst; want ik dacht, toen ik ter aarde lag, dat ik daar lag aan den voet van Sinaï, binnen de gezette perken, en ieder oogenblik verwachtte ik mijn' dood onder duizendvoudigen doodsangst en gewetensfoltering; — maar nu zeide Hij minder geweldig, hoogst langmoedig: »Ik zeide het u reeds; ik ben het. Zoekt gij mij, zoo laat deze gaan." *(MELEA ziet JAKOBUS en JOHANNES aan.)* Gij allen waart intusschen komen toeloopen, en Hij wees op u, toen Hij dit zeide. — Maar ik begaf mij heel stil achter aan den troep, en toen die nu vooruittrok, kon ik ontsnappen; ik geloof niet, dat iemand het zag. Maar moge mij ook gezien hebben wie wil, ik zwoer bij den levenden God, dat ik dien regtvaardigen geen haar zal krommen, en mij zal afscheiden van het rot der goddeloozen, al kon ik ook om mijn' vorigen meineed nooit tot rust komen, en al moest ik zwervende en doolende zijn als KAÏN, al mijn leven lang. *(Hij wischt zijne heete tranen af.)* Ach! hoe vind ik den erbarmer weder?

JAK. *(zwaar zuchtende.)* O! Gaarne, gaarne neemt Hij u aan, en brengt u tot Zijnen Vader. — Ach! waar ben ik? — Hij is immers gebonden!

M. Is Hij dat waarlijk?

JAK. Hoor slechts, en oordeel, of Hij u niet begenadigen zou.

M. Gij beurt mijne ziel op uit de diepte. Spreek, mijn heer!

J. Zijt gij nog al verblind? Hoe kan hij nu helpen? Doch verhaal ons!

JAK. Nu trad JUDAS ISKARIOTH nader.

M. Hij was ook teruggegaan, en ter aarde gevallen.

JAK. ô Die zwarte ziel! Hij trad nu nader.

M. Ik hoor het nog, hoe er een, onder het opstaan, tot hem zeide: »JUDAS! gij zijt een man des doods, als gij hem nabij komt," en hoe hij dezen antwoordde: »O! vrees niet, hij heeft nog nooit een' mensch kwaad gedaan."

JAK. ô Die zwarte ziel! dat wist hij beter dan iemand. Nu liep hij met den toon en de houding van eerbiedige vreugde op hem toe en zeide: »Wees gegroet Meester! wees gegroet!" en kuste Hem.

M. Zoo? Dat had hij ook met den troep afgesproken, opdat zij geen' verkeerden zouden grijpen, hij zou dien kussen, wien het gold, en hem overluid groeten; zij moesten maar goed acht geven, en dezen doen binden.

JAK. en TH. Is het mogelijk? was de kus het teeken? — ô Snoodste van alle verraders! Duivelenziel! — Daarom zeide JEZUS al voor lang: »En een-uit u is een duivel!" O! stelt u voor die lippen der valschheid op den wang der onschuld! En Hij verdroeg het. —

De vrouw. Zeidet gij niet, JANNA! dat Hij eens geleerd had: »Zoo u iemand op de regterwang slaat, biedt hem ook de linker aan?" Dat heeft hij nu hier wel getrouw gedaan!

JAK. Hij verdroeg het.

M. Doodde Hij hem niet? Leeft JUDAS nog?

JAK. »Vriend! waartoe zijt gij hier gekomen? Verraadt gij den Menschenzoon met een' kus?" Dat waren Zijne woorden. Dat was Zijne wraak!

M. (*slaat hevig op zijne borst.*) Ach! dat ik Hem eergisteren nog had opgezocht! Dan was ik nu zalig, zooals gijlieden.

Jak. Zalig? — wij zijn nu ellendiger dan alle menschen.

M. Kondt gij Hem niet redden? Wilde Hij zich zelf niet redden?

Jak. Na den kus van den booswicht valt de bende op Hem aan. Daar ontbrandt de toorn in ons, ofschoon de vrees dien zeer beteugelde. Andreas vraagt: »Heer! zullen wij er met het zwaard op los gaan?" Simon wacht het antwoord niet af, trekt zijn zwaard, en begint onder hen te houwen. De slag was op het hoofd van kajafas' bediende gemunt. —

M. Malchus?

Jak. Ja malchus; maar die den slag ontweek, zoodat hij hem slechts het regteroor afsloeg. Wat meent gij, melea! — wat meent gij, dat Hij deed?

J. Ontvlugten!

M. Simon terughouden, — het oor genezen?

Jak. (*verwonderd.*) Weet gij het?

M. Hoe kon ik het weten? Maar hoe kan Hij anders, die judas' duivelschen kus verdroeg?

Jak. Heil u, gij hebt den zin van den Heer gevat! Beide deed Hij. Hij wendde zich met ernst tot petrus en allen, en sprak: »Laat hen nu begaan; simon! uw zwaard in de schede; anders zult gij door het zwaard omkomen" — of hoe zeide Hij het?

Th. »Want wie het zwaard neemt, zal door het zwaard omkomen." —

Jak. »Of meent gij, dat ik mijnen Vader niet zou kunnen bidden, en Hij zou mij meer dan twaalf Legioenen engelen zenden?"

Th. — Voor de elf zwakke vrienden, en den verrader. —

De Vr. Zeide Hij dat?

Th. Och neen! dat zeg ik; Hij deed ons niet het minste verwijt.

J. Maar het laat zich toch ook schielijk zeggen. Waarom zou Hij de hulp van engelen versmaden, als Hij die verkrijgen kon? En Hij wil toch de christus

wezen. Men ziet het wel, de handen waren Hem gebonden, en de moed ook.

Jak. (*met levendigheid.*) Janna! zoo waren zij Hem nog niet gebonden, en het hart evenmin, of Hij deed den vijand wél; Hij strekte de hand uit naar het oor, en genas het dadelijk; allen zagen er naar; en dat was het laatste misdrijf van Zijne hand; nu werd zij gebonden!

J. Het is een raadsel.

De vrouw, het meisje, allen dit of iets dergelijks: Een groot, heilig raadsel.

Th. *tot* jak. (*wiens onuitsprekelijk smartgevoel hij opmerkt.*) Mijn broeder! het zal, het moet zich goed ontknoopen.

Jak. Laat mij, laat mij! Gij trekt mij slechts te dieper in den afgrond der baren; want ik weet, ik weet, gij hebt evenmin eenig steunsel als ik.

Th. Hij zeide toch nog zoo gelaten, zoo rustig: »Zou ik den beker niet drinken, dien mij de Vader gegeven heeft? Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden? Het moet alzoo geschieden."

J. (*haalt de schouders op.*) Het is spoedig gezegd.

Th. En nog spoediger in verdenking gebragt; vergeef mij, janna!

J. Nu, wij zullen zien! Ik wil mij gaarne vergissen.

Jak. Nu riep de Hoofdman: »Grijpt hem!" en zij drongen op Hem aan. Een greep er snel Zijn' regterarm, die nog naar malchus was uitgestrekt; een ander vatte Hem aan de linkerzijde, een derde wierp een touw om Hem henen. Meent gij, dat Hij eene hand bewoog, een' voet verzette, met de kleinste beweging zich tegen hen aankantte? Dat er toorn aan Hem te zien was, of slechts één oogenblik van vrees, bij het gezigt dier gansche bende van tijgers en wolven? — Neen! geen enkel! geen enkel! Ik stond als versteend nog digt bij Hem, en vergat alles terwijl ik Hem aanschouwde, tot dat een moordstem, als het brullen van een' leeuw, mij in het oor klonk: » Weg, of het geldt u ook!" Ik

vlood bliksemsnel, en ontkwam ter naauwernood een' ander', die werkelijk reeds naar mij greep. Nu weet ik niets meer, ach! nu weet ik niets meer van Hem! Als een lam stond Hij daar! ik zie Hem gedurig voor mij; als een lam, voor den geopenden muil van den wolf!

JANNA *zelf en al de anderen kunnen niet anders dan weenen, tot dat deze nog eens zegt:* Het is mij alles een raadsel! *en al de anderen:* Ach! een groot, heilig, jammervol raadsel!

JAK. (*naar het venster ziende.*) Nog al geen schemering?

J. Nog lang niet, arme JAKOBUS!

III.

EEN ENGEL MET GOD.

(Lukas XX: 43 en 44.)

Ik werp mij neder voor U, ô Eeuwige! hier op den heiligen grond, waar Uw Heilige worstelde, tot wien Gij Uwen knecht zondt, om Hem te sterken. Ik heb Hem gesterkt, en al mijne kracht bij Zijne aanschouwing verloren. ô Eeuwige! sterk mij weder! En veroorloof mij dan aan Zijn verlaten vrienden te zeggen, dat Hij met den dood geworsteld, en dien overwonnen heeft (*), opdat zij gelooven, wanneer Hij

(*) Aanmerking van een' Joodschen Christen bij deze woorden: »Niet alleen plaatsen uit de Profeten, maar ook de verhalen der Evangelisten, zorgvuldig te zamen vergeleken, maken datgene waarschijnlijk, wat den engel in den mond wordt gelegd. Zoo verkrijgen deze woorden uit Psalm XVIII hunnen vollen zin: *Banden des doods omgaven mij, en beken Belials verschrikten mij. Banden des schimmenrijks prangden mij, de strikken des doods zag ik voor mij. In mijnen angst riep ik den Heere aan, en tot mijnen God verhief ik mijn geschrei; Hij hoorde uit Zijn paleis mijne stem, en mijn geroep tot Hem kwam tot Zijne ooren.* Volgens de overzetting van sommigen: *En het geschiedde, dat Hij met*

Zijn leven zal afleggen, dat Hij magt heeft hetzelve wederom te nemen.

Eene stem. Laat dat na! Dat Hij, om wien zij een' kleinen tijd treuren, hen zelf vertrooste tot in eeuwigheid.

De Engel. Vergun mij dan, Eeuwige! dat ik terugkeere in den kring mijner broederen, en aan Uwe dienstknechten bekend make, wat ik zag, en dat — Uw Zoon, — bloed zweetende — den dood overwon.

Eene stem. Ga henen, en doe dat; en dat zij zich wijden en sterken, om Hem aan het kruis te zien.

IV.

JANNA, ZIJNE VROUW EN DOCHTER, JAKOBUS, THADDEÜS EN MELEA.

(Mattheüs XXVI, 55 en 56; Markus XIV: 48—52; Lukas XXII: 52 en 53.)

(*Vervolg van* II.)

JAKOBUS. Zeidet gij niet, MELEA! dat ALEXANDER ook bij de gevangenneming geweest is?

---

den dood worstelde, scheen de hoofdplaats in de geschiedenis, Luk. XXII: 44ª te zijn. *Agonia* beteekent echter niet altijd noodzakelijk den doodstrijd. Wanneer wij nu Joh. XIV: 30 lezen: *De Overste dezer wereld komt, en heeft aan mij niets;* wanneer Lukas zegt H. IV: 13, *De duivel week van Hem voor een' tijd*, en deze alzoo op een' anderen tijd wederkwam; wanneer er staat Hebr. II: 14 en 15, dat JEZUS gekomen is, *opdat Hij door den dood te niet doen zoude dengenen, die het geweld des doods had, dat is den duivel, en verlossen zou al degenen, die met vreeze des doods door al hun leven der dienstbaarheid onderworpen waren;* en vooral wanneer wij lezen Hebr. V: 7, dat JEZUS *gebeden en smeekingen tot dengenen, die Hem uit den dood konde verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd heeft*, zoo wordt het ten hoogste waarschijnlijk, dat Hij in dezen derden strijd met gebed, met verzameling van alle krachten en hemelsche versterking worstelen moest, om door de doodende krachten der onderwereld en van haren Vorst niet overwonnen te worden, opdat Hij na dezen strijd Zijn leven zelf mogt opofferen, en voor de geheele wereld der geesten Zijn woord mogt bevestigen: *Daarom heeft mij de Vader lief, overmits ik mijn leven afleg, opdat ik het-*

Melea. Wel zeker, en een gansche troep oude Priesters en Hoofdmannen en Oudsten.

Jak. Dat dacht mij ook.

M. Sprak Hij dan niets tot deze? Zij zijn het toch eigentlijk, die alles drijven. Die eeuwige volksverleiders!

Janna. *(met afkeurenden ernst)* Melea!

M. Vergeef mij, mijn heer! ik raakte in ijver; ik meende, zij zijn het toch, die het volk van Hem afkeerig maken.

Jak. Zeker wendde Hij zich tot deze; Hij weet wel, dat de bende Zijner vangeren slechts werktuigen zijn in hunne hand! Rustig zeide Hij tot hen; — o! kon ik u die kalmte maar beschrijven, dan was ik reeds tevreden. Ach! kon ik over Zijne kalmte maar regt nadenken, ik geloof, dat zou mij zelven troost aanbrengen, wanneer ik nog ooit voor troost vatbaar worde. Onze ziel was als een zee, waarop alle winden stormen, gramschap, smart, vrees, verwachting, weifeling, — en Hij, volkomen gelaten, met vastheid, zonder toorn, verstandig: »Gij komt hier, alsof gij op een' moordenaar los gaat met zwaarden en spiesen; en toch heb ik elken dag der week bij u neêrgezeten in den tempel, en heb er geleerd, en gij hebt geen hand naar mij uitgestoken, om mij te grijpen. Maar dit is het geweld der duisternis!"

Thaddeus. »Dit is uwe ure," zeide Hij uitdrukkelijk, »en het geweld der duisternis; dit alles geschiedt, opdat de Schriften der Profeten vervuld worden."

J. Een armzalige uitvlugt! Dan moet Hij andere Profeten hebben dan wij, of het gansche achtbare gezelschap der geleerden in *Jeruzalem* moet bij Hem ter school gaan.

Jak. en th. Wij bekennen u, wij verstaan dat ook

---

zelve wederom neme. Niemand neemt hetzelve van mij; maar ik leg het van mij zelven af. Ik heb magt hetzelve af te leggen, en heb magt hetzelve wederom te nemen (Joh. X: 17 en 18)."

niet. Maar is er ooit bedrog in Zijn' mond gevonden?

J. Heeft iemand er zich aan gestoord?

Jak. Niemand. Zij bonden Hem, en wij vloden.

J. Daar ziet gij —

(*Zij worden weder door iemand, die aanklopte, gestoord.* Janna *vraagt uit het venster, wie het is, en ziet niemand; want de aankloppende had zich ter zijde van het huis verborgen, en riep, dat* janna *toch zelf beneden mogt komen. Hij deed het, en vond een' geheel naakten jongeling, die zijn linnen kleed in de handen der bende gelaten had, om zich te redden.* Janna *komt terug, en zegt:* Het is iemand, die geheel naakt ontvloden is, voor wien ik iets tot dekking zoeken moet; hij sterft bijna van koude, zoo lang heeft hij zich in doodsangst verscholen gehouden.

Jak. ô janna! Welk een heil zal u wedervaren bij de opstanding der regtvaardigen! Hij zeide dikwijls: »Wie u ontvangt, die ontvangt mij, en wie mij ontvangt, die ontvangt Hem, die mij gezonden heeft."— *(Jammerend wringt hij zich de handen.)* Ach! hoe kan ik zoo spreken? Hij is immers in de handen Zijner moordenaars, Hij, op wien wij gehoopt hadden!

V.

ADDI BIJ JONAN.

Laat na den Paaschmaaltijd.

Addi. Vergeef mij, dat ik zoo laat nog bij u kom; het geschiedt om twee redenen. Ik moet u zeggen, dat de zaak bij het volk heel wat beter staat dan vroeger; zij zijn vol van ergernis daarover, dat men den eersten dag der week, na dat Hozanna-geschreeuw, niet anders dan strafpreken van hem gehoord heeft. Honderden en duizenden hebben er al berouw van, dat zij zoo'n beweging maakten. De Oversten zijn intusschen in stilte ook bedrijvig met ongeloofelijke vlijt, Sadduceën en Farizeën. Dan wilde ik u ook

om dat lied verzoeken; men zegt, dat JEHUD het heeft gemaakt, en na het avondmaal nog hier en daar heengezonden heeft, ook aan u.

JONAN. Ik weet niets van een lied.

A. Het is een schrandere inval; als men het maar zoo ver brengen kan, dat het volk zich schaamt, dan zal alles wel gaan.

J. Van welken inhoud is het?

A. Wel! hoe kunt gij dat vragen? Het is op den Nazarener.

J. Weet gij niets er uit?

A. Niet veel. Het begint dus:

Hoe helder licht de morgenster!
Zoekt uw' Messias toch niet ver!
Weest vrolijk, zonder zorgen!
't Is of wij reeds rondom hem staan,
De morgenster is opgegaan,
De zon volgt zeker morgen!
Blij klonk reeds de Hozannatoon,
Daar achter, ja, wel spot en hoon;
Doch zijt maar zonder zorgen!
Zoekt eerst slechts naar de Koningskroon,
Naar 't kleed, den schepter en den troon,
Hij komt, van daag of morgen.
Roept vrouw en kind nog eens, met kracht:
»Messias komt, zoo lang verwacht!"
Dan moet het zeker slagen;
Wij zaten veel te lang reeds stil;
't Rijk, dat niet anders komen wil,
Zal op dat zingen dagen!

En zoo nog menige trek, die gevoelig raakt.

J. Ik vind dat niet goed.

A. Hoe zoo? Als men over de dwaasheid niet meer lagchen mag, wat moet men dan doen?

J. Moet men dan de andere partij gegronde reden geven, om zich over spotzucht en gebrek aan onderzoek te beklagen?

A. Zal men dan zeventig jaar lang onderzoeken

moeten? Ik zou denken, in drie jaren moest men toch klaar kunnen komen met het onderzoek, of zwart wit of zwart is.

J. Maar wat rigt men uit met spotten?

A. Nu, dat zou ik meenen. Duizend menschen zijn er, die liever twaalf slagen dan ééne halve bespotting voor den Nazarener lijden zouden. — enz.

VI.

ADDI AAN JEZER.

Vriend! hier hebt gij wat; het is dezen avond vóór het Pascha nog klaar geweest. In het grootste vertrouwen zij het u gezegd, dat het van mij is. Laat niemand daar iets van merken, vooral JONAN niet; dien is het niet bevallen. Hij meent, dat het van JEHUD is. Verspreid het zooveel gij kunt; alles moet helpen.

VII.

EEN BEDIENDE VAN DEN HOOGEPRIESTER ALEXANDER BIJ JANNA.

Zijne oudste dochter roept hem naar buiten. De bediende van ALEXANDER *wilde hem gaarne geheel alleen spreken. Hij gaat naar buiten.*

De bediende. Zijne Heiligheid groet u, en laat u alleen zeggen, dat men dezen nacht den Nazarener werkelijk gevangen en gebonden heeft opgebragt. Gij zoudt u herinneren, wat gij hem, gisteren acht dagen, van den Nazarener hebt verhaald. Hij laat u slechts verzoeken, als gij hem ooit een dienst wenscht te doen, dat gij dezen morgen vroeg voor den Raad daar verslag van geeft.

JANNA. *(zeer ontsteld).* Ik ben aan zijne Heiligheid alles verpligt, en ik maak ook geen bedenking, — om de waarheid, waar het zij, te bekennen. Maar — het doet mij leed; al beloofde ik het

ook, het zou niets baten, daar voor het geregt ten minste twee getuigen vereischt worden, en mijn neef ABDIËL, die het alleen met mij regt duidelijk gehoord heeft, gisteren begraven is. Zijne Heiligheid moet bevelen — enz.

De bediende gaat weg, en JANNA *naar binnen, om het voorval vertrouwelijk te verhalen, met dankbaarheid aan God, dat hij zich uit de zaak heeft kunnen redden; hij zou er toch niet wel te moede bij geweest zijn.*

VIII.

DE TWEE ZUSTERS VAN DEN ONTVLODEN JONGELING, DIEN JANNA OPNAM IN ZIJN HUIS.

Zij zijn des morgens vroeg bekommerd over de afwezigheid van haren broeder, vinden al zijne kleederen in zijne slaapkamer, uitgenomen het linnen kleed, en kunnen zich volstrekt niet begrijpen, wat er met hem gebeurd zij, tot dat de huisbediende, dien zij gezonden hadden, om hem te zoeken, met het linnen kleed des broeders terugkomt, en haar onzekere en vergroote geruchten verhaalt van het voorgevallene in den nacht: dat het er zeer heet is toegegaan, dat men gevochten heeft, dat men Zijne aanhangers heeft trachten te grijpen, en er eenigen meëgesleept. Schrik en angst en de zekere verwachting, dat haar broeder ook gegrepen en meëgesleept zal zijn, worden bij haar vervangen door een' levendigen strijd over de gehechtheid van haren broeder aan den Nazarener; waarin de eene dien omgang met den Heer als het grootste ongeluk bejammert, en als de strafbaarste onvoorzigtigheid en ongehoorzaamheid tegen de eenstemmige waarschuwing van al zijne aanverwanten en vrienden aan haren broeder verwijt; de andere daarentegen de genegenheid van JEZUS voor haren broeder voorstelt als iets van de grootste waarde, en hare onwankelbare

overtuiging omtrent de deugdelijkheid van Zijn karakter, en de regtvaardigheid Zijner zaak met zoo veel vuur betuigt, dat zij ten slotte zegt: »Ik verwed er mijn leven onder, dat beiden geen leed geschiedt. Maar wanneer ik ook beiden naast elkander gekruist voor mij zag, dan zou ik nog God danken voor de eer, die onzen broeder wedervoer, dat hij om dezen vromen, en met Hem gekruist mogt worden!" Terwijl zij dit hartstogtelijk zegt, treedt haar broeder binnen in vreemde kleederen, die de laatste woorden van zijne jongste zuster nog hoort, naar haar toeloopt, en haar met tranen omhelst. »Zuster!" zegt hij »gij zijt beter dan ik! Gij leert mij Hem liefhebben, die mij het eerst heeft liefgehad." Hij verhaalt haar haastig, wat hij weet, verlaat haar, om van kleederen te verwisselen, komt terug, geeft bevel, om de geleende kleederen bij JANNA terug te zenden, en neemt terstond weêr afscheid van de zusters, en zij van hem, alsof hij in den dood ging, en beiden geraken weder in vuur, de eene bij het aanbevelen van voorzigtigheid, de anderen bij het roemen van moed en ijver.

IX.

ANNAS, DE HOOGEPRIESTER EN JAKIM, EEN JONGER NEEF VAN HEM, VAN DE SADDUCEESCHE PARTIJ.

JAKIM. Ik veroorloof mij geen berisping; maar het bevreemdt mij, dat men de zaak zoo heeft aangevangen.

ANNAS. De zaak is in orde, neef! in orde. Komen zij nog niet?

J. Neen, ANNAS!

A. Zie toch eens.

J. (*van het venster weêr terugkomende.*) Neen, ik merk niets.

A. Het duurt lang, heel lang.

J. Men had toch uitdrukkelijk afgesproken, om het niet op het feest te ondernemen. Het kwam mij voor,

dat de voorzigtigheid niets dringender kon aanraden.

A. Dat is waar, neef! — Luister! zij komen!

J. Ik hoor niets. — Maar waarom bleef men dan, als ik vragen mag, niet bij dat plan?

A. (*Hij staat in gedachten en luistert.*) Wat zeidet gij?

J. Waarom men niet bij dat plan bleef, om tot na het feest te wachten?

A. Zie, neef! wanneer God voortspoedt, dan moeten wij niet sammelen, en wanneer Hij voortdrijft, dan moeten wij niet tegenhouden.

J. Hoe meent ANNAS dat?

A. (*knorrig.*) Kind! weet gij dan niet, dat een van zijne onder-profeten zelf ons den verleider overlevert? Dat kwam wel van God; dat was boven alle hoop en verwachting, en zette alles vooruit. (*Luisterend.*) Zij komen; zie toch eens!

J. Het is alles stil; er komt niemand. — Het zou mij toch heel aangenaam zijn, als gij er mij meer van zeggen wildet; ik wist wel gaarne iets van dien lieveling des Nazareners, die hem nu zelf overlevert.

A. (*met eenige inspanning.*) De Nazarener vertrouwde zich en zijne zaak nooit regt; daarom ging hij op het feest altijd 's avonds de stad uit, en bleef 's nachts buiten. Wie had nu daar zijne schuilhoeken kunnen weten dan juist een van de twaalven, die overal met hem trekken? Over dag kon hij om het volk niet gevangen genomen worden. Het was al wat men wenschen kon, dat zijn verrader ons zijn nachtelijk verblijf aanwees. Men kon hem zoo zonder eenig gedruisch vatten, vooral met de wacht. JUDAS verzekerde ons, dat er behalve de andere elf 's nachts naauwelijks een mensch bij hem in Gethsemane is; wapenen hadden zij zoo goed als geene, moed nog minder. Des morgens, dan zou hij weêr in den tempel gekomen zijn; wie zou daar het dolle volk zijn' afgod voor hunne oogen durven ontnemen?

J. Het is juist ook niet meer zoo verzot op hem als in 't begin van de week, nadat het zoo niet vooruit wil met zijn regering.

A. Des te beter! Maar nooit waren wij toch zoo zeker geweest als bij nacht. Nu is alles rijp. Hij moet in des Stadhouders handen zijn, eer het volk den slaap regt uit de oogen heeft. Het zal hem slecht bekomen. — Luister! Nu komen ze. Laat de bedienden spoedig allen binnenkomen, eer zij er zijn.

J. Er zijn een paar menschen buiten; ik wil zelf eens gaan zien; de bende zal 't nog wel niet zijn. — (*De jonge heer komt terug, en zegt tot den Hoogepriester:*) ANNAS! uw dochter, KAJAFAS' gemalin, laat naar uwen welstand vragen, en verzoeken, of gij haar zoudt willen toestaan, om, bij voorbeeld, door een zijdeur van uwe zaal den Nazarener eens te zien?

A. (*Eenigzins gemelijk.*) Een late en vreemde inval!

J. Het schikte zich bij haren gemaal niet goed, zij kon daar niet verborgen genoeg zijn; en KAJAFAS was buitendien boos op haar geworden (zoo vertelt mij de bediende in vertrouwen), omdat zij gedurig zoo stellig had blijven volhouden, dat er toch van al hunne schoone ontwerpen niets worden zou.

A. Die neuswijze!

J. Daarom liet zij 't u zoo laat nog vragen; zij had vast gedacht, men zou hem niet gevangen krijgen. Nu waren zij met hem reeds in de poort. —

A. Zij mag komen. Laat in de kamer aan de linkerzijde licht brengen.

J. (*Nadat hij aan den bediende het antwoord gebragt, en een en ander bevolen heeft, wil hij met* ANNAS *weder hetzelfde gesprek beginnen, en maakt tegenwerpingen. Deze wordt verdrietig van ongeduld, om den gebonden,* JEZUS *te zien.* JAKIM *merkt het, en wil hem weder in een goede luim brengen. Hij zegt:*) Zij kunnen niet ver meer wezen. Die praatachtige bediende, die daar buiten was, zeide, dat hij voortgaat zoo tam als een schaap naar de slagtbank.

A. Die wolf in schaapskleederen, die hij is — De boeijen leeren het hem wel zoo tam te zijn.

J. Dat dacht ik ook.

A. Dat woord zal hem duur te staan komen.

J. Welk woord?

A. (*hevig.*) » Zij gaan in een schaapshuid, inwendig zijn zij roofzieke wolven." Een zijner aanbidders durfde mij in het aangezigt te zeggen, men wist heel wel op wien hij dat gezegd had. Komen zij nog niet? — Neef! dan sterf ik gaarne, wanneer ik hem nog met gebogen nek en gebonden handen voor mij heb zien staan. — Ik geloof, ik zal van vreugde beven, zoodat de spraak mij begeeft. — —

(Nu komt er berigt, dat het slechts een valsch gerucht is geweest, alsof men hem reeds bragt; een uit de bende was als een ree naar KAJAFAS *komen loopen met de tijding, dat alle hoop op zijne gevangenneming geheel vervlogen was, dat hij ze allen met één woord had teruggedreven, en zij als dooden ter aarde lagen. Deze bode kwam weinige oogenblikken na een' afgezondenen uit* KAJAFAS' *paleis, die* ANNAS, *in naam van zijn' schoonzoon en van de gansche hooge vergadering, eerbiedig, maar dringend verzoeken moest, hij mogt den gevangenen toch niet ophouden; zij hadden om zijnentwil zooveel te verhooren, te overleggen en te bestellen, dat ieder oogenblik kostelijk was. Zij meenden namelijk, bij hun ongeduldig verlangen, dat* JEZUS *reeds bij* ANNAS *was, en dat deze hem zoo lang ophield. Intusschen komt de gemalin van* KAJAFAS, *en alles is in gedurig toenemende onrust.)*

X.

HOOFDMANNEN, ROMEINSCHE WACHT, GEREGTSDIENAREN, HUISBEDIENDEN. ACHTER AAN DEN TROEP EENIGE OUDSTEN EN PRIESTERS.

Zij plaatsen zich in de verlichte gehoorzaal van Annas. De leidslieden der bende van den hoogsten rang zijn, met den Hoofdman des tempels, ANNAS' *woning voorbij en langzaam, vooruitgegaan, om zich dan weder bij de bende te voegen.*

(Johannes XVIII : 13 en 24).

Een Overste wenkt den krijgsknecht, die JEZUS vast houdt, om vooraan te komen, en den gevangenen zeer digt voor ANNAS te plaatsen. Hij doet het, en JEZUS staat voor hem, in de nabijheid eener daar hangende kroon, wier licht juist op Zijn aangezigt valt, zoodat ANNAS en JAKIM, en de huisbedienden ter regter- en linkerzijde achter den stoel des Hoogenpriesters, en ook KAJAFAS' gemalin, door de kleine opening der deur van de kamer aan de linkerzijde, Hem volkomen zien kunnen. ANNAS' oog ontmoet één oogenblik het oog van JEZUS, en terstond overvalt den zwakken grijsaard een beving aan handen en knieën, en zulk een klem in den mond, dat hij niets kan zeggen, dan nog stotterend deze woorden: »Haast u weg met hem, daarheen waar hij behoort." — — Bij het weggaan wierp JEZUS op dat oog van JAKIM, waar zoo veel onreine lust in speelde, een' blik van medelijdenden ernst, die hem doodsbleek maakte.

XI.

EEN KIND MET ZIJNE MOEDER.

Het Kind. Moeder! waarom weent gij?

De moeder. Ach! uw vader is weggegaan, om dien JEZUS te veroordeelen, die u het gezigt weder gaf.

Het K. O! kon ik het met tienmaal blind wezen koopen, dat hij het niet deed!

De M. Het hielp alles niets.

XII.

LEA IN HET GEBED.

Ontferm u, Eeuwige! over den verleiden! Open hem de oogen! Straf zijne verleiders, en niet ons, ô Heer! niet ons! Het bloed des vromen kome niet over mij en mijne kinderen! — Verstoor, verstoor, Gij, Almagtige! den raadslag der goddeloozen! Of, kan dat niet zijn, zoo red toch mijnen man, mijn' geliefden, mijn ander ik, van dat ondeugend rot, en zijn' voet van den kuil, langs welken hij waggelt. — (*Zij rijst op, gestoord door het gedruisch van de bende der vangeren, die voorbijtrekt.*)

XIII.

EEN GRIJSAARD DES MORGENS BIJ HET LEDIGE BED VAN ZIJN ZOON.

Wee mij, mijn hoofd moet met smarte ten grave dalen! Zoo heeft de Satan hem dan nog overmeesterd! Zoo heeft de ongelukkige mij bedrogen! Zoo is hij nog weggeslopen naar den raad van JEZUS' moordenaren.

XIV.

EEN TROTSCH WIJF, BIJ HET BEGIN VAN DEN NACHT, TOT HAREN MAN.

Eene proef uit vele.

Zoudt gij nog talmen? Ons geluk er aan wagen? Geen woord spreek ik voor u bij KAJAFAS, als gij niet

gaat. Hij heeft een uur geleden opzettelijk laten zeggen, hij rekende op u, gij zoudt niet wegblijven enz.

XV.

A. EN B.

A. Een majesteitschender, zou dat niet gelden?

B. Wat zou dat dan zijn?

A. Zijt gij het reeds vergeten? Ik zal het u naauwkeurig zeggen, opdat gij het evenzoo inbrengt, tot een jota toe, als ik.

B. Nu dan.

A. »Zegt dezen vos," — hij meende den Koning HERODES, — »zegt dezen vos: ik make heden en morgen gezond, en ten derden dage word ik voleindigd; want het gebeurt niet, dat eèn Profeet omkomt buiten *Jeruzalem.*"

B. Dat eerste geldt niets, zeg ik u. Het laatste eerder; hij lastert toch daarmeê al de Oudsten als Profetenmoorders. — —

XVI.

TWEE NACHTWAKERS.

A. He daar! Hoor eens, kameraad!

B. Wat is er te doen? — Zijt gij het? Goede morgen!

A. Ja, goede morgen; het zal een schoone morgen worden! Wat is er toch voor een onrust hier en daar in de straten?

B. Hebt gij 't ook opgemerkt?

A. Of ik! In alle Raadsheeren-huizen en Priesterhuizen brandt licht, en is alles wakker.

B. Maar zij doen het in stilte. —

A. Alle oogenblikken ontmoet ik er, voorname vrouwen, en jonge heeren, die zich met licht laten wegbrengen, alles naar uw wijk toe.

B. Ja wel; en in de Jeremias-straat is alles verlicht; daar gaat men naar boven in de huizen, alsof er boven iets te zien zou zijn. Maar het gaat alles heel, heel stil.

A. Wat zal dat toch wezen? Ik begrijp er niets van. — Zie, daar komt er een aanloopen.

B. Bijna buiten adem. —

A. Die zal ons wel wat weten te zeggen. — Zoo haastig, vriend! wat zal er gebeuren? *(Hij loopt beiden snel voorbij, en antwoordt:)* Niets zal er gebeuren.

B. Ziet gij wel, hoe geheim het toegaat? Wat dat toch wezen mag!

A. Ik kan er niet uit wijs worden.

B. Daar loopt er weêr een.

A. *roept dezen toe, nu hij digt bij hem is.*

C. Zijt gij niet A? Naar de stem zou ik het denken.

A. Ik ben het.

C. U zocht ik; kom eens hier, ik moet u iets meêdeelen.

A. B. mag het immers ook wel hooren?

C. Neen. *(Zij gaan ter zijde.)*

C. *(Zachtjes, maar met nadruk.)* Gij moet bij den Hoogepriester komen. — Schrik niet. — Het is maar om een getuigenis tegen den Nazarener te doen; zij hebben hem eindelijk.

A. Zoo, nu begrijp ik het. Dan zal er eens een eind aan komen. Maar wat voor een getuigenis?

C. Hebt gij hem niet eens hooren zeggen, dat al de Overpriesters dwazen zijn, en al de Schriftgeleerden blinde verleiders, en wie MOZES volgt, dat die bij hem zoo goed is als slangen- en adderengebroed.

A. Ja, Ja, bij de hemelen! — En wacht eens! ik bedenk mij daar, B. is er juist ook bij geweest.

C. Dat zou mooi zijn. Geloof maar, gij behoeft het niet voor niets te doen.

(Zij roepen B. Die herinnert zich zoo iets gehoord te hebben; maar geheel anders; en hoe zij hem ook bepraten, en wat zij beloven, hij zweert, dat hij het niet doet.)

A. Dan ga ik.

C. Kom gij dan maar! wij zullen er nog wel een' bij krijgen.

(Bij het weggaan roept A. nog aan B. toe:) Dwaas! het zal u nog wel berouwen! Gij zoudt het wel goed kunnen gebruiken, met uwe zes kinderen, gedurende het feest.

B. *(doet weder eenige schreden naar hen toe; maar dan keert hij zich snel weder om, en zegt:)* Neen! bij den levenden God! liever honger lijden, dan tegen den eerlijken Nazarener te liegen!

XVII.

DE ZOON VAN EEN' PRIESTER, DIE BIJ KAJAFAS WAS IN DE VERGADERING.

Hij laat zijn' vader uit de kamer roepen en zegt hem zachtjes, dat de moeder hem aanstonds zendt, omdat haar ingevallen was, dat de Nazarener zich aan MOZES' wet vergrepen had, toen hij de echtbreekster REBEKKA had vrijgesproken; als hij het goed vond, dan wilde zij zelve met nog twee van de vroomste vrouwen komen, om deswegens een aanklagt tegen hem in te brengen; hij moest maar voor mannelijke getuigen zorgen; JAMBRES en ELIAB zouden dat wel voor hem willen doen. De vader zegt aan zijn' zoon, die zijn volle vertrouwen bezit, dat dit niet kon, omdat hij in der tijd niet noodig gevonden had, om juist alles van

dat voorval aan zijne moeder te verhalen; hij moest haar maar zeggen, dat er buitendien wel aanklagten genoeg wezen zouden; maar zij moest aan neef EHUD laten zeggen, dat die aanstonds daar kwame. »Die is reeds bij moeder, van toen gij heengegaan zijt af," antwoordde de zoon, enz.

XVIII.

TWEE AANZIENLIJKE MANNEN,

die door een lid van den Raad uit hunne aanverwanten uitgenoodigd waren, om JEZUS te zien voorbij leiden.
(Op de straat.)

De een. Daar hebt gij gelijk in! Anders wankelde ik altijd nog; maar als een zijner twaalven zelf hem ontmaskerd heeft, dan hebben zij Goddelijk regt, om zijn vonnis op te maken.

De ander. Ja, Goddelijk regt!

XIX.

EENIGE MANNEN UIT HET GEMEENSTE VOLK.

(De wakker wordende huisgezinnen, de woningen waar licht brandt, de rondgezonden boden, de menschen, die naar de plaats toe loopen, de kleine troepjes, die zamen staan te praten, de lieden, die over en weêr uit de huizen, of van de straat af naar boven, elkander iets toeroepen, het wordt alles gedurig al meerder. Van KAJAFAS af tot den portier toe liet ieder aan zijn meest vertrouwde vrienden iets omtrent de zaak meêdeelen, en evenzoo van des Hoogepriesters gemalin af tot de bruid van den nachtwacht toe.)

Eenige mannen, die den troep vooruitloopen naar

KAJAFAS' paleis, zoodra zij hooren, dat Hij daarhenen wordt gevoerd, wisselen zamen de volgende woorden.

1. *(Roept luide naar boven voor een huis, waaruit men hem vroeg:)* Hij komt!

2. Niet zoo hard!

1. Zoo hard als ik kan, dwaas! Het liefst riep ik het van alle torens!

3. Wij hebben waarlijk genoeg van hem!

1. O! wat al twist heeft hij in de huisgezinnen gebragt!

4. Mijn jongen is door hem ook bijna aan 't malen geraakt.

5. Mij is het liefste meisje door hem ontrouw geworden!

2. Ja dat — kon hij niet lijden.

6. Hij is toch goed! Hij heeft toch het afgeslagen oor nog weêr genezen.

1. Ezel! wij hebben er een' noodig, die twintig legioenen Heidenen den kop voor de voeten legt, in plaats van een oor te heelen; een' Messias hebben we noodig, en geen' heelmeester.

5. Hij is listig; zij hadden hem daarom moeten laten loopen, omdat hij zoo vriendelijk dat oor weêr genezen heeft.

3. Gij zegt daar van legioenen! Verbeeld u, dat die twaalf legioenen engelen eens gekomen waren! *(Allen, behalve twee, lagchen luide.)*

6. Zij zijn toch aardig over elkander heen gerold. Zegt mij waarom?

Eenigen te gelijk. Wat beduidt dat nu? — Ze hebben hem toch. — Gij ziet, dat het niets was; ze hebben hem toch. — *(En allen, twee uitgenomen, lagchen overluid.)*

7. Ik zie u ongaarne zoo ligtzinnig.

1. Heilige man! moesten we voor hem bidden?

7. Dat niet! Maar God danken —

3. Hoe? Waarom? Omdat hij een duizend kranken genas, en intusschen Israël liet onder het schandjuk?

5. En voeg er bij: ons een nieuw juk smeden wilde.

7. Daarom! dat wilde ik juist zeggen; daar moeten wij voor offeren en danken, dat wij van dien verleider bevrijd zijn.

9. Zeg liever zullen worden; wij zijn 't nog niet.

7. Het zal schielijk zoo ver wezen!

1. *(Omziende.)* Ziet gij, daar komen zij juist den hoek om.

4. Die JUDAS is toch nog een flinke kerel!

3. Aan dien heeft men alles te danken.

7. Zegt liever, aan God! Die behoedt nog ons volk.

8. Ja, zoo is het; aan een aanhanger van den Nazarener gunde ik die eer niet. Wie weet of het hem niet nog berouwt. Hij verstaat het zich meesterlijk, om de harten aan zich te boeijen, als men zich eens met hem inlaat. — Denkt ge, dat ik mijne vrouw van hem af kon houden? Onmogelijk, al had ik ze dood gegeeseld, enz. enz.

XX.

EEN TOONEEL IN HET HUIS VAN DAN, DEN SCHRIJNWERKER.

Toen de mannen, die wij daar hoorden, een oogenblik allen stil waren, hoorden zij beneden in het huis van DAN, den schrijnwerker, waar zij digt langs gingen, bitter schreijen. Zij stonden stil, zagen er in en luisterden, en ontdekten eene vrouw en zeven kinderen, allen weenende, snikkende, knielende en smeekende om den vader henen. DAN had hun gezegd, dat hij spoedig weg moest, om tegen den Nazarener te getuigen, en gezworen, dat hij er alles aan zou wagen, opdat deze eindelijk eens zijn loon kreeg. Men ver-

stond slechts nu en dan een woord: »Die Goddelijke man! — Dood mij liever! — O! dat ik nooit genezen ware! — Vader! doe het niet! Vader! blijf bij ons!" Eindelijk rukte DAN zich los met de woorden: »God vloeke u, als gij den verleider niet vloekt!" — »Dan loop ik u vooruit," zeide de oudste jongen, vast besloten, »en zeg, dat gij liegt, en dat Hij mij redde, al willen ze er mij om dooden." De vader greep hem bij den arm, sloot hem op, grendelde de deur digt en ging daarop weg. Een van de mannen voor het huis zeide tot de anderen: »Daar ziet gij 't, welk een pest voor den huiselijken vrede hij overal was!"

XXI.

IN KAJAFAS' GEHOORZAAL.

Kort voor het binnenbrengen van den gevangenen.

Daar zij wachten moesten, hadden de gewone vormen hunner beraadslaging een eind genomen. Men begon te smalen op gebrek aan goede afspraak, en aan juiste beschikkingen. Eenigen der aanzienlijkste Farizeën, die het niet lijden konden, dat de Sadduceër KAJAFAS *er de eer van zou hebben, begonnen bij deze vertraging den Hoogepriester dingen te zeggen, die hem kwetsen moesten, welke hij, zijne schranderheid verzakende, bits beantwoordde. Men begon met argwaan en stekelachtig te spreken van een Farizeër (den oom van* ZEFANJA*); die zou wel door andere heimelijke maatregelen met opzet het spel bedorven hebben; elders verdacht men weder anderen. Oude schandalen werden bij de onderlinge verbittering opgehaald en verweten; het ging al luidruchtiger en onstuimiger; deze en gene zeide, al vloekende, men had moeten wachten tot na het feest.*

Met moeite verkreeg KAJAFAS *door den oppersten die-*

naar des Raads, dien hij komen liet en bij allen deed rondgaan, dat zij zich nederzetten en hem aanhoorden. »Vaderen des uitverkoren volks," *dus sprak hij,* »broeders en zonen bij mij hoog en dierbaar geacht voor God! Billijk is u aller ijver, en uwe onrust getuigt, dat gij allen slechts ééne vrees hebt, de vrees van den verleider niet uit den weg te kunnen ruimen. Hoe waren wij niet allen één hart en ééne ziel, toen wij meenden, dat hij in onze handen was. Hij zal weldra hier zijn, en de rust zal wederkeeren. (*Met stemverheffing, toen het gedruisch weêr grooter werd.*) Geschiedt niet, wat ik zegge, dan verlaat ik dezen zetel en bekenne mij onwaardig, om uw hoofd te zijn. Vergeet allen slechts één ding niet: God heeft mij geopenbaard, het is beter dat één mensch voor het volk sterve dan dat het gansche volk jammerlijk te grond ga. Vergeet alles, alleen dat niet, en nog iets: JUDAS' daad is het goddelijk onderpand voor deze openbaring."

Toen hij zweeg (want hij meende, dat zij daar aankwamen met den gevangenen) begon de oom van ZEFANJA *terstond weder zijne tegenspraak en spuwde gif en gal, en een tiental zijner vijanden en een tiental vleijers van* KAJAFAS *vielen weder op den ouden man aan, en aanstonds heerschte weder in de vergadering de hartstogtelijkste en laagste toon. Farizeën vergaten alle vroomheid, gelijk Sadduceën alle wijsheid en zij bejegenden elkander als kwade jongens. De ergste van* KAJAFAS' *vijanden stond nu op en maakte plan, om weg te gaan en zijne partij met hem, toen juist de zaaldeur openging en de aankomst der bende berigt werd. Alles werd plotseling stil, en die bezig waren om weg te gaan, traden zoo zacht en deftig als mogelijk terug, en namen hunne plaatsen weder in.*

XXII.

IN KAJAFAS' GEHOORZAAL.

Toen de gevangene gebragt werd.

Alles is op eens stil geworden, allen zien elkander aan met eene houding en een gelaat, waar de wraakzucht van spotters of huichelaars op te lezen staat. De meesten verraden zich zelve in den overmoed der vreugd, Farizeën voor Sadduceën en deze laatsten voor de eersten, en terwijl zij het er op toeleggen, om zich heilig of wijs voor te doen, laten zij elkander onvoorzigtig merken, dat zij veinzen, en in den grond wel overluid zouden willen juichen, dat hun vijand zijn loon kreeg. Met onbegrijpelijke snelheid beweegt zich aller oog, ieder zoekt met zijn' blik zijn' nabuur aan de regter- en linker- en aan de achterzijde, en den Voorzitter, ieder zijn' vriend en zijn' vijand, den man zijner partij en dien der andere; en bliksemsnel werpt men het oog hier en daar op de vergadering en op de deur.

JEZUS wordt door een klein gedeelte der bende over het binnenplein tot aan de deur der zaal geleid, en staat daar tusschen de lieden, die hier op Hem wachtten, om getuigenis tegen Hem af te leggen. Toevallig ontmoet Zijn oog eenen der negen melaatsche Joden, die Hij genezen had, en die, zonder Hem te danken, waren weggegaan. Hij was een onbeduidend man, die zich na zijne genezing door nieuwe zwelgerij arm gemaakt en nu door geld en goede woorden tot een valsch getuigenis had laten bepraten. Hij moest zeggen, dat de Nazarener bij zijne genezing de wet van MOZES omtrent de melaatschheid gelasterd had. Geroerd door den weemoedig vriendelijken blik van JEZUS valt hij in onmagt, en men brengt hem van het binnenplein weg.

KAJAFAS (*ziet heilig, onderdanig en vriendelijk de vergadering rond en zegt:*) Verkiest gij, dat wij hem laten binnenbrengen?

Allen geven door eene kleine buiging hunne toestemming te kennen.

K. (*tot den deurwachter.*) Dat men den man des doods binnenbrenge. (*Tot* ALEXANDER, *die naast hem zit, zachtjes:*) Dit is de eenige maal, dat vooruit veroordeelen geen zonde is.

ALEXANDER *en nog een paar, die er eerbiedig de hoofden hadden bijgestoken, betuigen met ernstige en onderdanige houding hunne volle toestemming.*

JEZUS *wordt binnengeleid; allen, die Hem zien, verbleeken een' oogenblik; van beide zijden staan er velen op, om Hem goed te kunnen zien, daar de lange menschen, die om Hem henen staan, hen daarin hinderen. Zoodra zij Hem aanschouwd hebben, zien zij, na het eerste oogenblik van schrik, elkander zegevierend aan. En van stoel tot stoel deelt men elkander de opmerking mede:* Hij is doodsbleek! Hij geeft het op! Zijn moed is weg!

K. (*luid en met doordringenden ernst:*) Nader bij!

JEZUS *wordt naderbij gebragt, zoodat allen, vooral zoo digt bij eene lamp, als Hij te staan kwam, Hem zien konden. Een der Priesters staat op, en beveelt een' geregtsdienaar buiten te zeggen, dat allen onder de wapenen blijven.*

K. (*ziet ernstig, maar vrolijk en plegtig in het rond en spreekt:*) Vaders des uitverkoren volks, broeders en zonen! Overpriesters, Oudsten, Raadsheeren, Schriftgeleerden, Regtsgeleerden, Priesters, Rabbijnen van *Jeruzalem* en van de steden des heiligen lands! Zonen mij hoog en dierbaar geacht voor God! Daar is nu de verstoorder der openbare rust, de verleider des armen volks, op wien wij hier dezen nacht in angstige stilte gewacht hebben, die ons hier zoo vele stille, bange zuchten kostte, uit ons aller hart eenstemmig tot den God onzer vaderen opgestegen, dat Hij ons verlossen mogt van deze aanstekende pest, die

ganschi *Jeruzalem*, ja het geheele heilige volk met een' volkomen ondergang bedreigde. Wij wachtten niet te vergeefs, naar het woord des Heeren: *Het is goed, dat men hope en stil zij op het heil des Heeren* (*). Maar nu moeten wij spreken en rigten. De Heer heeft het Zijne gedaan, heeft tot hiertoe geholpen, en ons nu geroepen tot werktuigen Zijner eere, om de geschonkene hulp nu volledig te maken door vervulling van onzen heiligen pligt.

Vaders, broeders en zonen! ik wil niet wijdloopig zijn. De zaak zelve spreekt; zij spreekt met zevenvoudige tong. Hier is het onmogelijk te dwalen, en dwaas lang te onderzoeken. Wij zijn het allen eens omtrent hem, van welk geloof, van welken zin en geest wij anders wezen mogen; hoe gewoon naar verschillend inzigt alles van alle zijden te bezien, en hoe opregt voor God, om voor onze meening rond uit te komen, moedig tegen te spreken en uit geene menschenvrees of behaagzucht elkander te verschoonen! Thans zijn wij allen wonderbaar eens gezind! Het is onmogelijk hier te dwalen, en dwaasheid is het lang te onderzoeken!

Nog meer: Vaders, broeders en zonen! (*Hij bemerkt hier en daar ongeduld onder zijne wijdloopigheid.*) Met twee woorden slechts: Zijnen vertrouwdsten vriend liet het geweten, ja Gods Geest geene rust, tot hij kwam en den verleider voor ons zijne regters zelf ontmaskerde! Lof zij Gode voor deze onverwachte hulp! Ja! nu ziet gij hem zelven in boeijen. God liet Zijn volk, als het zondigde, meermalen in banden komen; maar de Redder van Zijn volk — onschuldig — in boeijen? Het is onzin en dolheid dat slechts te denken! Hij is in banden! Kan God luider spreken? Wij hebben slechts te hooren. Kan God duidelijker bevelen? Wij hebben slechts te gehoorzamen. Eigentlijk zou alle onderzoek overtollig zijn! — Als het vuur brandt in Gods heiligdom, door eene boosaardige hand ontstoken, en de vlam alles in het rond

(*) Klaagl. III: 26.

aangrijpt en alles dreigt te verteren; dan onderzoeken slechts dwazen nog, of het brandt en of men blusschen moet. Neen! aan den wortel der alles overweldigende vlam moet men arbeiden, tot zij gebluscht is, en het vuur geen voedsel meer vinden kan!

Doch Vaders, broeders en zonen! wij hebben niet voor de zaak alleen, wij hebben ook voor den schijn der zaak te zorgen; wij kunnen niet geheel slechts voor ons handelen; wij gevoelen het juk der overheersching, en moeten het regtsgeding in orde voeren, om de slang, die wij in onzen boezem voedden en die reeds zoo velen vergiftigde, te dooden. Bezwaard en beklemd maakt het mij het hart, dat wij dit heilige feest door zoo veel onrust storen en door zulk een werk ontheiligen moeten. Maar wonderbaar zijn Gods wegen. Het moet weder een sterfnacht zijn, om Zijn geliefd volk Israël te bevrijden! Geloofd zij God, moesten er eens duizenden sterven, om onze vaderen te redden, dat er nu toch slechts één sterven moet, om het gansche volk van den dood te bevrijden! Wee hem, dat hij geen Egyptenaar is, gelijk die waren; dan ware voor zijne eigene ziel de schuld toch kleiner dan nu, daar hij in den schoot der uitverkorene gemeente Gods geboren is en opgevoed.

XVIII.

HET VERHOOR.

Vervolg van het voorgaande.

(Mattheüs XXVI: 60—66; Markus XIV: 55—64; Johannes XVIII: 19—23.)

KAJAFAS (*tot* JEZUS.) Treed nader.

JEZUS *wordt nog een paar schreden digter bij* KAJAFAS' *zetel gebragt.*

K. Wat is dat? Waarom verzamelt gij u zoo vele

aanhangers? Waarom zendt gij hen in *Galiléa* en *Judéa* rond als boden des Hemelrijks? Waarom laat gij u zelven — eerst vijf dagen geleden, als Koning van Israël uitroepen? Waarom besmet gij het volk, door uwe dubbelzinnige leer, met verachting der wet en des tempels, van MOZES en van hen, die op MOZES' stoel zitten? Zeg ons, wie gaf u tot leeren de vrijheid? Zijt gij hier onderzocht en gevolmagtigd geworden door den hoogen Raad? Wat hebt gij van het Messiaansche rijk geleerd?

Ieder oogenblik verraadt zich de hartstogt in den gemaakt-bedaarden en kouden toon des Hoogepriesters. Nu daarentegen sprak met eene kalmte, die een oogenblik aller verbazing verwekte,

JEZUS. Ik heb altijd opentlijk geleerd voor de wereld, in Synagogen, in de gaanderijen des tempels, voor alle Joden; ik hield nergens eene geheime school. Waarom vraagt gij mij? Vraag hen, die mij gehoord hebben, wat ik tot hen gesproken heb? Zie, die weten het.

Een bediende van KAJAFAS, *die het gevoelde, hoe zeer de onschuld van dezen man, die zich op aller getuigenis beroepen durfde, en niet eens tot zijne zelfverdediging de uitlegger zijner eigene leer wilde zijn, zijnen heer beschamen moest, en die zijn' heer uit de verlegenheid wilde redden en zich verdienstelijk maken, doet eene schrede voorwaarts, slaat hem hard met zijn' stok in het gezigt en zegt:* Antwoordt gij den Hoogepriester alzoo?

JEZUS *schrikt, trekt Zijn gelaat terug, ziet den bediende aan en zegt nog gelatener dan te voren:* Heb ik verkeerd gesproken, zoo bewijs, dat het verkeerd is; maar heb ik goed gesproken, waarom slaat gij mij?

K. Ja, vermetele! wij willen vragen! Gij zult dan weldra verstommen en weten waarom. Laat de getuigen binnen komen.

Een geregtsdienaar. Twee aan twee? Punt voor punt?

K. Allen te zamen.

De geregtsdienaar blijft vrij lang weg; intusschen zijn allen stil en verlegen; hij komt terug, gaat naar KAJAFAS *en luistert hem in:* Nog maar twee zijn er over. Een is er flaauw geworden; men heeft hem moeten wegdragen. De twee, die EZECHIËL zond, kregen zamen woorden en werden handgemeen; men moest hen wegjagen. CUSCH, de wachter, en DAN, de schrijnwerker, hebben te vergeefs op hunne mede-getuigen gewacht en zeiden, dat zij alleen hier niets konden uitrigten. BENJAMIN, de Sadduceër, wilde hem over ongerijmdheden aangaande den duivel aanklagen; maar de regtsgeleerde JADDI bewees hem, dat dit als aanklagt voor het gerigt niet gelden kon. —

KAJAFAS *valt hem in de rede, en zegt met een toornig gelaat, half luid:* Laat komen wie er is. Eigentlijk was dat alles niet noodig.

Twee mannen komen binnen.

K. Plaatst u daar nevens den kwaaddoener, dien God van de hoogte zijner trotschheid nederwierp in smaad en banden! Spreekt vrij uit, brave mannen! en vreest niet; wij zijn omtrent hem niet blind. Gij, eerlijke menschen! hebt misschien dikwijls, mogelijk wel in uwe eigene woning, uit vrees, der waarheid geen getuigenis durven geven, zoo veelvermogend was zijn gezag. Nu kunt gij vrij de waarheid spreken. Al moesten wij er ook het leven voor laten, wij hebben besloten het Israël Gods te redden van dezen gevaarlijken man zonder wederga.

De eene getuige. Ja, wel zoo als uwe heiligheid zegt: van de hoogte der trotschheid. Ik hoorde den trotschen zeggen (ik ijze, als ik aan die lastering denk!) »Gaat aanstonds heen, verwoest dezen ellendigen tempel; ik zal in drie dagen een' anderen dan deze is bouwen! Die man ben ik!"

De andere. Zoo niet, nog erger, nog stouter, nog

lasterlijker zeide het de Nazarener. God zegene u, Vaders! dat uw beleid er in slaagde, om dezen trotschen verrader des vaderlands in boeijen te slaan. »Ik zal," zeide hij, »dezen ellendigen tempel verwoesten, en in drie dagen zal een andere daar staan mij ter eere."

De eerste. Niet zoo! zoo als ik het zeide.

De tweede. Verlaat u, Vaders! op mijne verklaring. *(Eene poos is er stilte, en* JEZUS *spreekt ook niets.)*

KAJAFAS *rijst toornig van zijn' zetel op en plaatst zich digter voor* JEZUS *en roept met verbittering:* Onbuigzame trotschaard! Antwoordt gij niets? Hoort gij de euveldaad, die zij van u getuigen?

JEZUS *zwijgt rustig, nederig en verheven.*

KAJAFAS *in zijne verlegenheid, dat hij hem niet op een eenig woord kon veroordeelen, vraagt luide en plegtig:* Ik bezweer u bij den levenden God, dien wij dienen, zeg ons: Zijt gij de Messias, de Zoon des hooggezegenden Gods?

JEZUS, *hem regt in het aangezigt ziende en onder het spreken Zijn hoofd, met verhevene kalmte, in het rond tot de vergadering wendende:* Ik ben het; gelijk gij zegt. En ik zeg u, van nu af zal het anders met mij gaan! Gij zult den Zoon des menschen zien, zittende ter regterhand der almagt Gods, en wederkomende op de wolken des hemels.

KAJAFAS *stelt zich aan als vol van ontsteltenis en afgrijzen, scheurt zijne kleederen en roept luid, dat men het buiten hooren kan:* Voor onze ooren God gelasterd! Regtvaardige! hoe diep kan de mensch zinken buiten U! — *Hij ziet allen aan in het rond en zegt op een' toon, die den afloop der zaak aankondigt, als ware nu alles in orde:* Wat hebben wij nu verder getuigen van noode? Gij hebt, Vaders, broeders en zonen! de godslastering nu allen zelve gehoord! Wat dunkt u?

Niet deze of gene; met zeer geringe uitzondering de gansche vergadering, opstaande, te zamen: De

dood! — De dood! — Den godslasteraar de dood! — Hij heeft zijn eigen vonnis geveld!

Voor eenigen was dit spoedige afbreken en sluiten nog wat onverwacht; zij wilden blijven zitten, omdat zij de vraag verwacht hadden; waarmede bewijst gij het? of den eisch: Doe dan een teeken van den hemel, opdat wij het zien en u gelooven. Zij bemerkten niet terstond de listige wending, die KAJAFAS *er aan gaf, maar hervatten zich spoedig stonden ook op en waren de laatsten, die riepen:* De godslasteraar verdient den dood! Naar onze wet moet hij sterven!

XXIV.

RIJGSKNECHTEN EN ANDEREN.

Buiten de zaal, op het binnenplein.

Buiten was er gedruisch, dat de krijgsknechten aan de deur van tijd tot tijd zochten te stillen. Toen men nu iets hoorde van het luid spreken van KAJAFAS, kwam er stilte. Hierop hoorde men een bedaard antwoord, zonder woorden te verstaan, en de een zeide tot den ander: »Dat is hij zeker!" Aanstonds daarop hoorde men het rumoer der oprijzenden en het doodvonnis uitroepen der vergadering, zoodat de beide krijgsknechten tot elkander en tot de omstanders zeiden: »Het is al voorbij! — Hij moet zeker sterven! — Ik heb het wel gezegd." Spoedig werd dat voortgezegd, en het verspreidde weinig schrik en veel vreugde. De deuren der zaal openden zich; men bragt den gevangenen weder naar buiten. Toen zij met Hem voorbijgegaan waren, zeide de eene krijgsknecht tot den ander: »Hebt gij dien buil wel gezien in zijn gezigt?" »Neen," zeide de ander, »ik heb het niet opgemerkt; maar *(lagchende)* het zal nog wel anders toegaan, als de huldiging eens begint."

XXV.

In de zaal.

KAJAFAS. Morgen vroeg Sanhedrin, volgens afspraak.

Een jonge Farizeër. Ik geef het in bedenking. Het is een hooge feestdag; wij verontreinigen ons in het Praetorium (*). (*Menigeen lacht hoorbaar.*)

K. Wees niet bezorgd, vrome man! wij verzoeken den Praetor, dat hij bij ons buiten kome. Dat zal zich alles wel vinden. — Weest voor het overige gerust. Het zwaarste zijn wij te boven. De Heer zal verder sterken, en een welgevallen hebben aan onze dankoffers.

Allen namen afscheid. Een paar gelastte hij nog bij hem te blijven; aan slapen kon hij nu toch niet meer denken, en er was nog veel af te spreken. Ook wist men niet, wat er voorvallen kon enz. Op herhaalde vragen gaf hij bij herhaling bevel. JEZUS moest in geen gevangenis gebragt worden; het was veiliger, wanneer hij goed gebonden bij de bende bleef. Op de bedenking des dienaars, dat de moedwil het welligt met den gevangenen al te erg zou maken, antwoordde KAJAFAS slechts afwijzend met een spottend lagchen. De vergadering gaat uit een, midden door de bedienden, die zich op het binnenplein aan beide zijden schaarden. Allen, bijna allen zochten in het voorbijgaan met hunne oogen nog eens den gevangenen.

(*) Hij bedoelt het paleis van den landvoogd. *Praetor* was de Romeinsche naam, welken deze droeg.

XXVI.

FRAGMENT UIT EEN' BRIEF VAN ZEFANJA.

Het overige laten wij weg, om niet te herhalen.

(Mattheüs XXVI: 60—67; Markus XIV: 55—65; Johannes XVIII: 19—23.)

— Ik beken, dat ik weder een' harden strijd om zijnentwil met mij zelven gehad heb. Van alles maakte niets dien voor hem voordeeligen indruk op mijn gemoed dan juist dat, wat hem allen als doodelijke misdaad hebben toegerekend. Hij sprak met zulk eene onverstoorbare kalmte, met zulk een volkomen voorbijzien der verbittering tegen hem, die woorden, op KAJAFAS' vraag: »Ik ben het; en van nu af zal het anders gaan met den Zoon des menschen; gij zult Hem zien ter regterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels." In mijn leven zag ik geen' dweeper zoo rustig en geen' bedrieger zoo waar spreken als hij dat uitsprak. Hij is deftig gekleed, zoo arm als hij is, en ziet er goed uit, alleen nu vermoeid en doodsbleek; maar het stond hem, ik beken het, zeer goed wat hij zeide. En toch laat zich dan juist onder alle denkbare dwaasheid niets dwazers denken dan wat hij zeide. Ik zou dan weder in één oogenblik in luiden lach kunnen uitbarsten over dat zinnelooze voorgeven: een armzalige Galileër, en — Messias! en te gelijk boos kunnen worden over dien verstaalden trots, die er in ligt, om den halven Sanhedrin zoo iets te willen doen gelooven. Los gij mij toch dat raadsel op!

Wat eindelijk het doodvonnis betreft, zoo is er maar volstrekt niet aan te denken, dat ik het met eenigen grond keeren konde of mogt; daarbij moeten onze wetten haar gezag behouden.

Ook KAJAFAS, zoo zult gij het zelf vinden, had,

wat man hij anders zij, de zaak in het regte licht beschouwd. Gij zult zeggen, dat hij in den echten Romeinschen geest gehandeld heeft, volgens uwe geliefde staatkundige spreuk: *Salus populi suprema lex esto* (*).

Ten laatste heb ik zulk een meer dan voldoende geruststelling, dat ik er alle opkomende twijfelingen meê dooden kan, in deze waarheid: Een van beiden, of hij sterft, en dan was hij niet de Messias, maar een bedrieger; of hij is geen bedrieger, maar de Messias, en dan sterft hij niet. — Het spijt mij alleen maar, ik vrees, het gaat nu ruw met hem toe; hij is nu onder de wacht en de bedienden alleen, en die mogen hem niet lijden. Reeds in de gehoorzaal gaf er hem een, daar allen bij waren, een' slag met zijn' stok in het gezigt.

— Spoedig zal het weder de tijd zijn der vergadering.

Paaschnacht, ten tien ure (†).

XXVII.

TWEE MANNEN UIT GALILÉA,

die in Jeruzalem waren met het feest, en op het binnenplein van den Hoogepriester hadden toegezien.

(Mattheüs XXVI: 58, 67—75; Markus XIV: 54, 65—72; Lukas XXII: 54—62; Johannes XVIII: 15—18, 25—27.)

A. Waar henen, buurman?

B. (*in zijn opperkleed gewikkeld,*) De poort uit.

A. Ik ga meê; ik moet ook nog schielijk naar huis; vlak bij de poort ben ik t' huis. Zoodra ik kan, kom ik weder. Zoo mij niet alles bedriegt, neemt het heden een eind met den Nazarener.

(*) *Het welzijn des volks zij de hoogste wet.*

(†) Naar onze rekening des morgens ten vier ure.

B. Zoudt ge denken? (*Hij verbergt zich op nieuw in zijn' mantel.*)

A. Het is eene koude morgen. Ze gaan dan ondeugend te werk met den Nazarener. Het is echter ook niet zonder grond, indien waar is, wat men zegt.

B. Hoe zoo?

A. Hoe zij met hem te werk gaan? Dat ging, nadat de Heeren weg zijn; (een der laatsten zeide tot den troep bij het weggaan: »Maakt u braaf vrolijk; alleen maar, niet te luidruchtig;") na dien tijd ging het onophoudelijk nu een slag met de vuist, dan een met een' stok; hier buigt er een de knie en steekt de tong tegen hem uit, daar spuwt er hem een in 't gezigt. »Uit den weg eens," zei dan weêr een tot dezen, »het moet in orde gaan, wij willen hem laten profeteren; hij profeteert ook, onze Koning, hoort maar eens!" En nu neemt hij een' doek en werpt hem dien over 't hoofd en zegt tot een' ander': »Geef hem nu een' frisschen slag — hij kan alles genezen! — Nu, wie sloeg u? Hoe heet hij? Glorierijke Koning! Geestrijke Profeet! Profeteer, wie is het, die u geslagen heeft?"

B. Hoe houdt hij zich daar onder?

A. Hij is stil, hij zegt niets; hij zucht wel eens tot God, dat Die hem helpen mogt; maar er is geen hulp! Ze maken het echter te erg met hem. Het is wel goddeloos het volk en den Raad te bedriegen en in gevaar te brengen; maar men krijgt dan toch medelijden met hem! Ik kon het niet aanzien, ik moest mij omkeeren, toen men den doek weder wegnam, en ik dat gekneusde en bespuwde gelaat aanschouwde. Een door en door slecht mensch (ik ken hem wel) schreeuwde toen, met luid en spottend gelach: »Dek toch weêr toe; het gaat ons als onze vaders met MOZES; wij kunnen den glans van zijn aangezigt zonder sluijer niet verdragen!" En nu weêr den doek over hem heen, en twee met stokken als woedend op hem los: »Ja! den lasteraar van MOZES komt er ook een toe van mij —

en van mij" en daarbij met die stokken over hoofd en schouders, zoodat ik dacht, dat de oogen hem uit het hoofd moesten. — En zijne vrienden trekken zich hem al heel weinig aan.

B. Zoo?

A. Ja, ze zijn, zegt men, allen weggeloopen. Veel moet er niet aan hem wezen, dat zoo alles hem verlaat; en toch heeft men eerst zoo veel groots van hem gedacht, en ik zelf ook.

B. Allen weg?

A. Ja, allen, op een paar na. Ik zag beiden. De een zou het wel niet gewaagd hebben, zoo hij niet in het huis van den Hoogepriester was bekend geweest; maar hij had het wel kunnen laten, om er zijn' kameraad ook binnen te helpen.

B. Wien?

A. Ik weet niet; zij zeggen, dat het de visscher SIMON was van *Kapernaüm*. Die heeft zich dan ellendig slecht gehouden. Dan was ik nog liever ronduit zijn vijand dan zóó een vriend. Ik zag het wel in mijn hoekje. Gedurig zag hij scherp overal in het rond, en hij zal wel het minst aan mij gedacht hebben; maar ik zag alles. Reeds toen ze nog met hem binnen waren, in de gehoorzaal, brak hem het angstzweet uit. Die andere, die bekende van KAJAFAS, ging naar de voorpoort en sprak de deurwaardster vriendelijk aan, dat zij SIMON ook zou binnenlaten; zij liet het toe, en terwijl hij binnenkomt, beziet zij hem van het hoofd tot de voeten en zegt rondweg tot hem: »Dat is ook wel een der leerlingen van dien mensch daar binnen." De held schrikte terstond voor die vrouw en zeide: »Neen! dat ben ik niet." Ik zag wel, de deurwaardster geloofde het er des te vaster om. Nu voegde zich SIMON bij het regte gezelschap. Er waren knechten en dienstmaagden bijeen om een kolenvuur; men bemerkte hem eerst niet; ik verloor hem echter niet uit het oog, omdat hij mijn landsman is.

B. Zoo?

A. Ja. En hij luisterde scherp naar alles, wat er van den Nazarener verhaald en over hem gesproken werd; zij hadden hem toen juist binnen in het verhoor. Hij hoorde echter niet veel troostelijks. Alles daar op het binnenplein was tegen hem. Een, die bij het vuur stond, voer uit tegen dien dolleman, die in den hof met het zwaard er op inhieuw; ik verstond niet regt hoe hij hem noemde, zeker niet SIMON; die zou zich wel uit de voeten gemaakt hebben, denk ik, en zich daar niet gewaagd hebben, zoo hij het geweest ware.

B. Dat is zoo.

A. SIMON werd hoe langer hoe onrustiger. Hij liep nu hier, dan daarhenen, luisterde, zag in het rond, stond bedremmeld. De deurwaardster kwam bij het vuur nog eens op hem af en beweerde, dat hij inderdaad tot den aanhang des Nazareners behoorde; maar hij loochende het even als te voren. Hij bleef echter niet lang meer bij het vuur zitten, hij wilde naar het voorplein. Ik zag hem na — het was op het oogenblik, dat ik kinderachtig schrok door het kraaijen van een' haan, geheel onverwacht, heel digt bij mij. Ik weet niet, in den koelen feestnacht, en zoo vreemd op die plaats, ging mij telkens schrik en huivering door de ziel, — en toch wil en moet ik er weêr henen, en moet zien, hoe het gaat.

B. Wilt gij?

A. Ja. En daarna, bij het uitgaan, zegt eene andere dienstmaagd tot hem en degenen, die erbij stonden: »Deze held hoort ook tot den aanhang des Nazareners." »Zoo," vraagt men hem, »hoort gij ook bij hem?" Nu voer hij hevig uit: »Bij God! ik ben het niet! Ik ken den man niet!" En daarop bleef hij weêr; hij durfde nu niet weggaan. Men hield zich bezig met JEZUS, nadat die uit het verhoor was weggebragt; daardoor had SIMON rust. Maar omtrent een uur daarna zeide weêr een der voorbijgaanden,

die hem aanzag: »Gij zijt zeker een van hen!" »Men kan het hooren aan uwe spraak," zegt een ander, »gij zijt een Galileër." Eindelijk voegt een derde, een neef van MALCHUS, hoorde ik zeggen, ronduit er bij: »Zag ik u niet bij hem in den hof?" En de zwakke SIMON, de ongelukkige SIMON begint te vloeken, God mogt hem straffen, als hij den Nazarener kende. Ik weet niet, wat er toen in hem is omgegaan; hij ontstelde zigtbaar, toen hij terstond daarop den haan hoorde kraaijen, en werd doodsbleek; ik zag het duidelijk, zijn oog ontmoette dat des Nazareners, die hem vriendelijk en ernstig aanzag — en aanstonds ging hij naar buiten.

B. *kon zich niet bedwingen, zoodat hij overluid snikte.*

A. Lacht gij?

B. Ik hoestte. *(Hij wikkelt zich van nieuws in zijn' mantel.)*

A. Daar is mijn herberg. God zij met u!

B. En met u!

XXVIII.

B. ALLEEN.

(Mattheüs XXVI: 75c; Markus XIV; 72c; Lukas XXII: 62.)

(Deze B. was namelijk SIMON PETRUS *zelf, die zich, op eenigen afstand van* KAJAFAS' *paleis, in een' hoek had verborgen, om zich aan zijne aandoeningen te kunnen overgeven, en nu de stad uit wilde gaan, en toevallig met dien A. kwam te gaan. Hij zocht nu terstond buiten de poort een eenzaam plekje achter een paar olijfboomen, die voor een klein tuinhuis, dat leeg stond, geplant waren.)*

Wee mij! Zoo onder olijven, zoo in het maanlicht wandelde ik gisteren met Hem. O! dat gij er niet waart, gij boomen Gods, dat geen maanlicht mij bescheen, dat ik in graven der dooden, in rotsholen

der woestijn mijn leven jammerend kon doorbrengen! *(Hij zoekt een donkerder plaats, treft palmboomen aan, en wendt jammerend zijn oog van hen af.)* Ach! waar is Hij, dien zij met palmtakken en Hozanna-gejuich begeleidden, dien ik verloochende met vloeken, waarvan geene eeuw mijne ziel kan ontlasten! *(Hij gaat nog wat verder en knielt onder een' boom. Van naderbij ziet hij, dat het een vijgeboom is, en staat weder op.)* o God! iedere plant, ieder dier, ieder mensch is mij ellendigen tot een' schrik. Zal hij mij niet vloeken, zoo onvruchtbaren vijgeboom, dat in eeuwigheid geen vrucht aan mij wasse? Maar vloekte ik mij zelven niet reeds een' zevenvoudigen vloek? *(Hij hoort in het naaste huis een' haan kraaijen.)* Wee mij! Verschrikkingen Gods vervolgen mij overal! Wat is KAÏNS marteling bij de mijne! Ja, ik zelf heb mij alles tot schrik en marteling gemaakt, plant en dier en mensch; wat God tot vreugde en ten zegen schiep, brengt mij jammer en vloek! *(Hij hoort een' mensch komen.)* Laat af van mij, ô God! dat die mij niet weder de geschiedenis van mijn' eeuwigen vloek verhale! *(Hij gaat een weinig terug, houdt zich stil, en de man gaat voorbij, zonder iemand te bemerken.)* Ben ik niet ellendiger dan KAÏN? Is het niet nog gruwelijker driemaal met vervloeking den broeder te verloochenen dan eenmaal in de woede des toorns hem te dooden? En welk een broeder! Ach! welk een Meester en Heer! Driemaal gewaarschuwd — driemaal uit den slaap gewekt — Hem driemaal verloochenen! Wie helpt mij, dat ik de zwaarte mijner misdaad drage? dat ik niet verzinke in den poel der vertwijfeling? — Waar vlugt ik heen? Menschen zijn mijne straf; wie mij kent en niet kent, mijne gruweldaad weet en niet weet, hunne blikken, hunne woorden zijn zwaarden door mijne ziel. De aanblik der getrouwen bedekt mij met doodelijke schaamte! Aan den ontrouwen — ben ik gelijk, en erger dan allen. — *(Hij luistert angstig naar voetstappen in de verte. — Spoedig*

hoort hij ze niet meer.) »Ik wilde nog liever Zijn vijand wezen dan zulk een ellendige vriend!" O! dat mij te laten zeggen, door alle vijanden mij te laten zeggen, — martelingen der hel, daarbij zijt gij verademing!

(Hij denkt na over het verhaal van A. en werpt zich plotseling op zijne knieën en op zijn aangezigt neder.) »Hij zag hem vriendelijk ernstig aan." Mijn God! zoo is dat waar! Zoo hebt Gij mij den eenigen staf toegereikt, zonder welken ik moest nederzinken! »Hij zag mij vriendelijk aan!" Zoo is dat waar; de man zag het ook, wat ik zag, en ziende niet meer gelooven kon. Hij zag het ook, en getuigt het, en moet het mij getuigen, en weet het niet; dat zijn getuigenis eene helsche pijn, maar ook de eenige, eenige, eenige verzachting, eenige verlossing is uit den poel der vertwijfeling! — Wonderbaar zijt Gij, Eeuwige! in Uwe wegen! Regtvaardig en genadig zijt Gij! — »Hij zag mij vriendelijk aan." Ach! Hij vergeeft; ja, Hij heeft vergeven! Hij kan het, hij kan het, wat Hij ons beval, zeventig maal zeven maal des daags. ô Mijn Meester! Gij vergeeft mij de drievoudige schuld van éénen nacht, die meer dan de tien duizend talenten weegt.

En Gij, Zijn Vader! zult Gij niet te strenger straffen, hoe geduldiger Hij is? zult Gij niet te vuriger wrake doen, hoe meer Hij als een lam verdraagt? — Wee mij! wee mij! *(Hij zinkt geheel ter aarde, en van nieuws stort een vloed van heete tranen langs zijne wangen.)* »Ik neem geene eer van menschen; daar is één, die mij eert en die oordeelt." O! hoe zal de Vader de trouwloozen oordeelen, en den trouwloosten van allen! — ô Vader mijns Heeren! Ga niet in het gerigt met — ja, ik wil Uw knecht worden, — met den geringsten Uwer daglooners! — Jezus vergeeft mij; Hij zag mij vriendelijk aan; vergeef ook Gij mij, Vader! steek slechts Uwe hand naar mij uit, naar mij, verloren kind! Grootere zonde is er niet tegen Uwen Zoon dan de mijne. Ik ben niet meer waardig Uw kind-

genaamd te worden! ô Vader! alleen genade! Omhels de getrouwen! Kus de standvastigen! Bereid hun een vreugdemaal na de moeite dezes levens; zij zijn het waardig! Mij slechts genade voor regt, ô Vader! mij slechts dit alleen: Vergun, dat JEZUS voor mij ellendigen Zijne vriendelijkheid behoude!

»Hij zag mij vriendelijk — ernstig aan?" Ernstig aan? Ach! beduidt dat ook Zijne vriendelijke vergeving en des' Vaders nooit vergevenden rigter-ernst, waarmede Hij mij zal vinden? — — Doch neen! Gij vergeeft, wanneer wij vergeven, vergeeft den biddenden. Ik smeeke U tot Gij mij vergeeft. En konde ik mijne bede niet verkrijgen; Hij is vriendelijk voor den zondaar; Hij bidt voor mij! — »Ik weet, dat mij de Vader altijd hoort. — Mijn Vader is meerder dan ik." Dat leerde Hij ons van U. Vader! ook Gij vergeeft!

(*Van nieuws verzinkt hij in gepeins, maar barst ten derden male in een' heeten stroom der bitterste tranen los.*) O! dat ik bij het begin van den nacht gebeden en gestreden had gelijk nu, zoo als Hij het mij beval! Hij zeide ons, dat wij bidden en waken zouden, opdat wij niet in verzoeking vielen. Ach! was dat de proef voor ons, de eenige van die soort voor ons, of wij drieën met vereenigde kracht voor den bedroefden verlossing konden afsmeeken uit de hand Zijner vijanden? Gold het daar niet: »Wat twee of drie in mijnen naam den Vader bidden, dat zal Hij u geven?" En wij sliepen; en ik nam het zwaard, in plaats van het gebed. Meende Hij dat, toen Hij sprak: »Tot dus ver hebt gij in mijnen naam niet gebeden; ik zeg niet, dat ik voor u bidden wil; want Hij, de vader zelf, heeft u lief, omdat gij mij lief hebt. Bidt, en wat gij bidt, dat zult gij ontvangen; opdat uwe blijdschap volkomen worde." Ja, ja; hoe nabij heeft Hij het ons gebragt! O! hoe ware onze vreugd nu reeds vervuld geweest, en het uur van angst reeds in het gejuich der liefde veranderd! En ik sliep, beloofde alles voor Hem, en deed ook het ligtste niet, beloofde

bloed voor Hem te vergieten, en deed geene hartelijke bede voor Hem tot U ô God! om welke Hij mij driemalen bad, — vervloekte mij zelven nog, dat ik Hem niet kende. — Misschien had een getrouw belijden van Hem, door U gezegend op ons gebed, den vijanden de oogen geopend, of het volk wakker gemaakt — aan de zaak een' anderen uitslag gegeven; Hij ware gered geweest! Nu verloochende ik Hem; nu zeggen alle menschen: »Er moet niets aan Hem wezen, dat Zijne vertrouwdste vrienden Hem verlaten in den nood!" Wee mij! kunnen eeuwigheden mijne schande uitwisschen? Zijn leed vergoeden? — Hij gaat daar henen — de dood is Hem gezworen! En ik mede bragt Hem daartoe! O! tweemaal verdubbelde, onuitsprekelijke ellende! Wie zinkt niet reeds weg in ééne? Wie redt mij uit beiden? — ô God! God! ik verdool in mijne gedachten! ik verzink al worstelend in mijnen jammer! Erbarm u over den diepst ellendigen; troostloos wil ik lijden! Sterk mij slechts. Ik wacht op uwe vertroosting! — — —

ACHTTIENDE AFDEELING.

VAN HET LAATSTE VERHOOR VOOR DEN JOODSCHEN RAAD TOT DE DOORNEN-KROON.

I.

DE RAAD DER TWEEËNZEVENTIGEN.

In de Raadzaal, vrijdagmorgens vroeg.

(Lukas XXII : 26.)

Allen verzamelden zich vroeg met den aanbrekenden dag, op het feestelijkste gekleed, wegens den Paaschdag, en om voor den Landvoogd te verschijnen. Velen, van Hoogepriesterlijke waardigheid, traden met trotsche, zich als vorstelijk voordoende houding de zaal binnen, en met hen eenige arme kruipende priesters, afhangelingen van de hoofden der partijen; allen wenschten elkander geluk met den dag der wrake en des heils, waartoe God dezen feestdag verhief. In weinige minuten was de Sanhedrin voltallig, terwijl de gebondene mishandelde met de talrijke wacht en vele dienstknechten reeds stond voor de deur der raadzaal. KAJAFAS *plaatst zich op zijn' zetel, de Oudhoogepriesters enz. ter regter- en linkerzijde, terwijl de overigen de rijen aanvullen. Een geregtsdienaar doet de lichten uit, daar het reeds volle dag was.* EDOM JUDA *spreekt nog schielijk iets in de stilte met* KAJAFAS, *dan, nadat deze een' wenk van toestemming*

gegeven heeft, met den eersten schrijver van den Sanhedrin, die hierop in het schrift, dat voor hem ligt, nog schielijk iets doorhaalt en verandert.

KAJAFAS *rijst op en allen met hem:* Heilige God! voor Uw aangezigt zijn wij vroeg hier verzameld. Wij aanbidden U; wij loven U, dat Gij onze vaders met sterken arm uit den slavenkerker van Egypte hebt uitgeleid. Dit is de dag, dien de Heer gemaakt heeft. Laat ons vrolijk zijn met Zijn volk! Ja, op dezen dag bezoekt Gij genadig Uw uitverkoren volk, en ons, zijne zwakke, maar trouwe leidslieden. Uw arm is nog over ons uitgestrekt om ons te beschermen, en bij den smaad, waaronder wij leven, verschoont Gij ons nog genadiglijk van zwaarder straf. Gij wijst ons den misdadiger aan, opdat wij van ons doen den ban, die onder ons is. Gij redt ons van den godloozen man, die ons volk ter slagtbank zou hebben overgeleverd in zijne boosheid. Gij brengt zijne geheimen aan den dag en wreekt Uwe eer, op het feest Uwer heerlijkheid, voor al het volk. Bewaar ons allen de eendragt en den moed, tot dat het offer der wraak is voltooid, dat Gij ons bevaalt te brengen, en dat U welgevallig is boven alle offers van dezen dag. Amen.

II.

DE RAAD DER TWEEËNZEVENTIGEN.

Vervolg.

KAJAFAS *gelast den eersten Schrijver van den Sanhedrin, om het nachtelijke verhoor voor te lezen.*

De Schrijver leest: » Des nachts, den veertienden Nisan, in het jaar na de schepping der wereld vier duizend een honderd acht en veertig. In tegenwoordigheid van zijne Heiligheid, den Hoogepriester KAJAFAS, en de meeste geëerde leden van den Hoogen Raad der heilige stad, *Jeruzalem.*»

» Nadat de Rabbi JEZUS, van *Nazareth* uit *Galiléa*, zoon van JOZEF den timmerman aldaar, oud drie en dertig jaren, reeds sedert drie jaren een' verdachten wandel geleid, eene gevaarlijke leer verbreid, en onafgebroken den hoogen Sanhedrin veel kommer, moeite en verdriet veroorzaakt heeft, en ook zijn aanhang, op den verloopen' eersten dag na den Sabbat, werkelijk een openbaar uiterst gevaarlijk oproer heeft gesticht; zoo heeft de Hooge Raad, volgens de denzelven eigene pligtmatige waakzaamheid, niets laten ontbreken, om het onheil af te weren, en werkelijk, ondersteund door eene zigtbare leiding der Voorzienigheid Gods, genoemden man, in het midden van den Paaschnacht, op de aanwijzing van eenen zijner aanhangers, die aan God de eer heeft gegeven, uit zijn' gevaarlijken sluiphoek opgeligt, gevankelijk hier henen gevoerd en zich van zijn' persoon zoo goed mogelijk verzekerd; zonder echter iemand van zijn' aanhang, die zich oproerig en strafwaardig gedroeg, mede in hechtenis te nemen, met de goede bedoeling, om zoo weinig mogelijk bloed te vergieten, en in de getrooste hoop van dat schandelijk gebroed, na de teregtstelling van den aartsverleider, weldra verstikt te zien.

» Zijne Heiligheid heeft dus onverwijld een gedeelte van den Hoogen Raad bij zich verzameld, de eerste bekentenis van dezen man in een kort verhoor aangehoord, en, gelijk een geval van zoo dringenden nood vereischt, naar eed en pligt een voorloopig vonnis ontworpen, en besloten dat aan den ganschen Hoogen Sanhedrin ter bekrachtiging voor te leggen.

» Het bleek dan bij een naauwkeurig verhoor des meergemelden oproermakers, dat hij niet één woord tot verdediging zijner oproerige leeringen en opstokingen wist voort te brengen, en dat hij zich daarbij oneerbiedig tegen den Hoogepriester van Gods heiligdom gedroeg; dat hij verder niet slechts door onberispelijke getuigen van ontheiliging des tempels overtuigd werd, zoodat hij er bij verstomde, maar ook, op de stellige

vraag van Zijne Hooge, Heilige Waardigheid, onzen Hoogepriester KAJAFAS, zelf de godslasterlijke en oproerige bekentenis voor de ooren der gansche Hooge Vergadering heeft afgelegd, dat hij gebondene, de Zoon zoude zijn van den levenden God en de Koning Israëls, ja dat men hem, ter wrake over zijne vijanden, in de Majesteit Gods zoude zien komen op de wolken des hemels.

»Daarop heeft de Hooge Vergadering met haar hoogstgeëerd Opperhoofd eenparig gevorderd, dat deze zoo onzinnige als godslasterlijke toestemming en belijdenis zijner misdaden stellig en onverwijld naar de wetten met den dood moest gestraft, dit vonnis, bij goedkeuring, door den gezamelijken hoogen Sanhedrin moest bekrachtigd, en, naar den tegenwoordigen staat van zaken, aan den Keizerlijken Landvoogd ter voltrekking overgegeven en overgelaten moest worden."

JOZEF VAN ARIMATHÉA *staat op; en allen zien hem aan met oogen vol vurig vromen ijver of vurig bitteren spot.*

KAJAFAS, *(met bedwongene verbittering, tot* JOZEF:) Geduld slechts! Er moet nog berigt worden. (*Tot de vergadering.*) Vaders van Gods uitverkoren volk! Het misdrijf des mans is dubbeld, gelijk gij ziet, en verdient een dubbelden dood, als godslasteraar de steeniging, en als oproerling tegen onzen tegenwoordigen Opperheer zal hij wel door den Landvoogd ten kruise veroordeeld worden. Terwijl wij dan de zaak niet alleen kunnen afdoen, zoo zal het, meenen wij, het best zijn hem als oproermaker en staatsmisdadiger aan den Keizerlijken Landvoogd over te leveren, ja zelven over te brengen. Twee dingen zijn hier bij zoo klaar als de dag en vereenigen ons aller meeningen tot één: ware hij de Messias, dan was hij niet in banden, en: het is beter, dat één mensch sterve dan tienduizenden. Ik betuige voor God! wie anders denkt, of *(op luider, scherper toon)* anders spreekt (want anders denken kan slechts een onzinnige), dien ben ik genoodzaakt zel-

ven als een' oproerling, een' vijand der volkswet aan te zien, en uwe regtvaardigheid tegen hem in te roepen.

Jozef *van Arimathèa en* NIKODÉMUS *rijzen te zamen op. De eerste zegt:* Zie mij dan zoo aan, en roep die in tegen mij; het is mij wel! Wie onschuldig bloed over het land brengt, is een vijand der volksrust, en wie Gods Profeten doodt, is een oproerling tegen God. Ik geef mijne stem tot zijn doodvonnis niet, tot dat bewezen zij wat kwaads Hij gedaan en wat Hij leugenachtig gesproken hebbe. Onderzoekt gij dat niet van nieuws, Vaders, Broeders! dan verlaat ik den Raad en heb geen deel aan uwe bloedschuld. De Opperschrijver gelieve dat aan te teekenen.

NICODÉMUS. Wat Raadsheer JOZEF daar verklaart, vordert en dreigt, dat is ook mijne verklaring, mijne vordering en bedreiging.

K. Daar had ik een voorgevoel van, Vaders, Broeders en Zonen! dat het heilige genot der eendragt, het genot der engelen, gelijk vroeger ook nu, door den satan der tweedragt, die zijn gif in deze dagen der beproeving overal verspreidt, ook nog gestoord zou moeten worden. Maar het zal hem niet gelukken! Al zijn wij ook van de sluwheid des Nazareners ver verwijderd, zoo bespeuren wij echter zijne arglistigheid. Zij verlangen een nieuw onderzoek, om tijd te winnen, dat zijn aanhang zamenrotte. En wee ons, dan hebben wij heden een bloedbad, en den voet der Romeinen op onzen nek, zoodat wij geen adem kunnen halen! Wij zien die list wel; — gaat slechts henen, wij zullen de boozen weten voor te komen. Uwe schande zal worden aangeteekend, weest daar gerust op. Of wat dunkt u, Vaders?

Allen geven hunnen bijval te kennen en zien de twee mannen met bitterheid aan.

J. en N. Wij zijn onschuldig aan zijn bloed. (*Zij vertrekken.*)

III.

JOZEF EN NIKODÉMUS.

Vervolg.

JOZEF *en* NIKODÉMUS *gaan vol van geestdrift, vermengd met vrees, door al het volk op het binnenplein henen, zonder regts of links te zien. Nadat zij reeds een eind zijn voortgegaan, valt het* JOZEF *in om naar* JEZUS *te zien; hij wendt alleen het hoofd en zoekt Hem met zijne oogen.* NIKODÉMUS *merkt, wat hij zoekt, en doet hetzelfde. Beiden worden doodsbleek, als zij Hem zien, en hun hart zinkt geheel in jammer weg, waarvan zij de uitdrukking verbergen.*

JOZEF, *(half luid tot* NIKODÉMUS:) Ach! gisteren hoopte ik nog!

NIKODÉMUS, *(Even zacht:)* Het is gedaan met Hem!

J. — en met ons. Kom in mijne herberg.

IV.

DE SANHEDRIN.

Vervolg.

Rabbi METHUSALA *(rijst op en spreekt met hevigheid:)* Dat is klein en laaghartig gehandeld! Nooit hadden zij het hart, om een woord voor hunnen afgod te spreken. Ten minste hoorde ik het hier nimmer. Nu, daar alles rijp is en onder ons eendragt, trotseren zij ons en beschimpen ons. Mijns bedunkens moet dat niet ongestraft blijven.

EDOM JUDA *(rijst op en spreekt nog heftiger:)* Om hunnen schimp te straffen en gevaar te verhoeden, raad

ik aan, dat men ten minste tot na het feest beiden in hunne woningen bewake.

KAJAFAS. Gij zijt edele mannen van beproefden ijver; God beloone u daarvoor. Wij moeten echter nu op het doel zien, God danken, dat wij dat bereiken, en eene beschimping grootmoedig vergeven; overigens geen gevaar vreezen. NIKODEMUS is geen ondernemende, maar een vreesachtige mensch, en den Arimatheër zie ik voor tamelijk wankelmoedig aan. In alle geval kan ZEFANJA — *(hij ziet naar zijne plaats, of hij aanwezig is)* hem tot andere gedachten zoeken te brengen. Hij is immers bij hem gehuisvest? (ZEFANJA *staat op, buigt voor den Hoogepriester en gaat weder zitten.)* Wij danken God, dat onze vergadering nu rein is van dweeperij en hoog verraad.

Rabbi METHUSALACH *rijst weder op. Men wenkt hem echter van den hoogen zetel, dat er geen tijd te verliezen is. Hij laat zich tot rust brengen.*

K. Het is alles ten overvloede, wat wij nog doen. Bloedde hij slechts nu reeds aan het kruis, dan ware de geregtigheid bevredigd. Ik berekende echter, hier of daar mogt onder het volk nog een vonk van tegenspraak glimmen, en om ook de laatste uit te dooven, besloten wij hem nog eenmaal te ondervragen. Men moet niet alleen het kwaad, ook den flaauwsten schijn des kwaads moet men vermijden, om der zwakken en langzamen wil. Heilige Vaders des heiligen volks! wij laten hem nog eenmaal komen. Zijt slechts op uwe hoede. Tracht hij door zoete taal u in te nemen, dan zoekt hij uitstel, dan smeedt hij nog booze aanslagen. Trotseert hij u door een kort antwoord, o! dan is dit het regte teeken, dan brengt hij zelf zijn doodvonnis mede, en hooghartig te sterven is nog de eenige eer, die hem overblijft; laat hem die, wanneer hij er naar staat, — wanneer hem *(Hier ontsnapt hem een boosaardige lach.)* wanneer hem de groote nagels den lust er toe niet doen vergaan. *(Hij herneemt zijne ernstige houding.)* Wij

kennen geen erbarming voor den vijand van ons volk; wij erbarmen ons over Israël. Erbarme zich over hem die God, dien hij lastert, wiens heiligdom hij schendt! — Laat hem binnenkomen! Verkiest gij het, heilige Vaders?

V.

JEZUS WORDT BINNENGEBRAGT.

Vervolg.

(Lukas XXII: 66—71.)

Bleek, met veranderde gelaatstrekken, misvormd door de slagen, rustig, onverschrokken en vast, staat Hij met de soldaten, die Hem aan koorden vasthouden, in het midden der zaal.

ALEXANDER. (*zacht tot* KAJAFAS.) Het is gewonnen. Hij zal ons trotseren.

KAJAFAS. Nog eenmaal zal ik u, man van *Nazareth!* vragen, in naam uwer Overheid, die hier tegenwoordig is voor God, als vroeg ik het u in den naam van God, zeg vrijuit: zijt gij de Messias, de Koning Israëls, dien de God der vaderen ons beloofde?

JEZUS. Zeg ik het u, zoo gelooft gij mij niet. Vraag ik u dan, zoo antwoordt gij mij niet, en laat mij ook niet los. Daarom, gelijk ik gezegd heb, van nu aan zal de Zoon des menschen zich plaatsen ter regterhand der almagt Gods.

K. (*en menig ander, ja de meeste leden van den Sanhedrin vallen te zamen heftig en reeds triomferend uit:*) Hoe? zijt gij dan de Zoon van God?

JEZUS (*ziet in het rond:*) Gij zegt het: ik ben het!

Allen, (bijzonder ook eenigen, die in den nacht niet bij KAJAFAS *waren, meêgevoerd door de anderen, die met opzet allen in den stroom zoeken mede te slepen:*) Wat hebben wij getuigen van noode? wij hebben de lastering nu zelven gehoord — uit zijnen mond.

Allen staan op, wenken elkander toe, dat alles in orde is, en dat men nu geen oogenblik toeven moet.

K. *(beveelt krijgsknechten en geregtsdienaars:)* Voert den boosdoener weg; bindt hem van nieuws; maakt alles gereed, dat hij tot den Keizerlijken Praetor (*) kan worden overgebragt. *(Tot eenigen van den Raad.)* De leden van den Tempelraad begeven zich in hunne kamer; alle tempelpoorten dubbel te bezetten; van het minste, dat er voorvalt, verwacht ik spoedig berigt. God zegene verder ons werk! Slechts eendragt, als tot dus ver! Vaders! slechts eendragt!

VI.

KAJAFAS.

KAJAFAS houdt nog met ALEXANDER en JOHANNES, de Oud-hoogepriesters, en met den Hoofdman des tempels, verder met EDOM JUDA, Rabbi METHUSALACH, EZECHIËL, ZEFANJA en een paar anderen een geheim gesprek, waarin hij hun met beleid en beleefdheid, maar dringend, voor onderscheidene gevallen last geeft. Daarop wordt nog alles, ook met zijne hulp en zijn' raad, tot in de kleinste bijzonderheden toe, geregeld, en bevolen, wie den gebondenen leiden, hoe velen ter regter- en linkerzijde gaan, hoe sterk de voor- en de achterhoede zijn moest; wat de geregtsdienaars en de vertrouwdste huisbedienden al bespieden moesten, en wien en hoe zij van alles berigt moesten geven; in welke orde de Sanhedrin zelf meê zoude trekken naar den Procurator.

Aan den Opperschrijver, die het verslag der regtshandeling aan den geregtsdienaar overgaf, om dat over te brengen, geeft KAJAFAS bevel dat niet te doen, en aanwijzing, hoe hij, zonder opzien te verwekken, onder een voorwendsel, dat stuk van den dienaar kan terugvragen, en het daar laten.

(*) *Praetor* en *Procurator* zijn de namen, waarmede de waardigheid van PILATUS bij de Romeinen werd aangeduid. H.

VII.

NAHASSON, EEN FEESTVREEMDELING, IN FALEGS HUIS.

In eene kamer aan de Keizerstraat, waar Falegs vrouw sedert lang krank ligt.

(Mattheüs XXVII: 2; Markus XV: 1b; Lukas XXIII: 1; Johannes XVIII: 28a.)

Faleg was een gemeene, koelbloedige mensch, die niet ligt van het oude geloof was af te brengen, en veel in Hoogepriesterlijke huizen te verdienen had, waar men hem tegen jezus van *Nazareth* wel eens waarschuwde. Hij was thans afwezig, en nahasson had, zonder te weten, hoe faleg gestemd was en zijne vrouw gestemd had, met hoogen en vurigen lof de kranke van den Profeet uit *Nazareth* verhaald, hoe Hij voor een half jaar zijne vrouw en drie kinderen en een' huisbediende, in één oogenblik, van eene ziekte had genezen, waaraan daags te voren zijn jongst en veelbelovend kind en twee naburen gestorven waren. Falegs vrouw beklaagde zich, dat haar man haar zoo volstrekt niets van Hem verteld had, en verhaalde weêrkeerig aan nahasson, wat zij toevalliger wijs door de dienstmeid van eene buurvrouw omtrent den plegtigen intogt op den eersten dag van deze week had vernomen, toen al het volk Hem van den berg af met palmtakken begeleid en als Koning juichend had uitgeroepen. Nahasson was laat op het feest aangekomen, en had na dit berigt verder niets van de zaak vernomen, daarentegen van dien tijd af in zijn hart de blijdste hoop gevoed, dat Hij nu weldra overal als Messias erkend worden en zich als zoodanig openbaren zou. Falegs vrouw had te gelijker tijd stellig besloten, om zich naar Hem henen te laten dragen, opdat Hij haar genezen mogt; zij wilde slechts den eersten feestdag en den grooten Sabbat nog voorbij laten gaan.

Zij waren hierover in gesprek, toen op eens een knaap buiten adem kwam aanloopen en in de kamer stormde. Het was:

NAHASSONS *twaalfjarig zoontje.* Vader! Vader! (*riep hij*) zij brengen den Messias JEZUS; een heerlijke optogt; al de Priesters zijn er bij. O! het is zoo mooi!

NAHASSON. Langs welken weg? Waarheen?

De Knaap. Zij zijn reeds in de Keizerstraat; ik zag ze.

N. Waarheen?

De Kn. Naar den Keizerlijken Landvoogd, om Hem dien voor te stellen. Het is een lange trein, allen prachtig gekleed; dan volgen een groote menigte krijgsknechten en bevelhebbers, een gansch legioen. Den Koning zag ik niet. Ik liep vooruit, om het u te zeggen; nu ga ik weder.

N. Of gij kunt Hem hier aan het venster zien.

De Kn. Maar alles was stil, er werd niet gezongen, en geen trompetten, geen cymbalen, niets. Waarom niet, vader?

N. (*vol verrukking.*) Natuurlijk, dat zou niet voegen eer hij aan den Romeinschen Procurator is voorgesteld, en deze Hem erkend heeft. Maar dan, mijn kind! dan zult gij er bij zijn; dan gaat het aan een juichen en spelen! Dan wordt Hij terstond naar den tempel begeleid! Dat mag eerst een Paaschfeest heeten! ô Genadige God!

De Kn. Ja, men kon het aan de Priesters wel zien; zij hadden een heimelijke vreugd en zagen de menschen als in zegepraal aan. Alles ziet uit de vensters, en een menigte van volk loopt meê. Zij bevelen gedurig, dat alles stil, heel stil moet wezen.

N. Dat is verstandig gehandeld, tot aan het juiste punt, als de vreugde losbarsten moet. God lof en prijs en dank! Zoo hebben dan eindelijk ook onze Oversten erkend, dat deze de CHRISTUS is! O! ik gelukkige! ô God! hoe beloont gij het mij, dat ik mij

vermande, om mijn bed te verlaten, en nog half krank de heilige reis ondernam. *(Hij haast zich naar het venster. De knaap wil de straat op; maar de vader houdt hem terug, en neemt hem bij zich aan het venster.)*

De Kn. (tot zijn' vader, die nog iets met de kranke sprak:) Kom toch; ik zie ze den hoek omkomen. Daar ziet ge de eersten.

NAHASSON *en zijn zoontje zien onafgebroken naar buiten, en roepen al wat zij opmerken aan de kranke toe. Toen de voorhoede voorbij was, en de Sanhedrin paar aan paar aankwam, hief* NAHASSON *lofzeggend de handen omhoog:* Eeuwige! Ook KAJAFAS! Ook dat hart naamt gij genadig aan! Ach! allen, allen, die gelooven, zijt Gij genadig! — En ziet gij, kind! hoe het hun ernst is! *(Tot de kranke, in verrukking.)* KAJAFAS ook! Allen ernstig, stil, plegtig!

De Kn. Nu weder een troep krijgsknechten.

N. Achter deze zal nu de Koning komen. Zouden die arme Galileërs wel bij Hem zijn? Zeker wel; maar prachtig gekleed zullen ze zijn. *(Hij ziet aanhoudend achter den gewapenden troep, om* JEZUS *te zoeken.)*

De Kn. (daarentegen ziet naar den hoop krijgsknechten en schrikt.) Vader! zij hebben daar in den troep achter de Priesters een' misdadiger.

N. Waar? onnoozel kind! *(De jongen wijst en de vader zoekt op het wijzen van zijn' vinger af, en krijgt het doodbleeke, door de slagen gewonde, maar nog zeer beminnelijke gelaat van den gebonden* JEZUS *juist vlak in het oog. Met onuitsprekelijk gejammer smeekt hij God om erbarming.* Het is JEZUS! Het is JEZUS! Het is JEZUS! — *(Hij loopt naar beneden om te zien, te vragen, denkt in zijn' ijver aan eene zamenrotting tegen de vijanden van* JEZUS, *maar laat weldra den moed zinken, daar hij de onmogelijkheid gevoelt, om het allerminste uit te rigten. Intusschen weent zijn zoontje en moet aan de zieke vertellen, wat de oorzaak is van* NAHASSONS *schrikken*

en henenloopen. Jammerend bezweert zij den jongen, dat hij toch daar zal blijven en haar niet verlaten.

VIII.

NAHASSON EN ZIJN ZOONTJE.

Nahasson komt terug met beschreide oogen en een gloeijend gelaat, zegt haastig aan falegs vrouw het noodigste tot bevrediging van hare nieuwsgierigheid, en zoekt haar te troosten. Dan roept hij den jongen bij zich, en beduidt hem een stuk of vier huizen en straten en namen van mannen, die zelven of wier betrekkingen de weldaad der genezing van jezus ontvangen hebben; hard moet hij loopen, om hen op te zoeken en te bescheiden bij de Nieuwe Bron, links van de Keizerstraat; daar zullen meer anderen hen opwachten. En tevens moet hij hun zeggen, als zij andere dankbare genezenen weten, hetzij burgers of feestvreemdelingen, dat zij het dan aanstonds aan deze ook moeten laten zeggen. Hij, de jongen, moet echter zoo schielijk mogelijk terugkomen, om meer boodschappen te ontvangen en te doen.

Nadat deze is weggegaan, draagt hij de kranke een en ander op, dat zij aan het kind, als hij terugkomt, moet zeggen, en belooft intusschen, na verscheidene verrigtingen van gelijke soort, zelf weder te komen.

IX.

NAHASSONS ZOONTJE.

(Mattheüs XXVII: 3—5.)

Hij komt terug, na zijne boodschappen gedaan te hebben, en verhaalt, terwijl hij op zijn' vader wacht, aan falegs vrouw, dat hij een' van de mannen achter den tempel had moeten zoeken, en om zijnentwil had

loopen dwalen. Hij wil de kranke sparen; maar zij ziet, dat hij buitengemeen ontsteld en vol vrees is, en verzoekt hem de reden te zeggen. Eindelijk beschrijft hij dan uitvoerig het ontzettend jammeren van een wanhopigen, dat hij achter den tempel gehoord heeft; spoedig had de vrees hem weggedreven; zoo veel had hij echter opgemerkt, dat het een Galileër was, en dat het JEZUS betreffen moest.

X.

TWEE BEDIENDEN VAN HET RAADHUIS

(Mattheüs XXVII: 3—5.)

A. Wij zullen lang kunnen wachten, eer wij een woord vernemen.

B. Ja. Ik denk maar gedurig aan dien Galileër; die doet zeker nog iets verkeerds.

A. Dat vrees ik niet, die is genoeg gebonden.

B. Ik meen dien anderen, die daar stond te luisteren, die hem verried.

A. Ja die; gij hebt gelijk. Ik had ook gedurig het oog op hem; hij luisterde en luisterde met zigtbaren angst, hoe het vonnis uitviel. Zaagt ge wel, zoodra de deur open ging en toen het luidde: »Met eenparige stemmen, de dood; naar PILATUS," toen liep hij als een razende weg.

B. Ik zag het heel goed; weet gij, wat hij gekregen heeft?

A. Wel ja, dertig Zilverlingen. MALCHUS zei het mij. Hij verhangt zich zeker, omdat hij niet meer gekregen heeft.

Intusschen komt een Hoofdman met eenige krijgsknechten, op last van de Priesters in den tempel, om te vragen, of op het Raadhuis alles stil was, en er niets was voorgevallen. Terwijl de Hoofdman met den ambtenaar van het Raadhuis spreekt, vraagt

A. *(aan een' der soldaten.)* Is er wat nieuws in den tempel?

De Krijgsknecht. Niets dan dat de Galileër, de verrader, met geweld er op stond, om terstond bij de Priesters in den tempel gelaten te worden.

De Hoofdman gaat weêr weg, en zij kunnen niet verder zamen spreken.

A. Ziet gij? Die gaat zeker nog eens handel met hen drijven, omdat de kans hem zoo goed gelukt is.

B. Ja, ja; dat ziet men wel; dien is het goud zijn God, en het klinken der Zilverlingen zijn hemel.

A. Hij krijgt echter zeker niets meer, de Priesters kennen hun belang ook; al verhangt hij zich ook, dat zal hun om het even zijn!

XI.

JUDAS BIJ DE PRIESTERS.

(Mattheüs XXVII: 3—5.)

Een der Priesters. Wat nieuws? Het gaat toch alles goed?

JUDAS. *(Met hevigheid, de buidel met Zilverlingen in de hand.)* ô Gij Priesters des regtvaardigen Gods! helpt mij! Ik betuig u plegtig bij den levenden God, die alle dingen weet, die de harten doorgrondt, en mij ellendigen oordeelen zal op Zijnen dag: ik heb onschuldig bloed verraden; en alles, wat ik tegen Hem getuigde, is niet waar. *(Hij strekt zijne hand uit.)* Daar hebt gij het bloedgeld; ik werp den last van mij af, nog ter regter ure, daar gij mij helpen kunt; o! helpt spoedig! Zou God zich nog mijner erbarmen kunnen?

Een paar priesters. (Met een' kouden lach.) Gij moogt toezien! wat gaat dat ons aan?

Nu vertoont zich in JUDAS' *gelaatstrekken volslagen wanhoop. Hij spreekt geen woord meer, werpt den*

buidel den Priesters voor de voeten, zoodat die barst en het geld door de kamer rolt, en loopt weg.

XII.

DE PRIESTERS IN DE KAMER DES TEMPELS.

Vervolg.

(Mattheüs XXVII : 6 en 7.)

Een van hen. Daar komt een ongeluk van, ik zie het!

Een tweede. Ongetwijfeld; die gaat een' strop zoeken!

Een derde lacht.

Een vierde zwijgt, peinzende.

De tweede. Mogten zij maar alle twaalf wezen, waar zij behooren.

Een, die het geld bijeenraapt: Wat nu met dat vervloekte geld gedaan?

Zij beraadslagen hierover; de eèn raadt het als heilig geld in de schatkist te leggen; de ander het te bewaren, en bij gelegenheid met KAJAFAS *er over te spreken; een derde het den Hoogepriester terug te geven. Slechts één gaf in bedenking, om aanstonds* KAJAFAS *bij* PILATUS *te laten opzoeken en hem te doen berigten, wat* JUDAS *gezegd had. Al de anderen lachten hem over zijne aarzeling in het aangezigt uit, en allen kwamen eindelijk daarin overeen, daar het niet voegde het bloedgeld in de schatkist te leggen, dat zij een stuk gronds van een' pottebakker, dat juist te koop was, tot eene begraafplaats voor vreemdelingen wilden aankoopen.*

XIII.

KLEOPAS EN NATHANAËL.

(Mattheüs XXVII: 3—5; Hand. I: 18.)

KLEOPAS *(barst los in een' stroom van tranen, daar hij* NATHANAËL *in eene naauwe straat nabij den tempel aantreft.)* Welk een dag, mijn NATHANAËL! welk een Paaschdag!

NATHANAËL *antwoordt met tranen.*

K. Ongeluk bij ongeluk, jammer bij jammer! — Ach! ISKARIOTH, de ongelukkige!

N. De afschuwelijke! Of wat is er met hem?

K. Ik liep geheel besluiteloos in het voorhof rond, toen mij een bekende kwam zeggen: » JUDAS is als een razende weggeloopen; daarheen, daarheen is hij geloopen," en hij wees mij waarheen. Ik ging dadelijk met bezorgdheid hem na, en bleef aan het zoeken, tot ik bij een' boom zijn' mantel vond, maar hem niet. Aan den boom ontdekte ik een' afgebroken tak, ik zag naar alle kanten, en eindelijk — ontzettend! — zag ik zijn gebarsten ligchaam in de diepte en den strik om zijn' hals.

N. O! wisten dat de Priesters! Het zou hun misschien de oogen openen.

K. Goede NATHANËL! hij ging zelf nog, dat verhaalde mij die man, in den tempel, om hun te zeggen, dat hij onschuldig bloed verraden had, hun het geld terug te geven, en hen te verzoeken, dat zij JEZUS redden zouden; maar onverschillig en met schimpenden lach wezen zij hem af. Daar overweldigt hem de wanhoop, hij werpt hun het geld voor de voeten, en loopt weg om zich te verhangen.

N. ô. Die satanspriesters! Zij zijn duizendmaal afschuwelijker dan JUDAS.

K. Wij oordeelen niet. Welke daad gelijkt die van JUDAS?

N. O! dat hij den Meester nog te voet gevallen ware!

K. Zeker bedroog hij zich zelven met de gedachte: als Hij de Messias is, dan zal Hij zich zelven redden, en is Hij het niet, dan heeft Hij ons bedrogen.

N. Zoo ging het zeker. Maar wat kwaads heeft Hij hem gedaan? Bedrogen heeft Hij ons niet. Ach! Hij heeft zoo dikwijls van Zijn' dood gesproken.

K. Denkt gij waarlijk, dat Hij sterft?

N. Ach! niet anders.

K. Hoe is Hij dan de Messias?

N. Hij spreekt toch ook van opstaan; maar wie kan dat gelooven? Hij zeide ons: »Gij zult weenen en schreijen; maar de wereld zal zich verblijden. In de wereld zult gij angst lijden; maar zijt mannelijk, Ik heb de wereld overwonnen."

K. Hij is toch door haar overwonnen.

N. Maar zij wordt ten minste door getuigenissen van Zijne onschuld overwonnen.

K. ô NATHANAËL! daar hoort zij niet naar! Wij zijn ellendig, waarlijk ellendiger dan alle menschen; ik durf niet vooruit noch terugzien, ik zink in een' afgrond en vind geen' redder.

N. ô Mijn KLÉOPAS! Ik bood u zoo gaarne de hand, en ik zink dieper dan gij.

XIV.

UIT EEN' BRIEF VAN ZEFANJA AAN SEVERUS.

Fragment.

Dat beken ik, zoo tevreden als ik anders was met den gang der zaak, dat het mij eenige malen trof als hoogstmerkwaardig, dat de gansche Priesterschap en ja! ik mede, hunne geheel Israëlitische zaak, die het

lievelings-geloofsartikel raakt, ganschelijk aan den afgodischen Procurator verried, juist zoo als hij het vooruit gezegd heeft. Dat heeft hij, zoo fijn als hij is, vooruit gespeurd; want (ik meen dat ik het u reeds schreef) hij zeide eenige malen: De Overpriesters zullen mij in de handen der zondaren overleveren, opdat ik gekruisigd worde. — Echter valt mij in, dat was heel goed vooruit te zien, als men in hem een' valschen Messias vinden mogt, en verlangde van hem ontslagen te zijn, dat er dan geen zekerder weg was dan de overlevering van den oproermaker aan PILATUS.

XV.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Fragment.

(Mattheüs XXVII: 11—14; Markus XV: 2—5; Lukas XXIII: 2—5; Johannes XVIII: 28—38.)

Ik ga voort u de geschiedenis van den zeldzaamsten man met de grootste naauwkeurigheid te beschrijven. Ik kan niet anders, dag en nacht houdt hij mij bezig.

Tot den Romeinschen Procurator zijn wij gekomen. In het gansche paleis heerschte nog de stilte van den morgen, toen de statige trein, de buitenwachten voorbij, de trappen opging. Het beneden blijvende volk was reeds vrij talrijk en groeide aanhoudend aan. De Hoofdman, die ons aanmeldde, scheen verwonderd over onze zoo vroege en zoo talrijke komst. Gij kunt u niet voorstellen, mijn vriend! met welk een' heiligen en plegtigen ernst onze Farizeesche Priesters door den eersten, dien PILATUS zond, zich verontschuldigen lieten, dat zij wegens den dag van het Paaschfeest niet bij hem mogten binnenkomen, en hem moesten verzoeken, dat hij om de gewigtige regtszaak bij hen buiten zoude komen: gij weet, dat dit volgens onze staatsinrigting moet worden ingewilligd. Hij deed het ook zonder tegenspreken; ofschoon ik toch geloof, dat

ook dit, al schijnt het een kleinigheid, den eersten ongunstigen indruk op hem gemaakt heeft. Men had er anders op gerekend, dat deze dringende spoed hem het eerste gunstige vooroordeel omtrent het gewigt der geregtszaak geven zoude, zoowel als de tegenwoordigheid van den bijna voltalligen Sanhedrin, en bijzonder van den regerenden Hoogepriester. Ook daarin echter had men zich misrekend; ik meende den verkeerden indruk duidelijk te bemerken, dien het zien van KAJAFAS op PONTIUS maakte. Hoezeer ook deze bij hem in gunst staat (anders hadden wij hem niet zoo lang tot Hoogepriester) zoo rees toch bij den Procurator terstond het zeer natuurlijke vermoeden op, dat men hem voor of tegen iets sterk wilde innemen, en de zaak geenszins haren eigen' gang laten gaan. Ook kwam het mij voor, dat zijn Romeinsche trots (vergeef mij, SEVERUS!) in hem gaande werd, bij het aanschouwen der voor hem staande gezamentlijke Israëlitische Overheid. Althans op vrij vernederenden en wantrouwenden toon zeide hij, met een' blik op den voor hem staanden sterk gebonden en bewaakten Galileër: »Welk een aanklagt brengt gij in tegen dezen mensch?" KAJAFAS gevoelde geheel den vernederenden argwaan van PILATUS, en vergat zich, daar hij met eenige bitterheid antwoordde: »Wanneer hij geen kwaaddoener ware, zoo hadden wij hem u niet overgeleverd." Dit moest noodwendig bij PILATUS den onaangenamen indruk vermeerderen; hij antwoordde op half spottenden, bitteren toon: »Neemt gij hem dan, en oordeelt hem naar uwe wet." Dat was een al te gevoelige spotternij met onze afhankelijkheid, en KAJAFAS konde, wanneer hij niet alles bederven wilde, niet anders dan met geveinsde onderdanigheid antwoorden: »Het is ons niet geoorloofd iemand aan het leven te straffen. Vergun slechts, dat wij uwer regtvaardigheid de zware en menigvuldige misdaden voordragen, waarmede zich deze gevaarlijke man beladen heeft. De gewigtigste beschuldigingen vatten wij in deze drie hoofdpunten zamen:

Hij ruit overal het volk op door de gevaarlijkste leer; hij verbiedt uitdrukkelijk aan de Keizerlijke Majesteit de schatting te geven; en hij zegt, dat hij Messias, een Koning is." Nog een paar anderen, nevens KAJAFAS, herhaalden de beschuldigingen met gedurig sterkere uitdrukkingen.

Ik zag, dat PILATUS de zaak niet vertrouwde; men liet er zoo vleijende betuigingen van waakzamen ijver voor de veiligheid van den Romeinschen troon in vloeijen, dat de zaak er hem slechts des te meer verdacht door moest voorkomen. Wel is waar datgene, wat alleen onze godsdienst betreft, was er wijselijk uitgelaten, en dat slechts in de beschuldiging vermeld, wat den man bij den Praetor het meest gehaat had moeten maken; en men meende, op zijne eigene belijdenis, die men in handen had, dat hij zich tot Koning der Joden had opgeworpen, zou PILATUS terstond, en nog met dankzegging voor onze getrouwe mededeeling, zijn doodvonnis onderteekenen; maar wij bedrogen ons zeer, en dat was ook ligt te begrijpen. PILATUS wist toch van der Joden hoop op een' Messias wel zóó veel, dat de Sanhedrin hem niet haat, die Israël van de Romeinsche heerschappij bevrijden wil. (Ik spreek openhartig met u.) Nu vroeg PILATUS den Galileër zelven: »Zijt gij de Koning der Joden?" De Nazarener antwoordde zeer bedaard: »Ik ben het," een antwoord, dat den Praetor zeer bevreemdde. Men merkte dit en bestormde hem met hevig herhaalde beschuldigingen, zoo dat de drift der beschuldigers en de kalmte des beschuldigden gedurig al meer in het oog viel. PILATUS vestigde van nieuws op hem het oog, en het was zeer goed te zien, dat hij meer behagen dan mishagen in hem had, ten minste dat hij den gevaarlijken oproermaker niet in hem vinden kon. Deze gewaarwordingen moeten bij PILATUS nog sterker zijn geworden, toen hij tot hem zeide: »Hoort gij, wat al beschuldigingen deze tegen u inbrengen? Hebt gij niets daarop te antwoorden?" en toen de Nazarener ook

hierop in zijn stilzwijgen volhardde. Nu zeide PILATUS tot twee krijgsknechten, die hem vasthielden: »Brengt hem mij." Daarmede ging PILATUS, zonder aan KAJAFAS een woord meer te zeggen of te vragen, binnen in de geregtszaal, en de krijgsknechten met den Nazarener volgden hem. Waar is het, dat wij allen hierdoor in groote verlegenheid geraakten, en ik toch nog wel het minst. Het deed ons allen in de ziel leed; op een' anderen dag buiten het feest had ons dat niet kunnen gebeuren. Gij kunt u voorstellen, lieve SEVERUS! hoe men elkander rood van schaamte en met blikken vol misnoegen aanzag, toen men ons daar liet staan; doch KAJAFAS, en die het naast bij hem stonden, deelden elkander zacht fluisterend hunne gedachten mede, wat in alle gevallen te doen zou zijn, en lieten hunnen tijd niet ongebruikt.

Hier zou mijn verhaal eene groote gaping gehad hebben, wanneer niet de krijgsknecht, die hem binnenbrengen moest, een bekende van mijnen bediende ware. Het is intusschen een heel ruw mensch, en vooral in dit geval een der vergiftigste spotters in zijn soort. Die heeft alzoo in het geheel niet met uwe noch met mijne oogen gezien. Door den ander', die een braaf mensch is, had ik het mij veel liever doen verhalen. »De Nazarener," zoo zeide dan deze, »ging geheel zonder vrees, geheel alsof het hem niet aanging, de geregtszaal binnen, en zag, bij het binnentreden, ter deeg in de groote hooge zaal rond; hij zag Schrijvers, Raadsheeren, dienaars, wachten, Hoofdmannen met vrijer' blik aan dan zij hem. Het bloed kookte mij van ongeduld. (Het zijn de woorden van den krijgsknecht.) Ik dacht gedurig: als wij hem maar eens onder handen krijgen, dan zal hem dat trotsche rondzien wel vergaan! PILATUS zette zich op zijn' zetel, liet hem digt voor zich plaatsen, en zag hem regt in het gezigt. De eene Schrijver en de Raadsheer GAJUS gaapten hem onbewegelijk aan, en meenden heel wat in hem te zien, die dwazen! — GAJUS is anders ook altijd de

eerste, als er te spotten valt. — Des Procurators Hoogheid zeide zeer genadig tot hem: (Bij JUPITER! het was niet te dragen, den dweeper zoo zacht behandeld te zien!) »Zie, zeg mij toch, zijt gij der Joden Koning?" De Nazarener doet hem de wedervraag: (Hij had voor zijne onbeschaamdheid verdiend, wat hij bij KAJAFAS gekregen heeft; maar zonder bevel durfde ik niets doen.) »Zegt gij dat van u zelven, of hebben het u anderen gezegd?" Des Praetors Hoogheid antwoordde: »Ben ik dan een Jood? Uw volk en de Overpriesters hebben u mij overgeleverd. Wat hebt gij gedaan?" (Ziet gij, SEVERUS! de zonderlinge man begint ook zelfs op deze vraag geen enkel woord van zijne daden te spreken.) Hij antwoordde: »Mijn Koningrijk is niet van deze wereld. Ware mijn Koningrijk van deze wereld, zoo zouden mijne dienaars gestreden hebben, dat ik den Joden niet ware overgeleverd;" — (Hadden zij maar gestreden, zijne dienaars, het zou hun goed bekomen zijn! voegde de ruwe soldaat met een' vloek er bij,) »maar mijn Koningrijk is niet van hier." De Praetor moet hem hierop nog eens gevraagd hebben: »Zoo zijt gij dan toch een Koning?" De Galileër bleef er bij: »Gelijk gij zegt, ik ben een Koning; ik ben daartoe in de wereld gekomen, dat ik der waarheid getuigenis geve. Wie uit de waarheid is, die hoort mijne stem." De Praetor gaf hem hierop het regte antwoord; had hij het hem maar frisch weg gegeven; maar hij bezon zich, en was een poos in gedachten, rees toen van zijn' zetel op, en zeide: »Wat is waarheid?" Aanstonds ging hij weêr naar buiten, en gelastte ons te volgen. Daar was ik zeer wel meê tevreden (vertelde de krijgsknecht); want ik begon mij reeds te vervelen en te vreezen, dat ik nog langer zulken onzin zou moeten hooren. Ik weet wel, dat ook mijne kameraden even als ik ongeduldig verlangden dien dwazen Jodenkoning onder handen te krijgen."

Zoo ver het tusschenverhaal van den krijgsknecht. Wij waren blijde den Landvoogd zoo spoedig terug te

zien komen; want wij besloten er uit, dat de Nazarener, in plaats van zich wijdloopig te verdedigen, hem ook door een trotsch antwoord wel vertoornd zou hebben." Er was dan ook heel wat misnoegen op des Landvoogds gelaat te lezen, toen hij weder tot ons buiten kwam. Verbeeld u intusschen onze nieuwe ontsteltenis, toen wij het hoorden, dat dit misnoegen ons gold, en hij ons op vasten en onvriendelijken toon zeide: » Ik vind geen schuld in dezen mensch." Nu begon KAJAFAS, — in mijn leven zag ik zijn gelaat zoo niet van toorn zwellen, en hem dien te gelijker tijd met zoo veel geweld onderdrukken —: » Vergeef een woord van vrijmoedigheid en van pligt! Gij, die ons, in naam der Keizerlijke Majesteit, anders zacht en regtvaardig regeert, ô PONTIUS PILATUS! Als deze verworpeling daar geen schuldige is, dan zijn wij de schuldigsten op aarde. (Bij dat *wij* sloeg hij vreeselijk heftig op zijn borst.) Dat gaat te na aan het hart, ô Praetor! Wij hebben het niet aan u verdiend, laat mij het ronduit zeggen, althans nu. Om uw geduld niet te misbruiken, zwegen wij bij onze beschuldiging van al de misdrijven, welke deze Galileër tegen ons, onze personen, ons ambt, onzen heiligsten tempel, onze Goddelijkste leeraars; met één woord, tegen alles, alles wat ons heilig is, nu drie jaren lang, met onophoudelijke vermetelheid begaan heeft. Dit alles smoorden wij in onze harten, met dit alles wilden wij u niet lastig vallen, en wij brengen het ook nu niet bij u in; dit alles zij niets voor u, wanneer het als niets moet gelden: alleen van hetgeen u betreft en den zegen uwer regering, daar alleen van spreken wij. Met eene sluwheid, die haars gelijke niet heeft, met een' schijn van kalmte en eenvoudigheid, die iedereen' misleidt, ja die, gelijk blijkbaar is, zelfs u, ô Praetor! in staat was te misleiden, wist hij het volk aan zich te boeijen, en zijn plan van opstand langzamerhand tot eene rijpheid te brengen, die al onze voorzorg en maatregelen verijdelde, en vóór vijf dagen ons allen

deed sidderen. Reeds lang wist hij de gezindheid des volks door uitgezondene, wel onderrigte Rijksgezanten te polsen, en voor de erkentenis van zijne koninklijke waardigheid hen voor te bereiden. Dat deze Rijksgezanten juist twee en zeventig in getal waren, door welke hij onzen Sanhedrin wilde doen vallen, dat was lang niet alles; het gold u zoowel als ons, ô PONTIUS! Dat hij u of den Keizer het opperbestuur wilde overlaten, daarvan ging nooit een woord over zijne lippen; altijd matigde hij de onbeperktste alleenheerschappij zich aan. »Ik ben het," was zijn tweede woord, en al zijne gelijkenissen voor het volk begonnen met den eenigen Koningszoon en eindigden met den eenigen Koningszoon. De keizerlijke schatting heeft hij zelfs in *Jeruzalem* zoo goed als ronduit verboden; oordeel dan, wat hij in afgelegene oorden, wat hij inzonderheid in die eenzame streken sprak en deed, waar het volk bij duizenden hem naliep; waar hij van vijf tot tien duizend man in rijen en benden van vijftig en honderd monsterde, en met brood en visch hun den buik vulde! Waar het zaad des oproers het best wil opschieten; dat wist niemand beter dan hij. In het tot oproer geneigde *Galiléa* hield hij zich daarom ook het meest op; Galileërs waren zijne voornaamste gunstelingen, en door een' talloozen zwerm van deze tot in de heilige stad begeleid, gelukte het hem over eene met kleederen en zegepalmen bedekte heerbaan, als Israëls Koning, onze poorten binnen te rijden, en in den stroom van het onafgebrokene Galileër-geschreeuw: Leve de Koning! Leve de Koning! ook zelfs alle burgers onzer stad en alle feestvreemdelingen mee te slepen. Zoo ging het tot in den tempel; de eerste maal naar den tempel, ô PONTIUS! Waarom niet terstond naar uw paleis, dat weet hij het best; hij is loos en weet zijn tijd. En het zegel op dit alles is zijne eigene bekentenis, bij het dubbele verhoor. Beveel slechts, zoo laten wij het verslag onzer zittingen komen. En dat

is nu de man, ô PONTIUS, in wien gij geen schuld des doods vindt."

Zoo besloot KAJAFAS, en eenigen voegden er met hevigheid bij: »Ontferm u over ons en ons volk, en noem uwen en onzen doodelijksten vijand niet meer onschuldig. Gij ziet hem aan het eind zijner kunstgrepen; hij kan niet meer dan voor de regtvaardigheid der aanklagt verstommen en met enkele woorden haar trotseren; ieder oogenblik is te beklagen, dat met hem verloren wordt; de tijd is u heilig ô Praetor! opdat wij niet zeggen, voor ons heden dubbel."

PILATUS scheen op dat alles en nog meer, dat gesproken werd, niet veel acht te slaan; zijn oog rigtte zich gedurig, veel meer dan naar KAJAFAS en de andere sprekers, naar den Nazarener, en hing aan hem. Nu sprak hij aanstonds weder tot JEZUS: »Hoort gij niet, hoe zwaar zij u beschuldigen? Antwoordt gij niets daarop?" Men merkte zeer goed, hij had gaarne zijne verdediging gehoord. De Nazarener echter zweeg als een doode, tot dat PILATUS hem vroeg: »Zijt gij een Galileër?" Uit zijne zigtbare verlegenheid wilde de Praetor zich daardoor redden, dat hij hem aan den Vorst HERODES zond, omdat hij uit diens gebied was, en het meeste daarin was voorgevallen, en hierdoor bragt hij ons in des te grootere verlegenheid. De aanwassende toeloop des volks, de list zijner partij, de verzwakking der aanklagt, die reeds in deze rigting van den regtshandel zelve lag, en nog veel meer waren oorzaak dezer verlegenheid. KAJAFAS en de andere drijvers wisten haast niet meer, hoe zij hunne gramschap verbergen zouden. Intusschen rekenden zij op HERODES' eerzucht, en het misverstand tusschen hem en den Praetor. Hoe hij met JOHANNES ZACHARIAS zoon den Dooper handelde, herinnert gij u nog wel.

XVI.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Vervolg.

(Lukas XXIII: 6—11.)

Mijn hart heeft weder een' geweldigen storm doorgestaan. Mijn verhaal wordt er door afgebroken, en het strekt mij niet tot eer, en toch moet ik het u zeggen. Er was zoo even een boer bij mij, een vertrouwde van BARTHOLOMEÜS, eenen der twaalf bijzondere leerlingen van den Nazarener; hij had iets bij mij te doen. Zoodra dat afgedaan was, begon ik hem omtrent den Nazarener te vragen. — O! wat ik mij schaamde over het diepe, fijne, rigtige gevoel van dezen boer! In plaats van mij antwoord te geven, wendde hij zich om, veegde zijne tranen af en zeide: »Wij willen liever van iets anders spreken, mijn heer!" Ik drong hem, om mij te zeggen, wat hij er van dacht. Hij zeide, half snikkende: »Gedenkt er mij bij: het loopt slecht af, dat gij dezen goeden mensch ter dood brengt. Al de opregten in het land kunnen er niet genoeg om weenen, en roepen tot God om wraak. Welk kwaad wisten al de vijanden in Hem aan te wijzen? En wat al groots weten alle ellendigen van Hem te roemen." Ik maakte hem hierop vele bedenkingen uit de onverklaarbare raadselachtigheid van zijn' gedrag en zijne mislukte zaak. Hierop wilde hij iets zeggen, maar hield het binnen, nam zijn' korf en zeide op weemoedigen halfluiden toon: »Ik had haast wat gezegd".... »Zeg het maar ronduit, ik neem u niets kwalijk." — »Men moet wel een onbeschaamd mensch zijn, als men voor Zijnen demoed zich niet verdemoedigt, en een trotsche dwaas, als men, op zijne wijze bedenkingen, geen onderrigt begeert van Zijne wijs-

heid! Denk aan mij, Heer! het loopt niet goed af." Daarmeê spoedde hij zich weg; want er kwamen hem weêr tranen in de oogen, en mij ook, hoezeer ook de woorden, die hij mij zeide, mij gevoelig raakten.

Ik gevoel het, lieve SEVERUS! dat het mij moeijelijk wordt de geschiedenis, die ik u verhaal, voort te zetten. Hoe gering ook dit voorval wezen moge, wonderlijk vreemd stormt het door elkander in mijn arm hart, en het doet pijnlijk zeer zich zelven in boeijen vernederd te hebben, in welke iedere boer met het abc der wijsheid ons nog dieper vernederen kan. Doch hierover op een' ander' tijd.

PILATUS zond nu den gevangenen weg naar den Vorst van *Galiléa*, HERODES ANTIPAS, en ook daarhenen besloot KAJAFAS met ons allen te volgen. Daar wij niet vlak achter den troep wilden gaan, liet KAJAFAS ons door een' bediende aanmelden, en wij trokken door andere straten. De Hoogepriester haastte zich zóó in zijne drift, dat wij nog even vóór den troep het paleis binnentraden. Wij stonden verbaasd over de menigte van volk, die zich verzameld had en medeliep. Wij troffen den Vorst, die op de feesttijden altijd in *Jeruzalem* is, in zijne gehoorzaal aan, met zijn hof en zijne krijgsbevelhebbers, in feestelijke pracht, werden vriendelijk ontvangen, en hoopten in een voorafgaand gehoor nog een woord te kunnen spreken; maar vruchteloos. De aankomst van den Nazarener werd hem dadelijk berigt, en, uit ongeduld om hem te zien, liet hij hem terstond met ons binnenleiden. Op de vraag van den Vorst: »Wat is er met dezen man?" droeg de Redenaar, in naam van PILATUS, de zaak voor. Gij moest u, SEVERUS! die nieuwsgierige blikken van den Vorst en al wat hem omringde, waarmede zij op den gevangenen staarden, kunnen voorstellen. Het liet zich aanstonds berekenen, dat hem hier heel wat bespotting werd toebereid. De Vorst sprak terstond den Nazarener aan, en gewaagde, met onverdragelijk langwijlige en onbeduidende woorden, van zijnen sedert lang gekoester-

den wensch om hem te zien, van het gerucht zijner groote daden, van zijne begeerte om getuige van zulk eene daad te zijn, van zijne bereidwilligheid, niet alleen om hem terstond los te laten, maar ook met zijn gansche hof aan hem te gelooven, zoodra hij zulk een wonderdaad aan hen verrigt zou hebben; — hij moest maar niet bevreesd voor hem zijn. (ANTIPAS zag namelijk zijn rustig zwijgen, waarmeê hij hem liet voortspreken, voor vreesachtigheid aan.) Het zou met JOHANNES den Dooper nooit zoo ver gekomen zijn, als hij, na zijne groote aanmatiging, ook maar ééne zoo goddelijke daad verrigt had, als hij er van hem, den gevangenen, bij honderden had moeten hooren enz. enz. JEZUS zweeg op al die redenen, met hoe zigtbaar ongeduld en stellige verwachting de Vorst en alle aanwezigen ook naar woord en daad van hem verlangden. Dit zwijgen werd eindelijk in de hoogste mate beleedigend, namelijk (ik beken het, na het gesprek met dien boer, des te eerlijker) zoo lang men hem niet oplettend aanzag. Maar zoodra men hem zelven daarbij oplettend aanzag, kon men het hem niet kwalijk nemen. Ja, ik betuig u voor God, dat van alles, wat ik ooit van hem verhalen, ja van alles, wat ik zelf hem spreken hoorde, niets die diepe werking op het binnenste van mijn gemoed gehad heeft, als dit zijn langdurig volkomen stilzwijgen. Ik zag ook wel aan menig heertje in de zaal, ja aan den Vorst zelven, hoe zij van tijd tot tijd onder dit zwijgen te moede waren. Zij maakten het echter daarbij — als ik; door den hartstogt lieten zij de stem in hun binnenste verdooven.

Een poos tijds heerschte er een diepe stilte door de gansche zaal, tot dat een der naasten aan den Vorst (ik ken hem niet) het zwijgen afbrak: »Voortreffelijke Koning! mijn hart laat mij niet langer toe te zwijgen; vergun, dat het spreke; ik weet, dat ik spreek uit uw en uit aller hart, wij zijn allen geroerd door het aanschouwen van dezen......" — Hier viel hem KAJAFAS in de rede op hoogen en aanmatigenden toon,

en verzocht HERODES vrijheid om te spreken, eer iets beslist werd. Toen hem die gegeven was, zocht hij het door het zwijgen des Nazareners opgewekte misnoegen van den Vorst zich ten nutte te maken, en herhaalde alle mogelijke aanklagten tegen JEZUS, op iedere wijs, die maar eenigzins berekend was, om het argwanend hart van den Vorst tegen den beschuldigden in te nemen. De Vorst vroeg, of ook nog iemand iets had aan te voeren; waarop ALEXANDER, PHILO, EDOM, METHUSALACH, ieder op zijne wijs, een krachtig woord er aan toevoegden, EDOM vooral met vervloekte, alles te boven gaande arglistigheid. ANTIPAS zeide hierop nog tot JEZUS: »Het is u geoorloofd u te verantwoorden". JEZUS echter bleef ook hierop zwijgen. »Nu eerst is de beurt aan u; wat wildet gij zeggen?" sprak de Vorst, gemeenzaam en half lagchend tot den man, zijn' vertrouweling, zoo het scheen, wien KAJAFAS in de rede was gevallen. »Ik wilde eigentlijk maar zeggen," sprak deze, »dat het mij leed deed de gezamentlijke heilige Priesterschap omtrent dezen man zoo verblind te zien, en hoe zeer wij allen getroffen zijn en vol van verbazing over de hooge wijsheid, die van de lippen des nieuwen Konings vloeide, zoowel als over de grootmagtige daden, welke zijne hand voor de oogen van al deze anders niet te overtuigen, maar nu in zich zelven gekeerde twijfelaars, ongeloovigen en spotters verrigtte. Ieder oogenblik, dat mijne zwakke lofrede vordert, acht ik voor een waar tijdverlies. Indien ik durfde, zoo zou ik, behoudens beter oordeel, aanraden, om den glorierijken Koning (liefst nu nog gebonden, opdat wij niet ontijdig in PILATUS' regten schijnen te treden) aan dezen terug te zenden, ten einde hij van daar uit zijn werk voltooije. Weldra zullen wij ons haasten, om onzen nogmaligen koning en Heer te vergezellen, wanneer hij naar den koninklijken burg zal gaan, om schepter en kroon aan de voeten van den Messias allerootmoedigst neêr te leggen. Voor de gezamentlijke Heeren Overpriesters

en Priesters zou mijn raad zijn, om zich wegens hunnen nieuwen beheerscher tevreden te stellen, daar zij wel bezwaarlijk een' meer zachtmoedigen zouden kunnen bekomen."

HERODES antwoordde hierop op gelijken toon: »Voortreffelijke raadgeving! Ik voeg er slechts één ding bij, dat mijn pligt en mijne eer vordert, hem hier terstond een koninklijk kleed te doen omhangen, zoo goed als ik het heb; ik hoop, dat zijn demoed het niet zal versmaden enz." En zoo werd er voortgespot door ieder zijner hovelingen, welke hij vroeg, den kring rond, wat zij er van dachten. HERODES liet hem nu een' ouden, witten koningsmantel omhangen, en droeg den Redenaar van PILATUS op groete en dank aan dezen over te brengen, met het berigt, dat hij geen schuld des doods bij hem gevonden had; het overige zou PILATUS wel zien.

Daarin heeft HERODES verstandig gehandeld, dat hij in het spotten met zulk een' armzaligen Messias de Romeinen vooruit was. Wij daarentegen hadden niets anders te doen dan terug te keeren, en in onzen nood, angst en verlegenheid al het mogelijke te bedenken, om onze zaak van nieuws bij den Praetor voort te zetten. Wij werden uit HERODES' paleis door een ander vertrek uitgelaten, waar zich, zoo het schijnt, velen der voornaamste vrouwen van het hof en die er in betrekking mede stonden, verzameld hadden, om den Nazarener van nabij te zien. Ik had mij bij de herhaalde mislukking van onzen toeleg eenige malen van harte geschaamd, dat ik aan de partij zijner vijanden verbonden was, toen nu BATHSEBA, mijne bruid, langs welke ik, bij het verlaten van de kamer, digt henenging, mij een' vurig minnenden, maar ook aanmoedigenden blik toewierp, namelijk tot standvastigheid tegen den Nazarener.

De verslagenheid en de inwendige woede van onzen Hoogepriester en der overigen kunt gij u ligt voorstellen, toen wij zoo onverrigter zake weder naar des Praetors paleis moesten trekken, vooral toen KAJAFAS

het geroep vernam, dat zich, door de voorzaal en de gaanderijen van het paleis, langs de straten verspreidde: »Onschuldig erkend! Onschuldig!" Ik geloof, hij zou op de straat begonnen hebben tot het volk te spreken, wanneer hij niet gezien had, dat al het volk met den bespottelijk aangekleeden Nazarener zich verlustigde.

XVII.

DE KLEINE ABISAÏ EN ZIJNE MOEDER.

ABISAÏ *komt bedroefd in de kamer, met eenige ligte wonden in het gezigt.*

De Moeder. Wat scheelt u? Zijt gij weêr bezig geweest met ondeugende jongens?

A. Ach! De slagen waren het minste, Moeder!

De M. Wat dan, kind? Zeg het mij.

A. *(begint overluid te weenen.)* Ik heb mij zwaar bezondigd — aan den Profeet van *Nazareth.*

De M. Hoe zoo?

A. Zij voerden Hem van Koning HERODES weg in een koninklijk, wit kleed....

De M. *(met luiden, door vreugd bewogen stem.)* Wat?

A. Neen! maar om te spotten, Moeder! Krijgsknechten hielden hem te gelijk aan touwen. Nu begonnen de jongens Hem spotternij en schimpwoorden na te roepen, ik begon dat meê. Dat zag een Priester, en strooide klein geld onder ons en riep: »Frisch op maar, jongens!" Toen wedijverden wij zamen om Hem te beschimpen; en ik sloop door het volk heen, om Hem bij Zijn kleed te trekken (want ook de krijgsknechten mogten onzen moedwil met Hem wel lijden), en nu keerde Hij zich om, en zag mij enkel vriendelijk aan, vriendelijker dan gij nú, Moeder! Maar nu eerst viel mij in, wat Hij voor een jaar aan mijn

zusje gedaan heeft, en ik schrikte op eens, liet het terstond en zeide hardop: »Jongens! laat ons uitscheiden; wij doen zware zonde; Hij is toch een heilige Gods!" Maar zij staken de tong tegen mij uit, en ik liep weg.

De M. Hoe zijt ge dan aan zoo'n gezigt gekomen?

A. De jongens en de groote menschen gaven mij stooten en vuistslagen in het gezigt, en een krabde mij in de wang.

De M. Gij hebt geboet, goede jongen! God zal u vergeven. Maar hoe zal het met Hem gaan? Hebt gij niets gehoord?

A. Het zal goed gaan. Hij zal wel spoedig weêr los zijn. Ten minste uit HERODES' paleis riepen allen: »Onschuldig erkend! Onschuldig erkend!" — —

XVIII.

BATHSEBA EN HARE DIENSTMAAGD,

bij het naar huis gaan uit Herodes' paleis.

De Dienstmaagd. Uw ZEFANJA houdt zich toch uitmuntend, BATHSEBA!

BATHSEBA *gaat geheel in gedachten en antwoordt niets, tot dat de dienstmaagd haar bijna hetzelfde nog tweemaal gezegd heeft. Nu zegt zij:* Ja wel! *en verzinkt weder in gedachten.*

De D. Mag ik vragen, hoe het met u is? Gij ziet er anders uit dan dezen morgen vroeg.

B. Alles wilt gij zien. Waar is het, de Nazarener is gansch anders dan ik mij hem voorgesteld had, zóó anders, dat het mij berouwt ZEFANJA nog zoo even met een' wenk te hebben aangevuurd. Wat te doen? Het gebeurde één oogenblik vroeger dan ik JEZUS zag. Ik laat nu de zaak loopen zoo als zij wil. Gij zijt gewis verloren, zoo gij het allerminste verraadt van dat, wat ik u zeide.

De D. Wees gerust! Maar ach! zou ik hem ook niet te zien kunnen krijgen?

B. Daar kunt gij gemakkelijk toe komen. Ik zal u toestaan naar uw' grootvader te gaan. Daar wordt hij langs gevoerd, als hij het kruis dragen moet.

De D. (met een' luiden kreet.) Het kruis? Kunt gij dat toelaten, BATHSEBA?

B. Zottin! Kan ik het keeren? En wanneer ik nu maar een woord daartegen zeggen liet, zoo had ik mijne eer gansch verloren, en het gebeurde er niets te minder om. Men moet de vrucht plukken, wanneer zij rijp is.

XIX.

PONTIUS PILATUS EN GAJUS.

GAJUS. Het is alles besteld, Praetor! Zijn zij nog niet terug?

PILATUS. Neen, gelijk gij ziet. Mij dunkt, hij houdt hem, en ik dank de Goden, dat ik mijn doel bereikt heb.

G. En als hij hem ook terugzendt, wat gaat het u aan, zoo gij hun te wille zijt?

P. Ik meende opgemerkt te hebben, dat gij hem te goed gezien hadt, om zoo te spreken.

G. Ik heb hem goed gezien, Praetor! Over toovenarijen en wonderen vermeet ik mij niet te oordeelen. Wat den tint van heiligheid betreft, waarin de man verschijnt, — (*Hij haalt de schouders op.*) — gij weet zelf, dat vermeerdert dikwijls nog het gevaar, waar de geestdrijverij een' staat in brengt, in plaats van het te verminderen.

P. Er is echter ook zelfs niet de minste misdaad van hem bewezen; en dat is toch de hoofdzaak bij den regter. — Dat gij dit vergeten kunt, GAJUS!

G. Als dat zoo is, dan hebt gij volkomen gelijk,

en ik vereere uw gevoel voor regtvaardigheid, Praetor!

E. Het is mij, als zoude ik mij allereerst voor den man zelven schamen, om onregtvaardig te zijn. Slechts ééne vrees kwelt mij: zij kunnen mij, als zij het doorzetten, veel verdriet in *Rome* brouwen; ik ken KAJAFAS' wraakzucht, hoe weinig ik het aan hem verdiend hebbe.

G. Ik moet mij grof vergist hebben, of zij betrouwen hunne zaak zelven niet. Uwe regtvaardigheid zal zegepralen, en hunne schijnvroomheid beschamen. De daad is een' Romeinschen Praetor waardig.

XX.

DE RAADSHEER GAJUS EN DE SCHRIJVER.

Een paar oogenblikken alleen.

GAJUS. Dit maal moet het den schurken niet gelukken. Ik polste den Praetor, en versterkte hem in zijn regtvaardig besluit. Hij schijnt mij intusschen nog banger en verlegener dan hij wil laten blijken.

De Schrijver. Ik vrees, het zal heden nog een onrustige dag worden.

XXI.

EEN TROEP VOLK.

In het voorhof der mannen.

1. Bij PILATUS! Gebonden en gevangen!

2. Kan dat zoo gaan? (*Zij worden verbitterd, en beginnen zamenscholingen af te spreken.*)

3. (*Die even te voren bij een' Leviet stond, en met ijver naar dezen hoop toeloopt:*) Vrede zij u, brave landslieden!

4. Vrede of krijg, zoo als het heden mag uitvallen.

3. IJvert men hier vóór of tegen den Messias? Spreekt rondait, broeders! Ik ijver vóór Hem! Dat zeg ik den Hoogepriester zoowel als den Praetor in het aangezigt.

1. (*en verscheidene anderen te gelijk:*) Welkom! Gij zijt onze man!

3. Maar wij moeten onze zaak verstandig aanleggen. Heden is het de beslissende dag, broeders!

6. Ja, de vuisten zullen beslissen.

3. Gij zoudt daar fraai aankomen! Nu nog niet, broeders! Dat zou toch dolheid wezen, God vooruit te loopen. Heden beslist het zich volkomen, of hij de Messias is of niet. De dolle priesters kunnen hem niet dulden; zij willen hem gekruisigd hebben. Laat hen maar begaan! Daar zal God hem bijstaan, voor aller oog, en hem voor den Messias verklaren; en dan, broeders! (*hij steekt de vuist in de hoogte*) laat hem dan eens iemand een haar krommen; dan zijn wij hunne mannen, en nog vele duizenden zoo goed als wij, vooral uit ons land, wakkere Galileërs. Wel met honderden heb ik van daag al over de zaak gesproken; daardoor ben ik zoo heesch.

(*Allen geven hunnen bijval te kennen.*)

6. Maar als hem dan God niet uit de banden of van het kruis redde?...

3. Vrees daar niet voor... En stel dat eens, dan weten wij eerst regt, waar wij aan toe zijn. (*Met een' koelen lach.*) Dan is hij ook niet de Messias!

7. En dan ook niet meer onschuldig.

8 tot 6. Of gij kunt hem dan voor uwen Messias behouden! (*Met een luid gelach, waartoe de meeste anderen zich mede vervoeren laten.*)

3. Komt, broeders! naar den Praetor, wij moeten er bij zijn!... Of gaat gij er maar henen; ik wil nog meer andere wakkere mannen er toe opwekken.

XXII.

EEN ANDERE TROEP.

Meest burgers der stad zelve, in een' anderen hoek van het Voorhof.

Een onder hen, wien allen met open' mond als een half orakel aanhooren, spreekt met een' vloed van woorden en drukke beweging der handen: Het doet een' eerlijken burger toch leed onzen ganschen waardigen Sanhedrin, al hebben ook eenigen onder hen hunne zwakheden, onverdiend onder zoo hatelijke verdenking te zien staan. Eindelijk is de dag gekomen, waarop hunne onschuld gehandhaafd wordt, waarop het blijkbaar wordt, dat het alleen verlichte godsdienstijver was, wat men met zoo booze drift aan booze driften toeschrijft. Nu openbaart het zich —, ik ben er geweest, en weet van alles af; ik ben maar gekomen om schielijk mijn offer te doen, en ga er dan weêr henen, zoo aanstonds met u, lieve heeren en medebroeders! — nu openbaart het zich, zeg ik, welk een goddeloos bedrog onder alles verborgen was. Waar zijn nu zijne aanhangers? Waar zijn nu de palmdragers en Hozannaschreeuwers? Waar is de dooden opwekkende kracht? Hij kan niet eens zijne banden breken. Waar zijn de engelen des hemels, en de heerlijkheid zijns Vaders, waarover hij zou te beschikken hebben? Men zou zich ziek kunnen lagchen; maar onze goede vaders laten er zich met ernst aan gelegen liggen, om deze pest uit te roeijen. Zij berekenden met grond, dat het op den duur zoo niet gaan kon, dat dan de Praetor zelf er in had moeten voorzien en het onheil stuiten. Had men maar reeds lang naar goeden raad gehoord; wij zullen God op onze knieën moeten danken, als de dag van heden zonder bloedig oproer afloopt. Wat mij betreft, mijn leven staat onze vaders ter dienst, als het opgewonden gemeen dolle stappen doen mogt.

Bijna allen. Het mijne ook! ... Het onze ook!... Laat ons gaan!

XXIII.

VOOR PILATUS.

Zij brengen JEZUS van HERODES terug. Voor en in het paleis had zich veel volk verzameld en, waar zij slechts konden, ingedrongen. Toen men den geboeiden zag met den witten koningsmantel, deden de hier en daar opzettelijk onder het volk verscholen Priesters, Rabbijnen, Schriftgeleerden en Levieten een luid gelach hooren, waar zij de meesten uit het volk ook toe vervoerden, en hier en daar zeiden zij tot de omstanders op bitteren toon: »Zoo God wil, zal hij het koningskleed spoedig met het kruis verruilen!"

Nu meldde men PILATUS de terugkomst van den Nazarener. De afgezondene werd bij hem toegelaten, en deelde den inwendig zeer verschrikten regter de dankzeggingen van HERODES mede, en alles, wat bij hem behandeld was, met de uitdrukkelijke en herhaalde verklaring, dat de Vorst geen schuld des doods in hem vond.

PILATUS beval, dat het witte kleed hem zou worden afgenomen, en dat men het hem berigten zou, zoodra de Priesterschap benevens den gevangenen weder te zamen buiten zouden zijn aangekomen. Intusschen gaf de Praetor bevel om JEZUS BAR-ABBAS uit de gevangenis te halen, en hem, nog buiten aller oog, ergens gereed te houden.

XXIV.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

(Mattheus XXVII: 15—18; Markus XV: 6—11; Lukas XXIII: 13—17; Johannes XVIII: 39.)

Ongeloofelijk was de snelheid, waarmede KAJAFAS, toen wij nu weder in het voorportaal vóór de geregtszaal stonden, en op den Praetor wachtten, zich met de Overpriesters beraadde, hij eigene vrees hun moed inboezemende, en orders gaf, hoe men het volk zou stemmen, de tegenpartij verzwakken, en in rust houden. Ik gevoelde het, hoe ons aller eer er meê gemoeid was, om de zaak door te zetten, en vond mij van nieuws medegesleept in het belang van onze partij.

Nu gingen de deuren der geregtszaal weder open, en de Praetor trad, met alle mogelijke vertooning zijner waardigheid, door zijn gevolg begeleid, naar buiten, zette zich plegtig neder, en beval eene poort van het voorhof te openen, om nog meer volk binnen te laten, en een teeken te geven, dat hij tot hen spreken wilde. Verbeeld u, mijn vriend! hoe wij allen schrikten van deze list van PILATUS, om het volk meê in 't spel te brengen; doch ook daartegen waren reeds eenige voorzorgen genomen. Nu rees hij op, en plaatste zich op een punt, waar hij al zoo digt bij het volk was als bij ons, sprak echter toch voornamelijk den Sanhedrin aan, en zeide met verheffing van stem en op beslissenden toon: » Gij hebt mij dezen mensch gebragt als die het volk oproerig maakt, en ziet, ik heb hem verhoord voor uwe ooren; maar ik vond in den mensch geen schuld van alles, waarmede gij hem beticht. Zoo ook zijn landsheer de Koning HERODES niet; want ik heb hem en ulieden tevens daarheen gezonden; en ziet, ook daar heeft men niets tegen hem ingebragt, dat des doods waardig zou zijn. Daarom zal ik hem kastijden en loslaten." Niet één uit het luisterende volk begon

iets te zeggen. Ik schrikte en bloosde wegens den indruk, welken het zwijgende volk op den Praetor maken moest, daar hij nu duidelijk zien kon, dat het den Nazarener nog niet zeer gelukt was, om het volk in beweging te brengen. KAJAFAS nam terstond het woord en sprak: »Gij ziet, ô Praetor! gij hebt een getrouw, gehoorzaam volk, dat, daar hun nu de oogen geopend zijn, de zorg voor zijne belangen aan zijne getrouwe vaders overlaat. Van ons, van mij verwacht het voorspraak voor zijne rust, en dat wij, door het smeekend inroepen uwer regtvaardigheid, hen bevrijden van dezen godvergeten bedrieger in boeijen. Of wij zijn allen stekeblind en noemen wit zwart, of wij waren meineedigen, welke de wrake Gods reeds heden vroeg in de Raadkamer zou verpletterd hebben, wanneer hij niet die boven allen doodschuldige misdadiger ware, waarvoor wij hem verklaren! Wij smeeken, Praetor! in onzen naam en dien des volks, erbarm u onzer door geregtigheid, en verlos ons van deze pest voor onze rust. Thans heeft het volk voor eene wijle opene oogen tot hun wezentlijk heil. Komt hij los, zoo wordt morgen de geest des oproers erger dan ooit, en uw menschlievend hart ziet zich gedwongen, om oproerlingen, misschien bij duizenden, te moeten slagten, als een droevig offer aan het regt." PILATUS echter liet zich ook hierdoor niet misleiden; hij bleef er op rekenen, het volk zou zijne loslating begeeren. Zie, welk een list hij bedacht, om zijn plan, waarvoor hij toch niet meer rond durfde uitkomen, door te zetten.

Doch gij zijt zeker ook verlangend te weten, wat toch JEZUS gedurende al dien tijd gedaan hebbe. Met één woord zeg ik u alles: hij zweeg! Een onafgebroken, volkomen zwijgen was al wat hij deed. Even als een schaap op den schoot van zijnen scheerder, of, nog beter, als een lam, dat naar de slagtbank wordt geleid, zoo stom was hij. Ik lette dikwijls, zeer dikwijls op hem, en altijd zag ik hem rustig, geduldig,

of het biddend oog ten hemel, of den liefdevollen blik rondom zich slaan. Geheel hetzelfde zeide ook de krijgsknecht van hem, dien ik daarover uitvroeg. »Ik werd," zeide hij eenige malen in zijne taal, »over niets zoo helsch boos als over zijn eeuwig, onverdragelijk geduld; ik ben verzekerd, het hooghartigste ongeduld had hem zoo veel leed niet gebrouwen." ó Mijn vriend! mijn hart voert mij dikwijls nabij de belijdenis, dat het een Goddelijk gedrag was. —

Maar terug naar den Praetor! Daar KAJAFAS nu ophield met spreken, en het volk tot spreken niet komen wilde, bragt men onvoorziens een' gevangenen in boeijen, van een afschuwelijk uitzigt, te voorschijn, een' zekeren JEZUS BAR-ABBAS, een' woesten mensch, die in een oproer een' moord had begaan; dien liet hij voor het volk brengen, en digt naast den Nazarener plaatsen. Misschien is het u namelijk nog onbekend, dat ons volk de vrijheid heeft, om op elk van onze hooge feesten de loslating van een' gevangenen uit de magt des Romeinschen Procurators (*) te begeeren. Om ons nu den Nazarener op te dringen, gaf hij ons deze beiden in keus, trad vooruit, wendde zich tot het volk, en riep luide: »Israëlieten! ik ben u een' gevangenen schuldig. Hier hebt gij keus! Welken wilt gij dat ik u loslate, dezen JEZUS BAR-ABBAS hier, of dien JEZUS, die de Messias is, gelijk men mij zegt? Wilt gij nu, dat ik u den Koning der Joden vrijlate?" Zoo geroerd als mijn hart was ter gunste van den Nazarener, toen ik die beide wezens naast elkander zag, (ik had haast gezegd: dien engel en dien duivel), zoo kwam nu alles in mij in opstand over dien vergiftigen, bijtenden spot des Procurators, die zich verstoutte onze gansche natie, en den voor hem staanden Sanhedrin over de mislukte hoop op een' Messias te

(*) Dit is een andere naam van den Romeinschen Landvoogd.

bespotten. Denk nu eens, SEVERUS! hoe allereerst ieder lid van den Raad, ja ieder' van het volk, wien nog een droppel eerlijk bloed door de aderen vloeide, moest te moede zijn! Waarlijk, dat had PILATUS slecht gemaakt. Met de voorgeslagen keus ons doodvonnis zoo goed als te onderteekenen, en te gelijk door zoo bijtenden spot den ganschen Raad en het volk in de hoogste mate te tergen, daar hij dien JEZUS, dien hij toch gaarne losgelaten zag, den Koning der Joden noemde. Daarin heeft PILATUS, als hij dan in dit regtsgeding een regtvaardige regter had willen worden, eene groote verkeerdheid begaan, dat hij den lust tot deze spotternij bij zich zelven niet onderdrukt heeft. Niets had hij kunnen bedenken, dat ons doel meer bevorderde. Ik moest terstond eens op KAJAFAS letten; die lachte bij zich zelven als een Satan, schoon hij de houding aannam, alsof de spotternij hem ergerde; want hij wist al te goed, dat alles door den spot van PILATUS in vlam zou raken, of als stroo zoo gemakkelijk in vlam te zetten zou zijn. De overal onder het volk verborgene bevorderaars van ons doel namen dit oogenblik te baat, om het volk voor deze spotternij van PILATUS gevoelig te maken, en fluisterden ieder in het oor: »Alles liever dan een' valschen Messias!" Te gelijker tijd bood zich ook de gunstigste gelegenheid aan, als door den hemel beschikt, om het volk bij deze keus naar wensch te stemmen, waar het nog noodig had gestemd te worden; want op dit oogenblik werd PILATUS geroepen. —

XXV.

PORTIA, DE GEMALIN DES PRAETORS, EENE BEDIENDE EN EENE SLAVIN.

(Mattheüs XXVII: 19.)

Eene slavin, (de kamer inkomende.) DAVUS brengt

het berigt, dat de Praetor zich, tot zijne blijdschap, van de zaak heeft kunnen afmaken, en den geheelen regtshandel naar den Vorst HERODES, als den landsheer van den Nazarener, heeft verwezen. Het moet ook in de geregtszaal en buiten alles leêg zijn; de Sanhedrin, en al wat Jood heet, is weg, en meêgetogen naar HERODES.

PORTIA. Den God der Goden zij dank, dat hij van Hem ontslagen is! Hoe zwaar zou hij zich aan Hem bezondigd hebben!

Eene Bediende van meerderen rang ziet, dat PORTIA *zich zoo verruimd gevoelt, alsof zij uit het grootste gevaar gered ware, en zegt:* Vergeef het mij, PORTIA! gij geeft mij anders zoo veel vertrouwen. Nu lijdt uw hart zoo zeer; gij zijt zoo beangst, gij zendt ons allen weg, SUSANNA vond u op ongewonen tijd op de knieën; zoo even waart gij bij dat berigt zoo helder als de zon geworden, en op dit oogenblik wordt uw hart weêr beneveld. Zoo zag ik mijne gebiederes nooit lijden; God der Goden! en zij zwijgt voor mij!

P. Goede, trouwe LUCIA! Gij hebt u niet bedrogen; maar het is slechts een droom, die mij ontrust; en gij weet, hoe weinig ik er toe neig, om op droomen acht te geven.

De B. Mag ik den droom niet weten?

P. Hij betreft den Profeet van Nazareth.

De B. Dat is u toch, ô PORTIA! niets nieuws.

P. Zeker niet, nadat ik voor een jaar den goddelijken man de eerste maal zag.

De B. Ik herinner het mij nog zeer goed, toen Hij voor uwen wagen week, daar gij naar HERODES' vrouw reedt.

P. Ach! hoe dikwijls zag ik den onvergetelijken in den droom!

De B. Maar die beangstigende droom?

P. Die is nu zeker anders dan de vorigen. Zelden was ik helderder en kalmer bij de aanbidding des Eeuwigen, en zelden sliep ik geruster in dan gisteren

avond; maar in den slaap verscheen mij op eens het vreeselijkste droombeeld. *(Zij wordt bleeker, terwijl zij verhaalt.)* De Nazarener stond gebonden, met bleek en mishandeld gelaat, voor mijn' man, en ruwe beschuldigers naast Hem. Boven Zijn hoofd zweefden Goden; die zagen met toorn naar de beschuldigers, met luisterenden ernst naar mijn' man, en naar mij met een oog, dat om medelijden vroeg. Ik ontwaakte, en herinnerde mij alles heel duidelijk, en wat kon ik anders dan bidden? — en wat kon ik minder dan bidden? Ik sliep, zonder dat het mij van binnen rustig werd, door vermoeidheid weder in.

De B. Nu begrijp ik, wat gij leedt, ô PORTIA! Heilige God! Juist wat gij droomdet gebeurde....

P. Het is nog niet alles, LUCIA! Ik droomde op nieuw, de Profeet stond aan den geeselpaal gebonden, door de krijgsknechten geteisterd, voor mijn' man. De boven Zijn hoofd zwevende Goden zagen met fellen toorn naar de krijgsknechten, en ook toornig naar PILATUS, en medelijden vragende naar mij.

De B., ontsteld en angstig: O!....

P. *(valt haar in de rede.)* Nog niet alles, LUCIA! Na het tweede wakker worden, onder nieuwen strijd in het gebed en vol angst, sliep ik ten derden male in, en ik zag in den droom den Nazarener met doornen omkranst, en hoorde een' razenden volkshoop; mijn man zat op den regterstoel, en wiesch de handen. De Goden, die boven het hoofd van den mishandelden zweefden, zagen met een oog vol hevigen toorn alleen op mijn' man, en met een' onuitsprekelijken, om medelijden smeekenden blik op mij; en plotseling, sneller dan de bliksem, werd alles de dikste, zwartste nacht om mij henen.

De B., die daar staat in nadenken verzonken, bleek, lijdende en weenende, roept op eens met innige vreugd: Hoe verbijsterde mij daar het medelijden met uw' droom! Hoe vergat ik, dat de Eeuwige uw gebed reeds verhoorde....

P. Ach neen! ik kon volstrekt tot geen rustig bidden, tot geen vertrouwen doordringen.

De B. Uw gemaal is toch van den regtshandel geheel ontslagen.

P. Dat zegt men mij; en toch zit de wortel van den angst nog altijd vast in mijne ziel.

XXVI.

DEZELFDEN.

Niet lang na de vorige ontmoeting.

(Mattheüs XXVII : 19.)

Eene slavin treedt de kamer binnen. De bode is terug, dien gij uitzondt.

Portia. Laat hem zelf binnenkomen.

De Bode. Herodes vond geen schuld des doods in hem, en zond hem, ten spot koninklijk gekleed, naar den Praetor terug. Die heeft nu aan de Priesters en het volk des Nazareners onschuld voorgehouden, en gezegd, dat hij Hem geeselen *(Hierbij begint* PORTIA *van schrik te beven.)* en loslaten wil. Maar zij wilden daar niets van hooren, en spraken tegen hem vol woede. Nu laat hij den moordenaar BAR-ABBAS uit de gevangenis halen; toen ik dat merkte, liep ik spoedig naar u heen.

P. *(met sidderen en beven, hevig en snel sprekende:)* Alleronbedachtzaamste mensch! Gelastte ik u niet aanstonds weder te komen, zoodra gij vernemen mogt, dat JEZUS van HERODES naar PILATUS werd teruggezonden? Dwaas, die gij zijt!

De bode valt op de kniën. Vergeef het mij! ik kon mij aan den Nazarener niet zat zien!

P. Sta op, ijl naar PILATUS en zeg hem in mijnen naam: wacht u; heb niets met dezen heiligen man te

doen; want ik heb dezen nacht om Zijnentwil in den droom ontzettend geleden. — Hebt gij het verstaan? »Wacht u; heb niets met dezen heiligen man te doen; want ik heb dezen nacht om Zijnentwil in den droom ontzettend geleden." Zeg hem dat; haast u bliksemsnel! Dring door, vraag niemand, en spreek met hem zelven. Houd u niet op, of gij zijt een man des doods.

De bode ijlt weg.

P. Goden!... neen! eeuwige God! Welk een noodlot, dat PILATUS aan zijne bezigheden moest, eer ik hem nog zag! — —

XXVII.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Vervolg.

(Mattheüs XXVII: 19—23; Markus XV: 11—14; Lukas XXIII: 18—23.)

Wat de bode, die hem kwam roepen, en zeer haastig en bedenkelijk hem iets influisterde, hem te berigten had, kon ik nog niet te weten komen. Hij geraakte althans in zigtbare verlegenheid, hoezeer hij het ook trachtte te verbergen; en wij allen bemerkten met schrik, dat hij van dat oogenblik af nog al meer zwarigheid maakte, om in den dood des Nazareners te bewilligen.

Dat is iets, wat mij van achteren, na al het voorgevallene, gedurig merkwaardiger voorkomt, dat het met de zaak maar niet gaan wilde; dat de eene omstandigheid na de andere voorviel, die voor JEZUS gunstig en ons tegen was; dat KAJAFAS zich in zijn plan een en andermaal tot het uiterste gebragt zag. Alles gelukte, iedere proef om anderen over te halen, iedere wraakoefening aan JEZUS, het gansche plan met hem; dat

alleen niet, om hem als doodschuldig te doen voorkomen.

Nu kwam de Praetor terug, en herhaalde zijne vraag, wien wij losgelaten wilden hebben. Ik verlies mij dikwijls in nadenken over dit deel der geschiedenis, wanneer ik eens vooronderstel, dat JEZUS geheel onschuldig geweest ware. Zulk een voorslag en zulk een keus, — beide is toch wel nooit gehoord geworden. Het ging mij door de ziel, en ook KAJAFAS, en ook PILATUS, maar hij ieder zoo geheel anders! — toen nu het volk met honderd en duizend stemmen riep: » BAR-ABBAS! BAR-ABBAS willen wij hebben!" Bleek als een grafdoek, en vol misnoegen, riep de Praetor uit: » Wat wilt gij dan, dat ik met JEZUS doe, dien gij aanklaagt als Koning der Joden?" Goed onderrigt schreeuwde het volk nog wilder dan te voren: » Weg met hem! Kruisig hem!". Nu was het woord *kruis* voor de eerste maal uitgesproken, en het sneed mij door de ziel, en maakte mij weder zeer wankelmoedig, en nog meer, toen PILATUS het nog eens het volk op het hart drukte, en zeide, terwijl hij niet nalaten kon er bitteren spot in te mengen: » Uwen onschuldigen Koning? Hij heeft toch niets kwaads gedaan!" KAJAFAS vergat zich zelf, en riep het eerst weder: » Aan 't kruis! Aan 't kruis met hem!" En alle Priesters en al het volk hem na: » Aan 't kruis! Aan 't kruis met hem!"

Laat mijn hart, ô SEVERUS! rust zoeken. Ik keer dan terug, om u verder te verhalen. — —

XXVIII.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Vervolg.

(Mattheüs XXVII: 23; Markus XV: 14; Lukas XXIII: 23.)

Verstrooijing is mijne rust; andere vind ik niet.

En toch mag ik u gaarne verder verhalen, ofschoon de geschiedenis gedurig al vreeselijker en afschuwelijker wordt. Luider en bleeker dan te voren, en met bevende lippen, riep PILATUS ten derden male: » Wat heeft hij dan kwaads gedaan? Ik vind geen schuld des doods in hem. Daarom zal ik hem tuchtigen en loslaten." Alle oogenblikken verwachtte ik, dat de partij des Nazareners zich door tegenspraak zou doen gelden; en daar het niet gebeurde, kwam dikwijls de gedachte in mij op, als door een' vreemden geest aangebragt, om mijne gansche ziel weder met geweld in te nemen: Er moet, er kan niets zijn van dat alles, wat men geroemd heeft van zijne daden. Hoe kon anders zijn aanhang zoo geheel verstommen? hoe kon zijne kracht zoo verdwijnen? hoe kon God hem zoo ongeholpen laten?

De toenemende drift, waarmeê PILATUS sprak, zette den Hoogepriester aan, om een nog luider geschreeuw aan te heffen, en daarmeê aan te houden tot dat des Praetors en elke zwakkere stem, die voor JEZUS sprak, er door verdoofd werd.

Het is een afgrijselijk beeld, dat voor mij staat, en niet van mij wijken wil, het beeld van KAJAFAS, zoo als hij, in de hoop van Raad en volk tot een verdoovend en overweldigend helsch geschreeuw te zullen medeslepen, zijne waardigheid geheel vergat, en met volle borst, met open' mond, zwellende aderen en hevige beweging der vuisten, met stampende voeten, begon te brullen, met het voorkomen, alsof hij gedwongen ware voor de eer van God en de redding des volks alzoo te woeden: » Aan het kruis! Aan het kruis! Hij heeft het verdiend! Heeft meer verdiend! BAR-ABBAS los! Die is een heilige bij hem! Hij is een duizendvoudige moordenaar, een zielenmoorder! Weg met den valschen Messias! Messias des Satans! De hel is zijn rijk! ô PILATUS! verlos ons! ô PILATUS! verhoor ons! Verhoor ons! Verhoor ons! Wees regtvaardig, en God zal u zegenen! En wij blijven u getrouw, en aan

des Keizers Majesteit! — Aan 't kruis met hem, en uw zetel blijft vast! Naar Golgotha met hem, dan heeft Jeruzalem rust; dan blijft vrede binnen hare muren en rust in hare paleizen!" — Dat was een roepen, een schreeuwen, een woeden, aandringen, aanhouden, vleijen, trotseren, vloeken, razen, met en door elkander, zooals gij het u onmogelijk kunt voorstellen. De Priesters traden zelfs gedurig een weinig meer vooruit, en drongen zoo onvoegelijk digt op den Praetor aan, dat hij moest terugtreden, en hen met de hand van zich wijzen, terwijl hij te gelijker tijd voor hunne onstuimigheid bezweek, en zwak, overweldigd en driftig sprak: » BAR-ABBAS zij dan los, en doet met JEZUS, wat gij wilt!" —

Reeds lang schaamde ik mij diep in mijn binnenste, maar nooit zoo als nu, toen KAJAFAS en de gansche Sanhedrin, den lach der zegepraal naauwelijks verbergende, met diepe, kruipende buiging, PILATUS voor deze genade dankten, en ik mede alzoo buigen moest.

XXIX.

EEN BODE IN DE ZAAL VAN MATTHIAS (*).

Fragment.

(Markus XV: 6—15.)

Hier zijn velen van de twee en zeventig leerlingen, eenige Galilésche discipelen en aanverwanten, met MARIA, *de moeder van* JEZUS, *te zamen.*

Vrees, angst, droefheid heeft allen, allen zonder uitzondering, geheel ter neder geslagen. De kleinmoedigste vrouw, die dagen en nachten lang vruchteloos door weeën is afgemat, en geene kracht meer

(*) Zie boven bladz. 95.

heeft, gevoelt, in den kring der vermoeide vrouwen, die zich in troost en aanmoediging voor de zwangere geheel hebben uitgeput, slechts een schaduw van angst en treurigheid bij die, welke thans allen, die hier zamen zijn, en meer dan allen MARIA *heeft overweldigd.*

JEZUS *was het eenige voorwerp van aller gewaarwordingen, bekommernissen, tranen, zuchten, gesteun en afgebroken woorden. Dit alles werd slechts afgewisseld door schrik en vrees voor eigen levensgevaar, bij ieder geluid op de straat en buiten de zaal. En nu trad een lang uitgebleven bode, dien zij naauwelijks meer terug verwachtten, en toch met onuitsprekelijk verlangen terug wenschten, de met vrees geopende deur binnen. Hij wilde voorzigtig en langzaam de boodschap brengen van het over* JEZUS *gevelde doodvonnis; maar allen lazen het terstond op zijn gelaat. Doodsbleek werden allen; sommigen zaten als versteend, anderen braken los in stroomen van tranen en gehuil, zoodat de bode nog geen woord kon uitbrengen, zich op een' stoel nederwierp en medesnikte. Eindelijk vermande hij zich om te verhalen.*

De Bode. De geheele regtshandel is ten einde, ook bij den Procurator! — — — en nu wilde ik aanstonds naar u toe; maar daar hield een nieuw voorval mij op, dat mij veel hoop deed scheppen. Een groote troep volk kwam mij tegen, waarvoor ik uit den weg moest gaan. Ik vroeg ter zijde een' bekende, dien ik aantrof, en die omtrent den Meester niet kwalijk gezind is: Waar gaat dat zoo driftig heen? » Naar PILATUS toe, om den feest-gevangenen los te eischen." Toen ging er een licht van hoop voor mij op, en ik keerde aanstonds met hem terug. Ik dacht niet anders of JEZUS zou daar vrij door worden. Maar ô mijn God! hoe zeer bedroog ik mij! De Meester werd naast BAR-ABBAS geplaatst....

Eenigen roepen overluid: Naast den moordenaar?

De Bode. Naast den moordenaar!

Eene discipelin, tot MARIA: Welke twee MENSCHEN, uw zoon en deze!

De Bode. En hij gaf hun de keus, welken zij los begeerden; en denkt eens: de Priesters mogten het beslissen; — er kwam bij ongeluk juist iets, dat PILATUS stoorde, en aan de Priesters tijd gaf, om het volk op een godlooze wijs te bepraten. Ik hoorde dingen! Op een ander' tijd wil ik ze u verhalen, maar ik zal ze naauwelijks op de tong durven nemen! — — —

»BAR-ABBAS zij u dan losgelaten, doet met JEZUS wat gij wilt." Nu ontstond er een vreugd der hel onder het volk. Een, die naast mij stond, en merkte hoe ik leed, lachte over mij als een duivel. Maar nu weet ik verder niets, ik drong door het volk henen en ijlde naar u toe.... Één ding moet ik nog zeggen, ik had het bijna vergeten: Zijne jongeren zijn veilig; niemand vraagt naar hen, geen woord wordt er tegen hen ingebragt, geen spoor is er, dat een van hen zou worden opgezocht. Wij kunnen gerust zijn, dat wij onopgemerkt ons onder het volk kunnen begeven, als wij Hem willen zien sterven.

Bij deze woorden worden allen op nieuw geheel door droefheid overstelpt.

XXX.

DE STAD.

Van het oogenblik af, dat PILATUS JEZUS' doodvonnis had goedgekeurd, zag men op vele plaatsen enkele mannen door de volksmenigte zich een' weg banen, den eenen verbleekt, den anderen juichend, die als boden uitgezonden waren. Die haastten zich nu door alle straten der stad, naar bijzondere huizen, naar torens, naar den tempel, — naar KAJAFAS' vrouw en die van menig ander Raadslid. Onder het voortloopen worden zij overal boven uit de vensters, door grijsaards,

vrouwen, kinderen, door zieken, die zich naar het venster gesleept hebben, gevraagd: »Is het afgeloopen?" — »Hoe gaat het?" — »Moet hij sterven?" De boden roepen hun het antwoord toe, sommigen op klagenden toon, anderen met boosaardige vreugde, nog anderen geheel onverschillig: »Gekruisigd! — Van daag nog — Zoo aanstonds!"... Nu ontstaan er overal nieuwe bewegingen in de stad, geween van kinderen en vrouwen — schelden der mannen — onderlinge twist — uitzenden van bedienden om plaatsen, waar men de wegleiding zal kunnen zien, — gedurig al meer menschen, van allerlei stand, jaren en geslacht, op de straten, en alles naar de huizen en de straten in de nabijheid der Dalpoort, uit welke Hij zal worden weggeleid. De grootste vreugd verwekte de bode, die de tijding bragt in den tempel, in den kring der aldaar achtergebleven Priesters.

NEGENTIENDE AFDEELING.

VAN DE DOORNEN-KROON TOT DE WEGLEIDING.

I.

JANNA EN EEN JONGE BURGER.

Onder de volksmenigte vóór Gabbatha.

(Johannes XIX: 4 en 5.)

De Burger. Dat duurt lang.

JANNA. Het verwondert mij ook. Ik denk, zij zullen alles gereed maken voor de wegleiding. Het zal er scherp met Hem toegaan.

De B. Wat meent gij?

J. De geeseling. Hij wordt binnen in het Regthuis gegeeseld.

De B. Zoo! Ik dacht, dat het buiten geschieden zou. Ik had het ook wel willen zien.

J. Het duurt met dat al toch veel te lang. Hebben ze Hem misschien uit de achterpoort van het paleis weggebragt, om het volk te ontwijken?

De B. Ziet opwaarts naar de galerij en zegt, vol verbazing: Zie toch, daar komt de Praetor zelf nog eens. Heeft het nog geen eind?

Op eens wordt alles stil, daar PILATUS *weder in de galerij te voorschijn treedt, en zoo luid als mogelijk zegt:* Ziet! ik breng hem nog eenmaal tot u uit, opdat gij weet, dat ik geen schuld in hem vind!

J. *(tot dengenen, die naast hem staat, met schrik, terwijl hij omhoog ziet:)* Om des Eeuwigen wil! Zie toch, is dat de Nazarener, dien zij buiten brengen?

JEZUS, *in een ouden purperen mantel, met zaamgebonden handen, waarin een rietstaf omhoog steekt, met een' grooten doornenkrans op het doodbleeke, met bloed bevlekte, mishandelde hoofd, wordt door het volk gezien, en plotseling heerscht, voor eenige oogenblikken, doodelijke stilte.*

Gedurende die stilte wijst PILATUS *met de hand, dat* JEZUS *aan de uiterste rand der galerij, zoo digt als mogelijk, voor het oog van het volk moet geplaatst worden. Dat gebeurt, en de doodelijke stilte neemt nog toe, tot dat nu* PILATUS *spreekt.* — —

II.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Vervolg.

(Mattheüs XXVII: 27—30; Marcus XV: 16—19; Johannes XIX: 1—3.)

Wat nu gebeurde, daarvan was ik geen ooggetuige. Het was het allerontzettendste, en het werd mij verhaald door den onmeêdoogendsten, ruwsten krijgsman, dienzelfde krijgsknecht, die hem leidde.

Gij kent het gebruik, om de ten kruise veroordeelden onmiddellijk te voren te geeselen. Dat gebeurde nu ook met JEZUS. »Wij namen — (Laat mij in de taal des ruwen verhalers zelven spreken; het behoort bij het geheel; het toont u te beter, wat de teedere JEZUS onder zoo booze menschen had uit te staan; want teeder is hij; ik zag hem van nabij genoeg, om dit op te merken.) »Wij namen hem binnen in het Regthuis, om hem te huldigen. Daar waren wij meester, wij hadden er reeds lang naar verlangd;

zulk een' Joden-Koning hadden wij in lang niet onder handen. Eerst ging het aan de geeseling. Nu — die had juist niets bijzonders. Hij verzette zich niet in 't minste, toen men hem naakt aan den paal uitrekte; hoe harder men hem sloeg, des te geduldiger zag hij er uit, en zuchtte tot zijnen God; maar die hoorde niets. Ik verzeker u, ik heb geslagen al wat de kracht van mijn' arm vermogt, en het was toch een ander vleesch dan slavenvleesch; hij heeft een teeder ligchaam, trots een' Griekschen Koning. En toen het zoo regt meenens werd, riep een van ons, men moest hem de geesels met sporen brengen; men bragt er ook terstond twee uit de pijnkamer. Aanstonds ruilden twee van ons die voor hunne roeden, en daar ging het op nieuw aan 't slaan; in waarheid, nog nooit zag ik het zoo, zoo lang als ik dien. Laatst die VINCENTIUS, die ons allen bestolen had, die lustte er ook van; maar dat was toch nog niets in vergelijking met den Nazarener. Eens, toen hij een' erbarmelijken schreeuw gaf, en een van ons voor hem spreken wilde, werden wij overigen boos op dien kameraad, en sloegen van nieuws toe. En nu begon eerst het blijspel. LEO had den kostelijken inval: »De Koning is nu" — (neen! lieve SEVERUS! dien duivelschen inval kan ik niet nederschrijven) »hij moet nu ook eerst gekleed en gekroond worden; dan gaan wij aan de huldiging!" Een ander riep: »Ik ben uw man; maar dan mag er ook geen van de bende ontbreken; ik zal ze zamenroepen." Zij lieten zich ook allen niet lang tot het spel roepen. Men bond hem de handen voor het lijf. Spoedig haalde er een een' ouden purperen mantel voor den dag, en wierp hem dien om op eene wijze, die zijn rug wel niet gestreeld zal hebben. Ik zocht in een' hoek stevige doorntakken bijeen, en vlocht een koningskroon; bij ongeluk kwetste ik daarbij de hand; als ik het hem getoond had, ik geloof, hij had mij genezen, zoo'n schaap was hij. Hij kon zelfs groote kunsten doen, zegt men; maar de kunst om zijn' rug te heelen niet. Bij het opzetten der

kroon maakte ik het niet heel beleefd; want ik wilde mij niet nog eenmaal kwetsen; ik wierp hem die op het hoofd, en een paar kameraden sloegen haar met hunne stokken te regt, — ter deeg diep in het hoofd; — het bloed sprong ons in 't gezigt."

Mijn bediende zegt: »Ik vroeg den krijgsknecht wel twintig maal onder zijn verhaal, wat JEZUS daarbij gedaan of gesproken had." »»Niets, niets, volstrekt niets, "" gaf hij mij gedurig ten antwoord. En toen hij hem vroeg, of er dan ook geen medelijden bij hem opgekomen was, lachte hij den bediende uit en sprak: »»Wel neen; maar wel verbazing. Gij zoudt een held in den slag zijn geweest, als gij zoo veel moed hadt als geduld, en half zoo veel vuur als zachtmoedigheid, — dat moest ik dikwijls in mij zelven tot hem zeggen. Nu zetten wij hem neder; een bragt er een riet voor een' schepter, en stak hem dat in de regterhand; die was zeer gezwollen, en trilde van pijn. Zoo was dan de toebereiding tot het spel in orde, en nu begon er een al lagchende te roepen: »Leve de Koning der Joden!" De een riep het in onze moedertaal, de ander in het Grieksch, een derde deed in taal en gebaarden de Hebreën na. Nu zei er een: »Ik verbeeld een' Moor," en riep in gebroken taal: »Vivat! Alle natiën moeten hem huldigen." Dan vielen allen te zamen op de knieën, spogen hem in 't gezigt, sprongen weêr op, trokken hem bij den baard, gaven hem slagen in 't gezigt tot geschenken, en sloegen hem de kroon vaster op het hoofd. In mijn leven ging het zoo lustig niet, en nooit heb ik zoo gelagchen. Het was alsof de Goden ons hielpen, om den Hebreën, die trotsche gekken, hun Messias naar verdienste te schande te maken, zoo vloeiden wij over van telkens nieuwe en telkens al kluchtiger invallen. Het speet ons maar geweldig, dat de Joden het niet allen zagen en hoorden. Maar het voornaamste kregen zij te zien. De Praetor liet vragen, waar wij bleven. Wij moesten voortmaken, wij hielden den Messias veel te lang voor ons. Het was waarlijk goed, dat hij ons

het roepen; wij hadden onder ons spel geheel vergeten, dat hij gekruist moest worden; ik geloof, wij hadden het zoo ver laten komen, dat hij onder onze handen dood was gebleven. Wij bragten hem naar buiten, zoo als hij was; hij kon naauwelijks meer gaan, en was in zijn gezigt onkenbaar geworden. De Praetor schrikte van hem; hij heeft toch een vrouwenhart, — en hij beproefde op nieuw om zijne loslating te bewerken, omdat hij dacht, dat der Joden woede nu bedaard zou zijn; maar ik had het hem wel kunnen zeggen, dat dat koningskleed de Joden nu van nieuws woedend zou maken."" —

III.

GETA EN HEGIO,

twee krijgsknechten van de Romeinsche bende, die in de gerigtskamer bleven, om die een weinig in orde te maken, toen de anderen den gevangenen volgden.

Geta. Gij hebt ook braaf meêgedaan, gij! Het duurt niet lang, dan berouwt het u weêr; dan kunt gij weêr jammeren, dat de duivels u halen willen.

Hegio. Ik deed, wat de anderen ook deden.

G. Maar gij zijt de anderen niet. Verscheiden malen zag ik u aan, om u terug te houden; maar gij woudt mij niet begrijpen. Wat kan het mij ten slotte ook schelen? Ik heb er een' verstandigen Jood naar gevraagd, en die heeft mij duidelijk aangetoond, dat God naar hunne godsdienst den Nazarener reeds lang te hulp moest zijn gekomen, als hij die was, dien zij verwachten; en daar hij dus een bedrieger was, en drie jaren lang de natie misleid heeft, zoo kon het niet te veel zijn, wat men hem ook aandeed. En zoo kan ik al wat ik deed wel verantwoorden. Maar gij zijt dan zoo'n schroomvallige dwaas, dat gij bij den kleinsten misslag aanstonds meent, dat de duivels der Jo-

P 2

den u naar de hel brengen. Daarom kon ik niet begrijpen, hoe ge u zelven zoo kondt vergeten.

H. Gij maakt mij nu reeds ongelukkig. Hadt gij mij toch eens op zij geroepen.

G. Wat had het geholpen? Ik weet wel, hoe uw hoofd op hol is, als gij regt vrolijk wordt. Het hielp ook al niet, dat hij u aanzag. Ik verwonderde mij; op niemand heeft hij zoo vriendelijk de oogen gevestigd als op u.

H. Zaagt gij het ook?... (*Hij verzinkt onder zijn werk in nadenken.*) Doch ik houde mij aan hetgeen die verstandige Jood gezegd heeft; die heeft toch gelijk!

IV.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Vervolg.

(Johannes XIX: 5—8.)

Ik moest lucht geven aan mijn beangstigd hart. Ik weet het niet te verklaren, wat er in mij omgaat; de rust vliedt van mij, die ik zoo ernstig zoek. Doch op een' ander' tijd over mijn hart, nu keer ik terug tot de geschiedenis des Nazareners. Ik ben weder ooggetuige.

Het is alsof een noodlot den dood des Nazareners gewild heeft. Wanneer PILATUS het meest wijze deed, om JEZUS van den dood te redden, dan moest hij het altijd met iets doms of iets slechts weêr bederven; zoo ook nu. Hij kwam weder buiten, en liet ook JEZUS buiten brengen, en sprak tot het volk: »Ik breng hem tot u uit, opdat gij weet, dat ik geen schuld des doods in hem vind." En nu vertoonde hij hem aan het volk, zoo erbarmelijk mishandeld, dat voor een oogenblik

door duizend harten een huivering voer, en alles doodstil werd. Had hij nu het spotkleed en de doornenkroon weggedaan, misschien was het hart des volks week geworden. Maar die bijtende spot over den mislukten Messias, waarmeê wij ieder oogenblik door heer en knecht, door Praetor en krijgsvolk, in het aangezigt gehoond werden, die doorboorde het hart van KAJAFAS, van den Raad, van al het volk, door en door. Het was te vergeefs, dat hij met de bewegelijkste stem uitriep:" Ziet! welk een mensch!" Waar is het, nooit zagen wij zulk een' mensch, en zullen er zoo geen' zien, en gij hebt er geen' zoo gezien, — met zulk een lamsgeduld, — zoo woedend mishandeld, — en toch door den regter, op wien het aankwam, zoo onophoudelijk onschuldig verklaard. Maar te vergeefs! de Priesters en bedienden en het volk zagen en hoorden, dachten en voelden niets, dan de bespotte koninklijke waardigheid. Doch neen! een groot deel van hen haatte hem ook buitendien, en hunne wraakzucht kon niet gestild worden dan door zijn' dood. Allen schreeuwden van nieuws: » Aan het kruis! Aan het kruis met hem!" Toen riep PILATUS nog bitterder dan ooit: « Neemt gij hem dan en kruisigt hem; want ik vind in hem geen schuld." Terstond nam KAJAFAS het woord: » Dan juist, als wij hem oordeelen moeten, heeft hij den dood verdiend. Wij hebben een wet, en naar die wet moet hij sterven; want hij heeft zich zelven uitgegeven voor Gods Zoon." Ik moet zeggen, KAJAFAS' gansche bedrijf en voorkomen, zijne stem en gebaren waren in zoo hooge mate hartstogtelijk, dat bij den Praetor, in weerwil van allen voorgewenden ijver voor de wet, geene andere gedachte dan aan priesterhaat kon opkomen. Juist dat laatste woord van den Hoogepriester gaf hem meer vermoeden van de regtvaardigheid dan van de onregtvaardigheid van JEZUS' zaak, en van de waardigheid van zijn' persoon, welke hij toch reeds scheen te gevoelen. Of ik weet niet regt, wat nu de naaste oorzaak der ontsteltenis

en beangstheid mag geweest zijn, die op zijn gelaat was te lezen. —

V.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Vervolg.

(Johannes XIX : 8—11.)

Wat ik nu wel het liefst meê had bijgewoond, dat moet ik u juist uit den mond van den ongeschiktsten getuige verhalen. De ruwe krijgsknecht is weder mijn zegsman. Hij verhaalde met weinige woorden: »Pilatus ging weder binnen in het regthuis, liet hem digt bij zich komen, en vroeg hem: » »Van waar zijt gij?" " Maar de Nazarener gaf hem geen antwoord. Dat verwonderde mij nu juist niet zeer, daar hij zoo hooghartig en trotsch zijne woorden spaart. Hij had hem ook al eens laten hooren wat hij zich in 't hoofd heeft gezet: » »Mijn Koningrijk is niet van deze wereld." " Dus van den Olijmp, natuurlijk; dat is wel duidelijk genoeg gezegd, dat hij een Godenzoon wil wezen. Nu sprak de Praetor hem toornig toe (Hij had er ook wel reden voor, daar hij zich reeds zoo veel moeite gegeven had, om hem vrij te krijgen:) » » Spreekt gij tot mij niet? Weet gij niet, dat ik magt heb, om u aan 't kruis te slaan, en magt, om u los te laten?" " Daarop antwoordde de Nazarener, bij Jupiter! niet dom: » » Gij zoudt geen magt hebben over mij, wanneer zij u niet van boven gegeven ware; doch die mij aan u overleverde, heeft zwaarder zonde." " — —

VI.

PILATUS EN DE RAADSHEER GAJUS.

Pilatus *peinst en bedenkt zich, of hij naar buiten wil gaan.*

GAJUS. *(ziet de verlegenheid van den Praetor.)* Praetor! gun u zelven eenige oogenblikken verademing.

P. Die behoef ik. Er rijzen duistere, groote vermoedens omtrent dezen zonderlingen man in mijne ziel. Nooit in mijn leven heb ik op zoo iets gehecht, en het zelfs aan vrouwen naauwelijks vergeven, wanneer zij het deden. En nu komt de droomerij mijner vrouw daar nog bij. Wanneer zij de helft daarbij leed van 't geen ik lijde, zoo verwondert mij niet, wat zij mij zeggen liet.

G. Gij ziet op het regt, en laat het overige varen.

P. Juist dat tegen die razenden te handhaven, wordt mij zoo zwaar. Dat was een antwoord!

G. Een weinig trotsch. Niet waar?

P. Een God in boeijen kan niet schooner spreken. Wat zal ik doen?

G. De zaak aan hen overlaten!....

P. Dat nooit. *(Hij peinst.)* Bij oogenblikken komen mij Rome's wijste helden als kinderen voor bij dezen man!... Hij moet los! Hij moet los!

G. Zij zullen zonder eenige schaamte op u aanvallen.

P. Het moet gebeuren! *(Hij gaat vast besloten naar buiten.)*

VII.

KAJAFAS, ALEXANDER, FILO.

Terwijl JEZUS *en* PILATUS *binnen in het regthuis waren.*

KAJAFAS. Wat hij weder in 't hoofd mag gekregen hebben?

ALEXANDER. Wij zullen het nog moeten opgeven, en het ding aan een ander eind moeten aanpakken.

K. *(vergramd)* God vloeke mij en u en Israël, als ik een haar breed wijk!

Filo. Het best is, wij dreigen hem met TIBERIUS.

K. *(Hij werpt op* FILO *oogen, die branden van nijd, dat hij dit het eerst bedacht heeft, en gaarne had hij hem tegengesproken, wanneer hij niet gevoeld had, dat dit nog het eenige bruikbare middel was.)* Dat spreekt van zelf; dat bewaarde ik altijd tot het laatst. En al zou ik er zelf heenreizen, ik rust niet, eer hij afgezet is, wanneer hij niet toegeeft.

F. Dan ook maar rondweg hem in 't aangezigt gedreigd, als ik verzoeken mag.

K. Dat verzoek is niet noodig; hij zal wel merken, hoe ik het hem zeggen wil.

A. Hij zal ook van dezen regtshandel berigt geven.

F. O! gij kent TIBERIUS niet.

K. En mij niet! Laat mij slechts begaan.

Nog eenigen van den Sanhedrin begonnen in dezen tusschentijd vreesachtigheid te doen blijken, en bragten weder de gedachte ter baan, dat men tot na het feest had moeten wachten. KAJAFAS *en al de moedigsten hadden regts en links, zoo veel zij maar konden, de handen vol met verdedigen, opwekken, schelden, vloeken, overreden. Men hoorde:* O! schande, dat men zoo laf kan zijn! Zoo aanstonds is ons doel bereikt! Wij kunnen waarlijk het volk niet beter wenschen! Zouden wij lafhartiger zijn dan het volk? — Zelfs de krijgsknechten, wij konden ze niet beter wenschen! — PILATUS, die eenige zondaar, die onreine, zouden wij dien vreezen? Dien niet te regt kunnen zetten? Schande over den lafaard, en eeuwige vloek, die zich niet aan ons aansluit, tot dat de Nazarener bloedt aan het kruis! enz.

VIII.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Vervolg.

(Mattheüs XXVII: 24 en 25; Johannes XIX: 12—15.)

Zij nadert haar einde, de geschiedenis van JEZUS' regtsgeding. De laatste strijd was nog de zwaarste. De tegenstand, dien de Praetor nog eenmaal bood, was het moeijelijkst te overwinnen, en, ik beken het, ook in hem te bewonderen. JEZUS' handelwijze moet van nieuws eene magtige werking op zijn hart gedaan hebben. Dat verwondert mij ook niet; zelfs de krijgsknecht gevoelde iets van hare grootheid. Hij wachtte eene poos, eer hij weder buiten kwam, en zond intusschen den jammerlijk lijdenden vooruit. Die was namelijk in een hoek nabij de geregtszaal maar zoo lang bewaard, opdat het volk hem niet zien zoude. Menigeen moet toch daarbij evenzeer te moede zijn geweest als ik; mij dreigde gedurig al meer het hart te breken bij den vreeselijken, erbarmelijken aanblik van den bloedenden, die zich onophoudelijk met hetzelfde geduld liet heen en weder stooten, trekken, leiden, wijzen, plaatsen, vertoonen. Eer PILATUS terugkwam, was nog voor het laatst het twistvuur bijna onder ons losgebarsten; want sommigen wilden het opgeven.

KAJAFAS echter en FILO wisten alles met onbeschrijfelijken spoed, geweld en list weder in orde te brengen, en op één doel te rigten. Er werd afgesproken, wanneer de Praetor op nieuw zwarigheid mogt maken, hem met TIBERIUS' ongenade te dreigen; en deze afspraak werd ook zoo snel mogelijk onder het volk verbreid. Het was ook zaak, om het uiterste te wagen; want nu kwam PILATUS vaster besloten dan ooit uit de geregtszaal, naderde tot ons en tot het volk, en

sprak op beslissenden en toch believenden toon: »Waardige Vaders van Israël! Getrouw volk! Nu willen wij het er bij laten; het blijft bij hetgeen ik zeide: ik vind in hem geen schuld des doods! *(Tot het volk)* Zijt op uwe hoede! *(Tot ons)* En gij, Vaders des volks! Ziet scherp toe op zijn gedrag! Komt daar iets in voor, dat des doods waardig is, en wordt dat hem bewezen, zoo brengt hem mij, en hij zal een man des doods zijn, en gij zult hem aan het kruis zien bloeden. Ik geef u mijn woord; verlaat er u op. Maar hij zal van zijne dwaze inbeeldingen wel genezen zijn; hij is verootmoedigd. Hebt intusschen dank voor uwe zorgvuldigheid en uwen ijver." —

Daar moest de zaak dan nu meê eindigen. Maar hoe zeer bedroog zich PILATUS! De voornaamsten der tegenpartij werden des te grimmiger, hoe meer zij een' verkeerden indruk van PILATUS' woorden op het volk vreesden. KAJAFAS barstte slechts des te stouter los, geen het minste acht slaande op alles, wat PILATUS hem zeide: »Verre zij het van ons verraders van den Keizer te worden! Als gij dezen loslaat, zoo zijt gij, wij zeggen het ronduit, des Keizers vriend niet! Want wie zich Koning maakt, is in opstand tegen den Keizer!" De felsten uit den Sanhedrin herhaalden ruw weg: »Dan zijt gij des Keizers vriend niet!" en al het volk, op uitdagenden toon, evenzoo.

Nu had men het regte punt getroffen; dat was duidelijk te zien; zijn gezigt veranderde geheel. Vol misnoegen beklom hij op *Gabbatha* den regterstoel. Hij wist niet, wat hij deed; hij wilde toch nog iets ten voordeele van den Nazarener zeggen, en te gelijk door bespotting van de natie, die over hem zegevierde, zich wreken. Hij liet dan weder JEZUS aan het volk voorstellen, en riep wederom: »Ziet hem aan; dat is uw Koning!" Zeker kon geen verstandig mensch hem aanzien, en daarbij op de gedachte komen, dat dit een gevaarlijke oproermaker was; maar geen Jood kon hem ook aanzien in het spotkleed, en PILATUS' woorden hoo-

ren, zonder razend te worden. Het oude geschreeuw brak woedender los: »Weg met hem! Kruis hem!" PILATUS maakte de maat zijner wraakzuchtige spotternij vol; hij kon niet laten nog eens te zeggen: »Uwen Koning — zal ik dien kruisigen?" De Overpriesters antwoordden op een' toon, die het volk zeker tot nog grooter onstuimigheid kon hebben opgewonden, indien de Praetor niet had toegegeven. Maar ja, ook dat toegeven bragt het laatste gevoel van regtvaardigheid in mijne ziel in beweging, en was een dolksteek in mijn binnenste! (O! ik gekluisterde! ik schaam mij u te zeggen, met welke gedachte ik die wond bij mij zocht te heelen!) Daar hij zag, dat hij volstrekt niets uitrigtte, en vreesde, dat er een groot oproer ontstaan mogt, waarbij het gemakkelijk, ja! zoo goed als zeker was, dat wij zelfs de Romeinsche krijgsmagt op onze zijde gekregen hadden, zoo liet hij zich water brengen, wiesch zich plegtig de handen, en sprak —(O! welk een ernst vervulde hem daarbij:) »Ik ben onschuldig aan het bloed dezes regtvaardigen! Gij moogt toezien!" Het gansche volk, jong en oud, vrouwelijke en mannelijke stemmen dooreen, riepen met groot geweld: »Zijn bloed kome over ons en onze kinderen!" In dat oogenblik sloeg ik hem gade; hij bad.

IX.

TWEE JONGEREN EN EEN BODE.

Uit de vergadering der jongeren in MATTHIAS' *zaal waagden het er twee, daar het al te lang duurde, eer zij weder iets hoorden, en zij uit dien langen duur eenige hoop opvatten, naar* PILATUS' *paleis te gaan. Toen zij nog twee lange straten ver waren, hoorden zij het ontzettendste volksgeschreeuw, en zeiden verbleekende tot elkander:* »Het is afgedaan!" *Zij gingen vol vreeze verder, en niet lang, daar ontmoetten hun haastende boden van het paleis, die voorbijsnelden,*

en op hunn e vraag slechts antwoordden : » Het is voorbij !.... Gekruisigd !" — *Van éénen slechts konden zij het verkrijgen, dat hij bij hen stil stond, en antwoord gaf op hunne vraag, wat dat ontzettende geschreeuw beduid had.* » Zijn bloed kome over ons en onze kinderen, riep het volk." —

Een der jongeren. Wat deed Hij ?

De Bode. Men kent Hem niet meer; zoo ziet Hij er uit.

De Jongeren. Wat deed Hij, toen het volk zoo schreeuwde ?

De Bode. Hij bad.

TWINTIGSTE AFDEELING.

VAN GABBATHA TOT GOLGOTHA.

I.

ABIHU EN ZIJNE DRIE ZONEN IN JERUZALEM.

Deze ABIHU is de vrome, opregte man, welken MARIA, de moeder van JEZUS, op hare reis naar *Jeruzalem*, en ook weder op de reis naar *Egypte* ontmoet had (*). IJverig zocht hij Gods aangezigt, en vol was hij van verlangen naar den Messias. Zijn beroep, benevens armoede en krankheid, waarmede hij onophoudelijk te kampen had, plaatsten hem in een' geheel eigenaardigen toestand. Sinds lang een eenzame weduwenaar, en bijna gansch afgezonderd van alle menschen, bleef hij in het vreemde land zijne hoop en zijn geloof aan den geboren Messias voeden, zoo goed hij konde, zonder dat hij drie en dertig jaren lang iets vernam van den gang der zaak. Zijne drie zonen voedde hij op, na den vroegen dood van hunne even vrome moeder, in dezelfde hoop, nadat hij hun zoo vroeg mogelijk wat hij van MARIA wist had ingeprent, zonen, die met dezelfde vroomheid deel daaraan namen, zonder dat zij omtrent de toedragt der zaak meer licht van hun vader ontvangen hadden.

Eindelijk ondernam de vrome grijsaard eens eene feestreis naar *Palestina* met zijne drie zonen, ofschoon

(*) Zie Dl. 1, blz. 60 en 100.

onder veel bezwaar. Zoo laat aangekomen, dat hij geene mede-reizigers meer ontmoette, die hem den toestand, waarin zich de zaak van JEZUS van *Nazareth* bevond, hadden kunnen ontdekken, was hij geherbergd in een klein kamertje van een huis digt bij de poort.

Merkwaardig zijn twee door hem gebezigde godsdienstige liederen, bijzonder ook in betrekking tot hetgeen juist op den dag van JEZUS' veroordeeling met den man voorviel. Het eene is eene Litanie (*), die hij van zijn' grootvader erfde, en reeds voor zijne kennismaking met MARIA, onafgebroken elken dag, met al de zijnen, op de knieën gewoon was te bidden. Het andere is een lied, dat de Rabbi zijner Synagoge, aan wien hij, na uitdrukkelijke vergunning van MARIA, voor drie en dertig jaren de geschiedenis, welke hij wist, mogt mededeelen, benevens menig ander lied had vervaardigd.

Van de Litanie, die telkens in ieder paar regels een gebed bevatte, las de vader elken eersten en langsten regel, en de tweede werd door al de zonen, en te huis door de overige huisgenooten te zamen overluid uitgesproken.

II.

ABIHU'S LITANIE.

Hij bad dezelve ook op den Paasch-vrijdagmorgen met zijne zonen in de herberg, en wij deelen haar alhier mede, omdat de geest der Israëlitische godsdienst er ons zoo in tegenwaait, als wij juist in de geschiedenis, die wij hier verhalen, behoeven.

(*) Het lied van ABIHU, dat eene lange reeks van gebeden behelsde, waarvan, bij het gebruik, de aanhef telkens door éénen, en de bede zelve door velen werd uitgesproken, wordt door PFENNINGER eene *Litanie* genoemd, met welken naam men in de vijfde eeuw en reeds vroeger gebeden begon te noemen, juist op zulk eene wijze in de zamenkomsten der gemeente uitgesproken of gezongen. H.

Een alleen. Schepper der menschen, mijn Schepper; Schepper der eersten en laatsten!

Allen. Werp op uw schepsel den zeegnenden blik!

E. Gij, die in Eden verscheent, om uw pas geschaapnen te zeegnen!

A. Wend uwen zeegnenden blik ook naar mij.

E. Gij, die voor de eersten der zondaars uw vloek hebt in zegen herschapen!

A. Troost Gij, mij zondaar, Barmhártigste, als hen!

E Gij, die op 't offer van ABEL uw loonenden blik hebt geslagen!

A. Vader! verwerp niet mijn staamlend gebed!

E. Gij, die met waarschouwing d' eersten der moordenaars vaderlijk nagingt!

A. Ga mij, als Vader, ook waarschouwend na!

E. Gij, die van uwen troon het bloed des verslaagnen zaagt vlieten!

A. Heilig zij steeds mij uw rigtende blik!

E. Gij, die U NOACH verkoost, en het reddende schip hem deed (bouwen!

A. Rigter, Behouder! Behoud Gij ook mij!

E. Gij, die de wolken geboodt en den afgrond heel de aard te overstroomen!

A. Rigter, Behouder! Behoud Gij ook mij!

E. Gij, die aan NOACH, bij 't offer, den boog des Verbonds woudt vertoonen!

A. Albarmhartige! toon U mijn God!

E. Gij, die het trotsche geslacht van de zonen der aarde verstrooidet,

A. Houd toch mijn hart steeds demoedig voor U!

E. Gij, die ABRAM gewijd hebt ten zegen voor alle geslachten!

A. ABRAMS Erbarmer, verwerp mij ook niet!

E. Gij, wien ABRAHAM zag, Die met hem in Mamre het maal hield!

A. Wend van mijn disch uwen zegen niet af!

E. Gij, die den grijzen nog kroost, den bedaagden nog volkren beloofdet,

A. Wend uw genâ van mijn nakroost niet af!

E. Gij, die hem hòordet bij 't smeeken: »Ach! zoo er slechts tien mogten wezen!"

A. Smeek ik voor broedren, leen mij dan ook 't oor!

E. Gij, die Sodom eens sloegt, en met vlammen Gomorra gedoopt (hebt,

A. Vreeselijk zij mij uw magtig gerigt!

E. Gij, die eens IZAK begeerd hebt, den eerstgeboornen, ten offer!

A. Neem mij, en wijd mij ten offer aan U!

E. Gij, die des offeraars angst in aanbidding en vreugd deedt verkeeren!

A. Zend me ook uw vreugde in de ure der smart!

E. Gij, die aan IZAK verscheent, hem te Gerar waarschouwend zegendet,
A. Schenk in gevaar mij uw waarschouwing ook!
E. Gij, wien eens JAKOB aan 't hoogst van den ladder der heerlijkheid staan zag!
A. Zijt me in den slaap met uw hoede nabij.
E. Gij, dien hij worstlend bedwong, en van aanzigt tot aanzigt aanschouwde!
A. Israëls zegenaar, hoor me als ik smeek!
E. »Heer! ik laat U niet gaan, eer Gij met uw zegen mij zegent!"
A. 'k Roep dit, Verhoorder! met JAKOB, tot U!
E. Gij, die het ruwere hart met het zachtere hart kondt verzoenen,
A. Vader! verzoen mijner hateren hart!
E. Gij, die een' JOZEF uit smaad tot het toppunt van eer hebt verheven.
A. Voer door de diepten tot hoogte ook eens mij!
E. Gij, die hem trouw hebt behoed, hem, die op U bleef vertrouwen.
A. Wees mij in 't uur der verzoeking nabij!
E. Gij hebt dien JOZEF bestraald met het licht uwer hoogere wijsheid!
A. Zend mij ook stralen van 't hemelsche licht!
E. Gij, die JOZEF vergundet aan ISRAËLS hals nog te weenen,
A. Breng mij geliefden van verre in den arm!
E. Gij, die MOZES verhieft uit den stroom, en tot Redder hem reddet!
A. Zend ook mij redding uit ieder gevaar!
E. Gij, die aan MOZES verscheent, maar in niet verterende vlammen,
A. Wees voor mij zondaar geen schriklijke God!
E. Gij, die aan MOZES verscheent, God van ABRAHAM, IZAK en JAKOB!
A. Wees mij onwaardigsten sterfling ten God!
E. Gij, die aan MOZES verscheent met versterking, goedheid en almagt!
A. Maak ieder' dag U mij meerder bekend!
E. Gij, die AÄRON en MOZES, voor FARAÖ staande, gesterkt hebt!
A. Sterk Gij ook mij, als ik waarheid getuig!
E. Gij, die Egypte met knellende pijn, met tienvoudige plaag sloegt!
A. Spaar mij het zien van zoo vreeslijk gerigt!
E. Gij, die de hutten der uwen in Gosen verschoonend voorbij gingt!
A. Wend ook van mij en de mijnen uw zwaard!
E. Gij, door wiens magtigen arm aan FARAO Isrel ontrukt werd!
A. Red van het woên der vervolging ook mij!
E. Gij, die daar ophieft uw arm, en de trotschen ter aarde deedt storten!
A. Fnuik ook den trots der weêrstrevers des lichts!

E. Gij, wiens adem de golven der zee voor uw Israël kliefde!
A. Dreig ik te zinken, klief dan ook den vloed!
E. Gij, wien Israël lof zong, gered aan den oever, o Redder!
A. Leg, bij uw hulp, op mijn lippen uw lof!
E. Gij, die met brood uit den hemel uw volk in woestijnen gevoed hebt!
A. Zend mij ook voedsel, zoo veel ik behoef!
E. Gij, die den rotssteen geboodt, den lavenden stroom te doen vloeijen!
A. Zend, als ik smachte, mij lafenis toe!
E. Gij, die op Sinaï stondt, onzigtbaar in zwangere wolken!
A. Heilig zij uwe heerlijkheid mij!
E. Gij, die in taaflen van steen het tiental woorden der wet groeft!
A. Graaf in mijn hart uw heilig gebod!
E. Gij, die MOZES verhoordet, die met U sprak, als een vriend spreekt,
A. Sterk Gij mijn hart tot vertrouw'lijk gebed!
E. Gij, die magtig, genadig, en langzaam tot toorn hem voorbijgingt;
A. Laat erbarming mij vinden voor U!
E. Gij, wiens heerlijkheid straalde uit de wolke der heilige tente!
A. Laat uw aangezigt lichten op mij!
E. Gij, die uw heerlijkheid legdet op ieder, die tot U mogt naadren!
A. Mogt ik het waard zijn te naadren tot U!
E. Gij, die toorndet op MIRJAM, op AÄRON, den tolk van Jehova!
A. Heerlijke! Hoed voor lastering mij!
E. Gij, die toorndet op Isrel, toen hun toorn tegen MOZES ontbrandde,
A. Hoed voor den toorn des mistrouwens mij!
E. Wreeker der misdaad van KORAH! ABIRAMS en DATHANS bestraffer!
A. Weer van den weg der godloozen mijn voet!
E. Gij, wiens toorn op hem viel, die eens niet geloofde en de rots sloeg!
A. Maak mij gehoorzaam uit needrig geloof!
E. Gij, die het leven hem gaaft, die de slang in geloove slechts aanzag!
A. Wonderbaar reddende, red Gij ook mij!
E. Gij, die des toovenaars vloek in zijn mond deedt verkeeren in zegen!
A. Wend Gij den last'renden smaad tot mijn eer!
E. Gij, die MOZES op Nebo het land der belofte getoond hebt!
A. Open het uitzigt der vrijheid mij vaak!

E. Gij, die tot JOZUA spraakt: „Zijt sterk, Ik ga overal met u!"
A. Spreek ook tot mij zoo versterkend een woord!
E. Gij, die het bed der Jordaan voor den voet van uw volk wouldt ontblooten!
A. Baan mij den weg ook van zege en triomf!
E. Gij, die Jericho omwierpt, haar muren verbraakt en tot stof traadt!
A. Voer Gij door muren, door rotsen mij heen!
E. Gij, die ACHAN ontdektet, den roover uit duizenden aanweest!
A. Toon mij gestaâg uw ontdekkend gerigt!
E. Gij, die de zon met uw regter-, de maan met uw linkerhand stil hieldt!
A. Wend uw verlichtenden glans niet van mij!
E. Gij, wien Israël zag, wien Israël aanriep te Bochim,
A. Laat mij versmelten in tranen voor U!
E. Gij, die GIDEON riept, en het vlies nu bedauwdet, dan droog liet!
A. Spreekt gij, laat mij gevoelen: Gij spreekt!
E. Gij, die SIMSON met kracht, ja met sterkte der Goden bekleed hebt!
A. Toon in de zwakheid des zwaksten U sterk!
E. Gij, die HANNA's gebed om een zoon eens genadig verhoord hebt!
A. Hoor zelfs mijn stilste tranengebed!
E. Gij, die SAMUËL riept, bij de needrige lampe te Silo!
A. Spreek ook met mij, naar U luistert uw knecht!
E. Gij, wiens hand het volk van Dagon te zwaar werd, Onteerde!
A. Nooit onteere een gedachte zelfs U!
E. Gij, die door SAMUËL spraakt, die den Ziener geheimen ontdektet!
A. Laat mij erkennen en spreken door U!
E. Gij, die den Benjaminiet in den vorstlijken held hebt herschapen!
A. Schep gij mijn hart tot geregtigheid om!
E. Gij, die den Koning verwierpt, hem die U eerst had verworpen!
A. Spaar mij langmoedig, verwerp mij nog niet!
E. Gij, die DAVID U koost, van de kudde, den teederen jong'ling!
A. Zie op mijn hart, op mijn uiterlijk niet!
E. Gij, die den reus door hem troft, die Jehova's slagorde hoonde!
A. Tref ook door mij den U honenden trots!
E. Gij, die wonderbaar vaak, den gezalfden lieveling heil gaaft!
A. Zend mij ook heil in het heetst van den nood!

E. Gij, die hem vreugde in het hart, en uw lof op zijn lippen deedt wonen!
A. Leer mij, na redding, ook liedren des lofs!
E. Gij, die scherp hem gestraft hebt, daar trots het volk hem deed tellen!
A. Dood gij den opstand des hoogmoeds in mij!
E. Gij, die de schapen verschoondet, op 't weenend smeeken des herders!
A. Straf gij toch de onschuld nimmer om mij!
E. Gij, die tot SALOMO kwaamt in den droom, — zijne bede verhoordet!
A. Spreekt gij tot mij nooit: »Begeer slechts van mij!"
E. Gij, die alles hem gaaft, die alleen om wijsheid U smeekte!
A. Eeuwige wijsheid bestrale mijn geest!
E. Gij, wiens verblindende wolken heerlijk den tempel vervuldent!
A. Voel ik uw tegenwoordigheid nooit?
E. Gij, die woorden der toekomst laagt in den mond der Profeten!
A. Leg op mijne lippen uw woord!
E. Gij, die ELIA's gebed vlammen ten antwoord woudt zenden!
A. Leer mij vuriglijk bidden, als hem!
E. Gij, die ELIA's gebed verhoordet met ruischenden regen!
A. Stroome mij steeds uwe zegening toe!
E. Gij, die bespotters van 't heilige doodde met vuur van den (hemel!
A. Eerbied voor u vervulle mijn hart!
E. Gij, die ELIA van de aard wegnaamt op vlammenden wagen!
A. Mij ook ontrukke eens uw arm aan het stof!
E. Gij, die aan de Jordaan ELIZA's bede verhoord hebt;
A. Hoor mijn gebed om den hemelschen Geest!
E. Gij, die op 't kille gelaat door hem het leven terug riept!
A. Zend gij den adem des levens ook mij!
E. Snelle verhoorder der beden, niet toevende Redder der kranken!
A. Snel redde uw troost mij in smarten en angst!
E. Schild van HISKIA! Rassche Verdelger van SANHERIBS heerschaar!
A. Nimmer verflaauwe in gevaren mijn moed!
E. Heilige straffer MANASSE's! Erbarmer des grootsten der zondaars!
A. God! Uwe erbarming zij eeuwig mijn rots!
E. JOBS Beproever en Redder! Gij Regter der regters des vromen!
A. Wees mijn Reiniger! Redder en steun!
E. Heilige! Heerlijke! door de zieners gezien op den lichttroon!
A. Daalt ook op mij nooit een straal van U af?

E. Gij, die aan twaalf, en aan vijftig, ook zondaars, uw woord in den mond gaaft

A. Zend aan mij zondaar één woord slechts van U!

E. Daniëls God en vertrouwde! Zijn Redder van 't woeden der leeuwen!

A. Wend ook tot mij uwen reddenden blik!

E. Vlammenbedwinger, Verkoeler des vuurgloeds! Sterkte der onmagt!

A. Zend mij verkoeling in vlammenden angst!

E. Dulder des ongeduld! Redder der vlugtenden! Jona's Erbarmer!

A. Ga, langmoedig, mij vlugtenden, na!

E. God der smeekende vromen! Zeegnend wie tot U terugkeert!

A. God! Erbarm ook des schuldigsten U!

E. Hebt Ge U der zondaars erbarmd van den aanvang der eeuwen, tot heden,

A. Immer dezelfde, — o, erbarming voor mij!

E. Eeuwig levende God! Jehovah! Eeuwig dezelfde!

A. God! Erbarmer! Erbarming voor mij.

III.

ABIHU'S DAGELIJKSCH GEZANG.

Sedert drie en dertig jaren verzuimde hij niet éénen dag dit lied met de zijnen te zingen, ook met de grootste inspanning van kracht in zijne kranke dagen.

Reeds daalde Hij van 's Vaders troon,
Uit 's Heeren paradijs op aarde,
Des besten Vaders beste Zoon,
Brengt ons der onschuld gulden tijd,
Den kommervollen vrolijkheid,
Den armen troost, een vaderland
Den pelgrim, zwervend door het zand.

Hem zag in lang verleden tijd
Het stil geloof der vrome vaadren:
Zoo ver hun oog kon zien, zoo wijd
Ontdekte 't schoonheid, blijdschap, licht;
Straalde eens zijn dag ons in 't gezigt,

Dan, hoopten zij, zou vreugde ons beiden,
Dan bragt Hij ons in groene weiden.

De Herder, die Gods kudde drenkt
Aan 's levens zuivre waterbronnen,
Wien de eeuwigheid den roem nog schenkt;
De gansche wereld is zijn rijk;
De morgenster, de zon gelijk,
Zoo wandelt hij door Juda's streken,
En doet het al van zegen spreken.

De lentezon verkwikt het land,
Zoo doet zijn aanblik alles groenen;
Hij telt de starren, telt het zand;
Maar buigt zich ook tot zwakken neêr,
In gunst, en zoekt u, JAKOB, weêr.
Geheiligd volk! Gij slaat weldra
Hem binnen uwe muren gâ.

Hij leidt u op de heldenbaan;
IJl, Salems dochter, ijl hem tegen;
Trek voor uw Koning 't feestkleed aan;
Hoe juicht heel 't sterfelijk geslacht,
Een Vorst, bekleed met regt en magt,
Stoot Vorsten neêr, schenkt hulp aan de armen;
Zijn doen is heil, zijn hart erbarmen!

o Luistert! Ginds in de eenzaamheid
Verheft een heilheraut zijn klanken:
Den Koning zij de weg bereid,
Verbreedt de straat, die Hij zal gaan!
Strooit bloemen, waar zijn voet zal staan!
Met gaven eert hem 't verre land,
En wierook brengt hem 's vreemdlings hand.

Wie zijn ze, blijde en jong, die nu
Den berg afdalen? — Vredeboden,
Zij roepen u, zij roepen u,
O Sion, tot het feestlied voort;
Uw God is Koning! — Harpakkoord
En menschenstemmen overal,
Begroeten Hem met lofgeschal.

Haast komt, haast breekt zijn heildag aan;
Dan hupplen lammen als de hinden;
Der blinden oog zal opengaan;
Dan weidt een vriendlijk, schuldloos paar
De leeuwen bij de lammrenschaar;
Op ééne weide graast, in vreê,
De pardel met het tamme vee.

't Worde op der bergen top verkond,
Vertelt het verre Konings-steden!
Van zee tot zee gaat zij eens rond,
De vredeboodschap: DAVID's Zoon
Besteeg den eeuwig vasten troon!
Bethlehem Ephrata, o neen,
Gij waart niet voor die eer te kleen!

De dag verkondigt het den dag,
Gij stille nacht zegt het den nachten:
»Een kind, dat bij de moeder lag —"
De wondergroote tijding gaat
Van spheer tot spheer; — in wolken staat
De Hoogverheevne! Wonderbaar —
Is Raad, is Helper, eeuwig waar.

Der zuiverste onschuld zoon en lust
Is u geboren, juich, o Aarde!
Reeds heeft op Hem ons oog gerust.
God is met ons! Immanuël!
God is met ons! Uw Israël
Springt op, — laat aardsche Vorsten wijkèn
Voor 't onverstoorbaarste aller Rijken.

Met lentes nieuw gewaad getooid,
Lacht heel 't omringend land hem tegen;
De bloemen zijn er mild gestrooid;
De vroeger dor, verzengde grond,
Waar 't luttel vee naauw voedsel vond,
Is vette weide nu. Groent dreven!
't Gevederd koor moet lof Hem geven!

Uw daauw drupt neêr op 't groene kruid;
O! Uwe dooden zullen leven,
Gij aard, verheerlijkt als een bruid,

Voor Hem gevormd, bevrijd van rouw;
Geregtigheid en vrome Trouw
Omarmen zich, de vreugd zal keeren,
Al 't aardsche leed alom verteren.

Zoo zong der vrome vaadren koor,
Zij hijgden om uw' dag te aanschouwen,
Die dag stond in den geest hun voor,
In Mamre's schaauw aan ABRAHAM;
Hem zag, reeds eeuwen voor Hij kwam,
Een heilprofeet, de roem der vromen;
Juicht nu: Hij is, Hij is gekomen!

Ziet, ziet een Koning, groot van magt!
Hij treedt in 't kleed der overwinnaars,
Maar kalm en vreedzaam, stil en zacht;
Een schepter der Geregtigheid
Is in zijn hand! voor ons bereidt
Hij vrede, tot geen maan zal schijnen,
Tot dat het starlicht zal verdwijnen.

Zoo zongen en baden twee zijner zonen (de derde was gaan offeren) met den door de reis weder krank geworden, en zich zoo veel mogelijk inspannenden vader. De man gevoelde zich meer dan ooit beklemd, en met een bloedend hart verlangde hij te vernemen, hoe het stond met den zoon van MARIA, en, zoo mogelijk, Hem zelven te zien. Zij zongen juist den laatsten regel van hun lied, toen een jongen van het huis met veel beweging in hunne kamer kwam, en jammerend uitriep: »De Profeet van *Nazareth* moet sterven! Hij moet gekruist worden!" en weêr wegliep, om het ook aan anderen in huis te zeggen. Zij schrikten, stonden als versteend, maar gaven echter nog eenigzins aan twijfeling toe, omdat de knaap hun nog zoo jong, en de zaak al te ongeloofelijk scheen. Toen nu echter de vader van den jongen ook in de open gelaten kamer trad, en hun nader berigt gaf van de zaak, zoo viel de kranke geheel in onmagt, — en werd een lijk.

IV.

ABIHU EN ZIJNE ZONEN.

Vervolg.

In deze kamer vlugtte, om het gedrang te ontwijken en voorbij te laten, met eenige anderen, MARIA, de moeder van JEZUS. Ter naauwernood zag zij het lijk, en hoorde van ABIHU. Zij bezon zich, dat zij vroeger kennis met hem had gemaakt op de reis naar *Jeruzalem*, en vernam van zijn verlangen naar God slechts zoo veel, dat hare smart er door vermeerderd werd. — —

V.

ABIHU EN ZIJNE ZONEN.

Vervolg.

Een' tijd lang zwegen allen, en van het gesprek met een' t'huis gekomen zoon, die zijne oude hardhoorende moeder van het gebeurde bij PILATUS verhaalde, hoorde men juist het volgende: » De Stadhouder hield niet op zich voor de onschuld van JEZUS in de weêr te stellen. Hij dacht nog altijd, hij konde het doorzetten, en ik hoopte het ook. Eindelijk bragt hij Hem jammerlijk toegesteld, zoo dat niemand Hem meer herkend zou hebben, voor het volk, en riep: » Ziet, welk een mensch!" zoo dat het mij door merg en been ging. Hiervoor zal God hem ook nog beloonen, en het hem vergeven, dat hij het eindelijk opgaf voor het ontzettende geweld, het onophoudelijk op hem aanstormen der Priesters. — Nu is 't gedaan; men zal Hem nu wegleiden." — —

VI.

RISCHON IN DE GEVANGENIS EN DE CIPIER.

RISCHON. Hoe had ik kunnen slapen? Nog niet zoo

zeer om het kruis als om mijne trouweloosheid jegens God! Ach! zal de Regter zich over mij erbarmen?

De Cipier. Wees getroost, RISCHON! Hij zal niet altoos twisten, noch eeuwiglijk den toorn behouden (1).

R. Ach mij ellendige! Dat ik nu een troostwoord van de lippen van den vriend van zondaren uit *Nazareth* hooren mogt! Dat ik Hem zoo schandelijk verwaarloosde, dat is mijne grootste zonde.

De C. Ik beklaag u, gij hebt een' akeligen medgezel.

R. NABAL toch niet?

De C. Ja, NABAL!

R. In Gods naam! Ook wanneer God mij enkel bitterheid te drinken geeft, en tot aan mijn einde toe geen' droppel troost er onder mengt, zoo ontvang ik, wat mijne daden verdienen. En echter steun ik op Zijne erbarming; Zijne barmhartigheden zijn over al Zijne werken (1). Ach! zoo ik slechts den Nazarener, zoo ik slechts dat levende beeld der erbarming Gods op mijnen doodsweg konde aantreffen!

De C. Ik hoorde nooit, dat Hij eene teregtstelling bijwoonde.

VII.

DEZELFDEN, EENIGEN TIJD LATER.

De Cipier komt terug en vindt RISCHON *op zijne knieën. Deze, in godsdienstige aandacht geheel verzonken, hoorde hem dan ook de deur niet open doen. Hij zegt:* RISCHON! God zij u genadig! De krijgsknechten zijn daar.

RISCHON. Heb medelijden met mij en gun mij nog een' kleinen, kleinen tijd tot gebed; dan geef ik mij over.

De C. Nu dan, ik zal het hun zeggen. Denk eens, de Galileër zal met u geregt worden - -

R. Dat hebt gij mij al gezegd.

(*) Ps. CIII : 9. (†) Ps. CXLV : 9.

De C. Wel neen; ik meen den Nazarener, den Profeet, zoo als zij hem noemden. Maar ik ga weg; spoedig moet ik wederkomen.

RISCHON *werpt zich aanstonds op zijn aangezigt neder, nog eer de Cipier is weggegaan, met den ontzettenden last van tegenstrijdige aandoeningen, die met dit berigt op zijn hart viel.*

VIII.

JARED EN ABRAM BEN HAGGAÏ.

(Mattheüs XXVII : 31; Markus XV : 20.)

Het gesprek, dat tusschen hen voorviel, heeft eenige inleiding uit hunne vroegere geschiedenis noodig. JARED, de blindgeborene, dien JEZUS ziende maakte, had een feest vroeger dan die genezing hem te beurte viel, een' anderen blinden leeren kennen, met name ABRAM BEN HAGGAÏ, een' aanzienlijken beambte uit L., eene kleine stad, en wel op eene wijze, die beiden voordeelig kennen doet. De blinde ABRAM, die een bijzonder genoegen vond in schoone stemmen van goede menschen, liet zich met den toen nog armen JARED, op de straat, waar deze hem een aalmoes vroeg, nader in, en daar zij eene poos door niemand gestoord werden, geraakten zij diep in gesprek over den Rabbi JEZUS uit *Nazareth*. Op het volgende feest, toen ABRAM niet in de stad was, kreeg de blindgeborene zijn gezigt weder, en zoodra hem na zijne genezing de edele blinde uit L. inviel, deed hij eene gelofte, dat hij ABRAM op de volgende feesten zou opzoeken, en niet zou rusten, eer hij hem had uitgevonden, om zich aan hem te vertoonen, en, zoo mogelijk, tot den Profeet van *Nazareth* hem heen te leiden; en dat hem dit gelukken mogt ging hem zoo zeer ter harte, dat hij het dikwijls vurig van God begeerde. Op het eerste feest was al zijn ijverig zoeken vruchteloos; niet

zoo op dit Paaschfeest: daar liet God hem zijnen ABRAM vinden, aan wiens hart hij het zijne, in weerwil van het verschil van hunnen stand en den zeer korten tijd hunner kennismaking, vast en innig verbonden gevoelde.

Men verbeelde zich het eerste gesprek van JARED met den blinden ABRAM, toen zij elkander aantroffen. —

En nu het tweede, toen zij te zamen den Profeet uit *Nazareth* zochten, toen de ziende aan den blinden uitvoerig verhaalde, hoe Hij gisteren (den laatsten dag vóór Pascha), en eergisteren, en sedert hij hier was, zoo goddelijk geleerd, en zoo goddelijk genezen had, — en toen zij eindelijk vernamen, dat Hij nu, als een staatsmisdadiger en een valsche Messias, in boeijen van den Raad naar den Praetor was heengeleid. — Zou men een' hooger' trap van zamen genoten vreugd kunnen bereiken, als JARED en ABRAM bij de eerste ontmoeting deelden, en een' lager' trap van zamen gedragen lijden en ontsteltenis, als beiden bij het tweede gesprek betuigden?

Dikwijls verhieven JARED en de blinde, dien hij aan den arm hield, zich nog op nieuw tot de stoutste verwachting, zoowel omtrent de redding des Nazareners, als omtrent het herkrijgen van het gezigt voor BEN HAGGAÏ; maar even dikwijls verzonken zij weder in den afgrond van hopeloosheid. JARED nam hem steeds mede, hield hem vast aan den arm, en drong met hem moedig door alles henen, te meer daar men hem, nadat hij het gebruik zijner oogen had gekregen, den armen man niet meer zoo als voorheen aanzag. Nu stonden zij beiden arm in arm op *Gabbatha*, tamelijk digt bij — JEZUS.

JARED *(zeide:)* Ik heb allen moed verloren. *(Alles slechts half luid, en met den mond aan zijn oor.)*

BEN HAGGAÏ. Kan God altijd zwijgen?

J. Lieve vriend! Dit zeidet ge nu reeds duizendmaal

in één uur, en alles blijft bij hetzelfde, alles wordt gedurig erger.

B. H. God wacht misschien het oogenblik der teregtstelling eerst af.

J. Nu ja! Ook wanneer Hij reeds aan het kruis hing, zou voor de almagt des Eeuwigen nog alles mogelijk zijn; dat is zeker waar; maar waarom kan ik het niet meer gelooven?

B. H. Hoordet gij die zucht? — Was Hij het niet, die zuchtte? Wat doen zij met Hem? Begint de wegvoering?

J. Ach! Wie anders zuchtte dan Hij? (Jared *snikt hevig van ontsteltenis).*

B. H. Wat is het?

J. Dank God, dat uw oog niet zien kan.

B. H. Wat is het? Jared! Wat is het?

J. Zijn rug!

B. H. Gij beeft zoo ontzaggelijk!

J. Ach! Zij namen Hem den purperen mantel af! Toen zag ik Zijn' rug! — Ach! stierf Hij maar! Ach! ware hij nu, nu aan het eind Zijner smarten! — Zij maken de koorden los van Zijn gezwollen handen, en nemen den spot-schepter weder weg. — Zij zinken Hem magteloos aan beide zijden neêr, de handen. Deze regterhand, mijn vriend! lag op mijne oogen!

B. H. Hoe wisselt het bij mij af, hoe gevoel ik mij gelukkig en ongelukkig, dat ik Hem niet zie! Rukken zij Hem nu de doornenkroon af?

J. Neen, die laten zij Hem zoo het schijnt. Daarmede zal Hij weggeleid worden. O! gij uitvinding des duivels, zoo gij niet den hemel tot wrake roept, wat dan? — Zij trekken Hem zijne kleederen weder aan.

B. H. Hoe krimpt ge zoo in een?

J. ô Mijn God! zij gaan zoo ruw met Hem om; zij ontzien Zijn' verscheurden rug zoo volstrekt niet in het minste; — — — zij trekken Hem Zijn' schoonen, hemelsblaauwen rok aan. — Het is al veel, dat zij Hem dien laten. — — En nu omgorden zij Hem met

een koord. — Pas op; daar zal gedrang komen; de bevelhebber geeft last om voort te gaan. — De trein begint, — een troep soldaten vooruit, achter den Hoofdman. — Denk eens, het treft HEGIO, die moet Hem wegleiden. *(Op de groote trappen, bij het afklimmen)* Ach! dat ik Hem vast mogt houden! Hij waggelt al bevend de trappen af; het is niet om aan te zien. *(Hij krimpt ineen.)*

BEN HAGGAÏ *schrikt mede, en hem ontsnapt de luide uitroep:* Houd Hem, dat Hij niet valle!

JEZUS *ziet naar* BEN HAGGAÏ *met liefde.*

JARED *bemerkt dezen blik des goddelijken lijders, en zegt, met weemoed, dat de blik hem niet mede gold, en met overwegende, onuitsprekelijke vreugd* BEN HAGGAÏ *in het oor:* Hij heeft gehoord wat gij zeidet, en wierp u een' blik vol liefde toe.

BEN HAGGAÏ *vergat zich geheel, en wilde naar Hem toe, om voor Hem neêr te vallen, zoodat* JARED *hem naauwelijks tot bedaren brengen en terughouden kon.*

IX.

RABBI NAFTALI OP ZIJNE KAMER.

Alleenspraak.

(De naaste aanleiding tot deze alleenspraak regtvaardigt ons, dat wij haar terstond hier invoegen, en er het gesprek tusschen JARED en BEN HAGGAÏ door afbreken.)

Ja, zij is achter mij gesloten, de deur mijner kamer, gelijk Gij gesproken hebt, en ik zoek Uwen vader in het verborgene; zal ik Hem vinden? Duizendmaal zocht ik Hem, en ik heb Hem oogenblikken gevonden, en maanden lang verloren. Hem gevonden? Ach! de zwakste sporen van Hem noem ik zoo gaarne reeds Hem zelven.

Vader! laat mij nu spreken voor U, met U, gelijk

een mensch met een' mensch, gelijk een half verloren zoon, — half? — met een' goeden, langmoedigen vader. Laat mij mijn onrustig hart U toonen, gelijk het is; laat het voor U spreken, zoo als het kan, zoo als het wil; verdraag het, Vader! Gij verdraagt al mijne zonden; — verdraag ook de zwakke taal van mijn hart, dat U zoekt, den strijd mijner gedachten, waarvan Gij het doel zijt. — — Gij het doel zijt? Gij? Neen! ik heb tweederlei doel. Ik heb mij weder ver van U verwijderd, en ben genaderd aan dat bedriegelijke doel, dat ieder oogenblik geheel bereikt schijnt te kunnen worden, en het toch nimmer kan, dat niets, ja een niets is.

Vader in het verborgene! Wat wil ik —, wat zou ik met U spreken? Ik kan mij zelven niet verdragen, en kan mij zelven niet veranderen! Vóór drie jaren was Uw Profeet mij het eerste en het laatste, Zijne kennis mijn eenig zoeken, Zijne liefde het verlangen van mijn gansche hart. Gij weet het — en zie! mijn ijdel hart rekende zich dit langzamerhand een verdienste; ik werd trager, omtrent mij zelven toegefelijker; ik verschoof den ernst der deugd tot den tijd dat ik Hem nader zou leeren kennen, en liet er mij veel op voorstaan, dat ik opregter naar Hem verlangde, tot Zijne standvastige belijdenis meer geneigd, in het spreken voor Zijne onschuld vuriger, in het beoordeelen Zijner redenen en daden onpartijdiger was dan de meesten rondom mij, die ik ken. Nu werd ook de zonde in mij sterker, en het verlangen naar Hem in den grond gedurig al zwakker — en gebruikt als zalf voor de wonden van mijn geweten. — — Vader! hoe schaam ik mij het te moeten bekennen, — eindelijk toen Hij in onze Synagoge kwam, toen Hij zoo goddelijk sprak, toen al het volk Hem bijval schonk, alles Hem naliep, en niemand mij aanzag, toen Hij met zoo goddelijke liefde al wie tot Hem kwam genas, het volk nog hooger Hem achtte, nog luider Hem prees, nog meer alleen aan Hem hing — Vader! toen, toen re-

zen in mijn vuil gemoed het eerst lage overleggingen van den nijd. Toen, toen, begon ik te berekenen, of ik dan nooit, nooit tot het volk gesproken had in zeker opzigt ten minste even goed als Hij, of dat dan een verdienste ware zulke goddelijke kracht ter genezing ontvangen te hebben, of ieder die niet ontvangen en gebruiken kon even als Hij; toen begon ik opzettelijk, en met de onrustige snelheid van den bliksem, mij voor te stellen, of er dan werkelijk ook niet feilen en zwakheden aan Hem moesten te ontdekken zijn, monsterde bliksemsnel persoon, gebaarden, houding, woord en stem, doen en laten, omgang en dischgezelschap, geheel Zijne wijze van zijn en handelen, — of dan werkelijk alles aan Hem zoo onberispelijk ware, dat Hij verdiende zulk een afgod des volks te zijn? Dat overal, waar Hij zich vertoonde, ook de verdienstelijkste zoo zeer verdiende door Hem verdonkerd te worden? — Vader! dat zaagt Gij alles omgaan in mijn hart, zaagt, dat ik niets aan Hem te berispen vond, en dat het mij leed deed niets te vinden, dat het mij in het eerste oogenblik en in het binnenste des gemoeds goed gedaan zou hebben iets te ontdekken, ofschoon ik in het tweede oogenblik en in de buitenwerken van mijn hart de aandoening zou hebben trachten gaande te maken, alsof het mij voor Hem van harte leed ware iets onvolkomens in Zijn karakter, een vlek in Zijn' roem te hebben moeten opmerken, — om zoo voor de menschen en voor God en voor mij zelven te huichelen.

En wanneer ik ook iets had ontdekt, zoo had de nijd, en niets anders dan de nijd die ontdekking gedaan, en zoo zou dat nijd gevoelen mijne eigene ziel bevlekt hebben, maar niets van al het goede in Hem. — Vader! ik veracht mij zelven. — Dit alles zeide ik van dien tijd af mij zelven dikwijls, en dikwijls besloot ik met ernst Zijne vriendschap te zoeken, en beter te worden bij Hem. Zoo moest hij, die zich zelven behaagde als vol van eene naar Hem verlangende liefde,

eerst besluiten nemen, ernst aanwenden; — en met allen ernst en alle besluiten kwam het er toch nimmer toe. Het koude hart, dat de eene maal schroomde te laten zien, wat het de andere maal zonder schroon gevoelde en bij zich zelven uitsprak, wist het altijd tot een beteren tijd te verschuiven, en den besten tijd ongebruikt te laten voorbijgaan. Nu eerst wekte al het onregt, dat Hij van de boosheid Zijns volks en van deszelfs leidslieden te verduren had, mijne betere gevoelens weder op. — Of misleidt mij ook daarin mijn hart? Helpt mij ook de eerzucht, bij het zien der onregtvaardigheid van anderen, het gevoel voor regt en braafheid weder bij mij in beweging brengen, om mij daarbij te kunnen vleijen, dat ik zoo veel beter ben dan deze allen? — Doch, mijn Vader! wat ooit goeds in mij was, dat ontwaakte weder in mij, toen ik den onschuldig lijdenden, den goddelijk verdragenden aanschouwde. O! hoe verfoeide ik mijn hart! O! hoe veroordeelde ik hartstogt, zinnelijkheid en traagheid! O! met wat heete, brandende tranen wenschte ik verlorene dagen vruchteloos terug, smeekte ik vruchteloos, dat slechts ééne der verzuimde gelegenheden mogt wederkeeren! — En Vader! hoe begon het mij innerlijk te vertroosten, dat ik Hem en U bij deze smart behagen moest! Hoe innig verheugde ik mij over de opregtheid der liefde, die ik nu voor Hem gevoelde! Hoe zou ik Hem nu mijn hart geheel ontdekt hebben, zonder erg, zonder schroom, zonder voorbehoud! — En nu, welk een oproer van nieuws in mijn hart! — nu, ik stond zoo digt naast den blinden, — Hij wendde zich om, gaf den blinden zulk een' blik der liefde, die mij voor eeuwig tot den gelukkigsten der menschen had gemaakt, — en ik digt, digt nevens Hem, en mij geen' blik! — mij geenen! Als een onzinnige drong ik door het volk heen, — in het oproer van mijn hart, voort, voort, al voort door al het volk, door de volle, door de lege straten, tot hier in mijn huis, — ik denk het staat geheel leeg — en hier in mijn gesloten kamer openbaar ik den storm en

het oproer mijner ziel aan U, Vader! Wat zal er van mijn hart worden? Is het valsch tot in zijne diepste plooijen? Is het ongeneeslijk of nog te genezen? Vader! *(hij valt op zijne knieën, een stroom van tranen vloeit langs zijne wangen, en hij bidt:)* Heer! Gij doorgrondt mij, en weet mijn zitten en mijn opstaan. Gij verstaat van verre mijne gedachten. Ik haat ja, Heer! die Uwen Zoon haten, en heb een' afkeer van hen, die tegen Hem opstaan. Ik haat hen met volkomen' haat; vijanden zijn zij mij. Doorgrond mij, ô God! en ken mijn hart, beproef mij, en ken mijne gedachten. Zie, of bij mij is een weg des onheils, en leid mij eeuwig op den regten weg (*). *(Hij staat weder op.)* Gij zijt een ontfermer. Ook voor de verst afgedwaalde zonen zijt Gij een vader! Mijn hart is verligt, en nu begeerig en gesterkt om het lijden van Uwen Profeet ten einde toe te aanschouwen! *(Hij ijlt terug naar het tooneel der gebeurtenissen.)*

X.

JARED EN BEN-HAGGAÏ.

Vervolg van VIII.

(Voor het regthuis wordt de optogt naar Golgotha geregeld. De wacht heeft ruimte gemaakt. Kneüs, *zoo heet de Hoofdman, die het bevel voert, bestijgt zijn paard, dat een krijgsknecht voor hem vasthield.)*

Jared. Ach! wat staat daar een afschuwelijk, vreeselijk mensch! Die moet het kruis voor Hem dragen. Nu, zoo menschelijk zijn zij dan toch voor den afgematten lijder, dat Hij het niet zelf behoeft te dragen! — -- Ach neen! vriend! ik zag verkeerd. Hier ligt Zijn kruis op den grond, en deze, die er ook een

(*) Ps. CXXXIX: 1, 2, 21—24.

op den schouder heeft, is, zoo het schijnt, een kwaaddoener, die ook weggevoerd zal worden; nu vat ik het beter, daarom ziet hij er ook zoo pijnlijk en zoo grimmig uit.

Een naast hem. Het is de moordenaar NABAL.

J. *(Alles weder half luid,* BEN-HAGGAÏ *in het oor.)* Komt zoo de regtvaardige om met den godloozen? Wordt zoo de heilige onder de misdadigers gerekend? Hemel! zwijgt gij? Aarde! opent gij u niet?

BEN-HAGGAÏ. Hoort gij dat gejammer? Slaan zij JEZUS weder?

J. *luistert, ziet in het rond, en ondekt aan een ander eind van het plein nog een' veroordeelden aan een' geeselpaal gebonden, die ook nog spoedig vóór zijne wegvoering gegeeseld wordt, en hij ziet ook voor diens voeten een kruis.* Ach! *(zegt hij, nog bleeker, en onder een' nieuwen vloed van tranen:)* Ach! het is nog een derde, die ter kruisiging gegeeseld wordt; die moet ook mede.

De man naast hem. Het is de Galileër BISCHON, niet half zoo slecht als NABAL. De cipier zeide mij meer dan eens, dat hij hartelijk berouw heeft gehad in de gevangenis.

BEN-H. Wie zou ook anders?

De man naast hem. NABAL deed niets dan spotten en vloeken in den kerker. Dat zijn eerst drie ongelijke zondaren; de fijnste is toch nog de ergste.

J. *(met vuur tot dezen:)* Misschien spreekt gij morgen anders.

Een ander, die naast hem staat. NABAL en BISCHON zijn ten minste in den grond gelijk. Den derden houde ieder, waarvoor hij wil.

J. *ziet weder toe, en zegt tot* BEN-HAGGAÏ: Zij zijn gereed, geloof ik. Twee ligten er het kruis op. — — Ga wat met mij achteruit. — ô God! hoe onzacht lieten zij het Hem op den schouder vallen! Hij boog zich onwillekeurig ter aarde; nu staat Hij weêr regt

op, zoo veel Hij kan. — Gij staat heel, heel digt bij den voet van het kruis.

BEN-HAGGAÏ *voelt er naar met den voet, en raakt aan het kruis, en spoedig daarop laat hij met opzet zijn' zweetdoek vallen, om bij het oprapen, zonder dat het iemand merkte, het kruis te kunnen kussen. Terwijl hij zich opright, stoot hij met de hand tegen eene mand en zegt:* Wat is dat, dat daar staat?

J. De mand met het gereedschap voor de kruisiging.

BEN-H. Zoo! wat is dat al?

J. Groote koperen hamers, nijptangen, lange nagels, touwen, wiggen, zitblokken; en daar naast staat een mand met brood, flesschen wijn, sponzen en kleinere fleschjes, en zoo al meer voor de krijgsknechten.

BEN-H. *(met menige bange zucht.)* Zeg mij toch, er is zoo'n beweging, zelfs gedruisch; hoe ziet het er uit onder het volk? Beginnen zij het zich niet aan te trekken, daar het ernst gaat worden, — daar het met den goddelijken helper in den dood gaat?

J. Dat God zich ontferme! O! hoe weinig ziet het er overal in het rond naar ernst en naar berouw uit! Ik zie volstrekt niets dan gedachtelooze nieuwsgierigheid hier, en daar spottend lagchen, en ginds den trotschen, zegevierenden blik der boosheid. Vooral hier achter ons, waar zich de geheele Priesterschap, die reeds mede afgekomen is, geplaatst heeft. — Er wordt van alle kanten gedrongen; kom meer vooruit met mij, dat wij JEZUS in het aangezigt kunnen zien. *(Zij gaan verder, digt langs de volksmenigte henen.)* Zoo! — Ach! bloeddorst en ongeduldig verlangen, dat het maar voortga, dat die dorst maar spoedig geheel gestild worde, zie ik bijna overal.

BEN-H. *(Digter aan zijn oor.)* Hoe zeidet gij dat laatste? Er is zoo'n gedruisch. (*Terwijl hij dat zegt schrikken beiden door het luide bevelwoord van den Hoofdman, die gelast voort te gaan, en op eens wordt alles stil.*)

J. (*hem zacht in het oor.*) ô Mijn God! dat was om neêr te zinken, welk een blik! Hoe zag JEZUS naar den hemel op, op het oogenblik toen KNEÜS beval voort te gaan!

(*Nu begon de optogt.*)

J. Zij gaan. — Een troep vooruit. — Nu rijdt KNEÜS. — Nu komen de moordenaars. — NABAL sleept zijn kruis, en werpt woeste blikken in het rond. — Eén krijgsknecht leidt hem aan een touw, en drie volgen er. — Twee nemen er de manden, die bij ons stonden, van den grond en op den schouder, en gaan vlak achter de eersten. — Nu RISCHON met den leidsman en de drie anderen. — Nu komt JEZUS. (*Vlak aan zijn oor.*) ô Doodsgang! Doodsgang des doodenverwekkers! ô Onverklaarbaar lijden! — Gaan wij mede? Zullen wij het uithouden?

BEN-H. Wij gaan mede! Wij gaan mede! al stierven wij!

(*Wie uit het volk in tijds op de gerigtsplaats willen zijn, loopen vooruit; nabij de twee kwaaddoeners gaan slechts enkelen; maar rondom* JEZUS *begint de menigte zich te verdringen, zoodat de wacht zich van tijd tot tijd moet doen gelden.*)

J. *tot* HEGIO, *die* JEZUS *vasthoudt:* Laat ons digt bij Hem blijven. (*Hij was namelijk met* BEN-HAGGAÏ *voor de wacht geweken, en nu weder met hem naderbij gekomen.*) Hoort ge 't? Laat ons digt bij Hem blijven. Wij zouden liefst met Hem sterven! (HEGIO *ziet hen aan, en laat hen ongemoeid.*)

IV.

TWEE ZONEN VAN RABBI ON, BOVEN OP DEN TOREN DER MISTPOORT.

De jongste leest uit eene rol der Profeten, welke hij erfde, volgens hunne dagelijksche gewoonte, den oudsten overluid voor, juist uit Jeremia: *Gaat om door*

Jeruzalems wijken en ziet toe; en verneemt, en zoekt op hare straten, of gij iemand vindt, of er één is, die het regt betracht, die waarheid zoekt, zoo zal ik haar verschoonen. Ook wanneer zij zeggen: zoo waarachtig de Heer leeft! zoo zweren zij nogtans valschelijk. Heer! Uwe oogen, zij slaan immers de waarheid gade?.... Gij hebt hen geslagen, maar zij voelden geene smart; Gij deedt hen wegteren, maar zij weigerden de tucht aan te nemen; hun gelaat maken zij harder dan een rots, zij weigeren zich te bekeeren. Toen zeide ik bij mij zelven: het zullen alleen de geringen zijn; zij zijn dwaas, omdat zij den weg des Heeren niet kennen, het regt van hunnen God. Laat mij dus tot de Grooten gaan; en met hen spreken; want zij kennen den weg des Heeren, het regt hunnes Gods; doch ook zij hadden al te zamen het juk verbroken, de banden losgereten. Voorzeker het huis van Israël en het huis van Juda hebben Mij trouwloos behandeld, spreekt de Heer. Zij hebben den Heer tot een' leugenaar gemaakt, en gezegd: Hij is de waarachtige niet! want geen kwaad zal ons overkomen, geen zwaard noch honger zullen wij zien (*).

De Oudste. Houd toch op met lezen. Er is een vreemd gedruisch op straat, dunkt mij.

De Jongste (die nu ook luisterde:) Een ergerlijk gedruisch op den plegtigen Paaschdag! Zie toch eens, wat het is.

De Oudste (aan het venster.) Wat zal dat? In alle huizen staat het aan de vensters gepropt vol met menschen, op de hoeksteenen, in de gaanderijen, op de voormuren, op alle daken, — alles, alles vol menschen aan beide zijden, — en naar de poort toe een stroom van menschen, die loopen zoo hard zij kunnen. — Daar rijden nog edellieden haastig in Edoms voorhof.

(*) Jer. V: 1—5, 11 en 12.

De Jongste. Vraag toch onzen buurman eens, wat het is. Ziet gij hem niet? Kunt gij hem niet beroepen?

De Oudste.... Ja! hij is op het dak. — — *Hij roept hem toe, en deze schreeuwt uit al zijn magt naar boven:* Men brengt den Nazarener weg, met nog twee; zij worden gekruist! (*Lagchende*) Dat klinkt anders hier de Mispoort uit dan voor vijf dagen de Waterpoort in.

BEN-ON *is geschrikt en ontroerd, kan niets antwoorden, en zegt het zijn' broeder.*

XII.

MARIA EN HAAR GEZELSCHAP,

in de kamer, waar ABIHU's *lijk ligt.*

Reeds eenigen tijd hoorden zij beweging in de straat. MARIA *bad in stilte, en evenzoo allen, die met haar waren. Men kwam nu zeggen, dat Hij in de straat, — reeds digt bij het huis was.* MARIA *staat op.* In Gods naam! Ik moet Hem zien. Ik moet Hem vergezellen.

Naauwelijks is zij het huis uitgegaan, zoo vallen haar de twee moordenaars met hunne kruisen het eerst in het oog, en zij zinkt in onmagt in de armen harer vriendinnen. Men bragt haar terug in de kamer, om daar te wachten, en daarna, wanneer zij meer gesterkt zou wezen, haar naar de gerigtsplaats te begeleiden.

XIII.

RABBI JEHOJADA'S WEDUWE,

in hare kleine kamer, waar de optogt naar de strafplaats voorbij het venster moest.

Eva, *zoo heette de weduwe, wist van dat alles niets. Sedert eenige jaren was zij blind, en door de smarten eener ongeneeslijke beenbreuk reeds geruimen tijd hoogstellendig. Voor eenige dagen uit een huis in een eenzaam gelegen dorpje verstoten, vond zij hier bij een' verren aanverwant herberging. Op den tijd van den Paaschdag, toen* JEZUS *werd uitgeleid, bad zij aldus:*

»Vader der menschen, steeds langmoedig en groot van genade en trouw, steeds vol van erbarming over al Uwe werken! Bij U is verhooring; daarom komt al het schepsel tot U! Wie tot U komt, dien wilt Gij niet, dien kunt gij niet afstooten. Van den moederschoot af was ik U aanvertrouwd; van mijne jeugd af waart Gij mijn God. Onder al mijne zorgen riep ik tot U, en wanneer ik mijn leger met tranen bevochtigde, waren Uwe getuigenissen mijn troost. Wanneer Gij mij bezocht met onspoed, kuste ik de hand, die mij tuchtigde, en nooit waagde ik het gebed van Uwen knecht JABEZ na te bidden, dat Gij alle kwaad verre zoudt doen zijn van mijne woning (*). Steeds onderwierp ik mij aan het welbehagen Uwer wijsheid. Neêrgeworpen in het stof, smeekte ik zondares alleen, dat Gij getrouw mogt blijven voor Uw ontrouw schepsel, en der verzoeking eene uitkomst beschikken mogt, dat ik haar kon verdragen. En Gij beschiktet ten allen tijde, dat ik het verdragen konde, en toondet mij uitkomst uit de verzoeking.

»Nu, Vader! drijft mijn hart, des levens zat en des lijdens moede, mij tot U, op dezen hoogen feestdag,

(*) 1 Chron. IV : 10.

den dag van onzer vaderen uittogt uit *Egypte's* afmattende dienstbaarheid, toen Uw magtige arm hen redde. Ach! geef mij spoedig, geef mij nog heden den uittogt uit al mijn lijden en verzoeking! Verwerp mij niet van Uw aangezigt; neem Uwen Heiligen Geest niet van mij; reinig Gij mij, zoo zal ik gansch rein wezen! Laat mij in Uw licht het licht aanschouwen! Mijne ziel dorst naar U, ô levende God! gelijk het hert naar frissche waterbronnen. Verzamel mij tot mijne vaderen, ô Heer! Gij God ABRAHAMS, en IZAKS en JAKOBS! Gij zijt niet der dooden, maar der levenden God; want zij leven U allen. Gij vernieuwt iedere lente het gelaat des aardrijks; laat mij sterven, opdat, na den winter des doods, ook mijn gelaat eens vernieuwd worde! Als Gij den mensch tot stof doet wederkeeren, dan zegt Gij slechts: terug, ô kinderen van ADAM! Laat haar instorten, deze hut van stof, en mijne ziele rusten, tot dat Gij Uwe kinderen, en ook mij, in het rijk van Uwen Gezalfden terugroept. Ik weet, mijn Goël leeft, Hij zal ten laatste voor het stof opstaan. Dan zal ik, van mijn vleesch ontdaan, God aanschouwen; ja mijne oogen zullen Hem aanschouwen! Amen!"

Dit laatste bad zij met zulk eene verheffing der ziel, dat JEZUS, *die juist voorbij haar kamer werd geleid, haar hoorde, en Zijn oog ten hemel sloeg, — en haar Amen was haar laatste ademtogt!*

XIV.

JARED EN BEN-HAGGAÏ.

Vervolg.

In de Mistpoort.

BEN-HAGGAÏ. Waarom staat gij stil?

JARED (*fluistert hem in het oor.*) JEZUS bezweek onder

het kruis. Nu hebben zij Hem weder opgerigt, en Hij wil hier (wij zijn in de Mistpoort) een weinig rusten.

Krijgsknechten. (HEGIO *niet.*) Maak voort! Voort! Naar de plaats der huldiging! *(Eenige Joden lagchen daarbij overluid, en* JEZUS *wordt voortgedreven.)*

J. *(bijna overluid, maar aan het oor van* BEN-HAGGAÏ, *met bitterheid:)* Wensch den vloek over *Jeruzalem*; wel moet het gaan, die u haten. De krijg verwoeste uwe muren, en het zwaard woede in uwe paleizen, om diens Heiligen wil, die zoo dikwijls tot u kwam, en nooit zonder Gods genezende kracht, wiens voet gij in uwe poort niet één oogenblik van rust onder het kruis wilt gunnen! —

XV.

TWEE VREEMDEN.

Voor de Mistpoort.

A. Gij hebt zoo groote haast niet.

B. Ik ben zeer moê, maar toch haast ik mij; ik zou niet graag iets verzuimen. Hebt gij hier op mij gewacht?

A. Ik heb niet op u gewacht; maar ziet gij? *(Hij wijst op de menigte van volk, die hun vooruit is.)* Dat volk laat ik voorbijtrekken.

B. Wat hebben ze?

A. Zij voeren drie kwaaddoeners ter kruisiging. Er moet dringende haast bij zijn, dat zij daar den Paaschdag toe nemen.

B. Dat heeft men van de Romeinsche overheersching; wat vraagt die naar het Israëlitische Paschen? — Wat waren het voor misdadigers?

A. Och! ik heb ze waarlijk haast niet gezien, en er ook niet naar gevraagd. Een van hen scheen mij juist geen boos mensch te zijn; maar hij moet bedekte

boosheid hebben. Ze dreven braaf den spot met hem, zooals ik merkte. Ik ben zoo moê, en niets gaat mij ter harte dan den Profeet aan te treffen. Laat ons in Gods naam voortmaken.

B. Ja, Ja. Naar den tempel; daar moet Hij wezen!

XVI.

EENIGE VROUWEN EN JEZUS.

Vervolg van XIV.

(Lukas XXIII : 27—31.)

BEN-HAGGAÏ. Wie weent er zoo ontzettend?

JARED. Vrouwen, die medegaan; ik ken ze niet. Zij gevoelen op nieuw zoo veel medelijden, omdat men Hem zoo onbarmhartig voortdrijft, en geen oogenblik rust gunt.

Eene der vrouwen barst los met luid geween: Ach! Gij goddelijke man! Onze krankheden naamt Gij zoo gemakkelijk weg! Nu bezwijkt Gij onder uw kruis.

Eene andere. Ach! is er geen erbarming? Geen medelijden met den goddelijken? — —

(Het volk wordt opmerkzamer en stiller. Ook KNEÜS *houdt zijn paard stil, ziet om en luistert.)*

JEZUS *(staat stil, rigt Zijn oog naar de weenenden, en zegt met een stem, die vermoeidheid, maar ook erbarming aanduidt:)* ô Dochters van *Jeruzalem!* Weent — *(Alles staat stil en luistert.)* Weent niet over mij; weent over u zelven en over uwe kinderen! Ziet, de tijd komt, wanneer men zeggen zal: Zalig de onvruchtbaren, de schoot, die nooit gebaard heeft, de borsten, die nooit gezoogd hebben. Dan zullen zij tot de bergen roepen: Valt op ons! en tot de heuvelen: Bedekt ons! Want wanneer dit aan den groenen boom geschiedt, wat zal aan den verdorden gebeuren! *(Nu*

wendt Hij zich langzaam weder om, wischt met de regterhand een' traan van de bloedige wang, en gaat met pijnlijke inspanning weder voort. De gansche trein gaat mede voort.)

J. *(zacht tot den blinden:)* Merkt gij wel, wat in de poort der gruwelstad omging in Zijne ziel, en hoe allen verstomden! Alles stond, toen Hij stond, luisterde, toen Hij sprak, ging weder, toen Hij ging. — — Nu beginnen zij weêr met toorn en verachting, en onder elkander spottende, Hem aan te zien.

XVII.

JARED EN BEN-HAGGAÏ,

op eenige balken aan den weg zich nederzettende.

(Mattheüs XXVII : 32; Markus XV : 21; Lukas XXIII : 26.)

BEN-HAGGAÏ. Wat is het dan nu, mijn beste vriend! Waarom zijt gij met mij op zij gegaan? Zeg toch, vertel mij toch!

J. Wij komen altijd nog tijds genoeg, en kunnen er wel weêr door heendringen. Laat mij een weinig tot mij zelf komen.

BEN-H. Gaarne; maar wat was er dan?

J. Toen het volk, de straat ten einde, aan het open veld gekomen was, verstrooide zich de menigte, en het grootste deel liep vooruit naar de geregtsplaats. JEZUS, weet gij, stond weder eens stil, om een weinig adem te scheppen; Hij was bijna weder onder het kruis bezweken. Nu gaf de Hoofdman, dat zag ik, bevel, dat men iemand nemen zou, die den Nazarener hielp, om het kruis te dragen. Een krijgsknecht kwam het zeggen aan hen, die JEZUS leidden. Zij zagen juist een' welgekleeden Jood, een' vreemden, van het veld naar de stad komen. Die staat stil, als hij ziet, wat er gebeurt, en vestigt vooral op JEZUS met

opmerkzaamheid het oog, vol medelijden. » Hier gij," riep een krijgsknecht hem toe; hoordet gij dat niet?

BEN-H. Ja, dat hoorde ik: » Hier gij, uwen Koning geholpen, als gij zoo medelijdend zijt; ziet gij de kroon wel?"

J. Nu! daarop grijpt hij den ontstelden man, die achteruit gaat en weigert, bij den arm, trekt hem voort, en de anderen nemen het kruis van JEZUS' schouders, en leggen het den vreemdeling op. JEZUS sprak geen woord; maar toen Hij Zijn zoo droevig mishandeld gelaat met de uitdrukking van liefde naar den vreemdeling wendde, ik zag het wel, toen werd deze op nieuw met medelijden vervuld, en hij liet het zich welgevallen, — en ik, BEN-HAGGAÏ! en ik!

BEN H. En gij?

J. En ik besloot niet aanstonds toe te treden, — mij zelven aan te bieden, vóór den vreemdeling, — vóór het bevel van KNEÜS, — lang te voren reeds Hem het kruis af te nemen en na te dragen! O! welk een valsch, en slecht, onverklaarbaar en onverdragelijk hart! — Ik kom zoo terug; wacht op mij. *(Hij gaat ter zijde.)*

XVIII.

JARED EN BEN-HAGGAI.

Vervolg.

Johannes XIX: 19—22.

BEN-HAGGAÏ, *(toen JARED na een' geruimen tijd weêr tot hem kwam:)* Hoor eens, JARED! wat er gebeurde. Ik hoorde, dat er mannen aankwamen, en verborg mij achter de balken. Uit alles besluit ik, dat het een troep voorname Priesters was. — Gij ziet ze daar nog

wel langzaam verder gaan; want dat zeiden ze, ze zouden intusschen langzaam voortgaan.

JARED. Ja, ik zie ze nog; ja, het is een troep Priesters.

BEN-H. Toen zij digt bij mij waren, moet er een hebben teruggezien; die zeide luid, en alsof het hem een verrassend genoegen ware, tot de anderen: »Ha! daar komt juist de geregtsschrijver met de opschriften." Zij moeten hierop allen hebben teruggezien; want een zeide er: »Gij moet een scherp gezigt hebben, dat ge dat al onderscheiden kunt." »Ja wel," antwoordde de ander, »ik zie het heel duidelijk, het zijn drie krijgsknechten, ieder met een uitgespannen perkament voor zich, en een vierde in burgerkleeding; dat zal de beambte van het geregt zijn." »Dat is goed," sprak een ander, en nog een paar vielen daarop in: »Regt goed, dat wij dat zien; — zij stappen goed door, zij komen van zelf ons voorbij." »Ik vrees," zeide een van hen, »ik vrees, dat KAJAFAS ongelukkig vergeten heeft, om die zaak met den Praetor af te spreken." »Wat ligt er aan het perkament?" antwoordde een ander, »wat er onder hangt is de hoofdzaak." — Intusschen kwamen zij daar aan, en nu zeide er een op een' gemaakten toon: »Brengt gij van onzen voortreffelijken Praetor de opschriften der kruisen? Laat ze ons eens zien, vrienden!" Zij moeten ze hun getoond hebben, en een, een jonge man, naar de stem te oordeelen, las: »NABAL van *Josapata*, oproermaker, moordenaar." — »RISCHON van *Bethulië*, oproermaker, moordenaar." — JEZUS van *Nazareth*, Koning der Joden." — Hij las alle drie in drie talen; het Hebreeuwsch en Grieksch verstond ik; wat ik niet verstond moet Latijn geweest zijn. Aanstonds spraken de Priesters zamen Hebreeuwsch, en keurden het laatste opschrift af met hevigheid, noemden het een' ondeugenden trek van PILATUS, spraken over het onverwijld te keer gaan dier boosheid van PILATUS. Nu zeide die gemaakte stem,

die de aankomenden het eerst had toegesproken, zeer beleefd in het Grieksch, er had eene vergissing plaats gehad, die volstrekt verbeterd moest worden; of PILATUS had zich versproken, of in de haast het aan den beambte overgelaten, en deze zich verschreven; de beambte mogt zich toch de moeite getroosten van terug te keeren, en het opschrift van den Nazarener te laten meêdragen, opdat men een ander maakte met de woorden: »JEZUS van *Nazareth*, een bedrieger, die zich Koning der Joden noemde." De beambte antwoordde echter zeer bepaald, dat PILATUS zelf alles van woord tot woord had opgegeven, en dat hij en de krijgsknechten nu naar die order handelen moesten, en volstrekt niet met het opschrift durfden terugkeeren; zij namen een kort afscheid, en gingen hunnes weegs. Dien ten gevolge werden de Priesters het eens, dat de voornaamste van hen met nog drie anderen zonder uitstel terug moesten gaan naar den Praetor, en al hunne welsprekendheid moesten aanwenden, opdat dit schandelijk opschrift veranderd wierd. —

J. »Koning der Joden." Welk een schande voor Israël! Welk een smart voor alle opregten, die het rijk van God verwachten, en gehoopt hadden, dat Hij het was, die Israël verlossen zoude!

XIX.

BATHSEBA, ZEFANJA'S BRUID, MET EENIGE ANDERE JODINNEN VAN VERSCHILLENDEN STAND.

In de Mistpoort.

Zij komen terug. Tot aan den voet van Golgotha *begeleidden zij* JEZUS. BATHSEBA *kon het niet meer uithouden, en eenige vrouwen besloten met haar naar de stad terug te gaan.*

Terwijl zij nu de poort binnenkomen, zegt

BATHSEBA, *met sterke aandoening van stem:* Hier was

het, dat de goddelijke stil stond, zwaar zuchtte, onder het kruis rusten wilde. En de gruwzamen dreven Hem voort! Vergeet ik Zijnen blik tot God in de poort, dan vergeet ik mijn leven.

Eene der vrouwen. Had Hij van Zijne moeder gezegd, wat Hij van ons zeide.

Eene andere. Ja waarlijk! Zalig zijne moeder, als zij niet gebaard had!

B. (*met ontroering en stemverheffing:*) En evenwel de zaligste, dat zij Hem gebaard, haar schoot Hem gedragen heeft, hare borsten Hem gezoogd hebben!

De andere. Hoe kunt gij dat zeggen?

B. Een' zoon gebaard te hebben, wiens waardij gansch *Jeruzalem* niet opweegt — de gansche aarde niet! Daar zou ik trotsch op zijn, al moest ik onder zijn kruis sterven!

De andere. Van allen miskend?.... Door niemand verdedigd?.... Door God verlaten?....

B. Wat is het hier nu eenzaam en stil! En welk een gedrang was het hier zoo even in de poort. (*Zij ziet in het rond, en bemerkt nu eerst eenige vrouwen, die in de poort zitten; zoo ook de vrouwen, die haar vergezellen.*)

Eene andere roept uit: Het is de moeder!

Het waren MARIA, *de moeder van* JEZUS, MARIA *van* Magdala, *en een paar andere discipelinnen. Zij was in* ABIHU's *herberg eenigzins tot zich zelve gekomen, en sloeg nu met deze gezellinnen den weg naar* Golgotha *in. Een terugkeerende bode zeide haar, dat zij nog te vroeg zouden komen; daarom zetten zij zich neder in de poort, waar zij zoo eenzaam waren als diep in het woud; want nu juist waren markt en tempel, poort en straten zoo stil als de woestijn.*

De terugkeerende Jodinnen barstten allen los in roerend geween. (Wij gaan het gesprek voorbij, dat nu plaats had, en dat MARIA *ook zeer zocht te bekorten, dit alleen uitgenomen:)*

B. Wij volgden Hem op den voet, en konden niet nalaten Hem overluid te beklagen.

MARIA. Wat zeide Hij u, gij goedhartige dochteren Israëls?

B. Gewigtige, ontzettende woorden zeide Hij ons, en grootmoedige tevens: »Gij dochteren van *Jeruzalem*," zoo sprak Hij ons mededoogend aan, toen wij Hem beklaagden, » weent niet over mij, maar weent over u zelven; want ziet! daar ...."

Eene andere. »En over uwe kinderen...."

B. »En over uwe kinderen; want ziet! er komen dagen voor u, waarin men zeggen zal: Zalig zijn de onvruchtbaren, en de schoot, die niet gebaard heeft, en de borsten, die niet gezoogd hebben; want wanneer dit aan den groenen" — Neen, nog zeide Hij: »Dan zullen zij beginnen te roepen tot de bergen: Valt op ons! en tot de heuvelen: Bedekt ons! Want wanneer dit aan den groenen boom geschiedt, wat zal aan den verdorden gebeuren!"

Eene uit BATHSEBA's *gezellinnen.* Ach moeder! Was ik het niet, die u eens zoo zalig prees? Zie, ik ben het, die eens luide onder het volk uitriep: »Zalig is de schoot, die U gedragen heeft, en de borsten, die Gij hebt gezogen (*)!" En nu zijt gij zoo ellendig!

M. En wat antwoordde Hij u?

Zij. »Ja, zalig zijn zij, die het woord Gods hooren, en dat bewaren!"

M. Zoo bewaart dan, gij dochters van *Jeruzalem!* dat woord, dat Hij u gezegd heeft. — —

M. (*later, toen zij met de discipelinnen alleen was, en weder begon voort te gaan, uit een beklemde borst, nadat zij een poos had nagedacht:*) Ach! zelfs geen' enkelen droppel troost voor mijne smachtende ziel kan ik uit Zijne woorden persen!

MARIA VAN MAGDALA. Uit welke?

M. Uit die, welke Hij tot de dochteren Jeruza-

(*) Luk. XI: 27 en 28.

lems gesproken heeft, — geen' enkelen lichtstraal geven zij voor de duisternis van mijn hart!

XX.

TROFIMUS EN EUBULUS MET JARED EN BEN-HAGGAÏ.

Op Golgotha.

De eersten zijn twee van de Grieken, die zich door FILIPPUS *bij* JEZUS *lieten aanmelden (*). Zij kwamen van eene kleine reis terug, en lieten zich terstond het noodigste omtrent het lot van den Profeet van Nazareth verhalen; want alles was hun geheel onbekend. Dadelijk begaven zij zich met de vooruitloopende volksmenigte naar Golgotha, en zochten door te dringen tot de plaats, waar zij vernamen, dat de — »drie kwaaddoeners" voorbij moesten. Zij zagen nu den een' na den ander' den heuvel opkomen, en merkten spoedig, dat noch de eerste, noch de tweede kruisdrager de man van Nazareth was. Zoodra zij dit ontdekt hadden, zochten zij, met gespannen opmerkzaamheid, den derden kruisdrager.*

TROFIMUS. Ik zie Hem; maar nog kan ik Hem niet herkennen.

EUBULUS. Ja, ik zie Hem; Hij gaat vlug den heuvel op, en ziet er heel goed uit. Het is een leugen, dat Hij zoo mishandeld is. — Er leidt Hem zelfs niemand aan een touw. (SIMON *van Cyrene was het, dien zij zagen, met het kruis, en dien zij op dien afstand voor* JEZUS *hielden, daar de Cyrener juist aan die zijde ging, waar zij stonden, en de krijgsknecht* JEZUS *voor hun oog bedekte.)*

E. *(toen zij nader kwamen:)* Dat is JEZUS niet.

T. *ziet Hem, zoo doodmoê en doodsbleek, met de doornenkroon, en het door bloed bevlekte voorhoofd, aan het touw, dat* HEGIO *vasthoudt. Hij verbleekt en roept*

(*) Zie boven bladz. 56.

uit: Heilige God! — *en wijst Hem* EUBULUS *met den vinger aan.*

E. *(die Hem ook in het oog krijgt, luid en met hevigheid:)* Alle vloeken Gods op het gruwelvolk, dat Hem zoo heeft mishandeld!

Een Jood, die naast hem staat, slaat EUBULUS *met de vuist in het gezigt, zoodat hij bloedt. Deze verbergt zich hierop met* TROFIMUS *onder de menigte; zij deelen elkander hunne bange gewaarwordingen mede bij het onverklaarbare lot, dat dezen goddelijken man heeft getroffen, tot dat* TROFIMUS *vertroostend aan* EUBULUS *zegt:* Vergeten wij niet Zijn gewigtig woord: »Wanneer het tarwegraan niet in de aarde valt en sterft, zoo draagt het geen vrucht." —

E. Waarlijk, gij hebt gelijk. Zoo zal Hij sterven, zoo zal Zijne leer des te rijker vrucht geven. Laat ons toch weêr digt bij Hem gaan; ik kan geen oogenblik het oog van Hem afwenden, tot dat Hij dood is.

JARED *en* BEN-HAGGAÏ, *die zich weder gehaast hadden, en ook boven op den heuvel stonden, bemerkten en beluisterden de beide Grieken met groote deelneming, en zoo zeer als zij zich verheugden, zulke menschen in hen gevonden te hebben, zoo verward en getroffen werden zij door dat laatste, wat zij zeiden. Het was hun, alsof de laatste vonk van hoop, dat Gods almagt Hem heden nog kon redden, daardoor nu ook in hen was uitgedoofd.*

EENENTWINTIGSTE AFDEELING.

JEZUS OP GOLGOTHA TOT DEN MIDDAG.

I.

JARED EN BEN-HAGGAI.

Vervolg.

(Mattheüs XXVII : 33 en 34; Markus XV : 22, 23, 25; Lukas XXIII: 33 en 34a.)

JARED *moet aan een' feestreiziger, die daar buiten adem kwam aanloopen, en met zijn gansche hart aan* JEZUS *hing, nadat Deze zijne blindheid genezen had, den ter kruisiging gereed staanden lijder wijzen, en, toen hij Hem zag, hem trachten neêr te zetten, daar hij als een onzinnige dreigde los te barsten. En nu moet hij aan* BEN-HAGGAI *verhalen, wie er gekomen is, en dan van* JEZUS, *en wat er voorvalt.*

JARED. *(Alles, wat hij bij zich zelven, en wat hij met* BEN-HAGGAI *spreekt, altijd met half luide stem.)* Met gevouwene, rustig nederhangende handen staat Hij daar. Het opslaan Zijner oogen is een aanhoudend gebed. O! dat ik wist, wat Zijn geest denkt. Nu heft Hij de handen omhoog. Ach! Hij beweegt de drooge lippen dikwijls zoo, alsof Hij ontzettenden dorst leed.

BEN-H. Denkt gij niet, dat Hij ook honger lijdt? Maar neen! wel niet onder zoo veel smart.

J. Gegeten heeft Hij zeker sedert gisteren niet, en

niets gedronken, — en volstrekt niet gezeten. — Ach! er is geen rust voor Hem eer Hij sterft! — HEGIO brengt Hem te drinken. O! die menschelijke HEGIO!

BEN-H. » Ik drink het niet." Hebt ge 't gehoord? Waarom wel niet?

J. Ach! het zal de azijn, met mirre gemengd geweest zijn, die zij aan de kwaaddoeners tot pijnstilling geven. Hij wil geheel bij zich zelven blijven.

BEN-H. — En liever zwaarder pijnen lijden.

J. Hij heeft de schaal aan den mond gezet, en het geproefd. — Hoe pijnigt mij ieder oogenblik! Was het maar voorbij! Wij zullen het niet uithouden.

BEN-H. JARED! wat ligt er bij mijn' voet? — zoo hard en zoo ligt; niet als een steen.

J. Een doodshoofd — van een' onthoofden. Die liggen hier overal.

BEN-H. Ik huiver er van. — Is het daar, waar JEZUS staat? Op zulk een schandplaats? Maar ja! uw smaad is eer, ô wereld; uwe eer is schande!

J. Zij hebben gedaan met graven; zij zullen ze oprigten. — Het Zijne het eerst, — in het midden.

BEN-H. *(met schrik.)* Ik hoor den hamer! wat is dat?

J. Lieve vriend! Het zal anders klinken. Zij nagelen nu maar het opschrift vast, — — en nu bevestigen zij het zitblok. — Nu zetten zij het kruis in den grond. *(Hij buigt zich, zoo veel hij kan, met aanbidding en weemoed.)* In Gods naam! Daar staat de paal! Daar moet Hij bloeden en sterven!

BEN-H. Hoe is er zoo'n gedrang?

J. Ik weet niet, men maakt voor iemand plaats. Het zijn twee bedienden van den Hoogepriester, geloof ik; — — ja, ja! en — waarlijk! JOHANNES bij hen —

BEN-H. JOHANNES? De Oud-hoogepriester?

J. Wel neen, de Galileër; Zijn geliefde leerling, Zijn boezemvriend! Ach! komt die nu juist aan!

BEN-H. *(met eenige opwelling van vreugd.)* Zouden die misschien nog komen met het genadewoord van

den Hoogepriester? — Zou hij dat misschien nog hebben uitgewerkt?

J. Ach arme man! hoe bedriegt ge u zelven! JOHANNES is nog eenigzins aan KAJAFAS verwant; daardoor wordt hij met de bedienden overal doorgelaten; maar het genadewoord voor den Nazarener, dat verkreeg de moeder van KAJAFAS niet van haar zoon, al wrong zij voor zijn oog in vertwijfeling de handen, en al kon dat woord alleen haar nog redden van de hel. — Hij komt om zijn' boezemvriend te zien sterven, — ach! om hem den dood te wenschen aan het langzaam martelende schandhout!

BEN-H. Hoe ongelukkig, en hoe gelukkig ben ik, dat ik niet zien kan!

J. Nu is Hij ontkleed — *(met verbazing)* de reinste, de schoonste, dien de aarde draagt! En zoo mishandeld! Tot op het gebeente toe is Zijn rug doorwond. O! hoe zalig de oogen, die niet zien! En het allerreinste en allerschoonste aan dien reinen en schoonen nog het meest mishandeld, — Zijn aangezigt!

BEN-H. Hoe beeft gij zoo?

J. Zij grijpen Hem aan, geen slagter zijn slagtvee zoo ruw, geen Leviet een offerdier, — geen' kwaaddoener, neen! nooit zag ik er een' zoo behandelen. Ach! hoe rilt Hij van smart, zoo dikwijls die ruwe handen den doorwonden rug aanraken. — Nu zijn zij de ladder opgegaan met den heiligen. —

BEN-H. Wat geweld maken ze! — Hoe vloekt die zoo ontzettend?

J. Hij heeft zich aan de doornenkroon gekwetst. — Zij strekken Zijne armen aan het dwarshout uit. — *(Beiden krimpen in een bij den eersten hamerslag op den nagel, die door de eene hand gedreven wordt.)*

JARED *houdt de hand voor de oogen, terwijl hij met* BEN-HAGGAÏ *op de knieën valt, en zegt:* Zalig de oogen, die niet zien!

Beiden bidden in stilte tot God. — Die om hen

staan belagchen hen luide, en zij rigten zich weder op.

JARED *ziet in het rond; — tot den blinden:* Hier en daar zie ik een' braven vol smart op zijne knieën gevallen. — ô God! ô God! welke gruwel is nog de ergste?

BEN-H. Hoe dan?

J. Ik zie hen van hunne knieën oprijzen. Den eenen jouwde men uit, den anderen trad men met den voet. —

(Terwijl JARED *dit zegt, wordt de andere hand vastgenageld.)*

J. Heilige! Wat is een nagel door Uwe hand! Ziet Gij de vele duizenden, die het met genoegen aanschouwen, wien iedere hamerslag klinkt als muzijk? Zijn dat niet vele duizende nagelen in Uw hart? — Nu ook de voeten. —

Terwijl JARED *dit zegt, ziet* JEZUS *op naar den hemel, te midden van vreeselijke kramptrekkingen, en roept op den smeekenden toon der liefde:* Vader! *(en op dat eerste luid gesproken woord ontstaat er dadelijk stilte onder de gansche volksmenigte)* Vader! vergeef het hun; want zij weten niet, wat zij doen.

Beiden wilden zij op de knieën nedervallen, maar bedwongen zich, en bleven staan, bogen hun hoofd, sloegen op hunne borst, en tranen vloeiden hun langs de wangen. — Weldra klonken de hamerslagen, die de nagels dreven door de voeten van den heiligen.

J. *(na eenige oogenblikken.)* Ik zag, het was HEGIO, die den hamer ophief, en getroffen stil hield, toen JEZUS begon te spreken.

II.

DE HOOFDMAN KNEÜS EN HEGIO, DE KRIJGSKNECHT.

In eene tusschenpoos tusschen de kruisiging van JEZUS en die der twee oproermakers; zeer digt bij elkander, en beiden halfluid.

HEGIO *(verschrikt.)* Gij liet mij roepen; wat hebt gij te bevelen, mijn heer?

KNEÜS. Vrees niet. Denkt gij wel aan eergisteren? — (HEGIO *verbleekt.*) Ik riep u, om u schielijk te zeggen, dat ik u volkomen heb vergeven.

H. Ach! mijn heer! het.....

K. (*valt hem in de rede.*) Geen woord meer, mijn zoon! Hij, dien gij kruisigdet, leerde mij vergeven. Ga terstond weder aan uw werk.

III.

JARED EN BEN-HAGGAÏ.

Vervolg.

JARED. Wat of HEGIO zoo op eens bij den Hoofdman te doen had?

BEN-HAGGAÏ. Zeker heeft hij iets misdaan.

J. Het kan zijn. Ik hoop toch niet daarmede, dat hij stil hield met den hamer, toen JEZUS begon te spreken. Dat zou afschuwelijk zijn, als hem dat tot misdrijf werd gerekend. — — (*Daar* HEGIO *intusschen zigtbaar vrolijk terugkomt.*) Het moet heel iets anders zijn, hij is heel vrolijk terug.....

BEN-H. Wat wildet gij zeggen?

J. Ik luisterde daar, HEGIO zeide tot zijne makkers, die hem vroegen, waarom hij geroepen was: » Hij heeft mij vergeven; de Nazarener bewoog zijn hart tot vergeving; dat zeide hij zelf."

BEN-H. ô God! hoe zal het Israël vergaan! De zondaar leert van Hem den schuldigen vergeven, en Israël

ademt niet dan onverzadelijke wraakzucht tegen den onschuldigen! — — (*Hij hoort weder met den hamer slaan, op verder afstand dan waar men* JEZUS *kruisigde, en vraagt aan* JARED, *wat er gebeurt.*)

J. Nu kruisigen zij RISCHON.

BEN-H. Wat doen zij juist nu?

J. Nu kruisigen zij RISCHON. — Ach! lieve man! ik vergeet er heen te zien; ik kan van JEZUS het oog niet afwenden; Hij ziet zoo dikwijls en met zoo veel medelijden naar den moordenaar, met wien zij nu bezig zijn, en slaat dan weder Zijn oog naar den hemel. Nu was het alsof Hij zag naar de ontzettende menigte van volk in het rond, en, zoo ik mij niet bedrieg, dan gaf Hem dat gezigt meer smart dan alle smarten, die Hij lijdt. — ô Vriend, vriend! dat gij Hem zaagt!

BEN-H. Och! dat mijn oog Hem zag! Eén dag vroeger, één dag maar, en ik had nu kunnen zien! Nu blijven mijne ligchaamsoogen eeuwig verduisterd, en mijn zielsoog is duisterder nu dan ooit! — Ach! hoe velen staan er wel onder de duizenden van Juda, die Hem zien, omdat Hij hun het gezigt wedergaf!

J. En die naar Golgotha geloopen zijn, omdat Hij de kracht wedergaf aan hunne voeten! en die Hem hooren klagen en zuchten, die Hem voor Zijne moordenaars erbarming hooren vragen; omdat Hij hun het gehoor wedergaf. Digt bij mij zie ik er een', den ouden vader van mijn' buurman, — die ziet ook onafgebroken naar het kruis, en wischt telkens al weêr en al weêr zijne tranen af.

BEN-H. (*Digt aan* JARED'S *oor.*) Waarom niet allen, allen als een heerleger zich verzameld, en in Gods kracht het gansche rot der Priesters verslagen, gelijk Israël de Filistijnen, en den regtvaardigen uit hunne klaauwen gered?

J. Dat dacht ik duizendmaal, en duizendmaal wilde ik het beginnen, en, gelijk de nacht na den bliksem dubbel nacht is, zoo gevoelde ik mij telkens, na-

dat zulk een besluit als een bliksemstraal in mij oprees, als verlamd en onmagtig.

Ben-h. Dat ook de vreemdelingen niets waagden, die Hem zoo vereerden!

J. Ach! de vreemdelingen..... *(Hij ziet intusschen gedurig naar* jezus.) O! hoe krimpt Hij van pijn, en worstelt om haar te verdragen! Het bloed vloeit weêr sterker uit Zijne handen. — Ach! de vreemdelingen lieten zich door de burgers en de Priesters geheel omzetten. Die hebben daartoe opzettelijk onder hen rondgeloopen.

Ben-h. Zijn er veel vreemdelingen?

J. Dat geloof ik, een onoverzienbare menigte. Ik ken er wel niet velen van; maar ik zie heel veel vreemde kleederdragt, gansche troepen hier en daar en allerwegen. Ik ken hem, die hier bij ons staat, het is een Leviet; die weet het; ik wil hem eens vragen. — Zijn er ditmaal veel vreemden op het feest? Mij dunkt het wel.

De Leviet. Buitengewoon veel. Ik weet het van de Priesters, en mijn zwager is een wisselaar; bij menschengeheugen weet men van geen feest, waarop de vreemden zoo talrijk waren; vlak achter ons staat een gansche hoop uit *Cijrenisch Lybië.* Er is eene menigte van *Parthers, Mediërs, Persianen, Mesopotamiërs, Kappadociërs,* uit *Pontus,* uit *Klein-Azië,* uit *Frygië,* uit *Pamfylië,* uit Romeinsche steden, uit *Egypte,* van het Eiland *Kreta,* uit *Arabië,* — God weet, van waar nog al meer....

Ben-h. Welk een ontzettend gehuil!

De Leviet. Dat is nabal; zij nagelen hem vast; — die is de dolste.

J. En nu de kleinmoedigste.

De Leviet. Daar hangen ze nu alle drie. *(Met ligtzinnigheid.)* Die schikking is uitmuntend, de Koning tusschen de twee oproermakers! Nu kan hij hun droomen uitleggen, zooals jozef voor de twee hofbeambten in den kerker.

Jared en ben haggaï, *die dien toon niet verdragen*

kunnen, breken het gesprek af, en wenden zich langzaam tot elkander, om weêr op zich zelven te wezen.

IV.

JARED EN BEN-HAGGAÏ.

Vervolg.

(Mattheüs XXVII : 35; Markus XV: 24; Lukas XXIII : 34b; Johannes XIX : 23 en 24.)

Ben-haggaï. De zon geeft veel warmte.

Jared. Het wordt nog een heete dag, zoo koud als het dezen nacht was. Zijn dorst moet brandend worden. Luister! wat spreken de krijgsknechten? Alle vier staan ze om Zijne kleederen heen, die zij op een' hoop bijeen geworpen hebben op den grond. Die zullen ze deelen; die zijn voor hen.

Ben-h. Hij moet er eens een' weggezonden hebben, die Hem wilde navolgen, met de woorden: »De vogelen des hemels hebben nesten, en de vossen hebben hunne holen; maar de Zoon des menschen heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge." — Nu is Hij nog armer dan arm; — waarin zal men nu Zijn lijk wikkelen?

J. Mijn goede man! Dat zál naakt, zooals het daar hangt, afgenomen, en bij het gebeente der misdadigers ergens in een' kuil worden neêrgeworpen! — Zie, ze kunnen het niet eens worden over de uit één stuk geweven hemelsblaauwen lijfrok. — Den mantel hebben zij in vier stukken gesneden. — Zij gaan zitten, om er het lot over te werpen. — Hegio heeft hem! hegio heeft hem!

V.

HOON BIJ HET KRUIS.

(Mattheüs XXVII: 39—43; Markus XV: 29—32; Lukas XXIII: 35.)

Terwijl het volk, digtst bij de plaats der kruisiging, op de verdeeling van jezus' kleederen bij het

kruis de aandacht vestigde, was het stil geworden, en deze stilte breidde zich eene korte poos over de gansche schare uit, zooals dat meer gebeurt, zonder dat zij, die verder afstonden, wisten, wat de aandacht der naderbij staanden trok. Gedurende deze stilte hoorde men niets dan hier en daar een overluid snikken van zulken, die door medelijden met JEZUS *bewogen waren, hetwelk sommigen onwillekeurig, en zonder dat zij aan de heerschende stilte dachten, ontsnapte.* EDOM, *en eenige om hem staande hoofden der Priesterschap werden inwendig verbitterd over deze blijken van medelijden, en keurden het noodig die gevaarlijke stilte, waarin zij vreesden, dat het medelijden onder het volk de overhand zou verkrijgen, af te breken.*

EDOM *wijst alzoo met hoog opgeheven hand naar het middelste kruis, terwijl hij den Hoogepriester* JOHANNES *aanziet, alsof hij het slechts tot hem zeide, maar verheft zoo zijne stem, dat hij op aanmerkelijken afstand kan verstaan worden:* Ziedaar nu den man, die iedereen' wist te verlossen! Ziedaar nu die overal helpende handen! Laat ons zien! Hij zal nu ook zich zelven helpen! Dat is voor den Messias, voor Godsgeliefden, een ligte zaak.

En door dit woord van EDOM *werd naar wensch de toon tot opentlijken luiden hoon en spot aangegeven, en deze verstomden van nu af niet meer.* JEZUS *bleef het doel van grove en fijne kwaadaardige scherts. De af- en aangaande en daarblijvende Joden en vreemdelingen verdreven van de derde tot de zesde ure meest daarmede den tijd. Wij deelen het verhaal hier van mede uit de briefwisseling van* ZEFANJA, *terwijl wij overigens het meeste, wat hij ook met geen, of met klein verschil berigtte, uit zijne brieven niet herhalen willen.*

VI.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Fragment.

(Mattheüs XXVII : 39—44; Markus XV : 29—32; Lukas XXIII : 35 en 39.)

Het gelukte EDOM terstond den geest van spotternij op te wekken bij al de toeschouwers, en bij geene gelegenheid in mijn leven zag ik dien spotlust zoo teugelloos, zoo razend woeden. Ik moet bekennen, zoo iets, ook zonder meer, verraden kon, dat er bij de natie eene hartstogtelijke onrust heerscht, en in iedere borst eene bewustheid van onregt gevonden wordt, die men maar al te gaarne zou willen verdooven, dan was het dit algemeene, en onophoudelijke, en onverzadelijke spotten. Alles nam er deel aan, Priesters en Leviten en het volk, Farizeën zoowel als Sadduceën, aanzienlijken zoowel als het gemeen, schriftgeleerden zoowel als krijgsknechten, vrouwen, kinderen, medekruiselingen zelfs, wat kan men meer zeggen? Op een oogenblik, dat het stil was, gaf EDOM het sein; hij vreesde, dat veler gevoel mogt worden opgewekt. Op duivelsch kwaadaardigen toon riep hij: »Daar hebt ge nu dien weêrgaloozen verlosser, die alleen helpen kon. Laat ons zien, hoe hij nu zich zelven kan helpen. Is Hij de Messias, dan gaat dat zeer gemakkelijk. God zal Zijn' lieveling niet verlegen laten." Men kon het zien, daar werden duizend harten door verligt, duizend oogen vonkelden van spottend genoegen, duizend tongen werden los gemaakt, om meê te spotten. Van de eene zijde scheen het de billijkste spotternij, die men bedenken kan, en men zag duidelijk, het volk deed er zich op te goed, als op eene waarheid, die iedereen' in de oogen straalde: Een Messias — aan het kruis; een lieveling van God, — dien Hij liet sterven; een Verlosser des volks, — die zich zelven

niet verlossen kon, dat was onder alle ongerijmde tegenstrijdigheden wel de allerongerijmdste. Aan den anderen kant gevoelde ik echter was het alleen de hoogstdenkbare zedelijke stompheid, die in staat was, om met eenen mensch te spotten, van wien men te midden der spotternij moest erkennen, dat hij anderen had geholpen; en hoe velen stonden er rondom het kruis, die hij geholpen had! Was dan bij die allen de tong verlamd? Konden zij dan niet allen de stem verheffen, zoodat de aarde er van had moeten dreunen: »Hij heeft ons geholpen; Hij heeft mij geholpen, — en mij, — en mij, — en ons —?" Maar wat leg ik die zwakken te laste? Nu de Priesters zich eenmaal van den vermogendsten volksredenaar, dien Israël ooit kende, hadden meester gemaakt, hoe kon het nu in iemand nog opkomen, dat men door spreken het allerminste zelfs voor hem zou uitrigten? »Dezen man," moesten zij denken, »dezen man kan niemand dan de hemel aan deze woede ontrukken, en de hemel zwijgt immers? —"

Tot verstomming, tot de onmogelijkheid, om de zaak door te denken, heeft mij dat alles gebragt, maar ook niet verder. Ik kon mij zelven evenmin het raadsel oplossen als spotten, en evenmin spotten als het raadsel oplossen. Wie zou er niet duizend levens op verwed hebben, dat de helper van zoo vele ellendigen nooit zoo hulpeloos aan den schandpaal zou hangen? En wie, die van de vroegere geschiedenis des mans niets geweten had, zou er niet duizend levens op verwedden, dat deze hulpelooze man nooit zulk een helper van zulke en zoo vele ellendigen geweest was? — Als ik dan echter nog daarbij aan zijne onbegrensde aanmatigingen denk, dan zie ik niet alleen geen licht in deze duisternis; maar het wordt mij zoo helder als de zon op den middag, dat in deze duisternis onmogelijk een lichtstraal te brengen is.

»Daar zijn die handen nu in rust, en die voeten, die zoo weinig rust kenden," riep er een. — »Zij

vermogten toch zoo veel; en nu zoo niets." — »Geesten te bedwingen," — »Met geeselslagen den tempel te reinigen, en nu zelfs geen' nagel uit te trekken," zoo riep er een van hier, en weêr een ander van daar. »Merkt gij wel, door wien de wonderen gedaan werden? en hoe God nu den sterken bindt, dat hij niets meer vermag? Weldra zal de tong het pogchen ook wel nalaten," zoo sprak een van hen, die ik wel honderdmaal hoorde zeggen: »Beëlzebub is zijn meester."— »Het is toch jammer," zeide een erge Farizeër, »dat hij de regterhand niet meer vrij heeft, die hij aan zoo menigen tollenaar en zoo menige hoer toereikte; daar zijn er hier genoeg van." »Ja,". antwoordde er een, die niet veel beter was, »ze staan er nu niet te best bij, als zij met hem ons in het hemelrijk willen voorgaan." Gij herinnert u nog wel, SEVERUS!" op welke gezegden dit een en ander doelde.

»Nu moest hij roepen: Komt hier tot mij, allen, die vermoeid en beladen zijt." Rabbi METHUSALACH zeide dat; ik meen, dat ik u eens eene rede zond, die hij in zijne synagoge tegen JEZUS hield. »Hij zou het toch altijd kunnen roepen," antwoordde er een; »demoedig en zachtmoedig heeft hem het kruis toch nu ten minste gemaakt." »Wel," sprak METHUSALACH, »dat zouden wij zijne aanhangers ook kunnen leeren."

EZECHIËL de Sadduceër kon nu ook niet langer zwijgen. »Wij ontheiligen", zeide hij, »met onze spotternij deze heilige plaats. Zoo zullen wij de geesten, die boven hem op en neder zweven, zeker niet te zien krijgen." — »Zij moesten hem echter nu verlossen uit dien onaangenamen toestand." — »Dat zal wel gebeuren op den regten tijd; zij doen niets dan op zijn bevel. Zij zullen wel komen; en als gij den mond niet houdt, dan komen zij op eens voor den dag als de maaijers, en maaijen ons allen weg, en werpen ons als bosjes onkruid in het vuur." Het was ADDI, die dit laatste zeide, een der ligtzinnigsten, die dat spotlied maakte.

Nu kwamen eerst sommigen uit de stad, anderen van het veld, drongen door het volk heen, plaatsten zich voor de kruisen, lazen de opschriften, en vonden aan het middelste: » JEZUS van Nazareth." Een zeide er: » Gij hadt hem al aanstonds aan de kroon moeten kennen." Deze beschouwden hem van nabij, namen hem op van het hoofd tot de voeten, begonnen nu spottend het hoofd te schudden, en, terwijl zij in het rond het volk aanzagen, zeide er een: » Dat gaat hier niet zoo als 't hoort," en een ander terstond er op, grof, hem in 't gezigt: » Schaam u! Is dat den tempel afbreken, om er in drie dagen een' prachtiger op te bouwen? Kom aanstonds van het kruis af, als gij Gods zoon zijt, en aan 't werk;" en daarbij barstten zij los in luid gelach, en het volk evenzoo, en telkens al weder. Alleen de spotters uit den geleerden en aanzienlijken stand bedwongen zich spoedig, om niet te lagchen; want zij benijdden het blijkbaar dien ruwen mensch, dat hem zijne spotternij zoo goed gelukt was, en dat hij het eerst had durven ondernemen, om den man van Nazareth zelven aan te vallen, en hem zijn' schimp in het aangezigt te werpen. Inderdaad, dunkt u ook niet, SEVERUS? dit was weder een zonder bewustheid gegeven bewijs van onwillekeurige hoogachting, die men te midden van al het spotten voor den met alle geweld verachten man nog hebben moest, dat zoo lang niemand met zijne invallen zich tot hem zelven rigtte, tot dat deze meester in de kunst der hel de baan opende. Nu verstoutte zich een ieder, om onbeschaamd hem zelven zijne invallen toe te roepen.

Eens kwamen er eenige mannen met jongens bij zich, van de baldadigsten, die in onze stad zijn. Zoodra de krijgsknechten merkten, dat zij het kruis van den Nazarener zochten, zeiden zij: » Gij zoekt zeker den Koning der Joden? Hier is hij!" en daarbij wezen zij op zijn kruis met eene spottende buiging. Dat wekte de Joden weêr van nieuws op, om door alle mogelijke spotternij onzen eigen' afkeer van zulk een'

Koning aan de Romeinen te toonen. En zoo ziet gij, den haat der Romeinen tegen ons moest de man aan het kruis ontgelden, en de wraak der Joden aan de Romeinen moest de man aan het kruis ontgelden.

Eenige malen begon het stil te worden; dan bragt het zuchten en steunen des Nazareners medelijden en geween te weeg bij zijne aanhangers. Telkens moest diezelfde spotternij, die ik reeds noemde, door de aanzienlijksten uit de Priesterschap luid uitgesproken, dan tot tegenwigt dienen: »Wat wildet gij van helpen spreken? Zich zelven kan hij maar niet helpen. Is hij Israëls Koning, zoo stijge hij af van het kruis. Wat is dat voor zulk een' man als hij zijn wilde? Hij kome af, en wij zullen hem gelooven, wij vallen hem te voet. Hij heeft zich op zijn vertrouwen op God beroemd. Wel nu, Die verlosse hem nu, zoo Hij Zijn lieveling is. Hij heeft het dikwijls genoeg gezegd: Ik ben Gods Zoon! Ik ben Gods Zoon! Dien Zoon van God wilden wij nu wel in hem zien. Daar wachten wij maar op, en reeds lang; maar helaas! altijd te vergeefs!" Dan werden allen weder als door een' geest der spotternij bezeten.

»Daar ziet gij het" (als JEZUS dan aanhoudend zweeg, en zweeg, en slechts verdroeg) »daar ziet gij het," zeide EDOM, »God maakt hem te schande; zijn eigen hart veroordeelt hem, en echter geeft hij God de eere niet door zijn bedrog te bekennen. Hij sterft hardnekkig in zijne zonde, en maakt alle medelijden ons onmogelijk."

Zelfs NABAL, zijn medekruiseling, begon te spotten. Die mag hem voor een' oproermaker van zijn slag hebben aangezien, wien de stoutmoedigste, die lust had zijn' aanhang te vermeerderen, steeds het meest welkom was. Deze riep hem dan toe: »Nu dan, zoo gij iets kunt, help ons. Zijt gij de Messias, red dan u zelven en ons; wij houden het met u." Zoo verhaalde mij mijn bediende; want eer dit gebeurde, moest ik terug naar de stad.

VII.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Fragment.

(Johannes XIX : 25.)

Ik zag ook zijne moeder, van welke ik veel goeds hoor, en leerde haar toch niet kennen. Zij was geheel ingehuld en gesluijerd. Terstond na de kruisiging kwam zij, en stond op eenigen afstand van de kruisen, en deed niets dan daar staan, naar het kruis zien, zwijgen, en soms, doch zelden, overluid snikken. Een paar malen zette zij zich neêr op een' steen in de nabijheid, anders hield zij zich vast aan twee vrouwen, zoo men zegt, hare zuster MARIA, de vrouw van KLEOPAS, en MARIA van *Magdala;* ook deze waren gesluijerd. De visscher JOHANNES, zijn geliefde leerling, gelijk gij weet, bleef aanhoudend nabij deze vrouwen. Ik beproefde menigmaal mij in den toestand van deze menschen te verplaatsen, en kon mij gemakkelijk veel voorstellen, van hetgeen zij gevoelden, maar nooit, wat zij ook van haren zoon en meester en vriend dachten. Waarlijk, mijn vriend! ik zou reeds lang weder genoeg beschaamd gemaakt en vernederd zijn, en uit de bedwelming van den hartstogt tot mij zelven gekomen, door alles, wat ik ondervond, en wat in mij omging, om zelfs zijn besliste vriend te worden, wanneer zijne zaak maar een' gang genomen had, die eenigzins met zijne stoute uitspraken overeenstemde. Maar wat kon ik nu worden? Wat kan ik nu worden? — Blijven wat ik ben, een mensch door twijfelingen heen en weêr geslingerd, gelijk de baren der zee, en in het binnenste van mijn geweten gebrandmerkt met een' onuitwischbaren vlek. De vrees voor straf laat zich nog wel verdrijven, SEVERUS! liever wil ik aan geen' God gelooven dan aan een' onverzoenlijken; maar de schaamte over het zelfbedrog mijner hartstogten,

wie neemt die weg uit mijn binnenste? — Zie, mijn vriend! ik houde de discipelinnen en JOHANNES, ik houde zelfs de moeder van dezen man voor nog gelukkiger menschen in hun binnenste dan ik ben, — en zij zijn toch allen zoo diep ongelukkig; want voor hen stierf alles met dezen zoon en vriend.

VIII.

JARED EN BEN-HAGGAÏ.

JEZUS EN DE OPROERMAKERS.

(Lukas XXIII: 39—43.)

JARED. Ach! er komt geen eind aan, geen eind dan met Zijn' dood.

BEN-HAGGAÏ. Meent gij, dan zal het spotten ophouden. Ik meen.... luister!

NABAL, *overluid, op gemeenen toon, met het hoofd naar* JEZUS *gewend, en intusschen een' blik op het volk; — ach! de ellendige zondaar, in zijne laatste pijn, nog een' zijdelingschen blik der ijdelheid op het volk:* Nu dan! zoo gij wat kunt, help dan! zijt gij de Messias, red dan u zelven en ons. Dan houden wij 't met u.

Zoodra hij zwijgt, hoort men een luid spottend lagchen, erger dan ooit te voren, dat ook hij het nog waagt den Nazarener zulke dingen te zeggen, en menig hoofd ziet men anderen goedkeurend toeknikken. Plotseling is het weêr stil, zoodra de andere begint te spreken.

RISCHON, *met zoo ver mogelijk vooruitgebogen en omgewend hoofd, en met luide stem. Zijn toon verraadt lang bedwongene verontwaardiging, die nu wegens* NABALS *onbeschaamdheid tot den hoogsten trap van ergernis is gestegen:* Vreest gij ook God niet meer? en gij lijdt toch dezelfde straf! Wij voorzeker billijk; want wij ontvangen, wat onze schenddaden waardig zijn!

Maar deze, dien gij lastert, heeft geenerlei onregt gedaan.

J. *(die met verbazing naar hem zag en luisterde, zoowel als* BEN-HAGGAÏ, *zachtjes tot dezen:)* Amen! Deze heeft geenerlei onregt gedaan. Toch ook een getuigenis Zijner onschuld van den schuldigen. Genade voor u, zondaar! als gij komt voor Gods rigterstoel.

Het was alles een poos stil gebleven, en de spotters verborgen het, hoe zij door die luide, vrijmoedige getuigenis getroffen waren, tot dat er een digt bij JARED *tot zijn' buurman zeide:* Wat heeft hij ook te verliezen, die dweeper!

RISCHON *(na deze kleine tusschenpoos van stilte, luid en innig smeekend tot* JEZUS:) Heer! Gedenk mijner, als Gij in Uw Koningrijk komt!

JEZUS *wendt zich, bewogen van vreugd, zoo veel Hij kan, naar* RISCHON *henen, en zegt luide, vol liefde:* Voorwaar! ik zeg u: heden zult gij met mij in het paradijs zijn.

RISCHON *verstomt, en ziet met vurig dankbaren blik nu* JEZUS *aan, dan naar den hemel.*

J. Ach! in Zijne vreugd heeft Hij zich zelf vergeten, en zich te ver omgewend; Zijn linkerhand bloedt weêr sterker.

BEN-HAGGAÏ *wil zich op de knieën werpen.* JARED *houdt hem vast bij den arm.*

BEN-H., *met de gansche ziel deelnemende aan* RISCHONS *woorden:* »Heer! gedenk mijner, — als Gij in — uw Koningrijk — komt." — ô RISCHON!

J., *geheel verdiept in nadenken over* JEZUS' *antwoord:* »Heden zult gij — met mij — in het paradijs zijn." ô JEZUS! ô JEZUS! Wie zijt Gij? Wat zal er van mij worden?

IX.

VOORWAAR.

(Lukas XXIII: 43.)

Menige opregte Judeër, Galileër en vreemdeling van beiderlei geslacht, die hier en daar op den kruisberg stond onder de schare, en vroeger in zijne woonplaats of op feesttijden in Jeruzalem JEZUS' toehoorder of toehoorderesse was, maakte naderhand, toen zij, met besliste keus, bij JEZUS aanhang zich gevoegd hadden, deze opmerking:

» Toen ik Hem tot den kruiseling aan Zijne regterzijde hoorde spreken: » » Voorwaar! ik zeg u," " — zoo vol liefde, en zoo vol rustig vertrouwen, toen was het mij, te midden van mijn' hopeloozen jammer, alsof in één oogenblik ieder: *Voorwaar! Voorwaar! ik zeg u*, dat ik van Hem hoorde, mij weder in 't geheugen werd geroepen, en op allen het meest goddelijke zegel der gewisheid gedrukt werd; maar, na weinige oogenblikken, verhief zich weder het smartgevoel met tiendubbele kracht, en geloof en hoop waren geheel van mij geweken."

X.

BESPOTTING.

Het duurde langer dan ooit eer zich weder eene bespottende stem verhief; zoo maakte, wat tusschen de twee gekruisigden voorviel, ook op den ruwsten eenigen indruk. Lang duurde het, eer EDOM *zeide:* Van zijn Koningrijk weet hij nu wel te zwijgen! — *en een ander hem antwoordde:* Hij moest toch ook dien eenigen getrouwen lieveling met iets troosten!

EZECHIËL. Het is ook het veiligst, om met ABRAHAMS schoot te troosten. Niemand komt het opnemen, of zij daar zijn aangekomen.

XI.

MARIA.

KLEOPAS' *vrouw tot* MARIA, *de moeder van* JEZUS: Wilt gij ook niet wat naderbij komen? Zie, JOHANNES waagt zich ook digter bij het kruis.

MAGDALENA *tot* MARIA: Hij troost zoo goddelijk — wij willen ook wat naderbij gaan, moeder!

XII.

SALMA.

Hij is een onbekend gebleven medepligtige van RISCHON. Achter eenige struiken, op eenigen afstand van de gerigtsplaats, knielt hij neder, en bidt met kloppend hart, en heete tranen: »Neem mijn leven als dankoffer aan voor Uwe genade aan RISCHON bewezen, en gedenk dan ook mijner, ô Heer! als Gij in Uw Koningrijk komt!"

XIII.

IN DE VERTE.

Een paar jongeren, en eenige vrouwen, die in de verte aanhoudend tuurden op het kruis, hadden kunnen opmerken, dat eerst de kwaaddoener aan de regterzijde zich tot JEZUS, en daarna JEZUS zich zoo veel mogelijk tot hem had gewend, en verlangden nu allervurigst te weten, wat er mogt zijn voorgevallen. Zij zonden een' kleinen jongen, die met hen uit de verte toezag, onder het volk. Die dringt er door heen, en vraagt, en houdt niet op met vragen, tot hij het goed te weten is gekomen, keert nu terug, en zegt hun: »De kwaaddoener bestrafte dien aan de linkerzijde, dat hij ook den Nazarener lasterde, en zeide tot den Nazarener: Heer! gedenk mijner, als Gij in Uw

Koningrijk komt!" — »Wat antwoordde Hij?" vroeg THOMAS, met angstige gejaagdheid. »Voorwaar", antwoordde de knaap, »Voorwaar, ik zeg u: heden zult gij bij mij in het paradijs zijn." Met een' zucht, diep uit de borst, zegt THOMAS: »Ach! Zijn Voorwaar!" Hij slaat de oogen neêr, de anderen zien allen elkander aan, en niemand spreekt één woord.

XIV.

JADOCH.

In Jeruzalem, tegen den middag.

JADOCH had eene gelofte gedaan, dat hij met vasten en bidden op de knieën zoo lang zoude aanhouden als de Profeet van Nazareth onschuldig leed, tot dat zijn bediende hem kwam berigten, dat God Hem had geholpen, en Hij van het kruis was afgestegen. Dat verwachtte hij in een soort van dweepend zelfbedrog, dat hij voor het echtste geloof hield. De vurige jongeling had overigens het beste en medelijdendste hart, dat men hebben kan. Het middag-uur naderde, en zoo dikwijls hij gevoelde, dat de lange duur hem moeijelijk viel, spande hij al zijne krachten in, om dat gevoel te onderdrukken, en daarentegen te deelen in het smartgevoel, dat de gemartelde onschuldige aanhoudend aan den schandpaal lijden moest. Somtijds bragt hij zijn medegevoel tot een' brandenden gloed, en de uren tot den middag toe schenen hem, voor hem zelven, en voor JEZUS aan het kruis, eeuwigheden. — Te vergeefs, te vergeefs luisterde hij nu weldra ieder oogenblik naar de voetstappen van zijn' bediende.

XV.

EEN HOOP MANNEN MEEST UIT GALILÉA.

Op Golgotha.

A. Wat zullen we hier langer doen? Ik heb honger.

B. Gij hebt gelijk; niemand geeft ons hier te eten.

A. Er waren hier toch meer dan zeven maal zoo veel menschen als in de woestijn.

C. (*Lagehende.*) Ja, dat laat Hij nu wel achterwege. (*Zij trekken gezamentlijk weg.*)

XVI.

DE DRIE MARIA'S, JEZUS' MOEDER, DE VROUW VAN KLEOPAS, MAGDALENA, EN JOHANNES, BIJ HET KRUIS VAN JEZUS.

JOHANNES staat zoo digt bij het kruis, dat hij slechts te bukken had, om zijnen vriend de bloedende voeten te kussen, en ziet onafgebroken naar Hem, en laat gedurig zijne tranen, zonder ze af te wisschen, langs zijne wangen vloeijen. JEZUS' oog zoekt dat Zijner moeder, vestigt zich op haar, en daar haar droeve blik het oog van haren Zoon ontmoet, spreekt Hij tot haar: » Vrouwe! zie uwen zoon," en geleidt haar oog met het Zijne naar den digter bij Hem staanden JOHANNES. Met eerbied ziet JOHANNES de moeder aan, en dan den vriend, en hij verheugt zich met beving deze erfmaking van zijn hart te mogen aannemen. JEZUS' oog vestigt zich op dat van JOHANNES, hij geleidt dat weêrkeerig naar de moeder, en zegt: » Zie uwe moeder!" MARIA ziet weemoedig vrolijk en met liefde JOHANNES aan, en oneindig weemoediger en teederder, en zonder een' ademtogt van vreugd, den zoon aan het kruis.

Die onuitsprekelijke taal van deze oogen en deze harten verstonden MARIA, JOHANNES, JEZUS, ook ten

deele de medgezellinnen der moeder. Eén oogenblik — en alle vier zonken dieper dan ooit in den meest hopeloozen weemoed weg, en voor hunne ziel zweefde alleen dat allen troost afsnijdende in JEZUS' troostwoord, dat scheiden, die laatste groet, dat zegel der scheiding in deze erfmaking. JOHANNES trad digter tot MARIA en zeide: » In het paradijs vindt gij den zoon, vind ik den goddelijken vriend weder." Hij konde het naauwelijks uitbrengen, zoo snikte hij. MARIA zeide zacht en biddend: » O! ware dat slechts heden!" MAGDALENA zeide tot de vrouw van KLEOPAS, nadat zij zich een paar schreden van JOHANNES en MARIA verwijderd hadden: » Geen woord sprak ook Zijn mond, dat meer alle hoop doet sterven, dan dat troostwoord tot haar en JOHANNES." Deze gaf hare toestemming zonder woord met het hoofd, en zag op naar den hemel.

XVII.

JARED EN BEN-HAGGAÏ.

JARED. Het eene woord vernietigt al meer dan het andere alle hoop.

BEN-HAGGAÏ. Het laatste telkens nog beslissender dan het vorige.

XVIII.

JADOCHS BEDIENDE.

Deze hoorde het afscheidswoord van den Profeet aan JOHANNES en Zijne moeder, en hield het nu, als uit Zijn' eigen mond, voor volkomen zeker, dat er op bevrijding van het kruis volstrekt geene hoop meer was, en gaat alzoo naar de stad, om aan zijn' heer berigt te brengen. Hij wordt echter onder weg door vragenden opgehouden.

XIX.

FALEGS KRANKE VROUW IN DE KEIZERSTRAAT, EN NAHASSONS ZOONTJE (*).

De knaap, die tegen de zesde ure de kamer binnentreedt: Daar ben ik eindelijk. *Zeer bleek en moede zet hij zich neder.*

De vrouw. Hoe laat gij mij toch zoo liggen? Van den morgen tot aan den avond!

De kn. Avond, moedertje? Ach! het is nog niet eens middag.

De vr. Is het mogelijk? Die uren zijn mij als dagen geweest. Ach! die heeft Hij moeten doorworstelen! Zaagt gij Hem aan het hout?

De kn. Ja, wel zag ik Hem, en zie ik Hem, waar ik ga en sta; ik durf van avond niet naar bed te gaan, — dat ontzettende gezigt! — en die twee anderen! — aanhoudend staat het mij voor de oogen!

De vr. Vertel mij van voren af aan. — —

XX.

ANNAS, DE OUD-HOOGEPRIESTER, KAJAFAS' SCHOONVADER, EN OBED, ZIJN OUDE BEDIENDE.

OBED *bedient den ouden man op dezen voor hem hoogstvervelenden dag, en dekt nu de kleine tafel, waaraan de Priester heden alleen eet.*

ANNAS. Wij hebben regt stil en helder weêr. OBED! waar blijft uw storm en onweder? Het gaat niet goed, dat het niet komen wil.

OBED. Mijn heer spotte maar met zijn' knecht, zoo veel hij verkiest.

A. Het is ook al te mooi weêr. Waarlijk, OBED! Gij zult haast aan vloeken moeten denken. Niet waar? *(Een laffe spotternij, die hij, op dezen hem vervelenden dag,* OBED *tot walgens toe had herhaald.)*

(*) Zie boven blz. 180.

O. Het weder zij nog zoo schoon; wat ik zeide, zeg ik nog: Als God heden geen teeken doet, dan vloek ik den Nazarener, zoo als mijn heer Hem vloekt. Maar doet God een teeken; dan hebt gij alleen u zelven gevloekt.

A. Zie toch eens tot zevenmaal toe, gelijk ELIAS, of er geen storm- of hagelwolkjes komen willen. Het spijt mij, dat gij nu geen tijd hebt tot een Profetengebed. — Zorg, dat wij eten kunnen. — —

TWEE EN TWINTIGSTE AFDEELING.

JEZUS OP GOLGOTHA TOT DE DERDE URE.

I.

ANNAS, DE OUD-HOOGEPRIESTER, EN OBED ZIJN BEDIENDE.

(Mattheüs XXVII : 45; Markus XV : 33; Lukas XXIII : 44.)

Annas (*lagchende.*) Obed! de zon gaat schuil; gij wint het!

Intusschen wordt het plotseling in de kamer geheel donker. De Priester ziet onrustig en doodsbleek naar het venster; al zijne leden beven; hij laat het mes vallen, waar hij spijs meê snijden wilde; uit den leunstoel valt hij op den grond, en wordt voor dood opgenomen.

II.

DE ZONEN VAN RABBI ON, OP DEN TOREN DER MISTPOORT.

(Mattheüs XXVII : 45.)

Deze zien, van tijd tot tijd, aan de andere zijde van den toren, naar Golgotha uit. Het scheen hun, alsof juist van de daar boven staande zon dikke duisternis loodregt op Golgotha nederdaalde, en spoedig was alles in het rond ééne duisternis. Zij vallen op de knieën, en bidden al bevende.

III.

FALEGS KRANKE VROUW MET HET ZOONTJE VAN HAREN GAST NAHASSON.

(Mattheüs XXVII : 45.)

De vrouw. (Daar zij het snel donker ziet worden.) Ziet gij wel, dat gij mij tot in den laten avond liggen laat? De zon gaat onder.

De knaap. (In angst over de snel toenemende verduistering van het vertrek, daar hij zeker wist, dat het eerst omtrent den middag was.) Zoo waarachtig als God leeft, het is geen avond. Toen ik naar huis ging, brandde de zon mij in het veld op het hoofd, en tusschen de muren was het zoo heet.

(De duisternis neemt met snelheid toe, tot dat het stikdonker wordt.)

De kn. (valt op zijne knieën.) Ziet gij, dat is een teeken van God!

De vr. (rigt zich op in het bed, heft de gevouwen handen omhoog, en roept verschrikt uit:) Het is een teeken van God! *(en zij begint te bidden.)*

IV.

IN DE EETZAAL VAN KAJAFAS, DEN HOOGEPRIESTER.

(Mattheüs XXVII : 45.)

KAJAFAS *had, tegen het genoegen zijner gemalin, met haar afgesproken, in geval het doodvonnis van den Nazarener dezen dag bij Pilatus kon worden doorgezet, dat zij dan aan hunne wederzijdsche jonge aanverwanten van beiderlei geslacht bij zich een middagmaal zouden geven. Uitgenomen drie jonge nichten, en des Hoogepriesters gemalin zelve, en een lieve, bescheidene jongeling, waren al de anderen op den Sadduceeschen spottoon gestemd. Men zette zich nu juist aan tafel, en liet de eerste plaats voor* KAJAFAS *open.*

Allen in het rond gaven, bij het nederzitten, elkander de hand, en zeiden op vrolijken toon: »De huisvader leve! de huisvader leve! Een goed werk heeft hij voltooid, en een zware steen is hem van 't hart geligt."

A. Het spijt mij, dat hij nu bij die vuile geschiedenis zoo lang moet blijven.

B. Zij hebben toch heerlijk weêr.

C. Alleen wat te warm.

A. Hij zal zich dan onder ons te meer verkwikken. (*Het begint te schemeren.*) De lucht betrekt.

A. Het wordt ander weêr. Bij de volle maan is het zelden bestendig.

Het wordt te snel en te zeer donker. Allen zien elkander aan en verbleeken. Sommigen loopen naar de vensters; anderen wagen het niet om op te staan; nog anderen kunnen het niet, zoo bevende en krachteloos zijn zij. De drie stilleren en de jongeling staan bij de Hoogepriesteres; zij houdt er eene bij de hand, en wijst met de andere hand naar den hemel.

V.

JADOCHS BEDIENDE.

(Mattheüs XXVII: 45.)

Hij komt in de kamer van zijn' heer, en vindt hem aanbiddend op zijne knieën. Hij was bezig om God te danken voor dit teeken van Zijn' toorn over Israël, en van de onschuld des gekruisten (daarvoor zag hij de duisternis aan), met de grootste levendigheid; en nu geraakte hij bijna buiten zich zelven van vreugd, toen zijn bediende binnentrad; want hij zag zijne terugkomst, om de gemaakte afspraak, voor niets anders aan dan voor de boodschap, dat God JEZUS van het kruis had verlost. Het gelijktijdig in-

VII.

MARIA EN JOHANNES.

(Mattheüs XXVII: 45.)

MARIA (*Langzaam, bedachtzaam, zacht.*) Is dat, ô zoon! het vertoornde gelaat des Vaders tegen het misdadige volk? Barst weldra Zijn wrekend en reddend onweder los? Is dat het toppunt der beproeving, het drukkendst, het heetste tijdstip? Roept weldra de stem van God: Nu is het genoeg? — Gevoelt mijns zoons ziele den goddelijken troost reeds? Is Zijn geest ook reeds helder, terwijl duisternis de aarde bedekt?

JOHANNES. Laat mij gaan zien. (*Hij gaat zoo digt bij het kruis als hij kan, — keert terug en zwijgt.*)

M. Zwijgt gij, mijn zoon? Spreek!

J. *(Noode.)* Hij lijdt zwaarder dan vroeger, zoo veel ik zien kan.

VIII.

MARIA MAGDALENA.

(Mattheüs XXVII: 45.)

Zij gaat, dadelijk na JOHANNES, *van de vrouw van* KLEOPAS, *en nog eene discipelin, die zich bij haar heeft gevoegd, weg, om den Lijder zoo digt mogelijk te beschouwen, komt terug, en zegt tot de vriendinnen zacht, maar met hevige gemoedsbeweging:* Niets minder dan verligt! Zwaarder, ontzettender dan ooit, lijdt Hij! Ach! de duisternis maakt Hem ieder oogenblik van Zijn lijden slechts langer en banger! — O! kon ik in de wijde wereld, — of alleen in den tempel, — in een wildernis bidden, luid ten hemel roepen, tot ik stierf.

De vrouw van KLEOPAS. Arme! gij hieldt het geen' oogenblik uit ver vanh et kruis.

IX.

KAJAFAS, DE HOOGEPRIESTER.

Op de plaats der kruisiging.

(Mattheüs XXVII: 45.)

Velen van het volk, die om hem en zijn gezelschap henen stonden, zagen dikwijls naar hem, en schenen te verwachten, dat hij iets tot het volk zou spreken in deze bedenkelijke oogenblikken. Niet zoo zeer deze verwachting, als wel de bezorgdheid, dat het volk te zeer geroerd mogt worden, en hunne gedachten omtrent JEZUS nog eene andere wending nemen mogten, misschien nog niet geheel te laat, bewoog KAJAFAS om te spreken, die anders even gaarne als de ergste om hem heen, en nog liever zou gezwegen hebben. Hij vond het niet goed, om eene rede aan het gansche volk te rigten, — daarvan hield hem iets terug, — iets, hij wist zelf niet, en wilde niet weten, wat. Hij hield het voor gevoegelijker, tot de naderbijstaanden iets te zeggen, dat zich onder het volk wel verspreiden zou. Hij sprak dan op gewonen toon, terwijl hij zich tot den naastbijstaanden troep van Joden rigtte: »Ik zie het gaarne, dat eerbied voor deze openbaring der Godheid u doet verstommen. Gij ziet, God is Zijn volk genadig, en getuigt zelf, evenals uwe Oversten, Zijn ongenoegen over den gekruisten verleider. God toont u hier de duisternis, waarin hij bijna u aller zielen had geleid. Gij ziet, hoe God door duisternis rondom zijn kruis hem te schande maakt, die zich zelf met zoo veel euvelmoed de zon der wereld noemde. Daar ziet gij (*op vuilaardig spottenden toon*) daar ziet gij nu die zon der wereld!"

X.

HET VOLK.

(Mattheüs XXVII : 45.)

En deze satansgedachte waarde in de duisternis rond onder het volk als een doodsengel, om het ontwakende leven des gewetens in duizend harten te verstikken. Overal zegt het er een aan tien, en deze weder aan twintig anderen. In alle talen zeggen het inlanders en vreemden elkander, tot aan den uitersten omtrek der onoverzienbare volksmenigte: »Dat is straffe Gods over hem, die gezegd heeft: Ik ben het licht der wereld!" Ernstiger zeiden het Farizeën, spottender Sadduceën tot elkander: »Dat is nu het licht der wereld!"

XI.

UIT ZEFANJA'S BRIEFWISSELING.

Fragment.

(Mattheüs XXVII : 45.)

— — Ten acht ure ging ik weder naar buiten; ik kon het in de stad niet uithouden. Reeds bijna twee uren hield deze duisternis aan, en zonder een' zweem van verandering altijd even digt. Het was akelig om door de straten der bovendien ledige stad te gaan. Geheele straten lang hoorde ik geen enkel geluid, zelfs niet in huizen, waar ik wist, dat vrolijke gastmalen van vrouwen gehouden werden, en hier en daar een luid snikken en huilen van moeders en kinderen, die of eenzaam nederzaten, of uit geheele buurten met zuigelingen en hoogbejaarden naar ééne woning heengeloopen of heengestrompeld waren. Nog had mij echter de duisternis niet zoo getroffen als de vreeselijke stilte onder het volk mij roerde; tot zeer

digt bij de menigte zou men het niet vermoed hebben, dat er volk stond op den berg. En wat mij nog meer dan beiden heeft geroerd, was dit, dat het den Priesters gelukt is het volk te vangen door den loozen vond, dat men hier de straf van God over hem zag komen, omdat hij zich zoo dikwijls de zon der wereld had genoemd. Ik kwam tot digt bij de kruisen, en een paar menschen, die ik voor zijne aanhangers hield, beantwoordden mijne vraag, hoe het hem ging, wat hij gesproken had, met zuchten en schouder ophalen. — »Geen woord, zoo lang de hemel zwart is. Hij heeft het ontzettend bang!" zeiden zij mij. — Onuitsprekelijke verveling heerschte hier; en toch waren de meesten als geworteld in den grond; niemand wilde en konde weg. Uiterst weinigen gingen henen — en gedurig kwamen er nog al meer aan.

XII.

TWEE PAAR MANNEN.

(Mattheüs XXVII: 45.)

Zij ontmoeten elkander bij de poort, het eene paar de stad ingaande, het andere uitgaande naar Golgotha (want bijna niemand, die ging of kwam, waagde het alleen te gaan; iedereen zocht iemand bij zich te hebben, of hij bleef waar hij was; en die dat het minst wilden weten, waren, als altijd, de vreesachtigsten.) Als zij elkander reeds bijna voorbij zijn, herkennen nog twee naburen elkander, die dezen morgen vroeg over de gebeurtenis van den dag hevig gestreden hadden, en beiden komen met evenveel levendigheid op elkander af, en beiden spreken in éénen adem: Wat zeide ik? Denkt ge er nu niet anders over?

A. (*een der uitgaanden.*) Wat anders? Die duisternis! Spreekt die u niet luid genoeg?

B. (*een der inkomenden.*) Juist die duisternis! Wat

wilt ge meer? Is dat niet klaarblijkelijk Gods gerigt over den gevaarlijken verduisteraar onzer zielen, die zich beroemde, wie hem volgde, zou in het licht wandelen?

A. (*hevig*) God straffe mij, zoo u dat KAJAFAS niet geleerd heeft!

B. Juist KAJAFAS.

A. Leer dan ook van KAJAFAS vertwijfelen! (*Driftig wendt hij zich om.*) Ik ga naar het kruis.

B. En ik naar den tempel.

XIII.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Fragment.

(Mattheüs XXVII: 45.)

— De Priesters, die dezen dag in den tempel moesten zijn, waren hierover in groote verslagenheid. Alle kleine omstandigheden zijn wel voor u niet belangrijk; dit echter moet gij weten. De voornaamste hunner liet door twee Levieten overal KAJAFAS opzoeken, in zijn paleis, bij zijn schoonvader, en op Golgotha, waar zij hem eindelijk vonden, en met veel angstvalligheid de vraag hem voorlegden, of hij geene buitengewone offeranden bevelen zoude, en welke? Of hij niet misschien besluiten zou zelf in den tempel te komen en te offeren? KAJAFAS liet hun weten, dat zij er zich volstrekt niet aan storen moesten, maar met alles naar den gewonen regel moesten voortgaan. Zij maakten alzoo tegen het avondoffer toebereidselen voor het brandaltaar, en voor het reukaltaar, vol vrees en angst, dewijl zij het alles in het duister bij het licht der lamp en het schijnsel van het vuur verrigten moesten.

XIV.

MARIA MAGDALENA.

(Mattheüs XXVII: 45.)

Maria magdalena. *(Tot de twee vriendinnen, die met haar digt bij het kruis staan.)* Ik moet, ik moet naar onze overige vriendinnen; zij staan van verre, en toen ik mij van haar losscheurde, beloofde ik terug te komen, en haar berigt te geven. Denkt eens, hoe zij branden van verlangen om iets te hooren.

De eene. Waagt gij u door het gedrang in de duisternis?

M. M. De Heer zal mijn licht zijn, en Zijn Geest mij leiden, ofschoon mij geene, ach! geene zon beschijnt.

Zij gaat, en als zij uit het volk is, bidt zij: Ofschoon mij geene, ach! geene zon beschijnt, en Hij, die mijn herder was, door wilde dieren is verscheurd, mij niet meer brengen zal in groene weiden, niet meer leiden aan stille beken, mij de smachtende ziel niet meer laaft, en mij niet meer voert in het spoor der geregtigheid, tot roem van Zijnen naam; ik trede echter zonder vrees naar mijne zusters henen in dit dal der schaduwen des doods; want Gij geleidt mij; Gij zijt mij troostelooze nog een stok en een staf, dat ik niet reeds lang verzonken ben in de vertwijfeling der hel. Ofschoon Gij ons slechts droefheid bereidt voor het aangezigt onzer vijanden, en voor die vijanden een vreugdemaal, ons het hoofd met asch en stof bedekt, en den lijdensbeker boordevol ons inschenkt; ofschoon ons slechts smart en leed in dit leven volgt op den voet: eens rusten wij toch met Hem, — met Hem, — met Hem, bij U. Houd Gij slechts, Erbarmer! gedurig mijn voet terug, die telkens, telkens wankelt langs den afgrond der vertwijfeling!

XV.

HOE LANGE REEDS!

Eene plaats uit Nathanaëls geschrift,

Die hier behoort, ofschoon zij veel, veel later werd opgeteekend, en de slotsom was van opmerkingen, die vele discipelen en vele discipelinnen des Heeren op een' avond, na het gehouden gedenkmaal van JEZUS' dood, onder vertrouwelijk gesprek, elkander mededeelden, en waarbij zij door treffende overeenstemming verrast werden.

» Tegen het eind' der negende ure, terwijl JEZUS aanhoudend in zware duisternis en smart versmachtte, en de verduistering reeds bijna drie uren aanhield, JEZUS ook, naar gezegd wordt, geen enkel woord, nadat het duister werd, gesproken had, zoo greep ten zelfden tijde de zielen van hen allen, die met JEZUS opregt medelijden hadden, eene droefheid aan, met geene andere te vergelijken, en hun geheele wezen was als ééne roepstem tot God: » Hoe lange reeds! En hoe veel langer nog?" Uren als eeuwigheden had Hij reeds aan den paal gesmacht, — geen troostwoord, — geen straal van hoop, — geen engel, — geen Godsstem, — geen spoor van eigen kracht, — geen berouw des volks, — geen moed Zijner geliefden, niets tot Zijne redding; en de gedachte, hoe vreeselijk lang de gekruiste aan den paal zou moeten smachten, eer Hij den dood kon vinden, voer als een donderslag door alle harten. MARIA, JOHANNES, de andere MARIA'S, JARED, diens vriend, ons allen in de verte, de Galilésche vrouwen, BARNABAS, LAZARUS, den kranken en biddenden in de stad, allen, die Hem liefhadden, drong in één oogenblik (ik kan het naar al de berigten, die wij zorgvuldig vergeleken hebben, niet anders denken) in één oogenblik drong als een zwaard door aller zielen: »Hoe lang reeds! En ach! hoe veel langer nog?"

XVI.

TROFIMUS EN EUBULUS, DE GRIEKEN, NAAST EEN' SCHRIFTGELEERDE.

(Mattheüs XXVII: 46; Markus XV: 34.)

Zoo lang geen woord van JEZUS' *kruis! De edele Grieken gevoelden getrouw mede, en bleven zelven in langdurige, diepe, als versteende verbazing en verstomming verzonken. Op eenmaal werden zij gewekt, toen de jammerklagt:* Eli! Eli! Lama Sabachtáni? *van het kruis zoo dof en langzaam door de digte duisternis klonk, en niet door luiden, maar door diep uit het hart gewelden toon, merg en been doordrong.*

TROFIMUS *(tot een' Schriftgeleerde, die digt bij hem staat:)* Wat is het, dat Hij zegt?

De Schriftgeleerde. Zoo gaat het hun, die God verlaten! Het is Chaldeeuwsch; het beduidt in uwe taal: *Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij mij verlaten?*

EUBULUS *tot* TROFIMUS *langzaam, en met de uiterste bevreemding vragende:* » Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij mij verlaten? » *En beiden verzinken weder in het diepste stilzwijgen.*

XVII.

ELI! ELI!

(Mattheüs XXVII: 46.)

Die klaagstem in dezen lijdensnacht deed alle opregten, die het verstonden, huiveren; ook die het hoorden, zonder het te verstaan; zelfs de veraf staanden, die slechts van den toon der stem nog iets opvingen, zonder dat zij iets van de woorden konden vernemen. Nooit drong het zwaard dieper door, dat MARIA door de ziel ging, nooit woedde de smart zoo in haar binnenste, als bij deze woorden!

XVIII.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Fragment.

(Mattheüs XXVII : 51; Markus XV : 38; Lukas XXIII : 45.)

— Nu treedt gij weder den tempel met mij binnen, omtrent den tijd des avondoffers; wij gaan de bijna geheel ledige voorhoven voorbij. — — Door de duisternis heen ziet gij de vlammen van het avondoffer; in het duister staat de Priester in het heiligdom met zijn wierookvat; in het duister wordt daar buiten de dagelijksche lofzang gezongen, door een dubbel getal van zangers, wegens den feestdag, begeleid door meer dan twintig bazuinen en trompetten. Langzaam, op den zwakken, afwisselenden toon van bevreesden, klonk in de voorbeeldelooze, huiveringwekkende duisternis het heilige gezang. Dit maal zal het u niet ongevallig zijn, dat ik het hier volgen late.

Geeft den Heer, gij zonen der Magtigen! Geeft den Heere eer en roem! Geeft den Heere de eer Zijns naams; aanbidt den Heere in heilig feestgewaad!

Terwijl zij dit zongen, werd het licht; in weinige oogenblikken verdween op eenmaal de gansche duisternis. Eerst ontstelden zij, darrna werden zij zeer wel te moede, en het heilige gezang met de begeleidende muzijk klonk voller en sterker dan ooit, alsof het nu eerst begon te leven.

De stem des Heeren is op de wateren! De God der eere dondert! De Heer is op de groote wateren! Des Heeren stem is met magt! Des Heeren stem is met majesteit! Des Heeren stem verbrijzelt cederen; cederen Libanons verplettert de Heer! Hij doet hen opspringen als kalveren, Libanon en Sirjon als wilde stieren.

(Het hart klopt hun van vreugd, dat nu met die

zonderlinge duisternis ook de last der vrees was afgewenteld, en zij zich nog een' vrolijken avond durfden beloven.)

Des Heeren stem spreidt vlammenden bliksem! Des Heeren stem doet de wildernis beven! Bij deze woorden beeft de aarde, — de gansche tempel en *Moria* schudden, de zangers verstommen.

(Ik voeg hierbij, wat nog overig was te zingen; gij ziet wel, om welke regels ik het voornamelijk doe.

Kadesch woestijn beeft voor den Heer! Des Heeren stem doet hinden baren, en ontbladert de wouden! » Maar in Zijn heiligdom zegge alles: heerlijkheid!" De Heer zit, om waterstroomen uit te gieten, ja de Heer zit, als Koning in eeuwigheid. » De Heer geve Zijnen volke luister! De Heer zegene Zijn volk met vrede en welvaart (*)!"

Ziet ge, de regels, die ik heb aangehaald, moesten niet meer gezongen worden.) —

De bazuinen vallen ter aarde, worden ter aarde geworpen; de Levieten schreeuwen en haasten zich weg; de Priester voor het reukaltaar ligt in onmagt; want het scharlaken- blaauw- en purperkleurige dubbele voorhangsel van ongehoorde dikte, en veertig ellen hoog, scheurde met vreeselijk gekraak van boven naar beneden midden door, en het Heilige der Heiligen, anders zelfs voor alle priesters, den Hoogepriester uitgenomen, onzigtbaar, stond open. Toen zij zich een weinig hersteld hadden, liepen zij her- en derwaarts met gescheurde kleederen, zonden naar KAJAFAS, zonden naar de gerigtsplaats, riepen, deze dit, de ander dat; » God heeft hem gewroken! — God heeft hem verlost van het kruis! — Wee ons, dat wij zoo gezondigd hebben! — Wee ons, hij zal komen, om den tempel van zondaren te reinigen!" — —

(*) Psalm XXIX.

XXI.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Fragment.

(Mattheüs XXVII : 47 ; Markus XV : 35.)

— Gij verplaatst u weder met mij op de geregtsplaats, waar ik zelf ooggetuige was. De tooneelen in den tempel ken ik slechts uit de berigten van anderen.

Terstond nu na dien merg en been doordringenden kreet: »Mijn God! Mijn God!" werd het licht, zoo dadelijk. En ik zag iets, ik beleefde iets, dat ik dacht niet te kunnen beleven, hoe zeer ik ook der menschen hart meen te kennen, en hoe weinig ik het mijne, en veel minder nog ons volk vertrouw. Zoodra was de hemel niet blaauw of alles, wat vrees en gewetensangst, bescheidene matiging, zelfs maar stilte kan heeten, was op hetzelfde oogenblik overal onder het volk verdwenen. Ongeloofelijk snel en verdubbeld keerde alle ligtzinnigheid, zorgeloosheid en onbeschaamdheid, hare zegepraal vierende wraakzucht en spotlust weder terug in de harten, waaruit de duisternis die verdreven had, of liever, waaruit ik die verdreven waande; want dit alles was slechts voor een poos gestuit, en brak slechts des te woester los, nu de dam was weggenomen.

Het was naauwelijks licht geworden, of eenigen der aanschouwers begonnen hem over die jammerklagt in het Syrisch te bespotten. De woorden: »Eli! Eli!" konden ligt verdraaid worden, alsof hij ELIAS geroepen had. Als ge 't u nog herinnert, dan weet gij, dat Israël, vóór de komst van den Messias, ELIAS, hunnen ijverigsten en meest wonderdoenden Profeet, verwacht, en dat hij zelf ook iets dergelijks zijn' leerlingen heeft in het hoofd gebragt, dat ELIAS komen zou, en alles te regt brengen. Al doelden zij ook niet

op hetgeen hij daarvan eens gezegd had, kwam echter ons volk nu ligt tot deze spotternij, omdat de Nazarener nog op zijn' sterfdag bij de beide hoogste regtbanken voor den Messias zich uitgaf. »Ziet! hij roept ELIAS; die moet nu nog zijn best doen!" zeide er hier een, en dáár antwoordde een ander: »Hij riep hem zoo angstig; ELIAS kan het niet laten, maar moet zich over hem ontfermen," en meer dergelijke laaghartige taal.

XX.

DE OVERSTEN RONDOM KAJAFAS.

(Johannes XIX : 31.)

Een van hen herinnert KAJAFAS *de zwarigheid, dat het weldra tijd zou zijn ter voorbereiding, (Hij bedoelde de toerusting tot den Sabbat, die des avonds ten zes ure reeds begon) en dat men toch onmogelijk de kwaaddoeners den grooten Sabbat* (*)*over kon laten hangen. Men beraadslaagde daarover, en werd het spoedig eens, dat men hun de borst en de beenen breken moest, om hen vóór den Sabbat te kunnen afnemen.*

Een van hen. Dat zal de Nazarener wel mogen lijden, dan is hij uit zijne smarten.

Een ander. Ten minste op eens er door.

EDOM. Mij doet het bitter leed, dat hij daardoor zoo spoedig verlost wordt! Hij heeft nog lang niet genoeg geboet, al moest hij drie kruisdooden sterven!

KAJAFAS. Dat is zoo; maar ook de zekerheid is van belang; hoe eerder dood, hoe beter.

Een wilde er terstond in KAJAFAS' *naam een' bediende naar den Hoofdman zenden, dat hij de beenbreking gelasten zoude.* KAJAFAS *echter belette dat,*

(*) De Sabbat in de Paaschweek, en iedere, die in een feestweek inviel, werd de groote Sabbat genoemd. Men vergelijke Joh. VII: 37.

dewijl ook dit aan den Praetor moest gevraagd worden, en beval, dat twee der jongere leden van den Sanhedrin, die daar ook tegenwoordig waren, naar PILATUS *zouden gaan, en hiertoe verlof zouden vragen.*

Een ander. Dat zal wel geen zwarigheid vinden; hij was den Nazarener steeds gunstiger dan het behoorde.

EDOM. De boodschap heeft ook juist zoo'n haast niet; de zaak zal spoedig geschied zijn; — en het opruimen der vervloekte lijken vordert ook zoo veel omslag niet.

Een der jongere afgevaardigden. Het uitstel is toch bedenkelijk om den Sabbat.

Het waren namelijk twee Farizeën, welke KAJAFAS *zond, jeugdige ijveraars bij hunne partij. Zij gingen, en haastten zich, zoo veel zij konden.*

XXI.

JARED EN BEN-HAGGAÏ.

(Mattheüs XXVII : 48 en 49; Markus XV : 36; Johannes XIX : 28 en 29.)

Deze met JOHANNES *en* MARIA, *en wie met hen gelijkgezind nabij het kruis stonden, sloegen den lijder met bijzondere, onafgebrokene opmerkzaamheid gade, nadat het weder licht geworden was.*

JARED (*tot* BEN-HAGGAÏ). Ach! Zijn hart smelt weg als was; Zijn levenskracht is als een scherf verdroogd; Zijne tong kleeft aan 't gehemelte! — Hebt gij 't gehoord?

BEN-HAGGAÏ, *de blinde, in gedachten verzonken.* Wat dan?

J. Hij sprak: »Mij dorst," en kon het met Zijn uitgedroogd gehemelte ter naauwernood uitbrengen.

BEN-H. Hij moet het niet luid gezegd hebben.

J. Neen, niet luid. HEGIO haast zich, alsof het medelijden hem dreef, om een spons in het vat met zuren wijn te doopen. Hij steekt die aan een' hijsopstengel.

Ben-h. God loone het hem! ..... Welke lastertong sprak dat nu weêr?

J. Ach! dat zeide regio, terwijl hij met den stok naar het kruis ging, en het Hem aan den mond hield. (*Namelijk:* »Wacht! Laat ons zien, of elias niet komt, en Hem helpt. Dat zou hem beter zijn dan een teug edik." *Dat was het, wat de krijgsknecht gesproken had, en waarnaar de blinde vroeg.*)

Ben-h. Moet die zich ook al met spotten bezondigen?

J. Anders hoorde ik hem nog niets dergelijks zeggen.

Ben-h. Ach! de arme man, hij zal wel gemeend hebben, dat hij zijn meêlijden met jezus' dorst door dit spotten voor zijne makkers moest verbergen.

XXII.

EDOM EN EEN JOOD.

(Johannes XIX : 30.)

De Jood. Dat eeuwige spotten geeft veel! *(Dit zeide hij tot een', die naast hem stond, juist zoo luid, dat* edom *het kon hooren.)*

Edom *wendt zich tot den Jood. (Hevig.)* Wat voegt hier dan beter dan spot?

De Jood. (Vrijmoedig) Wat voegt hier dan slechter dan spot?

E. (*Met de grootste hevigheid en drift.*) Dwaas! zijt gij nog blind? Ziet gij niet Gods gerigt over den verleider? Ziet gij niet, dat hij om alles, om alles, om alles gestraft wordt, juist om elke van zijne vermetele aanmatigingen?

De J. Ik zie het niet.

E. (*Nog heviger en sneller.*) Hoor het dan! Sprak hij niet: Van nu af ziet gij mij aan Gods regterhand verhoogd? — en verhoogd is hij aan 't kruis, met moordenaars ter linker- en regterzijde! — Sprak hij niet: Ik ben Israëls Koning? — en doornen zijn zijne kroon! — Sprak hij niet: Ik ben het licht der we-

reld? — en duisternis rust er drie uren lang op zijne oogen! — Sprak hij niet: Ik ben Gods Zoon? — en smachtend moet hij het uitbrengen: Mijn God! Waarom hebt Gij mij verlaten? Hij waagt het niet eens om te zeggen: Mijn Vader! — Sprak hij niet telkens: Wie dorst kome tot mij en drinke! — en smachtend moet hij klagen aan 't kruis: Mij dorst! — Zijt gij nog blind?

De J. Wij zijn nog niet aan 't einde.

E. Zoo? (*Met wilden lach.*) Zal hij misschien opstaan? — — Ja! Ja! als hij opstaat, dan is het goed; dan was dat maar eene kleine beproeving voor hem en voor ons, die hij voortreffelijk doorstond, en wij ellendig.

(*Onder deze taal roept* JEZUS *aan het kruis:* Het is volbragt! — *en aller opmerkzaamheid vestigt zich weder op Hem.*

XXIII.

UIT ZEFANJA'S BRIEVEN.

Fragment.

(Mattheüs XXVII: 50—52 en 54; Markus XV: 37 en 39; Lukas XXIII: 46—48; Johannes XIX: 30.)

— Dat moest u eigentlijk een der zijnen beschrijven. Hoe ingewikkeld, hoe onopgelost en onoplosbaar de zaak van dezen man zij en blijve, ik gevoelde iets in mij, terwijl ik het aanzag, dat mij zeggen wilde, ik was niet waard het aan te zien, en iets, dat mij nu, daar ik het beschrijven wil, zegt, ik ben niet waard het te beschrijven. Meer dan ooit voelde ik hier bij den dood dezes mans, ik ben in zijne zaak niet den regten weg gegaan. — Zelfs aan den Galiléschen visscher JOHANNES, geloof mij, mijn vriend! hadt gij een ander' man, om u wat nu gebeurd is te verhalen. — Zoo een moest het u mondeling verhalen kunnen!

Met de begeerte van een' brandend dorstigen, maar

gematigd, drukte hij zijn mond in de spons, en verkwikte zich nog met den zuren wijn, dien hij er uitzoog, gaf nu met zijn oog en door toeknikken met het hoofd aan den krijgsknecht, die hem den stengel toestak, — zoo scheen het mij ten minste toe, een soort van dankbetuiging, en welligt was de blik, dien hij terstond daarop ten hemel sloeg, eene voorbede voor dezen krijgsknecht, die zich op den duur onder allen het menschelijkst tegen hem had gedragen. Nu overzag hij de volksmenigte met een' blik, dien ik niet verstond, en zeide, op geheel bijzonderen toon, zeer krachtig, en met verhelderd gelaat, op eene hoogstplegtige, veel zeggende en veel verbergende wijze: »Het is volbragt!"

Niet lang daarna, — dit alles, wat ik u verhaalde en verhaal, volgde, na eene drieurige stilte, aan welke geen eind scheen te komen, zeer spoedig op elkander: de jammerkreet: »Mijn God!", — het ophelderen van de lucht, — het woord: »Mij dorst," — dat: »Het is volbragt!" en nu — en nu, SEVERUS! hief Hij het hoofd omhoog als een gezonde, en riep zonder inspanning, zoo sterk en krachtvol als ik zeker in mijn leven geen menschenstem hoorde: »Vader! in Uwe handen beveel ik mijnen geest." — Ik zag het, dat drong duizenden door merg en been! En dadelijk geen adem meer, het gelaat sneeuwwit, en het hoofd op de borst neêrgezonken. — Dood! Alles ééne stilte! ééne ontzetting! Op hetzelfde oogenblik eene aardbeving, dat ieder dacht, de aarde zou zich onder hem openen, dat de kruisen waggelden, dat de krijgsknechten bleek werden, een kraken en scheuren van de rotsen en holen in den omtrek. — (In hetzelfde oogenblik beefde de aarde overal in *Jeruzalem*, en had ook dat scheuren van het voorhangsel plaats, waarvan ik verhaalde.) Zoodra de aarde weder in rust was, riepen eenigen van de krijgsknechten te zamen overluid: »Waarlijk! deze mensch was Gods Zoon!" KNEÜS valt biddende op de knieën, slaat op zijne borst,

roept overluid en vrijmoedig: »Waarlijk! deze mensch was regtvaardig!" En het woord van den heiden is als een tweede aardbeving voor al de Joden. Zij beven op nieuw, slaan de oogen neder, zien op naar den hemel, vallen op de knieën, slaan op hunne borst, scheuren hunne kleederen, staan daar als versteend, doodsbleek, zwijgende, of roepen tot God, verwijten zich zelven. ô God! ô God! Welk een ontzettend oogenblik! — —

XXIV.

EDOM.

Deze werd voor dood opgenomen. Op het oogenblik der aardbeving zonk hij neder, terwijl hij nog schimpwoorden tegen dien betergezinden Jood op de tong had (*).

XXV.

EEN BODE VAN KAJAFAS,

tot de Priesters in den tempel.

»Vrede zij over *Jeruzalem*, en Gode de eer in Zijn heiligdom! Alzoo laat des Hoogepriesters hoogwaardigheid u zeggen: Hij is gestorven, de verleider, opdat het zwaard der Romeinen het Israël Gods niet verdelge! Zoo even heeft hij den geest gegeven. Gij moet den Heer de voorgeschrevene dankoffers nog brengen, en u spoeden ter voorbereiding voor den grooten Sabbat, die grooter is dan er een na FARAO's nederlaag is geweest. Alzoo spreekt KAJAFAS' hoogwaardigheid."

De Priester, (die onder het aanhooren van het berigt, evenals meer andere Priesters en Levieten om hem henen, vol van vreugd was geworden:)

(*) Zie XXII.

Heil zij het Israël Gods! Triomf en eere den Hoogepriester Zijns heiligdoms! De duisternis des hemels en het beven der aarde was Gods toorn over hem, en niet, zooals wij vreesden, over ons volk. Zeg aan KAJAFAS' hooge en heiligste waardigheid, dat zijne knechten spoeden om zijn bevel te volbrengen met vreugde en met gejuich."

XXVI.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

Fragment.

Op het oogenblik, toen Hij uitriep: »Vader! in Uwe handen beveel ik mijnen geest," voer wederom eene gelijke gewaarwording door het hart van allen, bij welke het medelijden met den regtvaardigen bijkans alle eigene smart over het verliezen van Hem had verzwolgen. Allen was het de meest onverwachte en ongehoopte verkwikking, dat Hij zoo spoedig uit al Zijne smart werd verlost. Aller harten verhieven zich op eenmaal tot God om Hem te loven, dat Hij zoo snel het einde Zijns lijdens had bereikt, en allen gevoelden zich op eenmaal opgebeurd door het donkere gevoel eener heerlijke vertroosting, alsof Hij, die verbleekt daar hing, ons aller hart met de volle kracht Zijner liefde tot zich had getrokken. Een oogenblik was het ons allen, alsof een zacht weerlicht in dikke duisternis ons op eens een paradijs van troost en hoop had doen aanschouwen, en een oogenblik daarna was het in onze harten, gelijk het voor de oogen is na weerlicht in den donkeren nacht, nog tweemaal zoo duister als te voren, en zoo bleef het bij ons allen, ook zelfs bij LAZARUS en zijne beide zusters, en CIDLI, de dochter van JAÏRUS, en BARNABAS, den zoon der weduwe HAGLA te *Naïn*, die allen op het dringend verzoek hunner aanverwanten ver van het kruis en voor al het volk verborgen bleven. De-

wijl de Priesters en de Oudsten LAZARUS zochten te dooden, en nu JEZUS zelven gedood hadden, zoo greep al hunne aanverwanten eene onweerstaanbare vrees aan, die hen hunne opgewekte vrienden deed bezweren, dat zij zich toch niet onder de roofdieren zouden wagen.

XXVII.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

Vervolg.

En nog voor de derde maal rees in ons aller hart op hetzelfde oogenblik dezelfde gewaarwording, snel als de eene bliksemstraal na den anderen. Toen op het oogenblik van Zijn sterven de aarde beefde, de rotsen kraakten, was onze ziel vol van troost en groote verwachting. Wij verheugden ons, en prezen God, dat Hij zich toch openbaarde ter eere des regtvaardigen, en wij hadden een voorgevoel van veel groots en heerlijks, zonder den grond te weten. Spoedig echter zonken allen weêr des te dieper weg in de duisternis der troosteloosheid. Als een woudstroom overstelpte ons de smart, — dat wij Hem niet meer hebben!

DRIE EN TWINTIGSTE AFDEELING.

TOT DE ZESDE URE.

I.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Fragmenten uit een' brief.

(Mattheüs XXVII: 54; Markus XV: 39; Lukas XXIII: 47.)

Het opentlijk getuigenis van den Hoofdman KNEÜS was voor ieder gevoelig mensch, gelijk gij ligt kunt denken, weder eene ware verkwikking, na al die vermoeijende laagheden, die men onophoudelijk had moeten aanhooren, en die reeds hoogstvermoeijend en onverdragelijk zouden geweest zijn, al hadden zij ook den grootsten en verachtelijksten misdadiger gegolden. En dit dubbele getuigenis zijner onschuld uit den mond der twee Romeinen, van PILATUS terstond bij den aanvang van het regtsgeding, en bij veelvuldige herhaling, en aan het eind nog van KNEÜS, en beider getuigenis zoo beslist en mannelijk in het aangezigt van ons gansche volk, en tegen, tegen ons geheele volk, — ik bekenne, dat de ernstige wenken, welke de Rabbi van *Nazareth* meer dan eens gegeven had, mij weder daarbij te binnen kwamen, dat vreemde volken nog geschikter zouden zijn om de ware leer aan te nemen dan ons volk. Deze getuigenissen troffen mij ook in dit opzigt, dat zij niet alleen zoo geheel onpartijdig waren, maar ook afgelegd werden

door mannen, die alle verdenking der bij hen zoo zeer gehate muiterij en oproerige gezindheid tegen den Romeinschen troon, die men bij hen tegen JEZUS had zoeken op te wekken, bij zich zelven moesten te boven komen, en die daarin zoo groote verzoeking hadden, om niet alleen niet voor hem, maar zelfs zoo beslist mogelijk tegen hem te zijn.

En nog van eene andere zijde zijn mij deze getuigenissen zeer merkwaardig. Bij het wegleiden van een' ter dood veroordeelden pleegt anders altijd een gerigtsdienaar vooruit te gaan en uit te roepen: »Wie iets tot bewijs van zijne onschuld kan inbrengen, die kome, en wijze het aan!" Maar bij zoo vele andere daden van onregtvaardigheid en hardheid, die men zich tegen den Nazarener veroorloofde, voegde men ook deze, dat niemand werd opgeroepen (en bij het zegepralen van de woede der ongeregtigheid tegen hem waagde het ook geen vrijwillige van zelf), om de onschuld van zijn leven te betuigen. Ook hierop doelde hij wel met die woorden, welke hij tot den Sanhedrin sprak (ik heb ze u vroeger wel geschreven): »Ik heb altijd opentlijk geleerd voor de wereld, in den tempel en in de Synagogen, en in 't verborgene heb ik niets gesproken. Waarom vraagt gij mij? Vraag hen, die mij gehoord hebben, wat ik leerde; die weten het." Maar juist deze opentlijke oproeping ten zijnen voordeele werd niet ingewilligd, daar zij anders toch zoo goed als een wet is. En nu moeten Heidenen (zoo noemen wij u) der waarheid getuigenis geven.

Ja, in nog meer andere opzigten trof mij het getuigenis van KNEÜS en PILATUS. Beiden hadden juist niet veel bijzonders van hem gezien noch gehoord, geen rede tot het volk gehoord, geen wondergenezing gezien. Zijne weinige woorden, zijn grootmoedig dulden, zijne wijze van doen, toon en voorkomen des mans moeten voor hen zoo sprekend zijn geweest, en zoo diepen indruk op hen gemaakt hebben, dat

zij hem zoo beslist regtschapenheid en onschuld toekenden. Op Golgotha echter werkten er zeker die verschijnselen aan hemel en op aarde, die juist bij zijn sterven plaats hadden, niet weinig toe mede.

In het gemeen betoonden zich diegenen nog het meest voor hem, die wij het diepst verachten; deze afgodsdienaren, en de opgehangen kwaaddoener aan zijne regterzijde, en het allermeest tegen hem zij, die wij anders het hoogst plegen te achten, Overpriesters, Raadsheeren, Farizeën, Wetgeleerden. En het allermerkwaardigste daarbij is nog dit, dat die getuigenissen der verachtsten vóór JEZUS allen tot eene hoogachting dringen; en die getuigenissen der hoogstgeachten tegen JEZUS allen tot eene verachting dringen, die een ieder gevoelt, en een ieder verbergt. — —

II.

DE BODE VAN KAJAFAS IN DEN TEMPEL BIJ DE PRIESTERS (*).

Deze gaf aan den oudsten Priester, die hem geantwoord had, een' wenk, dat hij nog een' geheimen last aan hem had meê te deelen. De Priester verwijderde zich met hem en ontving KAJAFAS' bevelen, » dat hij het gebeurde met het voorhangsel zoo veel mogelijk geheim moest houden, en in der haast zoo stil en zoo zorgvuldig als hij konde toebereidselen ter herstelling maken moest. Niemand moest meer het Heilige binnentreden, eer hij zelf kwam. Dan zoude hij hun voorgaan, terwijl zij met bedekte aangezigten hem volgen zouden tot bij het voorhangsel, en dan de twee stukken met lange haken zoo tot elkander brengen, dat niemand er door kon zien. Dan zouden eenige bestelde arbeiders, die vooraf beëedigd moesten zijn, dat zij met steeds afgewende oogen arbeiden zouden, slechts hier en daar het voorhangsel

(*) Zie boven blz. 320.

zamenhechten, zoo dat men er zich tot na den grooten Sabbat mee behelpen kon," en zoo voorts.

III.

SEFANJA JAZAAN SEVERUS.

Enkele plaatsen uit zijne brieven.

(Mattheüs XXVII: 51—53.)

Ik kom op enkele omstandigheden terug, zoo als het mij invalt, ten deele door mij zelven waargenomen, ten deele mij verhaald door beproefde getuigen, of door onderscheidene te zamen overeenstemmende aanschouwers.

De aardbeving was in de stad zeer sterk, en, gelijk ik nu uit de vergelijking van alle berigten moet besluiten, het hevigst in den tempel en op Golgotha. De oude torenwachter op den toren der Mistpoort, wien ik zelf bezocht heb (ik mag buitendien gaarne eens op een' toren in het rond zien), verhaalde mij, dat hij en zijn broeder juist eenige oogenblikken voor de aardbeving weder naar de oostzijde gegaan waren, om naar de zijde der stad te zien, daar zij vroeger lang en meest naar de gerigtsplaats heen gezien hadden. De goede oude menschen konden geen woorden vinden, om den schrik uit te drukken, die hen overvallen had, toen zij te gelijker tijd het schudden van hunnen toren hadden gevoeld, dien zij dachten dat in zou storten, en voor hunne oogen al de torens der stad, en het op *Moriá* zich verheffende heiligdom des tempels zagen schudden. Dit hadden zij natuurlijk maar één oogenblik gezien, en waren waggelend op den grond gevallen bij den terstond gevolgden tweeden en derden schok. Het verwonderde iedereen' vooral bij deze aardbeving, dat, hoe buitengewoon hevig zij ware, echter niemand noch in noch buiten de stad de minste schade er bij geleden heeft.

Ook dit voorval is mij onverklaarbaar. Aan den eenen kant komt mijn gevoel zoo sterk mogelijk er tegen op, dat dit alles gebeurd zou zijn, om het misnoegen der Godheid over den gekruisten te openbaren. En inderdaad, in de oogenblikken, toen ieder dezer voorvallen plaats greep, was er ook bezwaarlijk iemand, die het in ernst daarvoor kon houden, hoezeer ook, terstond na de gebeurtenissen, door de vijanden van den Nazarener deze toon mogt worden aangeslagen. Ik kan het bijna even min van mij verkrijgen, om alles slechts voor toeval aan te zien. Ook dit kwam slechts bij zeer weinigen in waarheid op. Wanneer hij echter regtvaardig was (zoo denk ik weêr aan de andere zijde), dan verdient Israël, en wij aan het hoofd des volks vóór allen, strenge tuchtiging. Hoe dan te begrijpen, dat door alles niet één mensch beschadigd werd? Het is alsof al de gebeurtenissen te zamen ons moesten waarschuwen en wakkerschrikken. Maar waarom dan ons gewekt, eerst nadat hij gestorven was, en niet vroeger, toen hij nog te redden, onze misdaad nog niet voltooid, het kwaad nog goed te maken was? Ten deele echter geschiedde de waarschuwing nog op zulk een oogenblik. — Of is alles slechts voorteeken van hetgeen nog aanstaande is? Moest de regtvaardige, gelijk zoo vele Profeten, een voorbeeld worden van onderwerping en geduld, door het getuigenis zijns bloeds de waarheid, welke hij leerde, verzegelen en vruchtbaarder maken, en dan liever in zijne ruste ingaan dan nog langer in eene wereld te leven, die zijns niet waard is? Komen daarom deze verschrikkende waarschuwingen eerst achterna, en wil de langmoedige nu nog liever onze schuldbelijdenis aannemen dan straf oefenen? — Denk ik dan echter weder aan menige door hem geleerde waarheid en gedane uitspraak, dan rijzen weder twijfelingen bij mij op als koperen muren, als bergen, die ten hemel rijzen, en dat bergenverzettende geloof, waar hij zoo gaarne van sprak, is niet toereikend, om ze weg te nemen. Mij ontbreekt een

sleutel voor het geheel, – meestal komt het mij als dwaasheid voor slechts te denken, dat er zulk een sleutel zijn zou, — en naar eene zachte stem in mijn binnenste, die mij toefluistert, dat ik nog afwachten moet, durf ik naauwelijks luisteren, en veel minder nog bij iemand van haar gewagen, uit schaamte en vrees voor eene dweeperij, die vruchteloos hare wederga zou zoeken. Zie, ik wilde u verhalen en verlies mij in beschouwingen. Maar hoe velen is het in die oogenblikken, en dien avond alzoo gegaan, en hoe menigeen', wien het smartte, als hij dit liet blijken! Dat doet het mij niet, SEVERUS!

Uit menig hoogaanzienlijk huis of van den middelstand, waar een gastmaal was, vernam ik nagenoeg hetzelfde berigt omtrent de plotseling losbrekende ligtzinnigheid en spotternij na het eindigen der drukkende duisternis, en den zevenvoudigen slag, waarmeê de aardbeving de sterkste geesten het eerst terneder sloeg, en de vlugste tongen het spoedigst verlamde. Al deze berigten vermelden eene menigte van kleine omstandigheden, die uiterst belangrijk zijn om te hooren, maar zich niet wel laten schrijven, en ook te onbeduidend zijn om gelezen te worden, althans voor een' SEVERUS.

De tollenaar OTHNIËL bij de Mistpoort, die zijn huis niet verliet, en niet op Gabbatha noch op Golgotha aanschouwer was, maar zoo veel mogelijk van de voorbijgangers berigten inwon, en zich liet verhalen, deze betuigt mij, dat van alles, wat er gebeurde, zelfs de aardbeving (waarbij een stuk muur voor zijne oogen was ingestort, zonder schade te doen) medegerekend, niets hem zoo getroffen, niets zoo ontsteld, zoo hevig ontroerd, en tot nadenken gebragt had, als — zoudt gij dit wel denken, mijn waarde SEVERUS? niets zoo als dat onverwacht terugkeeren van zoo veel volk terstond na de aardbeving, het berigt, dat hij op hetzelfde oogenblik den geest had gegeven, en die stomme verslagenheid, waarmede allen de poort doorgingen, ieder in zich zelf gekeerd, in gedachten verzonken;

met neêrgebogen hoofd, zonder te spreken, en wien hij iets gevraagd had, daar had hij naauwelijks eenige afgebrokene woorden ten antwoord van kunnen krijgen.

Van de rotsholen en rotswanden, die er zoo velen zijn rondom onze stad, en waarvan men het scheuren en kraken op Golgotha en op den toren duidelijk hoorde, bragten die mannen, die in last kregen, overal alles te gaan opnemen, merkwaardige berigten. In onderscheidene rotsen vonden zij lange en diepe spleten, eene grafspelonk ingestort, van eenige den steen voor de deur weggeworpen, bij andere dien gebroken ter aarde liggen. — —

IV.

DE AFGEZONDENE PRIESTERS BIJ DEN PRAETOR PILATUS.

(Johannes XIX : 31.)

Zij hadden zich tegen een' bediende uitgelaten, dat hunne komst de vergunning om de beenderen te breken bedoelde. De Praetor, deswegens misnoegd, en dewijl hij meende, dat dit verzoek zoo grooten haast niet had, liet hen vrij lang wachten. Al spoedig nadat men hen in de voorzaal gelaten had, viel de aardbeving voor op het oogenblik van JEZUS' *dood; men liet hen gansch alleen staan. Wat geleek er naar hunne vrees en hunnen angst? Des te langer duurde het dan nu ook weêr, eer zij gehoor kregen.*

De eerste van hen. (Na de gewone pligtplegingen.) Gij belgt u niet, voortreffelijkste Stadhouder! over ons verlangen, dat wij in last hebben, in naam des Hoogepriesters en des ganschen raads, van de gerigtsplaats aan u over te brengen. Gij zaagt heden proeven genoeg van den ijver voor de vaderlijke wet, de wet onzes Gods, die ons allen bezielt. Dat wij u reeds vroeg moesten vergen om tot ons buiten te komen, en niet in het regthuis durfden gaan, geschiedde volgens

onze feestwetten. Dat wij met zoo dringenden ernst op de uitroeijing des godslasteraars moesten staan, en er ons bij wagen aan zoo groot gevaar van uwe hooggeschatte gunst te verbeuren, dit geschiedde om onzer wetten wil; want naar onze wet moest hij sterven, die zich zelven zoo vermetel voor Gods Zoon had uitgegeven. De gunst van God is ons het gewigtigste, daarna de uwe; wij hopen die te behouden, en op nieuw te verdienen, ook door de meerdere rust onder het volk, en het mindere gevaar van oproer, nu deze sluwste der oproermakers zijn' loon gekregen heeft.

Pontius *(ziet heen en weder, misnoegd en gemelijk onder het aanhooren der lange rede.)* Wat is uw verlangen?

De spraakzame Priester. Evenzoo geschiedt het nu uit aandrang des gewetens en uit ijver voor onze wet, dat wij uw bidden den drie gekruisten de beenderen te laten breken, om een eind aan hun leven te maken, en hen te doen begraven, eer de groote Sabbat aanbreekt, die reeds zoo nabij, en die plegtiger is dan er een was sinds den tijd onzer vaderen, ja nu een ware dag der verlossing voor ons door uwe goedgunstige toestemming in het doodvonnis over den gevaarlijksten van alle verleiders.

P. Gij moogt hun de beenderen laten breken. Uw Koning komt des te eerder tot zijne rust. Dat wildet gij immers?

De Priester. Onze trouw aan uwen en onzen Heer den Keizer heeft zoo beleedigende woorden wel niet verdiend. Wij hopen op beteren tijd.

P. Ik zal zelf bij zijne Keizerlijke Majesteit u aanprijzen. *(Hij laat blijken, dat zij zich nu verwijderen kunnen.)*

V.

JARED BIJ BEN-HAGGAÏ, DEN BLINDEN.

Altijd nog in de nabijheid van het kruis.

(Johannes XIX: 32—37.)

BEN-HAGGAÏ. Wat klinkt daar zoo akelig, en wat akelig geschreeuw?

JARED. Zij slaan NABAL het borstbeen, de armen en beenen aan stuk, de krijgsknechten.

Een daarbij staande. Zaagt gij die vlugge jonge Priesters niet met zoo groote gedenkcedels, die dwars over de gerigtsplaats liepen? Zij hebben de vergunning van den Praetor gebragt, die zij in last hadden te gaan vragen.

BEN-H. Welke vergunning?

De bij hen staande. Om den kwaaddoeners de beenderen te breken, opdat men ze vóór den Sabbat zou kunnen afnemen.

BEN-H. (*Geruststellend, tot* JARED.) Gelukkig! dan blijft JEZUS verschoond, daar Hij reeds dood is.

J. Zie toch. Och! dat gij toch zien kondet! Daar komen de krijgsknechten bij RISCHON, en hij bemerkt het. O! zoo regt tevreden. Waarlijk, hij lacht, — lagchend ziet hij hen komen.

J. *en* BEN-H. (*In éénen adem.*) Zalige RISCHON!

BEN-H. De zaligste van allen, verre weg van allen, van allen, die hier zijn, de zaligste!

J. Dat zegt gij goed! (*Tot* BEN-HAGGAÏ.) Nu komen zij bij JEZUS. Zij zien naar Hem. — Ik zie JOHANNES sidderen en beven, dat het heilige lijk zoo verbrijzeld zal worden. — Maar ze staan verbaasd en zien met verwondering, dat Hij reeds dood is. — Zij wachten nog. — — Hoordet gij dat?

BEN-H. Gaf KNEÜS dat bevel?

J. Ja, een krijgsknecht doet het reeds. — Er vloeit water en bloed uit. Diep ging Hem de speer in de

zijde, Zijn hart moet geheel doorstoken zijn. — Ach! nu is Hij nog meer dan dood! (*Hij ziet in het rond.*) Innig vergenoegd zijn de omstanders, dat zij nu van Zijn' dood volkomen zeker zijn, alsof zij dat vroeger nog niet geheel geweest waren. (*Zachtjes.*) Ach! JOHANNES wischt zich de tranen van de oogen, ziet nu naar de doorstoken zijde, nu naar den stroom van bloed, dien de aarde indrinkt, nu naar de met bloed geverfde speer, die de krijgsknecht digt bij JOHANNES in den grond heeft gestoken.

VI.

RISCHON.

Eer hem met de vreeselijke knods de laatste slag op de borst wordt gegeven, ziet RISCHON met blij en aanbiddend gelaat naar den hemel op, en spreekt zoo luid als hij vermag: »Vader van JEZUS CHRISTUS! in Uwe handen beveel ik mijnen geest.”

VII.

DE RAADSHEER JOZEF VAN ARIMATHÉA BIJ DEN PRAETOR PONTIUS PILATUS.

(Mattheüs XXVII: 57 en 58; Markus XV: 42—44; Lukas XXIII: 50—52; Johannes XIX: 38.)

JOZEF *verzoekt zeer dringend bij den Praetor te worden toegelaten, noemt zijnen naam, maar wil van het doel zijner komst volstrekt niets zeggen dan aan* PILATUS *zelven, alleen dat het zeer grooten haast heeft. De Praetor wil hem zien, schoon met veel weerzin, en laat den Joodschen Raadsheer voor zich komen.*

PONTIUS. De onrust van dezen dag schijnt nog geen eind te hebben.

JOZEF. Vergeef mij, voortreffelijke Stadhouder! ik wil u geen onrust veroorzaken. Ik heb uw' strijd en

uwe verlegenheid gezien, en heb medelijden met u. Ik ben geen vijand van JEZUS; ik verfoei Zijn' onschuldigen dood even als gij. Hem haat ik niet, mij zelven slechts, dat ik te klein was om bij Zijn leven meer opentlijk voor Hem uit te komen. *(Onder deze woorden verandert* PILATUS' *houding en gelaat, en begint achting en welwillendheid uit te drukken.)* Ik kom u om het lijk van den regtvaardigen verzoeken; ik wilde Hem begraven. Vergun mij dien troost, en o! ontruk Hem ten minste aan het smadelijke graf, daar gij Hem aan den smadelijken dood niet ontrukken kondet. Maar zoo ik genade bij u gevonden heb, o PONTIUS! geef dan spoedig uwe toestemming; want Hij is reeds gestorven, de regtvaardige.

P. *(Toornig.)* Wat? reeds gestorven? Hebben zij Hem de beenderen gebroken, eer zij mijne toestemming hadden?

J. Dat niet, PONTIUS! Hij stierf reeds eer zij terugkwamen met uwe hooge toestemming, dat den kwaaddoeners de beenderen zouden gebroken worden.

H. *(Met bevreemding.)* Zou dat zoo zijn? — Dat is niet mogelijk, — JOZEF! — zoo is immers uw naam? — gij hebt den regtvaardigen lief, en verzamelt misschien zijne partij, en wilt hem redden, en daarom moet hij dood heeten. Ik vergeef u dat, maar mag u dan niet toestemmen, wat gij begeert.

J. De God der waarheid beware mij voor zulk een leugen! Tot de noodleugen des vreesachtigen zou mijn hart mij vervoeren kunnen, tot de leugen eener stoute onderneming niet. Het is de waarheid alleen, die mij moed geeft. Ik bid u, ô PONTIUS! doe onderzoek; win vooraf bij het wettige gezag berigten in, en misken uwen dienstknecht niet.

P. *(Met meer vertrouwen.)* Ik geloof u, brave man! Ik houde reeds blindelings zijne aanhangers voor betere menschen dan zijne vijanden. — Ik moet echter bij mijnen bevelhebber navragen.

Hij geeft last aan een' van zijne bedienden, om

met eenige krijgsknechten naar de gerigtsplaats te gaan, en den Hoofdman KENÜS *dadelijk bij hem te doen komen; ook, dat men intusschen tot nader bevel volstrekt niets aan het ligchaam van den Nazarener* JEZUS *doen moest.*

VIII.

PONTIUS EN JOZEF.

Vervolg.

PONTIUS. Wilt gij mij dan intusschen van Zijn' dood verhalen? Wat sprak Hij van het kruis tot het volk gedurende die zonderlinge duisternis?

JOZEF. Niet één woord. Hij leed zwijgend.

P. Niet één woord? Wat zeide Hij dan reeds vroeger of daarna tot het volk en tot de Priesters? Waren die ook buiten?

J. O ja! Van het begin tot het eind. Maar tot deze en tot die geen woord. Eens sprak Hij tot Zijne moeder en tot Zijn' vriend, en eens tot Zijn' medekruiseling, en eenige klaagwoorden. Voor Zijne kruisigers bad Hij God om vergeving; zij wisten niet, wat zij deden.

P. Wanneer stierf Hij dan? Schrikte Hij niet, toen het kruis met Hem schudde bij de aardbeving?

J. Toen stierf hij. Nadat Hij den geest gegeven had, toen beefde eerst de aarde, en toen scheurde het voorhangsel van het Allerheiligste.

P. Spreek zonder verbloeming; wat meent gij met dat laatste?

J. Zonder verbloeming, ô PONTIUS! In het Allerheiligste van onzen tempel scheurde het voorhangsel op hetzelfde oogenblik, toen de aardbeving voorviel, nadat Hij den adem uitblies. Vernaamt gij dat nog niet? Maar de Priesters verbreiden het ook niet; ik vernam het ook toevallig op *Golgotha*, toen Levieten, die in de ontsteltenis afgezonden waren, KAJAFAS zochten.

P. *(Met de grootste en steeds klimmende verwondering.)* Daar werd mij natuurlijk geen berigt van gegeven. Verhaal mij toch tot de minste omstandigheden toe van Zijn sterven.

*(*JOZEF *doed het, en dikwijls, maar allermeest bij het verhaal, dat Hij met zoo sterke stem geroepen had: » Het is volbragt!" en: » Vader! in uwe handen beveel ik mijnen geest!" — verzohk hij in diep nadenken.)*

IX.

KNEÜS BIJ DE VORIGEN.

(Mattheüs XXVII: 58b; Markus XV: 44 en 45; Johannes XIX: 28.)

PONTIUS. *(Terwijl hij de eerste vraag aan Kneüs doen wil, valt hem zijne ongewone bleekheid, en eene buitengewone ernst, die sterke gemoedsbeweging aanduidt, in het oog.)* Ook gij zoo bleek, Hoofdman? Mannen! hoe ziet gij er allen uit! Welk een dag is dit! Zeg mij, is de Galileër JEZUS gestorven?

KNEÜS. Ja Praetor! Hij is gestorven; ik zag Hem sterven, een oogenblik vóór de aardbeving. Toen het bevel der beenbreking kwam, was Hij dood; en om van Zijn' dood nog zekerder te zijn, liet ik een' krijgsknecht met zijn speer Hem het hart doorsteken. Niemand kan stelliger dood zijn dan dan die goddelijke man.

P. Die goddelijke man?

K. Ja, Praetor! Ik wil sterven, wanneer Hij niet een regtvaardige is, niet is, wat Hij zeide, Gods Zoon! Er op sterven wil ik, dat er geen schuld is aan dien mensch, gelijk gij telkens zeidet. Hoe wel deedt gij er aan, dat gij streedt tegen de boosheid Zijner vijanden!

P. » En hoe kwalijk, dat gij u liet verwinnen." Ik versta u, mannen!

K. Gij betuigdet Zijne onschuld, zoo lang gij kon-

det. — Het overige zou de Godenzoon, leefde Hij nog onder de aardbewoners, u het eerst vergeven. Moogt gij eens, en mogt uw dienstknecht den dood dezes regtvaardigen sterven!

P. JOZEF! het lijk is u geschonken. Begraaf het daar, en zoo als u goed dunkt.

J. Ik dank God, die u magt gaf over het heilige lijk, en u, dat gij mijne bede hebt ingewilligd. Hij vergelde u de eere, die gij aan het ligchaam van Zijnen geliefden gunt, met de eere des hemels!

X.

DE ROMEINSCHE HOOFDMAN KNEÜS EN DE RAADSMAN JOZEF VAN ARIMATHÉA.

Te zamen gaan zij van het paleis naar de gerigtsplaats. Een beambte en een paar gerigtsdienaren volgen hen op eenigen afstand, en storen hen niet in hun gesprek. KNEÜS zoekt onder weg bevrediging van zijn verlangen om van de leer en de daden dezes regtvaardigen meer te weten, verzoekt JOZEF, dat die er hem van verhale, en is onverzadelijk. Wij moeten deze verzameling binnen zekere grenzen beperken, en zijn daarom genoodzaakt dit belangrijke gesprek over te slaan.

XI.

PONTIUS EN ZIJNE GEMALIN PORTIA.

Zoodra PORTIA er gelegenheid toe vindt, laat zij zich door den Praetor alles, wat met JOZEF en KNEÜS was voorgevallen, en wat deze van JEZUS verhaald hadden, mededeelen. Ook dit belangrijk gesprek moeten wij weglaten.

XII.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

Ach! denk ik nog aan dien troost, die onder het bitterste leed ons ten deel viel, ofschoon die slechts weder andere smarten voorging, zoo verkwikt het mij nog, zoo prijze ik God weder.

Dat de schande en mishandeling nu toch eindelijk met Zijn' dood ophield; dat God toch Zijnen vinger uitstrekte over het kruis des regtvaardigen, Hem in den dood nieuwe getuigenissen voor Zijne onschuld en het goddelijk welgevallen aan Hem bereidde, en den zondaren leerde op hunne borst te slaan; dat toch de trots eene poos vernederd, de stem der spotternij en der zegepraal tot zwijgen gebragt, en rondom het kruis des Heiligen ruimte werd gemaakt, zoodat Zijne discipelen en discipelinnen het weder wagen durfden om te naderen, zonder gevaar van met hunnen herder door de wolven verscheurd te worden; dat was milde goddelijke vertroosting, en eene groote verligting der smart door Hem, die rijk is in erbarming.

Meer dan een engel der vertroosting, en het verkwikkendste licht, dat God ons in deze allerdonkerste, onverdragelijkste lijdensure kon doen schijnen, was ons JOZEF van *Arimathéa*, die opstond en wegging, toen de Raad het doodvonnis over JEZUS velde, een opregte vrome man, met veel rijkdom door God gezegend, en met aanzien in zijne stad *Arimathéa*, waar hij Raadsheer is, lang reeds een heimelijke vriend en leerling van JEZUS, en die evenals wij de grootste en levendigste hoop voedde, dat Gods hemelsch rijk spoedig zou komen, en door JEZUS van *Nazareth* als den Messias zijn' hoogsten glans zou bereiken. Dezen JOZEF zagen wij, terwijl wij nog, hier een troepje en daar een troepje, bevreesd van verre stonden, uit de stad komen met den Hoofdman KNEÜS. Hij wenkte ons, en wij naderden hem de een na den ander', terwijl

hij den Hoofdman verzocht vooruit naar de gerigtsplaats te gaan, en daar het noodige af te kondigen. — —

(Wij willen hier afbreken, om den Hoofdman bij zijn bedrijf te vergezellen; dan keeren wij weder tot den kring van NATHANAËL *terug.)*

XIII.

JARED EN BEN-HAGGAÏ, DE BLINDE, KNEÜS, DE HOOFDMAN, ENZ.

Op de gerigtsplaats.

BEN-HAGGAÏ. Wie komt daar aan rijden? (KNEÜS *had, zoo lang hij* JOZEF *den Arimatheër vergezelde, zijn paard laten leiden.*)

JARED. Kneüs weder? Wat zou die nu te doen hebben? Een Romeinsch beambte en een paar gerigtsdienaars komen er meê.

Kneüs beveelt den eersten krijgsknecht, dat hij aan het volk het: » Luistert !" zal toeroepen. Deze doet het, het wordt stil, en de Romeinsche beambte begint overluid het volgende af te kondigen: » *Het is de ernstige wil van* PONTIUS PILATUS, *onzen voortreffelijken, in naam van Zijne Romeinsch Keizerlijke Majesteit hier regerenden Praetor, dat niemand, noch van de Romeinsche wacht, noch van de Joden en vreemdelingen, op wiens last dat ook geschieden mogt, regt en bevoegdheid hebbe, om het allerminste te doen aan het lijk van den hier hangenden* JEZUS *van* Nazareth, *maar dat hetzelve van dit oogenblik af het eigendom zij van* JOZEF, *den Raadsheer van* Arimathéa, *waarover hij geheel vrij kan beschikken. Een ieder wachte zich voor ernstige straf !"*

J. (*schielijk tot* BEN-HAGGAÏ.) Daar valt mij in, dat dit de Raadsheer is, die dezen morgen vroeg volstrekt niet in het doodvonnis over JEZUS heeft willen toestemmen, maar opgestaan is en weggegaan.

BEN-H. God zij er voor geprezen en aangebeden!

J. Zaagt gij, hoe allen, die er nog zijn, verbaasd

staan en getroffen? — Ik zie, JOHANNES is geheel verwondering en innig verblijd; hij spreekt met de moeder; zij moeten er niets van geweten hebben. (*Hij ziet in het rond.*) Ach! barmhartige God! hoe vergenoegd knikt hier en daar de een den ander' toe! Hoe goedertieren en barmhartig is God! Hoe verkwikt Hij de arme verslagene vromen! — Eenigen gaan er nog ontevreden weg. Het is hun blijkbaar niet naar den zin; die hadden Hem nog als een' misdadiger willen zien begraven.

BEN-H. Dat wilde God niet toelaten.

XIV.

JOZEF IN DEN KRING DER ZIJNEN.

Vervolg uit Nathanaëls geschrift.

Wij stonden nu om hem henen; de verstrooiden hadden zich weder verzameld, en SALOME, de moeder der zonen van ZEBEDEÜS, was ook onder de vrouwen. JOZEF bragt ons de troostvolle tijding: » Lieve broeders en zusters! verkwikt u; het lijk des Regtvaardigen is het onze; de Heer gaat voort den gestorvenen te eeren. Prijst Hem onder uw lijden, en komt nader aan de gerigtsplaats." THOMAS antwoordde vol vrees, en naar het hart van anderen even vreesachtigen: » Denk niet, dat hunne woede een einde heeft. Gij onderneemt een gevaarlijk ding, en wij allen wagen er ons leven bij." » Vrees niet," antwoordde JOZEF, » de meesten zijn reeds ontsteld en beschaamd naar huis. Zie maar, hoe leeg het wordt. En ik heb de toestemming van den Praetor; KNEÜS en de beambte zijn reeds op de gerigtsplaats, en hebben er de mij gegeven toestemming wettig afgekondigd. Gaat er met mij heen, — draalt niet; ik verlang zeer MARIA en JOHANNES met dit berigt te verkwikken. — Hij alleen (hij wees op NIKODEMUS) hij alleen, en anders niemand wist er van, en ik heb met hem het noodige afgesproken; wanneer

God ons onzen wensch deed verkrijgen. Gij hadt weinig hoop, mijn vriend!" zeide hij tot NIKODEMUS, »God deed boven hope. Wilt gij nu met onzen bediende naar de stad gaan, en op de bepaalde plaats mij wachten? Ik volg u zoo spoedig mogelijk." (Hij ging, God verheerlijkende voor deze vertroosting.) »Komt, komt nu," zeide hij weder tot ons, en vatte twee van ons bij de hand, en zoo gingen wij naar de kruisen. Toen wij naderden, kwamen JOHANNES en MARIA en hare zuster ons snel te gemoet, zoodra zij JOZEF herkenden. De moeder zou ik naauwelijks gekend hebben, zóó had de smart haar aangedaan. Nu echter gaf deze troost haar als een nieuw leven, en zij dankte met woorden, zoo veel zij die kon uitbrengen, en met een' heeten tranenvloed den vriend, die haren zoon zoo grootmoedig en onverschrokken eene eerlijke begrafenis verworven had. »Waar zult gij Hem leggen?" vroeg zij, en JOZEF antwoordde: »In mijn nieuw uitgehouwen graf;" (en wees met de hand naar de plaats) »nog heeft geen doode het aangeroerd." JOHANNES en MARIA zagen nog meer vergenoegd en verkwikt, en niet zonder bewondering elkander aan.

XV.

DE LEERLINGEN BIJ HET KRUIS.

Vervolg uit Nathanaëls geschrift.

Intusschen naderden wij allen de gerigtsplaats en de kruisen. Zij, die ons tegenkwamen, waren aan dit gezigt reeds eenigzins gewoon geworden; reeds vele uren hadden zij het geleden en verdragen. Hun was het eene verkwikking JEZUS uit zijn lijden verlost en gestorven te zien. Voor mij echter, en anderen, die met mij kwamen, was het geheel nieuw alles zoo van nabij te zien. Met elke schrede, die wij naderden op de akelige plaats, gevoelden wij ons meer ontsteld, werden wij bleeker, bevender, en door verbazing

en smart aangegrepen. Daar lagen schedels van misdadigers in het rond; daar stonden manden met het gereedschap voor de kruisiging. Daar staken spiesen, ook een bloedige, in den grond. Daar zagen wij bloed aan en onder de kruisen, een' vreeselijken plas bloed aan den voet van het middelste kruis. Daar begroeven zij juist de twee kwaaddoeners in de kuilen, die zij er voor gemaakt hadden. En hier hing het lijk van onzen Meester! Tot drie maal toe sloeg ik de oogen neêr, en naauwelijks waagde ik het om op te zien. Dat gelaat zoo bleek, vol bloed en wonden; — handen, voeten, en de geheele zijde van het hart af vol bloed! — En toen ik op Zijn misvormd gelaat den vrede Gods aanschouwde, en om Zijn' mond datzelfde wedervond, wat zoo onvergetelijken indruk op mij maakte, toen Hij tot mij sprak: »Gij zult grooter dingen zien dan deze", toen ging ook mij een zwaard door de ziel. Doch allen, allen ging het zoo. Eenigen waren als versteend; anderen smolten weg in tranen, baden neêrgeknield hun sprakeloos jammergebed; anderen ondersteunde men, opdat zij niet nederstortten. Nu riep JOZEF mij tot eene verrigting, die ik gaarne op mij nam. Wat zij toen begonnen te spreken, weet ik niet. Het was wel niet buiten Gods bestuur, dat ik juist op dit oogenblik naar de stad ging.

XVI.

SEALTHIËL EN NATHANAËL.

NATHANAËL *ging naar de stad, om daar iets te doen, en dan weder bij de leerlingen terug te komen. Niet ver van de stad hoorde hij het gejammer van een' wanhopigen, dien hij aanstonds naging langs een smal en krom voetpad, dat achter eene rots henen in de diepte naar eene beek leidde. »Het moet gebeuren!" hoorde hij hem luid en woest uitroepen, toen hij nader kwam.* NATHANAËL *sidderde, liep aanstonds toe, en ving nog den wanhopigen op, die in zijn*

zwaard wilde vallen, zoodat hij hem omklemde, en met hem ter aarde viel. Toen hij hem en zich zelven had opgerigt, en zijn vertrouwen gewonnen had, bedekte SEALTHIËL, *zoo heette de ongelukkige, zijn gelaat met zijne handen, en sprak, onder bange zuchten:* Och! met drievoudige gruweldaad heb ik den Paaschdag ontheiligd. Dezen morgen gaf ik vóor een' zilverling (ziet ge hem daar niet liggen?) valsche getuigenis tegen den gekruisten regtvaardigen. Op den middag — wee mij, het was alsof zeven geesten der duisternis mij den ganschen dag tot alle boosheid aandreven! — was ik een echtbreker, en van avond stal ik op Golgotha een kleinood, dat uit den wagen van eene adelijke viel; daar ligt het!

NATHANAËL. Hadt gij nevens Hem gehangen, en u tot Hem gewend, gelijk RISCHON, Hij zou u de genade des Eeuwigen nog hebben kunnen toezeggen. RISCHON is tot een teeken gezet, opdat geen zondaar onder zijn berouw vertwijfele. —

SEALTHIËL. Ik was in *Galiléa* reeds Zijn leerling gedurende zes dagen; maar ik zondigde, en daarom verliet ik Hem.

N. Dat gij liever zeggen mogt: ik zondigde, en daarom sloot ik mij des te naauwer aan Hem aan.

S. Er is voor allen hulp, maar niet voor mij!

N. Er is hulp voor allen, die tot den helper vlugten, voor niemand hulp, die van den helper vliedt. Kom met mij, SEALTHIËL! — Gij moet met mij gaan, — gij moet bij ons blijven. Wij zijn nu allen hopeloos; wij dragen en ondersteunen elkander tot dat Zijne hulpe komt. Zelf zeide Hij ons eens: »Zonder mij kunt gij niets doen."

S. »Zonder mij kunt gij niets doen," zeide Hij dat?

N. Ja, dat zeide Hij, meer dan eenmaal. — Nu is Hij niet meer; maar Hij zal ons een' trooster zenden, den Geest der waarheid, opdat die ons in alle waarheid leide, en ons al Zijn onderwijs herinnere. — (NATHANAËL *vergeet zich zelven, en zucht zwaar.*)

S. (*Ziet hem getroffen aan, en zegt:*) Gij zijt ook ongelukkig.

N. (*Komt tot zich zelven en bloost.*) Wij zijn ongelukkig, en gij zijt ongelukkig; — maar wij zijn het minder dan gij. Gij wildet in Satans armen weenen; wij weenen in Gods schoot. Kom, gij moet met mij gaan.

(Hij ging met hem, en onder weg kon NATHANAËL hem aan een paar zijner aanverwanten, die heimelijk leerlingen van JEZUS waren, toevertrouwen. Aan deze beval hij SEALTHIËL, en gaf hem hun over.)

XVII.

SEFANJA AAN SEVERUS.

Fragment.

— — Gij kunt u naauwelijks zoo veel verscheidene en ongelijksoortige uitwerkselen denken, mijn vriend! als de geheimzinnige gebeurtenis nog dienzelfden avond voortbragt. In het praetorium, onder de bezetting, in den tempel, in HERODES' paleis, in ANNAS' en KAJAFAS' woningen, onder inlanders en vreemden, van de voornaamsten tot de geringsten, onder Priesters, krijgsknechten, burgers, bedienden, in de huishoudingen, bij echtgenooten, in buurten, in herbergen, onder scharen van terugkeerende feestreizigers van de Sadducésche en de Farizésche partij, onder besliste vijanden van den Nazarener, onder heimelijke vrienden van hem, onder zulken, die een weldaad van hem ontvingen, onder jonge kinderen, die hem zagen, hoe veel stilheid, in zich zelf gekeerd zijn, geween, kwade luim, twist, verwijtingen, eenzaam gebed, en bij de ondeugendsten opsteken en losbarsten van de woede der boosheid! Ongelooflijk was alles, wat ik zag en hoorde, en op den duur nog hoor. Honderden waren geenen avond van hun leven zoo goed, honderden geenen avond van hun leven uit spijt zoo

boos als dezen avond. ADDI hield mij lang op, en praatte veel van een triomflied, dat hij spottenderwijs in naam der Nazareensche partij wel twintigmaal beproefd had te maken, maar hem telkens mislukt was; hij vloekte op alles. Mijne bruid vond ik in voortreffelijke stemming; maar zij verlangde van mij, dat ik haar nu alleen zou laten. R. had een ernstiger gesprek over den Profeet dan ooit te voren, met zijne vrouw en zijn' oudsten zoon, die zeer met dezen zijn ingenomen. Het gedrag van den Hoofdman KNEÜS maakte hier en daar, waar het verhaald werd, grooten indruk, gelijk ook het berigt, dat de Praetor het lijk aan den Arimatheër had geschonken. — —

(Dergelijke bijzonderheden, die de voorstelling van den avond na JEZUS dood voltooijen, zijn er nog zeer vele in de brieven van ZEFANJA, welke wij, om ons te bekorten, weglaten.)

XVIII.

AMOS EN BOAS.

Twee broeders.

Een zeer lang en levendig gesprek had hun de toebereidselen voor den grooten sabbat bijna doen vergeten. Toen zij elkander verlieten, zeide BOAS: » Ga dan voort kwaad te doen, en te gelooven; ik wil voortgaan naar mijn vermogen goed te doen, en te twijfelen, en de beslissing van mijn lot getroost verwachten." Te weten AMOS, die een huichelaar was, had van een' rijken heimelijken volgeling van JEZUS, door hem na te praten, voordeel getrokken, en bleef dezelfde slechte en sluwe mensch, die hij altijd was, en waarvoor hem niemand zoo goed kende als zijn broeder. Nu had hij de verstandige twijfelingen van BOAS met domme onbeschaamdheid beantwoord, en daardoor scheidde deze alzoo van hem.

XIX.

NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Mattheüs XXVII : 59 en 61 ; Markus XV : 46 en 47 ; Lukas XXIII: 53 en 55 ; Johannes XIX : 40—42.)

— Nikodemus was nu uit de stad teruggekomen met zijne bedienden, en die van jozef. Drie van deze droegen bij de honderd ponden mirre en aloë aan, benevens andere specerijen, die nikodemus bezorgd had, en van het fijnste linnen, reeds tot doeken gesneden, van jozef. Heete tranen vloeiden langs de wangen der brave bedienden op hunne manden, toen zij die neêrgezet hadden. Zij kwamen hun reeds in de oogen, zoodra zij traden in den grooten kring der treurenden, die het kruis omringden, en den eersten blik op het gemarteld lijk van den Heiligen geworpen hadden.

In de grootste stilte begon men het smartelijk troostrijke en pijnlijk aangename werk. Twee hielden er het stuk linnen, waarin het lijk, zooals het was, neêrgelegd en gewikkeld moest worden. Petrus, johannes en jakobus traden nu digter bij het kruis, en andreas en thomas, en met mij filippus, ieder met eenig woord, waarin onze hartverterende smart zich uitsprak, allen met onuitsprekelijke liefde en weemoed; wij naderden tot de twee gelukkigen, welke God verwaardigd had om den dooden tot Zijne begrafenis te wijden. Ieder van ons zag omhoog naar het lijk, en wilde iets zeggen, en toch zweeg ieder. De geweldige smart belette ons te spreken, wij zagen niets, dachten niets, gevoelden niets dan dat droevigste en schoonste van alle lijken, dat wel sedert abels lijk gezien werd. Nu zetten zij de ladder tegen het kruis — (Ach! hoe doet het mij goed ook de kleinste omstandigheid als wederom te aanschouwen in den geest, terwijl ik dit schrijve), klommen sidderend en door God gesterkt naar boven, trokken de scherpe nagels uit de beide handen, en hielden het ligchaam op met doeken,

die zij voorzigtig om de borst geslagen hadden. Nu kwam KNEÜS en zeide: »Laat mij de nagels uit de voeten van den regtvaardigen trekken." Men stond het hem toe, en het verbaasde hem, dat dit zoo gemakkelijk ging. Al de Apostelen hielpen om het lijk in de doeken te houden; — ach! den ijskouden, verstijfden arm, die uit het kleed was uitgeschoten, hief ik weder omhoog, — en nu lieten wij het zachtjes op den grond neder, het overal, en vooral in de zijde met bloed bevlekte lijk. Te middernacht bij de graven heerscht geen dieper stilte dan toen wij daar stonden rondom dat heilige lijk, daar het aan den voet van het kruis op een linnen kleed, door MARIA geweven, was neêrgelegd. MARIA MAGDALENA trok het glad, zoo dat er geen plooijen overbleven, en bukte daarop neder bij het aangezigt des dooden. THOMAS en ik plaatsten het zuivere water, dat aangebragt was, bij haar. Met zachte hand werd het ligchaam van het bloed gereinigd. Velen knielden in het rond; anderen stonden en zagen over de knielenden henen; anderen vielen op hun aangezigt. Nu zalfden NIKODEMUS en JOZEF het lijk met de kostelijkste en zuiverste balsemolie. — Zoodra men de vaas opende, en de balsemgeur zich verspreidde, greep mij en de meesten van ons, zooals ik daarna hoorde, de onuitsprekelijk weemoedige herinnering aan van MARIA's balseming, en hoe Hij zoo levend en leerende onder ons zat, den berisper berispte, MARIA prees, en zoo opmerkelijk zeide: »Zij heeft dit vooruit gedaan tegen mijne begrafenis." Ach! dit alles kwam ons allen bij den balsemgeur weder voor den geest. — Met stillen eerbied wond men Hem nu in het lijnwaad; THOMAS raakte Hem nog aan met de hand, beefde terug van de opgedroogde wond, die hij aanroerde, en riep: »O! dood!" Daarop verzonk hij weder in stilzwijgen.

Nu verligtte de moeder haar hart door gebed en tranen: »ó Mijn zoon! wie begrijpt het geheim van Uw sterven? Gij zijt gezet tot een val en opstanding van

velen in Israël, en tot een teeken, dat zeer wedersproken wordt, en een zwaard ging nu door mijne ziel! Velen in Israël stonden reeds aan U op; maar die daar reeds stonden, opgerigt door Uwe sterkende hand, die vallen en zinken op nieuw; want Gij zijt gezonken in het stof des doods. — Ten derde dage zal ik opstaan, sprak dikwijls de Heilige. Ja, Eeuwige! duizend jaren zijn bij u als één dag, en één dag als duizend jaren. Ach! hoe troosteloos wees Hij mij en Zijnen boezemvriend in dit jammervolle leven terug, toen Hij hem aan mij en mij aan hem overgaf. — O! verkort mijne levensdagen! O! troost mij, Barmhartige! gelijk mijn zoon den begenadigden kwaaddoener troostte! Spreek ook tot mij: Weldra zult gij bij Hem in het paradijs zijn! Ach! heden nog, dat JOZEF mij met Hem begrave, wien mijne ziel aanhangt!" Luid stortte THOMAS dezelfde bede uit: »Ach! amen! laat ons met Hem sterven!" — Allen zwegen en baden met de bitterlijk lijdende moeder.

Nog eenmaal boog zich MARIA MAGDALENA, welke de Heer van zeven onreine geesten verlost had, en kuste de voeten van het koude lijk, en zeide: »Ach! zoo rust geen zondaar uit de zondaren, zooals deze heilige rust!" JOHANNES riep, terwijl hij staarde op het gelaat van den dooden: »Nog zijt Gij de schoonste onder de zonen van ADAM! Ook Serafijnen zag ik, maar geenen zoo schoon als dit gelaat!" SIMON PETRUS, die zich aan JOHANNES vast hield, zeide ook: »ô Broeder! ik sterf, als Hij niet weder ontwaakt! En weder ontwaken, hoe zou Hij dat kunnen?" Mij zweefde nu Zijn zinrijk woord voor den geest: Het is volbragt! en weemoedig verheugde ik mij, dat Hij volbragt had, JAKOBUS sprak vuriger: »Ik wil geen brood meer eten, geen droppel wijn meer proeven, — JEZUS, JEZUS, JEZUS is dood!" en zoo hier een en daar een een woord van weemoed en van liefde, en niet één, ach! niet één woord van troost vloeide van iemands lippen. THOMAS riep nu weder: »Laat mij nog eens

de wond in Zijne zijde zien." Die werd voor hem ontbloot, en hij beschouwde haar met nieuwe ontroering. Nieuwe ontroering greep ons allen aan, toen wij met hem nog eens in de wonde zagen; allen stonden wij verbaasd; en nu werd de wond weder toegedekt.

Jozef wond nu een' linnen doek om zijne regterhand, en beproefde om den doornenkroon uit het hoofdhaar en van het koude voorhoofd los te maken, en het gelukte hem; hij legde haar op een' doek op den grond neder. — Filippus merkte op, dat hier en daar aan de doornenkrans te zien was, hoe zij door de hevige stokslagen in het hoofd was gedreven, en wees het ons aan; het merg trilde ons in 't gebeente. Voorzigtig trok Jozef nog eenige doornspitsen uit de vochtige haarlokken en uit de slapen des dooden, en leide die op den doek, dien hij weder van zijne hand had los gemaakt. Salome nam die bloedige doornspitsen op, en leide die in haar' zweetdoek. — Simon Petrus werd nu bijzonder door hevige smarte aangegrepen, boog zijn hoofd diep en zwijgend, en begon daarna te zeggen: »Gij zijt toch de Heilige Gods, en Gods grootste genade was het, dat ik U kende! Ja, toch de Heilige Gods, en Gods grootste genade was het, dat ik U kende!" — Nu zweeg hij eene kleine poos, en zeide dan nog eens: »O! Gij zijt het toch, de Heilige van God zijt Gij; en het was Gods grootste erbarming, dat ik U kende! — Broeders! gij weet het nog niet allen. Weet het hier nog bij het lijk van den Heiligen, ik ook heb Hem doornen in het hart gedrukt; driemaal loochende ik voor de wereld, dat ik den getrouwsten zelfs kende; driemaal beleed ik het daarom hier, op de plaats waar Hij stierf! God en uw hart, broeders! moge mij armen vergeven, gelijk Zijn liefdeblik, die mij het hart vermurwde, mij vergeven heeft." Hij was niet voldaan, eer de broeders hadden opgezien, en hun blik hem verzekerd had van hunne liefde.

JOHANNES zeide: »Zijn Vader erbarme zich over u en over ons!"

Driemaal hadden nu NIKODEMUS en JOZEF het hoofd en het aangezigt gezalfd. Geen hand bewoog zich meer, noch waagde het heilige gelaat aan te roeren. Zij bedekten en omwonden dan het hoofd. Ach! wij waren allen roerloos als de dooden, toen wij nu voor het laatst Zijn aangezigt aanschouwden. Ik geloof, dat wij allen ter aarde gezonken waren, en daar als versteend hadden neêrgelegen, zoo niet eene onzigtbare kracht ons gesterkt had, en als gedreven had om voort te spoeden. »In den naam van Hem, die ons JEZUS gegeven, en wederom genomen heeft, het moet geburen!" riepen PETRUS en JOHANNES ons toe. Van het hoofd tot de voeten werd nu het ligchaam in het fijnste lijnwaad gewikkeld, en wij hieven het in een' grafdoek op. MATTHIAS, droeg mede naast SIMON van *Kana.* JOZEF ging vooruit met NIKODEMUS aan zijne zijde. Ook KNEÜS volgde, en HEGIO, die aan KNEÜS, en door dezen aan JOZEF daartoe vrijheid had gevraagd; en de vriendinnen van JEZUS, vóór allen de moeder met MARIA van *Magdala*, en alle, alle leerlingen, die van alle kanten uit de verte, van waar zij de kruisiging hadden aangezien, zich verzameld hadden. Onder vele anderen volgde ook JARED, de genezen blindgeborene met een' vromen blinden, die te laat te Jeruzalem gekomen was, om genezen te worden. Allen begeleidden in stillen optogt het heilige lijk in den hof van JOZEF naar de nieuwe grafspelonk.

XX.

NATHANAËLS GESCHRIFT.

Fragment.

Wij hadden zoo dikwijls engelen om Hem en boven Hem gezien; altijd hoopte ik nog, dat wij er boven

Zijn lijk zouden zien zweven, als wij aan het graf kwamen; — maar te vergeefs. — Alles ééne droefheid op aarde, geen straal van troost uit den hemel.

Eenige schreden voor de spelonk stonden de twaalven stil met het lijk, en zij die vooraangingen traden toe, om den grooten steen van de opening weg te wentelen. Zij traden binnen, — geen voet betrad den grond, waar zij het ligchaam nederlieten. JOZEF en NIKODEMUS strooiden nog meer mirre en aloë uit de manden, die zij hadden laten nadragen. Toen het lijk daar nederlag, en wij het nu verlaten zouden, vielen allen in de spelonk en er buiten, tot aan den ingang van den hof, op hun aangezigt, en baden in stilte.

Een troostrijk avondrood straalde ons allen toe, toen wij uit de spelonk uittraden, en eenigzins meer verkwikt zagen er al de bleeken en moeden uit, toen die glans der avondzon op hun gelaat zich afspiegelde.

MARIA MAGDALENA en MARIA, de moeder van JOZES, die zich intusschen op een zodenbank tegenover neêrgezet en toegezien hadden, kwamen nu, en verlangden nog eens goed te zien, waar wij het heilige lijk hadden neêrgelegd. Zij gingen er in, en men kon wel merken, dat zij het plan hadden, om Hem na den Sabbat nog eer te bewijzen.

Nog hadden wij den steen weder voor de opening te wentelen; wij twaalven (MATTHIAS namelijk mede, hij was onder ons zoo vertrouwelijk, alsof hij de plaats van JUDAS ISKARIOTH moest vervangen) wij twaalven deden het met door God gesterkte hand. Daarna scheidden wij, elkander zwijgend omhelzende, velen ter regter-, velen ter linkerzijde, de Apostelen en bijzondere vrienden van JEZUS allen naar MATTHIAS' woning, onze herberg, waar wij den vorigen avond met Hem den Paaschmaaltijd gehouden hadden.

EINDE VAN HET DERDE DEEL.

Pfenningers

JOODSCHE BRIEVEN;

DOOR

HUGENHOLTZ.

III.

Pfenningers

JOODSCHE BRIEVEN;

DOOR

HUGENHOLTZ.

I.

Pfenningers

JOODSCHE BRIEVEN;

DOOR

HUGENHOLTZ.

IV.

Pfenningers

JOODSCHE BRIEVEN;

DOOR

HUGENHOLTZ.

II.

